

De Dordtse Leeregelen

toegelicht door

Ds. JG Feenstra

www.christelikemedia.org

Inhoud

INLEIDING.....	6
I. De Naam.....	6
II. De Geschiedenis.....	6
III. De dwalingen.....	8
IV. De korte inhoud.....	8
i. Van de Goddelijke verkiezing en verwerping.....	8
ii. Van de dood van Christus en de verlossing des mensen door deze.....	9
iii en iv. Van des mensen verdorvenheid en bekering tot God, en de manier van deze. ...	9
v. Van de volharding der heiligen.....	10
V. De Voorrede.....	10
VI. De strijd tegen de Dordtse leerregels door de dialectische theologie.....	12
1. VAN DE GODDELIJKE VERKIEZING EN VERWERPING.....	17
Gods rechtvaardigheid en liefde.....	17
Art. 1 en 2.....	17
God laat het Evangelie van genade verkondigen.....	20
Art. 3.....	20
Tweërlei uitwerking van de prediking.....	22
Art. 4 en 5.....	22
De voorverordining.....	24
Art. 6.....	24
De verkiezing.....	27
Art. 7.....	27
De verkiezing is een en dezelfde.....	30
Art. 8.....	30
De verkiezing en het geloof.....	32
Art. 9.....	32
De diepste grond: Gods welbehagen.....	34
Art. 10.....	34
De verkiezing is onveranderlijk.....	36
Art. 11.....	36
Hoe de uitverkorenen van hun verkiezing verzekerd worden.....	38
Art. 12.....	38
Het nut van de verzekerdheid van de verkiezing.....	40
Art. 13.....	40
De prediking van de verkiezing.....	43
Art. 14.....	43
Het besluit der verwerping.....	46
Art. 15.....	46
Het verschillend gebruik van de leer der verwerping.....	48
Art. 16.....	48
De zaligheid van de vroeggestorven kinderen der gelovigen.....	50
Art. 17.....	50
Onze houding ten opzichte van de voorverordining.....	53

Art. 18.....	53
Verwerping der dwalingen.....	55
2. VAN DE DOOD VAN CHRISTUS, EN DE VERLOSSING DER MENSEN DOOR DEZE.....	59
De noodzakelijkheid van de voldoening van Christus.....	59
Art. 1.....	59
God heeft ons Zijn Zoon tot een borg gegeven.....	61
Art. 2.....	61
De genoegzaamheid van de offerande van Christus.....	63
Art. 3.....	63
Waarom de offerande van Christus genoegzaam is.....	65
Art. 4.....	65
De belofte des Evangelies.....	67
Art. 5.....	67
Velen vergaan in ongeloof door eigen schuld.....	69
Art. 6.....	69
De gelovigen worden uit genade behouden.....	71
Art. 7.....	71
De kracht van de dood van Christus strekt zich uit tot de uitverkorenen.....	73
Art. 8.....	73
De krachtige vervulling van Gods raad.....	76
Art. 9.....	76
Verwerping der dwalingen.....	78
3/4. VAN DES MENSEN VERDORVENHEID EN BEKERING TOT GOD EN DE MANIER VAN DEZE.....	81
De schepping en de val des mensen.....	81
Art. 1.....	81
De erfzonde.....	84
Art. 2.....	84
Dood in zonde en misdaden.....	86
Art. 3.....	86
Enig licht der natuur.....	88
Art. 4.....	88
De wet des Heren.....	91
Art. 5.....	91
God maakt zondaren zalig.....	94
Art. 6.....	94
God roept zondaren naar Zijn welbehagen.....	97
Art. 7.....	97
Deze roeping Gods is ernstig gemeend.....	100
Art. 8.....	100
Geroepenen die niet komen.....	102

Art. 9.	102
Geroepenen, die wel komen.	105
Art. 10.	105
Hoe God Zijn welbehagen in de uitverkorenen uitvoert.	108
Art. 11.	108
De wedergeboorte.....	110
Art. 12.	110
De wijze waarop God werkt.....	114
Art. 13.	114
Het geloof is een gave Gods.	116
Art. 14.	116
God is niemand deze genade schuldig.....	118
Art. 15.	118
Gods genade werkt herscheppend.....	121
Art. 16.	121
God maakt bij deze werking gebruik van de middelen.....	124
Art. 17.	124
Verwerping der dwalingen.....	128
5. VAN DE VOLHARDING DER HEILIGEN.....	132
God verlost de uitverkorenen van de heerschappij der zonde.	132
Art. 1 132	132
De dagelijkse zonden der zwakheid.....	134
Art. 2 134	134
God bewaart de gelovigen in de genade.....	136
Art 3 136	136
God bewaart hen niet zo, dat zij nooit in grove zonden kunnen vallen.	138
Art. 4 138	138
De ernstige gevolgen van de grove zonden der gelovigen.....	141
Art. 5 141	141
God zorgt dat de gelovigen niet uitvallen.	143
Art. 6 143	143
Hoe God de gelovigen in zulke gevallen bewaart.....	146
Art. 7 146	146
De volharding der heiligen.	149
Art. 8 149	149
De gelovigen verzekerd van hun volharding	153
Art. 9 153	153
Hoe de gelovigen deze verzekerdheid verkrijgen.....	155
Art. 10 155	155
De gelovigen gevoelen niet altijd deze verzekerdheid der volharding.	158
Art. 11 158	158
De uitwerking van deze verzekerdheid der volharding.....	161

Art. 12.	161
Over hen die na hun val weder verzekerd worden van hun volharding.....	164
Art. 13.	164
God gebruikt voor de volharding der heiligen de middelender genade.	166
Art. 14.	166
De tegenstand tegen en de verdediging van de leer van de volharding der heiligen.	169
Art. 15.	169
Verwerping der dwalingen.....	173
6. HET BESLUIT.....	177

INLEIDING.

I. De Naam.

Wij noemen dit belijdenisgeschrift: *De V Artikelen tegen de Remonstranten of De Dordtse Leerregelen*.

De oorspronkelijke titel luidt aldus: *Oordeel des Synodi Nationalis der Gereformeerde Kercken van de vereenigde Nederlanden: gehouden binnen Dordrecht in den jare 1618 en 1619. Welke geassisteert is geweest met vele treffelicke Theologen uit de Gereformeerde Kercken van Groot Britagnien, de Cheur-Vors-lijcke Palz, Hessen, Switserlant, de wedderavische correspondentie, Geneven, Bremen en Emden: Over de bekende vijf hoofdstucken der leere, daer van inde Gereformeerde Kercken deser Vereenigde Nederlanden verschil is gevallen. Uitgesproken op den 6 May. 1619.*

Dit *Oordeel*, deze Dordtse Leerregelen vormen met de Nederlandse Geloofsbelijdenis (1561) en de Heidelbergse Catechismus (1563) de Belijdenisschriften van de Gereformeerde Kerken, of de drie Formulieren van enigheid. Deze drie Formulieren zijn gegrond op Gods Woord en daarom bindend. De Hoogleraren, de Dienaren des Woords, de Ouderlingen en de Diakenen moeten deze formulieren ondertekenen, *niet voorzover*, maar *omdat* ze overeenkomen met Gods Woord. De belijdenis heeft zo grote betekenis, omdat zij getuigt: Zo zegt de Schrift; *daar staat geschreven!*

Wij lezen in het *besluit* bij deze Dordtse Leerregelen: „Welke verklaring (van de rechtzinnige leer) en verwerping (der dolingen) de synode oordeelt *uit den Woorde Gods te zijn genomen*.”

En ten laatste vermaant de synode *alle mededienaars in het Evangelie van Christus*, dat zij zich in het verhandelen van deze leer, beide in scholen en kerken godvruchtig en godsdienstig gedragen; dezelve zowel met de tong, als met de pen tot Gods eer, heiligheid des levens en vertroosting der verslagen gemoeden richten; *dat zij met de Schrifture, naar de gelijkmatigheid des geloofs, niet alleen gevoelen, maar ook spreken*; en eindelijk van alle zulke manieren van spreken zich onthouden, die de palen van de *oprechte zin der Heilige Schriftuur*, ons voorgesteld, te buiten gaan en die de dartele Sofisten rechtvaardig oorzaak geven mochten, om de leer der Gereformeerde Kerken te beschimpen, of ook te lasteren”.

Dat is duidelijke taal. Het gaat om Gods Woord, om de oprechte zin van de Heilige Schrift. En daarom moet er gesproken en mag er niet gezwegen worden. De Dordtse Leerregelen bevatten een schat van lering en troost.

In de Acta staat, dat ze zijn „*de principaelste Synodale besoigne*”.

II. De Geschiedenis.

In Nederland heeft de *Reformatie* een beslist *Gereformeerd* karakter gedragen. Zij bewoog zich geheel in de lijn van *Calvijn*. Daarvoor moeten wij dankbaar zijn. Dit blijkt ook zeer duidelijk uit de belijdenisschriften: De Nederlandse Geloofsbelijdenis en de Heidelbergse Catechismus.

Toch duurt het niet zo heel lang, of er komen dwalingen binnen de kerk, die geheel in strijd zijn met deze Gereformeerde leer.

De wegbereider van het Remonstrantisme is de bekende letterkundige *Coornhert* (1522—1590). Hij was heel fel gekant tegen de opvattingen van *Calvijn*, bijzonder inzake de praedestinatie. Evenals velen uit onze dagen was hij voorstander van een z.g.n. „*christendom boven geloofsverdeeldheid*”. Men kon dan als gemeenschappelijke basis wel nemen de Apostolische geloofsbelijdenis, de twaalf artikelen des geloofs. Die men dan natuurlijk niet wilde opvatten, zoals zij in de Catechismus worden verklaard. Wij noemen ook nog de predikanten *Coolhaas* uit Leiden en *Herbertsz* uit Gouda. Onder invloed van *Arminius* is een partij ontstaan.

Arminius is geboren te Oudewater in het jaar 1560. Als student was hij bevriend met *Wtenbogaert*. In 1588 werd hii predikant te Amsterdam. Reeds toen maakte een van zijn

collega's bezwaar tegen zijn leer. Arminius zelf moest toestemmen, dat hij niet kon instemmen met art. 16 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis, dat handelt over „de eeuwige verkiezing Gods". Toch beloofde hij, dat hij in de prediking niet tegen de belijdenis zou ingaan. Evenwel miste hij toen reeds bij velen het vertrouwen.

In het jaar 1602 werd Arminius benoemd tot *hoogleraar te Leiden*. Daar was ook *Gomarus* werkzaam. Voordat Arminius zijn colleges begon, heeft hij eerst een samenspreking gehouden met Gomarus, bij welke samenspreking hij beloofd heeft, zich te zullen conformeren.

Helaas werden op de colleges spoedig zijn afwijkingen openbaar, vooral toen hij „stellingen" gaf over de praedestinatie. Al heftiger werd toen de strijd, ofschoon deze eerst alleen tot de collegezalen beperkt bleef. Maar zoals vanzelf spreekt, de dwaalleer kwam uit de collegezalen op de kansel. De studenten, die onder invloed van Arminius stonden, zorgden, toen zij predikant geworden waren, daar wel voor.

Arminius is niet oud geworden. Hij stierf in 1609.

In zijn plaats trad nu als leidsman op *Wtenbogaert*. Onder zijn leiding werd te Gouda een *Remonstrantie* opgesteld. Daarin beweren de Remonstranten, dat zij geenszins bedoelen verandering van de belijdenis, maar dat zij alleen *revisie*, d.i. herziening van de belijdenis beogen. Zij hebben immers geen bezwaren, doch wel enige *opmerkingen*. Maar die opmerkingen zijn toch van zo ernstige aard, dat zij in werkelijkheid leren de algemene verzoening, een verkiezing op grond van een vooruit- gezien geloof en de afval der heiligen. Dus zeer ingrijpende veranderingen.

Van Gereformeerde zijde is toen opgesteld een *Contra-Remonstrantie*. Daarom worden de eersten *Remonstranten* genoemd en de anderen *Contra-Remonstranten*. Te voren sprak men ook wel van Arminianen en Gomaristen.

De strijd werd in de kerken al heftiger. Van de zijde van de Remonstranten werd men zeer onverdraagzaam.

Vooraf toen *Oldenbarneveldt* en de Staten van Holland zich achter de Remonstranten gingen stellen.

Maurits daarentegen koos de zijde van de Contra-Remonstranten.

Eindelijk werd besloten. een *Synode* bijeen te roepen, opdat hier de ,Gereformeerde leer zou worden gehandhaafd. De Remonstranten wilden geen Synode.

Deze Generale Synode is te *Dordrecht* bijeengekomen, 1 Nov. 1618.

Hier waren ook vertegenwoordigd *buitenlandse* afgevaardigden, uit Engeland, Frankrijk, De Paltz, Hessen, Zwitserland, Oost-Friesland en Bremen, zodat deze synode een oecumenisch karakter draagt.

Bogerman was Praeses. *Rolandus* en *Faukelius* waren assessoren. *Damman* en *Hommius* waren scribae.

De Remonstranten werden nu voor de Synode gedaagd. Hun woordvoerder is *Episcopius*, die Arminius als hoogleraar was opgevolgd.

Volgens de Remonstranten waren niet zij, maar de Contra-Remonstranten de oorzaak van de moeilijkheden in de Kerken. Daarom worden zij, in plaats van aangeklaagden, de beschuldigers! Zij willen hoogstens de Synode zien als een *conferentie*, waar men samenspreken kan. Dus een conferentie van twee gelijkwaardige partijen. Hiertegen heeft de Synode gezegd, dat de Remonstranten zich moeten verantwoorden en dat de Synode een oordeel zal uitspreken.

De leden van de Synode hebben eerst de *eed* afgelegd, dat zij in alles zouden handelen naar Gods onfeilbaar Woord. Alleen de Schrift is de regel des geloofs. Zij zoeken de eer van God en de bewaring van de zuivere leer.

De Remonstranten hebben hun gevoelens over de praedestinatie eerst in *negatieve* zin uitgesproken. De Synode wilde een *positieve* verklaring. Dit hebben zij toen gedaan maar in zeer *algemene* zin. Daarna is van hen nog gevraagd, dat zij hun bezwaren tegen de Catechismus en de Confessie *schriftelijk* zouden indienen. Hun bezwaren tegen de Geloofsbelijdenis hebben zij wel, die tegen de Catechismus hebben zij niet ingediend.

Dan ook begint het moeilijke en verantwoordelijke werk van de Synode. Zij heeft de dwalingen van de Remonstranten onderzocht en veroordeeld als in strijd met het Woord des

Heren. Ook hebben de verschillende Theologen, uit al die landen, tegenover het gevoelen van de Remonstranten, hun opvatting gegeven. Dan zijn op last van de Synode en door de Synode de Leerregelen opgesteld, die later door alle Gereformeerde Kerken zijn goedgekeurd, ook door de buitenlandse. Zo hebben wij ontvangen, naast de beide belijdenisgeschriften, de *V. Artikelen tegen de Remonstranten, of de Dordtse Leerregelen*.

III. De dwalingen.

De dwalingen van de Remonstranten zijn, in het kort, de volgende:

A. De verkiezing rust op een *vooruitgezien geloof*. God heeft verkoren, hen, van wie Hij wist, dat zij zouden geloven, en tevens in dat geloof volharden. Zijn verkiezing rust dus alleen op Zijn Voorwetenschap. De ene mens is *waardiger* dan de andere, het ene volk is waardiger dan het andere volk. Daarom zijn er *voorwaarden* voor de verkiezing. En mag er van verwerping niet gesproken worden.

B. Jezus Christus is *voor allen* gestorven. Doch zo, dat alleen de gelovige de vergeving der zonden genieten kan. Christus heeft dus niet de werkelijkheid, maar de *mogelijkheid* tot verlossing gegeven. Wij moeten dan die mogelijkheid tot werkelijkheid maken. Wij moeten grijpen de kansen, die God ons geeft, want Christus is niet voor de uitverkorenen gestorven.

C. Het geloof is in die zin een *gave Gods*, omdat het aan de vrije wil des mensen door God wordt *aangeboden*. God en mens werken dus hier samen. De genade helpt de mens, maar het hangt van de mens af.

D. Door deze medewerkende genade Gods kan de mens geloven, maar ook de werking des Heren tegenstaan. Hij kan *meewerken* en *tegenwerken*. Hij kan van nature wel hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, maar hij kan zijn *wedergeboorte* ook *beletten*, zodat het ook in zijn eigen macht blijft, wedergeboren te worden, of niet.

E. De *volharding der heiligen* is niet een vrucht van de verkiezing en van het werk van Christus, maar een *voorwaarde*, die de mens zelf moet volbrengen. Daarom hangt het van de mens af, om te volharden, of uit te vallen, zodat de ware gelovigen ook inderdaad kunnen uitvallen van de zaligheid en in eeuwigheid verloren kunnen gaan.

IV. De korte inhoud.

i. Van de Goddelijke verkiezing en verwerping.

Allen hebben in Adam gezondigd en zijn des doods schuldig. God zou niemand onrecht gedaan hebben, als Hij allen in de vervloeking gelaten had. Hij heeft Zijn liefde geopenbaard in Zijn Zoon. Hij laat het Evangelie van genade verkondigen door te zenden predikers van het Evangelie, tot wie en wanneer Hij wil, om de mensen te roepen tot geloof. Wie niet gelooft, blijft onder de toorn Gods, wie gelooft, wordt van die toorn verlost. De oorzaak van het ongeloof ligt in de mens, het geloof is een *gave Gods*.

God werkt naar Zijn voorverordining, die voor velen tot ergernis en voor Gods volk tot troost is. God heeft de Zijnen in Christus verkoren en besloten, hun de zaligheid te schenken, door hen aan Christus te geven, met Christus te verenigen en in Christus te bewaren.

De verkiezing is dezelfde in het O. en N.T. tot de genade en de heerlijkheid, tot de zaligheid en de weg der zaligheid.

De verkiezing is niet uit, maar *tot* het geloof en de fontein van alle zaligmakend goed. De oorzaak van de verkiezing is, naar Gods Woord, het onvoorwaardelijk welbehagen Gods. Deze verkiezing is, krachtens Gods deugden, onveranderlijk. De verkorenen worden op Gods tijd, niet langs ongeoorloofde wegen, doch uit de vruchten, verzekerd. Deze verzekerdheid brengt hen tot een Godzalig leven.

De leer der verkiezing moet eerbiedig gepredikt worden. zoals in het O. en N.T. geschied is. De Schrift prijst ons de verkiezing het meest aan, door ook de verwerping te leren.

Deze leer der verwerping wordt verschillend gebruikt door hen, die de verzekerdheid missen, door hen, die zwak zijn in 't geloof en door de zorgelozen.

Omdat de kinderen der gelovigen heilig zijn, uit kracht van het genadeverbond, moeten de godzalige ouders niet twijfelen aan de verkiezing en zaligheid van hun vroeggestorven kinderen. Van de praedestinatatie mogen wij geen misbruik maken, uit onverschilligheid, of lijdelijkheid. Wij moeten haar recht gebruiken, door onze verkiezing vast te maken, door onze verantwoordelijkheid te kennen, en God te verheerlijken.

ii. Van de dood van Christus en de verlossing des mensen door deze.

De voldoening van Christus is noodzakelijk, omdat Gods gerechtigheid eist, dat de zonde gestraft worde, zodat aan haar genoeggedaan worde. God heeft ons Zijn Zoon gegeven, uit oneindige barmhartigheid, opdat Christus voor ons, die het zelf niet kunnen, zou genoegdoen. De dood van Christus is genoegzaam voor de zonde van de gehele wereld, omdat Hij waarachtig en heilig mens is, en ook waarachtig God, en omdat de toorn Gods op Hem is geweest. De belofte des Evangelies moet verkondigd worden. Velen geloven niet, door eigen schuld, niet uit ongenoegzaamheid van Christus' offerande.

De gelovigen worden uit genade, die God niemand schuldig is, behouden.

Naar het voornemen des Vaders strekt de kracht van Christus' dood zich uit tot de uitverkorenen, die met de zaligmakende gaven begiftigd worden. Die raad is vervuld geworden en zal vervuld worden, tot verheerlijking van de Zaligmaker.

iii en iv. Van des mensen verdorvenheid en bekering tot God, en de manier van deze.

De mens is geschapen naar Gods beeld, is moedwillig gevallen en heeft dit beeld verloren.

De erfzonde is, naar Gods rechtvaardig oordeel, uitgebreid over het ganse menselijk geslacht, zodat de zonde niet is uit navolging. Wij zijn van nature dood in zonden en misdaden. Door het licht der natuur, dat overgebleven is, komt de mens niet tot zaligmakende kennis, omdat hij dit in ongerechtigheid ten onder houdt, zodat niemand te verontschuldigen zal zijn.

De wet des Heren brengt tot zondekennis, maar geeft geen kracht, om uit de ellende te komen. God maakt zondaren zalig, door de Heilige Geest, Die het uit Christus neemt en door het Woord, dat van Christus spreekt, zowel in het O. als N.T. De roeping is niet algemeen, want de een is niet waardig boven de ander. Het onderscheid ligt in Gods welbehagen. Daarom danken wij God voor Zijn genade en wij prijzen Zijn rechtvaardigheid.

Wie geroepen worden, worden ernstig geroepen. Want het is God aangenaam, dat zij komen en Hij belooft, aan wie komen, het eeuwige leven.

Als geroepen niet komen, ligt de schuld niet in het Evangelie, niet in Christus, niet in God, maar in hen, die geroepen worden. Dat geroepen wel komen, moet men niet de mens, maar Gode toeschrijven, die hen krachtadig roept en met het geloof begiftigt, zodat we roemen in de Here. Hij verlicht hun verstand, bewerkt hun hart en hun wil, door de Heilige Geest.

God werkt de wedergeboorte, niet onze hulp, niet door de prediking alleen, noch door aanrading, maar door de wonderlijke, krachtdadige werking van Zijn Geest. De wijze, waarop Hij dit doet, is niet te begrijpen, wel te kennen. Het geloof is een gave Gods, niet omdat het aan de vrije wil des mensen wordt aangeboden, noch omdat God alleen de macht geeft om te geloven, maar omdat het de mens ingegeven wordt en God de wil om te geloven en het geloof teweegbrengt.

God is niemand deze genade schuldig. Wie haar ontvangt, is dankbaar, wie haar niet ontvangt, is zelfgenoegzaam, of zorgeloos.

Van de belijders oordelen wij het beste, voor ongelovigen bidden wij, tegenover niemand verhoovaardigen wij ons. Gods genade werkt herscheppend, niet dwingend, maar krachtdadig. God gebruikt de middelen, evenals in het natuurlijk leven, zo ook bij de wedergeboorte. Daarom mogen wij niet scheiden, wat God samengevoegd heeft.

v. Van de volharding der heiligen.

God verlost de uitverkorenen wel van de schuld, maar in dit leven niet geheel van de macht der zonde.

Wij moeten tegen de dagelijkse zonden der zwakheid strijden. De gelovigen kunnen zichzelf niet bewaren, door de inwonende zonde, en de aanvechtingen der wereld en van satan. God, Die getrouw is, bewaart hen ten einde toe.

Niet zó, dat ze niet kunnen afwijken, zodat ze door eigen schuld vallen en ook soms tot zware zonden worden vervoerd. Door deze grove zonden vertoornen zij God, en bedroeven zij de Heilige Geest, ook verbreken zij de oefening des geloofs, verwonden hun consciëntie en verliezen zij soms het gevoel van genade, totdat zij tot God wederkeren. God zorgt, door Zijn Geest niet geheel weg te nemen, dat zij uit hun staat niet uitvallen en niet zondigen tot de dood. Hij bewaart Zijn onverderfelijk zaad in hen, vernieuwt hen tot bekering, opdat zij bedroefd zijn naar God, vergeving der zonden ontvangen en Gods genade weer gevoelen, om voortaan hun zaligheid te naarstiger te werken. De volharding der heiligen ligt niet in hun verdiensten, geschiedt niet door hun kracht, maar door Gods barmhartigheid en ligt geheel in de hand van de Drieënige God.

De gelovigen kunnen van hun volharding verzekerd zijn en zijn het ook, naar de mate des geloofs. Zij verkrijgen deze verzekerdheid, niet door enige bijzondere openbaring, maar uit het geloof, uit het getuigenis des Heiligen Geestes en uit de heilige oefening van een goede consciëntie.

Niet altijd gevoelen zij deze verzekerdheid, vooral niet, als ze in zware aanvechtingen zijn, maar de Vader aller vertroosting wekt deze verzekerdheid, door de Heilige Geest, weer op. Deze verzekerdheid maakt hen niet zorgeloos, maar is de wortel van ware Godsvrucht, zodat de overdenking van haar een prikkel is tot een dankbaar leven. Zij die, na hun val, weer verzekerd worden, veronachtzamen de Godzaligheid niet, wandelen in de wegen des Heren, om haar zo te behouden en het gevoel er van niet weer te verliezen. God gebruikt ook voor de volharding der heiligen de middelen der genade, omdat Hij zo Zijn werk is begonnen, in stand houdt en voltooit. Ook, omdat Hij deze middelen Zelf heeft gegeven, die door ons gebruikt moeten worden. Omdat deze leer van zo grote waarde is, wordt zij tegen gestaan, door het vlees niet begrepen, door satan gehaat, door de wereld bespot, door onervarenen misbruikt en door dwaalgeesten bestreden. De bruid van Christus heeft haar altijd verdedigd en zal haar altijd verdedigen, omdat God zorgt voor de verheerlijking van Zijn Naam.

V. De Voorrede.

In de naam van onze Here en Zaligmaker Jezus Christus. Amen.

Onder zeer vele vertroosting, welke onze Here en Zaligmaker Jezus Christus Zijn strijdende kerk in deze ellendige pelgrimie gegeven heeft, werd deze met recht onder de voornaamste geacht, die Hij haar heeft nagelaten, als Hij tot Zijn Vader in het hemels heiligdom zou ingaan, zeggende: *Ik ben met u al de dagen, tot aan de voleinding der wereld.*

De waarheid van deze vriendelijke belofte is blijkbaar in de Kerk van alle tijden. Want alzo zij niet alleen door openbaar geweld der vijanden, en de goddeloosheid der Ketteren, maar ook door bedekte listigheid der verleiders van de beginne is bestreden, voorwaar, indien de Here haar te eniger tijd van de heilzame hulp Zijner beloofde tegenwoordigheid had ontbloot, zij zou overlang, of door geweld der Tyrannen zijn verdrukt geweest, of door de

arglistigheid der bedriegers ten verdere zijn verleid. Maar de goede Herder, die Zijn kudde, voor welke Hij Zijn leven heeft gelaten, zeer volstandig bemint, heeft het woeden der vervolgers steeds ter rechter tijd en door Zijn uitgestrekte hand, dikwijls miraculeus, ter neder gezet, en de kromme wegen en bedriege-lijke raadslagen der verleiders ontdekt, en te niet gedaan: In beide bewijzende, dat Hij waarlijk bij Zijn Kerk tegenwoordig is.

Hiervan hebben wij een zeer klaar bewijs in de Historiën der Godzalige Keizers, Koningen en Prinsen, dewelke de Zoon van God zo menigmaal tot hulp van Zijn Kerk heeft verwekt, met een heilige ijver van zijn huis ontstoken, en door hun dienst niet alleen het woeden der Tyrannen bedwongen, maar ook Zijn Kerk, wanneer zij met valse leraars te strijden had, tegen dezelve met remedien van H. Synoden voorzien; in welke de getrouwe dienstknechten van Christus, met gezamenlijke gebeden, raad en arbeid kloekmoedig zich hebben gesteld voor de Kerk en de waarheid Gods tegen de knechten des satans, alhoewel zij zich in Engelen des lichts veranderden; en hebben het zaad der dwalingen en van de tweedracht weggenomen, de Kerk in eendracht van de reïne religie behouden, en de oprechte godsdienst ongeschonden op de nakomelingen voortgezet.

Met een gelijke weldaad heeft onze getrouwe Zaligmaker Zijn genadige tegenwoordigheid aan de Kerk van Nederland, die enige jaren zeer is verdrukt geweest, in deze tijd bewezen. Want deze Kerk, van de Tyrannie van de Roomse Antichrist en de schrikkelijke afgoderij des Pausdoms door Gods almachtige hand verlost en in de perikelen van een zo langdurige oorlog menigmaal wonderlijk bewaard zijnde, en in de eendracht der ware leer en discipline tot lof van haar God, tot wonderlijke wasdom van het gemene best, en vreugde van de gehele Gereformeerde wereld zeer heerlijk bloeiende, is van JACOBO ARMINO en zijn navolgers, dragende de naam van REMONSTRANTEN, door verscheiden zo oude als nieuwe dwalingen, eerst heimelijk, daarna openlijk aangevochten, en door ergerlijke twisten en scheuringen hardnekkig verstoord zijnde, in zo grote perikel gebracht, dat die zeer bloeiende Kerken door een schrikkelijke brand van tweedrachten en gedeeldheden ten laatste zouden zijn verteerd geworden, tenware de ontferming van onze Zaligmaker te bekwamer tijd daar tussen ware gekomen. Doch geprezen zij in eeuwigheid de Here, die, nadat Hij Zijn aanschijn een ogenblik tijds van ons (die op menigerlei wijze Zijn toorn en gramschap hadden verwekt) verborgen had, voor de ganse wereld heeft bewezen, dat Hij Zijn verbond niet vergeet en het zuchten der Zijnen niet veracht. Want als daar nauwelijks enige hoop van remedie naar menselijk oordeel scheen voorhanden te zijn, heeft Hij de Doorluchtige en Hoogmogende Heren, de Generale Staten der Verenigde Nederlanden dit in het hart gegeven; dat zij met advies en directie van de Doorluchtigste en Kloekmoedigste Prins van Oranje, besloten hebben deze woedende zwarigheden met wettelijke middelen te bejegenen, dewelke door de exempelen der Apostelen zelve, en der Christelijke Kerk na hun tijd doorgaans zijn goed gekend, en zelf ook in de Kerk van Nederland met grote vrucht voor dezen gebruikt, en hebben een SYNODE uit al de Provinciën van hun gebied door hun autoriteit te Dordrecht bijeen geroepen, nadat zij daartoe van te voren verzocht, en door gunst van de Groot-machtigste Koning JAKOBI, Koning van Groot Britagnien en der Doorluchtige Prinsen, Doorluchtige Graven en machtige Republieken verworven hadden vele voortreffelijke Godegeleerde mannen, opdat door gemeen oordeel van zoveel Theologanten der Gereformeerde Kerk, de leringen van ARMINIUS en zijn navolgers, in zo een vermaarde Synode rijpelijk zouden worden onderzocht, en alleen uit Gods Woord geoordeeld, de ware Leer bevestigd, de valse verworpen, en de Nederlandse Kerken eendracht, vrede en rust door Gods zegen wedergebracht. Over deze weldaad is het, dat de Nederlandse Kerken zich verheugen en de getrouwe ontfermingen van haar Zaligmaker ootmoedig bekennen, en dankbaar roemen.

Deze Eerwaardige SYNODUS (na voorgaande algemeen vasten en bidden door autoriteit der Hoge Overheid in alle de Nederlandse Kerken tot afbedding van Gods toorn, en verwerving van Zijn genadige bijstand, uitgeschreven en gehouden) in des Heren naam binnen DORDRECHT vergaderd zijnde, ontstoken in liefde tot God en de welstand van Zijn Kerk, en zijnde, na aanroeping van Gods naam, met een heilige eed verplicht, van alleen naar het richtsnoer der Heilige Schrift te oordelen en in het onderzoek en oordeel van deze zaak met een goede en oprechte consciëntie te handelen, heeft zeer naarstig en met grote

lankmoedigheid gearbeid om de voornaamste voorstanders dezer leringen, voor haar geciteerd zijnde, te bewegen, dat zij hun gevoelens van de Vijf bekende Hoofdstukken der leer, mitsgaders de redenen van dezelve volkomen wilden verklaren. Maar als zij het oordeel der Synode verwierpen, en op de vraagstukken, in de manier als billijk was, weigerden te antwoorden, en dat voorts geen vermaningen der Synode, noch resoluties der Weledelgeboren, Edele, Gedeputeerden van de Heren Generale Staten, ja zelfs niet de bevelen der Doorluchtige Hoog-Mogende Heren Generale Staten bij hen iets vorderden, is de synode genoodzaakt met last van hun Hoog-Mogende en naar de gewoonte der oude Synoden, een andere weg in te gaan; en is het onderzoek van de voornoemde vijf leerstukken uit de schriften, bekentenissen en verklaringen, eensdeels te voren uitgegeven, anderdeels ook deze synode overgeleverd, bij de hand genomen. Hetwelk alzo het nu door Gods bijzondere genade, met zeer grote vlijt, getrouwheid, consciëntie en overeenstemming van allen en een iegelijk is voleindigd, zo is het, dat deze SYNODUS tot Gods eer, behoudenis van de oprechtheid der zaligmakende waarheid, gerustheid der consciëntiën, vrede en welstand der Nederlandse Kerken, besloten heeft het navolgende oordeel (waarin het waarachtig en met Gods Woord over-een-komende gevoelens van de vijf voornoemde leerpunten wordt verklaard, en het valse en met Gods Woord strijdende verworpen) openlijk uit te spreken; en een iegelijk bekend te maken.

VI. De strijd tegen de Dordtse leerregels door de dialectische theologie.

Tegen de praedestinatatie is te allen tijde strijd gevoerd. De Synode van Dordrecht heeft een geweldige taak gehad. Tegenover de onschriftuurlijke leer van de Remonstranten heeft de Synode dit belijdenisgeschrift opgesteld. In onze tijd komt de bestrijding ook van een andere kant.

De *dialectische theologie* richt zich heel fel tegen de zogenaamde „*klassieke opvatting van de praedestinatatie*“. En daarbij is zij zo kritisch, dat er van de door onze belijdenis geleerde praedestinatatie inderdaad niets meer overblijft dan de *naam*, zodat wij volgens dit standpunt onze Dordtse Leerregels wel kunnen opbergen in een museum voor oudheden en artikel 16 van onze Nederlandse Geloofsbelijdenis ook wel kunnen schrappen.

Dr Karl Barth heeft geen onzeker geluid doen horen. Hij heeft destijds een aparte brochure geschreven over de verkiezing, waarin hij beweert, dat de Dordtse vaders het hier al geheel mis hebben gehad.

En *Prof. G. C. van Nijtrik* schrijft in het voorwoord bij de tweede en derde druk van zijn „*Kleine Dogmatiek*“, waarvan de eerste druk in 1944 is verschenen, dat hij inzonderheid de leer van de praedestinatatie graag breder behandeld had. Wie zijn boek „*De Beroerder Israels*“ gelezen heeft en daarnaast deze Dogmatiek legt, ziet, dat ook Prof. van Nijtrik al veel verder is gegaan.

De dialectische theologie bedoelt te geven „een *zuivering* van het terrein“, die inderdaad *afbraak* is.

Zij leert de volgende hoofdzaken ten opzichte van de praedestinatatie.

1. De praedestinatatie is *niet* een besluit Gods *van eeuwigheid*. niet een besluit, dat òf is. Wij mogen niet spreken van „gepraedestineerdheid“.

2. Er is *geen vast getal* van uitverkorenen en verworpenen. Hoogstens mogen wij zeggen, dat zij er eenmaal *zullen* zijn.

3. God gaat door met beslissen, zodat wij met *nieuw beslissingen* Gods moeten rekenen,

4. *Christus* is de *grond* voor de *verkiezing*. De leer der verkiezing is niet anders dan de aanduiding, dat het genade is, genade te ontvangen.

5. De verwerping heeft geen plaats naast de verkiezing, want de verwerping is voor Christus en de verkiezing is voor ons.

6. De Kerk moet derhalve tot *ieder mens* zeggen, dat hij *verkoren* is, omdat Christus de verwerping heeft gekend. Wie gelooft, moet nu ook als verkorene *leven*.

Zietdaar in hoofdzaak, wat de dialectische theologie leert. We willen deze zes hoofdzaken even nader bezien.

1. De praedestinatie is *niet* een besluit Gods van *eeuwigheid*, niet een besluit, dat *à* is. Wij mogen niet spreken van „gepraedestineerdheid“.

Dan toch wordt volgens hen de praedestinatie *gestabiliseerd*. En tegen deze „rationalistische“ theorie van de „klassieke“ praedestinatieleer trekken zij te velde. De opvatting van onze belijdenis is, volgens hen, niet meer *Bijbels*.

De aanval is dus wel heftig en gemeend. Onze formulieren van enigheid moeten het ontgelden. De fles wordt eerst leeggemaakt, een andere inhoud moet in de fles, maar hetzelfde etiket blijft er op prijken. De *namen* verkiezing en verwerping worden behouden. Des te gevaarlijker!

Daarom is het goed, te weten, wat onze belijdenis, op grond van Gods Woord ons zegt.

In Art. 16, N.G.B, staat, dat „God uit deze verderfenis trekt en verlost degenen, die Hij in *Zijn eeuwige en onveranderlijke raad*, uit enkel goedertierenheid *heeft uitverkoren*, zonder enige aanmerking hunner werken“.

In de Dordtse Leerregels lezen wij:

1.6: „Dat God sommigen in de tijd met het geloof begiftigt, komt voort van Zijn *eeuwig besluit*. Want Gode zijn al Zijn werken van eeuwigheid bekend“. [Hand. 15:16](#).

1.7: „Deze verkiezing is *een onveranderlijk voornemen* Gods, door hetwelk Hij *vóór de grondlegging der wereld* een zekere menigte van mensen, niet beter of waardiger dan anderen, uitverkoren *heeft* in Christus.“

1.11: „En gelijk God Zelf op het hoogste wijs, onveranderlijk, alwetend en almachtig is, alzo kan de *verkiezing* door Hem gedaan, *niet ontdaan en weder gedaan, noch veranderd, noch herroepen, noch afgebroken worden*, noch de uitverkorenen verworpen, noch hun getal verminderd worden.

De belijdenis zegt dus, dat de verkiezing wel *van eeuwigheid* is en dus af is. Zij grondt zich daarbij op uitspraken van Gods Woord, b.v.

[Efeze 1 : 4](#): „Gelijk Hij ons uitverkoren *heeft* in Hem, *voor de grondlegging der wereld*“.

[Rom. 9:23](#): „En opdat Hij zou bekend maken der rijkdom Zijner heerlijkheid over *de vaten der barmhartigheid, die Hij te voren bereid heeft* tot heerlijkheid“.

[2 Thess. 2:13](#): „Paulus dankt God, „dat Hij hen *van den beginne verkoren heeft* tot zaligheid“.

[Hebreë 6:17](#): „God heeft *de onveranderlijkheid van Zijn-raad* willen bewijzen“.

[Hand. 13:48](#): „Er geloofden zovelen, als er *geordineerd waren* tot het eeuwige leven“.

2. Er is *geen vast getal* van uitverkorenen en verworpenen.

Hoogstens mogen wij zeggen, dat zij er eenmaal *zullen* zijn.

Volgens de dialectische theologie mogen wij de mensen niet zien in twee groepen, uitverkorenen en verworpenen. Er zijn bij God niet twee lijsten, één lijst, waarop de namen der uitverkorenen en één lijst, waarop de namen der verworpenen staan. Wanneer zij spreken over een *dubbele* praedestinatie, dan bedoelen zij, dat God *vrij* is te verkiezen en te verwerpen.

De klassieke leer verlegt de scheidslijn, die er is tussen God en mens, tussen de mensen onderling. Zoals er mannen en vrouwen zijn, blanken en zwarten, zo, zegt de „klassieke“ leer, zijn er ook verkorenen en verworpenen. Maar dat is volgens hen *niet Bijbels* meer, maar „wijsgerige speculatie“. Dan toch is God niet vrij meer, maar de gevangene van Zijn eigen besluit, en de mensen zijn ook niet vrij meer. Er is geen numerus clausus, geen vast getal, zietdaar, wat zij leren.

Daartegenover staat onze belijdenis, op grond van Gods Woord.

1.8 leert, „dat de verkiezing is een onveranderlijk voornemen Gods, door hetwelk Hij, *vóór de grondlegging der wereld, een zekere menigte van mensen* tot de zaligheid uitverkoren heeft in Christus“.

1.6: „Hier is het, dat zich voornamelijk voor ons ontsluit die diepe barmhartige en evenzeer rechtvaardige *onderscheiding* der mensen, zijnde in evangelijke staat des verderfs of het besluit der verkiezing en verwerping in het Woord geopenbaard. Hetwelk, evenals het de

verkeerde en onvaste mensen verdraaien tot hun verderf, alzo de heilige en Godvrezende zielen onuitsprekelijke troost geeft."

Wij staan hier dus voor *Gods welbehagen*, waarvan *Dr A. Kuypers* gezegd heeft, dat „het is de laatste mijlpaal, waartoe onze kennis voort kan reizen, niet wijl geen weg daarachter ligt, maar wijl die weg ons niet is ontsloten". God heeft dit onderscheid gewild en wij hebben dit door het geloof te aanvaarden. De verkiezing en verwerping is ons onbekend, maar *dat* God heeft verkoren en verworpen is ons niet onbekend.

3. God gaat door met beslissen, zodat wij met *nieuwe beslissingen Gods* moeten rekenen.

Er zijn, volgens de dialectische theologie, geen verkiezingen, waarop niet een verwerping kan volgen, en er zijn geen verwerpingen, waarop geen verkiezing kan volgen. Zij moet dus komen tot de veranderlijkheid Gods. Zij meent, dat volgens ons standpunt *God niet meer vrij* is, een gevangene van Zijn eigen besluit en — daar komt het — *dat de mens ook niet meer vrij is*. Maar dan zou God niet één besluit hebben kunnen nemen, zonder gevangene te worden van Zijn eigen besluit. Dan moeten wij geheel Gods raad van eeuwigheid verwerpen.

De verordening wordt niet anders dan de aanduiding van de *spanning* tussen gericht en genade. Wij kunnen nog steeds verkoren en verworpen worden, want God is vrij en de mens is ook vrij.

Het zwaard van Damocles hangt altijd dreigend boven ons hoofd. De *twijfel* wordt verheerlijkt. Wij moeten dan altijd in het onzekere leven.

Maar, Gode zij dank, wij mogen door het geloof onze verkiezing *vastmaken* en zeggen: „Door U, door U alleen, om 't eeuwig welbehagen". Zo wordt God verheerlijkt en de zondaar vernederd. „Uw vrije gunst alleen wordt d'ere toegebracht."

4. *Christus is de grond voor de verkiezing*. De leer der verkiezing is niet anders dan aanduiding, dat het genade is, genade te ontvangen.

De dialectische theologie ziet *Christus* als het *fundament* van de *verkiezing*. Hierin willen zij *Calvijn* „corrigeren". Want *Calvijn* heeft duidelijk geleerd, dat *Christus wel* het *fundament* is van onze *zaligheid*, maar dat Hij *niet* het *fundament* is van onze *verkiezing*.

Zo wordt door de Schrift en door de belijdenis, op grond van de Schrift, geleerd.

Prof. Bavinck zegt in zijn Dogmatiek, „dat de Gereformeerden terecht hebben bestreden de leer, dat *Christus* de oorzaak, het fundament van de verkiezing zou zijn. Hij Zelf is object van de verkiezing en kan daarom haar oorzaak niet zijn. De Zoon heeft de Vader niet tot liefde bewogen, maar de verkiezende liefde is opgekomen uit de Vader Zelf." II.421.

Deze zaak is ook heel eenvoudig. De Opperste Bouwmeester en Kunstenaar God heeft van eeuwigheid een bestek en een tekening gemaakt van het grote Godsgebouw. Wie een beetje in zijn Bijbel thuis is, weet wel, dat dit beeld echt Schriftuurlijk is.

Welnu, in dat bestek en in die tekening wordt ook gesproken over het *fundament van dit gebouw*. Dat fundament is *Christus*. Ook wordt gesproken over de levende stenen, die op dit fundament worden gelegd. We belijden, dat de Zoon van God Zich een gemeente, tot het eeuwige leven uitverkoren, vergadert en dat ik daarvan een levend lidmaat ben en eeuwig zal blijven.

Christus is dus het fundament waarop het gebouw rust. Zoals *Calvijn* terecht heeft gezegd: Hij is het *fundament* van onze *zaligheid*.

Hij Zelf is als onze Middelaar, Borg en Zaligmaker *verkoren*.

Zowel het fundament van dat gebouw is verkoren, als ook de levende stenen, die op dat fundament zullen gelegd worden. Zo zien wij, dat *Christus niet* is het *fundament* van onze *verkiezing*. Hij is niet het fundament van bestek en tekening. Hij is *wel* het *fundament* van het grote *Godsgebouw*, van Zijn

Kerk. Wij behoeven hier dus *Calvijn* niet te „corrigeren". Wij voelen ons veilig bij *Calvijn* en niet bij de dialectische theologie, die wil afbreken, wat *Calvijn* heeft opgebouwd.

In 1.7. staat: „God heeft een zekere menigte van mensen uitverkoren in *Christus*. Denwelken Hij ook van eeuwigheid tot een Middelaar en Hoofd van alle uitverkorenen en *tot een fundament der zaligheid gesteld heeft.*”

5. De verwerping heeft geen plaats naast de verkiezing, want de verwerping is voor Christus en de verkiezing is voor ons.

6. De Kerk moet *tot ieder mens* zeggen, dat hij *verkoren* is, omdat Christus de verwerping heeft gekend. Wie gelooft, moet nu ook als verkorene *leven*.

De dialectische theologie mag ons niet verwijten, dat wij de verkiezing en de verwerping op één lijn stellen. Wanneer zij dat doet, dan toont zij daarmee, dat zij de Gereformeerde theologie en Dogmatiek niet kent.

Op grond van Gods Woord nemen wij aan, dat de verwerping *niet-geco-ordineerd* is met de verkiezing maar *gesubordineerd* is aan de verkiezing.

Immers *de verkiezing* gaat over de enkeling in organisch verband met het lichaam van Christus. De verkiezing gaat over *de boom* van het menselijk geslacht. Christus is de Wijnstok en wij zijn de ranken.

Het is niet, zoals de valse mystiek leert, dat enkele takken worden behouden. Dan zou God een bouquetje bloemen krijgen, los van elkaar.

Neen, in de strijd tegen satan heeft Christus overwonnen.

De *nieuwe mensheid* wordt behouden. De verkorenen vormen in Christus als de laatste Adam, het nieuwe menselijk geslacht.

De *verwerping* daarentegen gaat over de *losse individuen, losgerukt uit het verband*. De verwerping gaat over de *takken*, maar niet over de boom. Zeer veel takken gaan verloren, maar de boom blijft in Christus behouden. Wijnstok en ranken.

Niet satan maar Christus heeft overwonnen. In de hel zal zijn het *individualisme ten top*. Wanneer een boom geducht besnoeid wordt, dan vallen misschien de meeste takken af, maar de boom blijft. Zo is het hier.

Wij stellen dus niet de verkiezing en verwerping op één lijn. De verwerping is ondergeschikt aan de verkiezing. Wat de dialectische theologie wil, is geheel iets anders. Zij stelt de verkiezing en verwerping niet op één lijn, omdat ze zegt, dat de verwerping is voor Christus en de verkiezing voor alle mensen. Zij wil dus, dat de Kerk tot *alle mensen* zal zeggen: Gij zijt verkoren en Christus heeft voor u de verwerping op Zich genomen.

Dat is dus de leer van *de algemene verzoening*. De mensen moeten het nu alleen nog maar *gelooven*, dat ze allemaal verkoren zijn. Dat de verwerping hun deel niet is. Wie gelooft, moet als verkorene *leven*. Zo krijgt elk mens te maken met verkiezing en verwerping. Want Christus heeft de verwerping op Zich genomen, die nu niet meer het deel des mensen kan zijn.

De mensen moeten gaan van de verwerping, die Christus aanvaard heeft, tot de verkiezing, die voor hen is.

Toch kan het gebeuren, dat iemand, die verkoren is, zich niet als een verkorene gedraagt en dus als verwoepene *leeft*. Maar een mens kan geen verwoepene meer *zijn*.

Dat is dus de leer van de algemene verzoening optima forma.

Wel durven de dialectische theologen niet zeggen, dat alle mensen zalig worden. Daarachter zetten zij een vraagteken.

Maar wie nog enige waarde wil hechten aan de naam verkiezing, kan onmogelijk tot een andere conclusie komen, al wil hij geen afgerond systeem, dat, volgens hen, uit de boze is. Zij willen geen systeem, behalve hun eigen „systeem”.

Maar hiermee heeft de dialectische theologie dan ook volkomen afgerekend met de door hen genoemde „klassieke” praedestinatieleer, wij zeggen, met de praedestinatieleer van onze belijdenisgeschriften. Nu zien wij duidelijk, hoe gevaarlijk de dialectische theologie is.

Lees dan onze Dordtse Leerregels.

1.15: „Deze eeuwige en onverdiende genade van onze verkiezing wijst ons de Heilige Schrift allermeeft daarmede aan, dat zij wijders getuigt, dat *niet alle mensen zijn verhoren*, maar sommigen niet verkoren, of in Gods eeuwige verkiezing voorbijgegaan, enz. En dit is

het besluit der verwerping, hetwelk God geenszins tot een Auteur der zonde (hetwelk Godslasterlijk is te denken) maar Hem stelt tot haar verschrikkelijke, onberispelijke en rechtvaardige Rechter en Wreker".

2.8. Daarin wordt gezegd, dat de dood van Christus zich uitstrekt tot de uitverkorenen.

3/4.7, hetwelk leert, dat de roeping niet algemeen is.

3/4.11. Dat God Zijn welbehagen in de uitverkorenen uitvoert.

5.8. Over de volharding der heiligen.

5.15. Waarin gewezen wordt op de tegenstand tegen, en de liefde tot de leer van de volharding der heiligen.

1. VAN DE GODDELIJKE VERKIEZING EN VERWERPING.

Gods rechtvaardigheid en liefde.

Art. 1 en 2

Art. 1.

Aangezien alle mensen in Adam gezondigd hebben, en des vloeks en eeuwigen doods zijn schuldig geworden, zo zou God niemand ongelijk hebben gedaan, indien Hij het ganse menselijke geslacht in de zonde en vervloeking had willen laten en om de zonde verdoemen, volgens deze uitspraken des Apostels: *De gehele wereld is voor God verdoemelijk. Zij hebben allen gezondigd en derven de heerlijkheid Gods (Rom. 3:19, Rom. 3:23). En: De bezoldiging der zonde is de dood. (Rom. 6:23)*

Art. 2.

Maar hierin is de liefde Gods geopenbaard, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon in de wereld gezonden heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve maar het eeuwige leven hebbe. (1 Joh. 4:9; Joh. 3:16)

I. Allen hebben in Adam gezondigd.

Het eerste hoofdstuk handelt over de *praedestinatie*: de verkiezing en de verwerping. Velen maken eerst een caricatuur van de praedestinatie en gaan dan strijd voeren tegen die caricatuur. Dan moeten wij niet menen, dat zij tegen de praedestinatie strijden. Een petroleumlamp, die te hoog wordt opgeschroefd, geeft geen helder licht, maar walmt. Wie misbruik maakt van de praedestinatie, is zelf oorzaak, dat zijn geestelijk huis komt vol walm en roet. Het licht van Gods Woord moet helder schijnen.

Zo stellen velen de praedestinatie en het *fatalisme* op één lijn. Als-ik-niet-verkoren ben, dan kom-ik-er-toch-niet. Ik zal maar lijdelijk afwachten, dat is de praedestinatie vlak voor de deur zetten, zodat niemand er door kan. We moeten eerst in Christus geloven en zo komen tot de troost van de verkiezing. Eerst door de deur: Jezus Christus en dan zingen: Door U, door U alleen om 't eeuwig welbehagen. Daarom valt de belijder hier niet met de deur in huis. Hij begint niet met de verkiezing en verwerping, hij gaat er heen! Hij spreekt ervan in: 1. art. 6.

Ja, hij gaat eerst het *fatalisme* bestrijden. Alsof God onrecht zou doen, door te verwerpen degenen, die Hij niet in Christus heeft verkoren. Het is heel absurd, God van onrecht te beschuldigen. De mens schuilt zo graag achter zijn onmacht weg. De schuldige wordt beschuldiger. De ontrouwe man beschuldigt zijn vrouw en de ontrouwe vrouw beschuldigt haar man. We zijn dat wel gewend in het leven. Maar de gedachte, dat God onrecht doet, mag in ons hart zelfs niet opkomen. We moeten onszelf aanklagen. Daarom beginnen de Dordtse Leerregelen psychologisch zo juist. De *oorzaak* van al de *ellende* ligt bij *de mens* zelf. Op de bodem aller vragen ligt der wereld zondeschild.

Neen, de oorsprong der zonde ligt ook niet in een zogenaamde bovengeschiedenis, zoals de *dialectische theologie* leert, alsof [Genesis 3](#) zou heenwijzen naar een vóór-tijdelijke val. De oorsprong der zonde is bij de mens, na de schepping en *in de historie*. Er is een historie geweest zonder zonde.

De mens is *moedwillig* gevallen. Hij is geen slachtoffer, maar schuldige. Hij heeft het met hem opgerichte werkverbond verbroken. Hij is het gebod Gods ongehoorzaam geweest. En wij allen hebben *in Adam* gezondigd. Hij is hoofd van het werkverbond, en wij hebben in hem overtreden. Evenals, volgens de Schrift, Levi *in Abraham* aan Melchizedek de tienden heeft gegeven, [Hebr. 7:9-10](#), zo hebben wij in Adam gegeten van de boom der kennis des goeds en des kwaads. Door de ongehoorzaamheid van een zijn velen tot zondaars gesteld. *Aangezien alle mensen in Adam gezondigd hebben. Daarmee begint onze belijdenis.*

II. Allen zijn des doods schuldig.

De HERE God heeft gezegd: „Ten dage, als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven”. En de mens zou terstond de volle dood gestorven zijn, wanneer Christus, als de tweede Adam, niet *terstond* ware opgetreden. Hij treedt in de plaats van de eerste Adam, als de laatste Adam. Hij handhaaft het werkverbond, dat voor ons *genade*verbond is geworden, omdat Hij de straf draagt en het werk verricht, dat Adam had moeten doen. Allen hebben verdiend het eeuwig verderf. „Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet om dat te doen”. „Het gehele geslacht des mensen ligt in verderfenis en ondergang” (Art. 16. N.G.B.). „God vertoont zich schrikkelijk, beide over de aangeboren en werkelijke zonden en wil die, naar Zijn rechtvaardig oordeel, tijdelijk en eeuwig straffen.” (H. Cat. Zondag. 4.)

God handhaaft Zijn wet. *Allen zijn des vloeks en eeuwigen doods schuldig geworden.*

III. God zou niemand onrecht gedaan hebben, als Hij allen in de vervloeking gelaten had.

De belijdenis gaat uit van het feit, van het geloofsvoordeel, van wat Gods Woord ons leert, dat God rechtvaardig is. „Verre zij de Allerhoogste van onrecht.” Daarom is het zo *dwaas*, dat sommigen *wel* willen horen van *verkiezing* en *niet* van *verwerping*. Zij menen, dat het onrecht is, dat velen verloren gaan. Dat iemand zalig wordt, vinden ze heel gewoon.

En feitelijk is *de verwerping heel gewoon*. Daarover behoeven wij ons niet te verwonderen. Dat mensen verloren gaan, dat is volkomen rechtvaardig en verdiend. *Zo zou God niemand ongelijk hebben gedaan, indien Hij het ganse menselijk geslacht in de zonde en vervloeking had willen laten en om de zonde verdoemen*. Is het dan wel onrechtvaardig, als God velen in het verderf laat?

Onze belijdenis zegt in art. 16: „Rechtvaardig, doordien Hij de anderen laat in hun val en verderf, waarin zij zichzelf geworpen hebben”.

Niemand maakt aanspraak op de verkiezing en allen maken aanspraak op de verwerping. Zullen wij iets van Gods genadige verkiezing verstaan, dan moeten wij van het recht des Heren uitgaan en van Zijn absolute Vrijmacht. *De gehele wereld is voor God verdoemelijk. Zij hebben allen gezondigd en derven de heerlijkheid Gods. De bezoldiging van de zonde is de dood.*

IV. God heeft Zijn liefde geopenbaard in Zijn Zoon.

Nu wordt het geheel anders, dan de mensen willen. Het is *niet onrechtvaardig*, dat velen verloren gaan, maar het is onpeilbare *genade*, dat velen worden behouden. Hierin openbaart God Zijn ondoorgrondelijke liefde. Hij heeft redenen uit Zich zelf genomen. Krachtens het verbond der verlossing, de vrede-raad, tussen Vader, Zoon en Heilige Geest, heeft de Vader de Zoon gezonden, heeft de Zoon Zichzelf gegeven, en zal de Heilige Geest de verkorenen toebrengen en doen delen in het werk van de Zoon.

Maar hierin is de liefde Gods geopenbaard, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon in de wereld gezonden heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.

Twee teksten worden hier samengevoegd. Beide van de Apostel Johannes. De eerste uit zijn eerste brief, de tweede uit het Evangelie, naar de beschrijving van Johannes. God geeft Zijn eniggeboren Zoon, met de opdracht, om voor de gegebenen des Vaders Zijn bloed te storten. Om dienstknechtsgestalte aan te nemen en Zich te geven in de dood des kruises. Hij heeft door Zijn *lijdelijke* gehoorzaamheid de schuld verzoend en door Zijn *dadelijke* gehoorzaamheid de gerechtigheid aangebracht. Hij heeft aan het recht Gods volkomen voldaan.

„Sion zal door recht verlost worden.” Er moet recht geschieden, al zou de wereld vergaan. Neen, er moet recht geschieden, anders zou de gehele wereld vergaan. De rechtvaardigheid Gods en de liefde Gods zijn één. Christus handhaaft de eer Gods

tegenover het verdervend werk van satan. „Opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, *niet verderve.*”

God laat het Evangelie van genade verkondigen.

Art. 3.

En opdat de mensen tot het geloof worden gebracht, zendt God goedertierenlijk verkondigers van deze zeer blijde boodschap, tot wie Hij wil en wanneer Hij wil; door wier dienst de mensen geroepen worden tot bekering en het geloof in Christus de Gekruisigde.

Want hoe zullen zij in Hem geloven, van Welke zij niet gehoord hebben? En hoe zullen zij horen, zonder die hun predikt? En hoe zullen zij prediken, indien zij niet gezonden worden? (Rom. 10:14-15)

I. Hij zendt de verkondigers van het Evangelie.

God heeft Zijn liefde geopenbaard in het zenden van Zijn Zoon. Die blijde boodschap moet gebracht worden, dat Evangelie moet gepredikt worden.

En ook daarvoor zorgt God Zelf. Hij heeft de engel gezonden naar Efratha's velden, om de herders grote blijdschap te verkondigen. Christus heeft Zijn Apostelen opdracht gegeven, het Evangelie aan alle volken te brengen.

Alles ligt in Gods hand. Paulus wijst in Romeinen 8 op een keten, met verschillende schakels: prediken — horen — geloven — aanroepen — zaligheid.

Welnu, die gehele keten, met al die schakels, ligt in Gods hand. Nooit laat Hij één stuk daarvan los. En er is nog iets bij. Want het begint niet met de prediking. „Hoe zullen zij prediken, indien zij niet gezonden worden?” Dus eerst *gezonden*. De zending gaat vooraf, opdat de dienaar des Woords kome met gezag en autoriteit. Onze belijdenis zegt: „Zo moet zich dan een iegelijk wel wachten, door onbehoorlijke middelen zich in te dringen, maar is schuldig de tijd te verwachten, dat hij van God beroepen wordt, opdat hij getuigenis hebbe van zijn beroeping, om van haar verzekerd en gewis te zijn, dat zij van de Here is.” Art. 31. N.G.B. Het formulier zegt, dat hij moet weten „dat hij van de gemeente en mitsdien van God geroepen is”.

God zendt goedertierenlijk verkondigers van deze zeer blijde boodschap.

De Heilige Geest maakt begerig tot dat werk. God effent de wegen en paden en zo zendt Hij de predikers van het rijke Evangelie van genade in Christus. Daarin bewijst de Here Zijn goedertierenheid. Want zij mogen brengen een zeer blijde boodschap. „Hoe liefelijk zijn de voeten desgenen, die vrede verkondigen, die het goede boodschappen”. We zien niet op de persoon, maar op de *roeping*.

Het gaat niet om de gezondene, maar om de *Zender*. Daarom wordt hier gesproken van de *voeten* desgenen, die het goede boodschapt. Niet de persoon, maar het komen, het gezonden worden is de hoofdzaak. Alles hangt af van de Zender. Hij zendt de verkondigers van het Evangelie.

II. Hij zendt hen, tot wie en wanneer Hij wil.

Ook hierin komt uit de vrijmacht des Heren. Zijn voorzienig bestel gaat over alle dingen, maar heel bijzonder over de prediking van het Evangelie. Hij bepaalt *wie* het Woord zullen horen en ook *wanneer* dat zal zijn.

Paulus meende nog in Azië te moeten arbeiden, maar de Heilige Geest liet het hem niet toe. Te Troas wordt hem geopenbaard, dat hij naar Europa moet gaan. Een Macedonisch *man* zegt tot hem: „Kom over, en help ons”. God zendt hem naar Europa. En dan is de eerste, die tot bekering komt, niet een Europese man, maar een *Klein-Aziatische vrouw*: Lydia, de purperverkoopster van Thyatire. Straks komt ook de *stokbewaarder* tot geloof en bekering, met geheel zijn huis.

Zo werkt de Here. Zo werkt Christus. Hij zegt ga, en hij gaat. Kom, en hij komt. Doe dat, en hij doet het.

Het gaat vaak langs heel gewone wegen. Het kan zelfs zijn, dat in het beroepingswerk zondige wegen worden ingeslagen, maar God zendt hen tot wie en wanneer Hij wil.

Hoeveel beraadslagingen worden er vaak gehouden en welke wegen worden ingeslagen, om weer iemand te zenden naar een nieuw arbeidsveld. En als dan de studie voltooid is en de inscheping plaats vindt, of een plaats in het vliegtuig is ingenomen, dan zeggen wij door het geloof: *zo zendt God goedertierenlijk verkondigers van deze zeer blijde boodschap, tot wie Hij wil en wanneer Hij wil*. Laten wij dan zien het grote voorrecht, dat ook ons het rijke Evangelie van Jezus Christus gebracht is, dat *zij* ook tot ons gezonden zijn.

III. Hij roept door de prediking de mensen tot geloof.

Hij zendt dus de predikers, *opdat de mensen tot het geloof worden gebracht*. De prediking is het genademiddel tot geloof en belijdenis. „Hoe zullen zij Hem aanroepen, in Wie zij niet geloofd hebben? En hoe zullen zij geloven, van Wie zij niet gehoord hebben?” Feitelijk staat er: *Die* zij niet gehoord hebben. Het is niet voldoende, dat zij iets van Christus en over Hem horen, zij moeten *Christus Zelf horen*. Zijn stem. En zal dat gebeuren, dan moet de gezondene zijn bedienaar van het Woord. Hij brengt dan niet zijn eigen woord, maar Gods Woord. Hij predikt niet de christen, maar de Christus. De prediking moet zijn Christo-centrisch. Want *die u hoort, hoort Mij*.

„En zo gij *Zijn* stem dan heden hoort, gelooft Zijn heil- en troostrijk Woord. Verhard u niet, maar laat u leiden.” *Door wier dienst de mensen geroepen worden tot bekering en het geloof in Christus, de Gekruisigde*.

Zo roept God tot het geloof. Deze weg wordt door Hem ingeslagen. „Zo is dan het geloof uit het gehoor en het gehoor door het Woord van God.” „Gij, die wedergeboren zijt, niet uit vergankelijk, maar uit onvergankelijk zaad, door het levende en eeuwig blijvende Woord van God. En dit is het Woord, dat onder u verkondigd is.” [1 Petrus 1:23-25](#).

Tweeërlei uitwerking van de prediking.

Art. 4 en 5.

Art. 4.

Die dit evangelie niet geloven, op die blijft de toorn Gods. Maar die het aannemen, en de Zaligmaker Jezus met een waarachtig en levend geloof omhelzen, die worden door Hem van de toorn Gods en van het verderf verlost, en met het eeuwige leven begiftigd. (Joh. 3:36, Marc. 16:16).

Art. 5.

De oorzaak of schuld van dat ongeloof, gelijk ook van alle andere zonden, is geenszins in God, maar in de mens. Maar het geloof in Jezus Christus, en de zaligheid door Hem, is een genadegave Gods; gelijk geschreven staat: *Uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof; en dat niet uit u, het is Gods gave (Ef. 2:8)*. Insgelijks: *Het is u gegeven, in Christus te geloven (Filip. 1:29)*.

I. Zij, die niet geloven, blijven onder de toorn Gods.

Van nature liggen alle mensen onder de toorn Gods. We zijn van nature kinderen des toorns, die in het rijk van God niet kunnen ingaan, tenzij we van nieuws geboren worden. Dat *blijft* zo voor allen, die niet geloven. De toorn Gods is op hen en blijft op hen, wordt niet weggenomen.

God laat de toorn, waar hij is. *Die dit Evangelie niet geloven, op die blijft de toorn Gods*. Voor hen wordt het Evangelie zelfs een reuke des doods ten dode. Christus is hun tot een val. Zij stoten zich aan de Rots.

Daarom zal hun oordeel *verzwaard* worden, want wie de weg heeft geweten en niet bewandeld, zal met vele slagen geslagen worden. Zij vergaderen zich toorn als een schat. „*Die de Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem.*” Joh. 3:36. Dr C. Bouma schrijft hierbij, K. V. blz. 59: „Die Zijn eis, om Hem gelovig aan te nemen, ongehoorzaam is, op hem blijft de toorn Gods, die op allen lag en slechts door de band aan de Zoon weggenomen wordt.”

II. Zij die geloven, worden van de toorn Gods verlost.

Het Evangelie is een reuke des doods ten dode en een reuke des levens ten leven. Christus is gezet tot een val en tot een Opstanding. Zij zijn niet allen het Evangelie gehoorzaam geweest. Jesaja zegt: „Here, wie heeft onze prediking geloofd?” De Joden begeren een teken, de Grieken zoeken wijsheid. Christus, de Gekruisigde, is de Joden een ergernis en de Grieken een dwaasheid. En toch is de prediking van het Evangelie geen mislukking. „Want wij prediken hun, die geroepen zijn, beide Joden en Grieken, Christus de kracht Gods en de wijsheid Gods.” Als het van ons afhing, dan zou er niets van terecht komen. Maar door de werking des Heiligen Geestes wordt het geloof gewrocht, zodat er zijn, wier hart de Here geopend heeft, zodat zij acht nemen op het gepredikte Woord. *Zij nemen het aan*, zij aanvaarden het, door het geloof. *Zij omhelzen, met een waarachtig en levend geloof, de Zaligmaker Jezus*. Zie Zondag 7. Zij nemen Christus aan, als hun Zaligmaker, als hun Borg, die voor hen de straf der zonde gedragen heeft en de gerechtigheid heeft aangebracht. Zij kunnen zeggen: „Dit is mijn enige troost in leven en sterven, dat ik niet mijn, maar mijns getrouwen Zaligmakers Jezus Christus' eigen ben”. „Die in de Zoon gelooft, heeft het eeuwige leven.” Christus heeft voor hen de toorn Gods tegen de zonde gedragen. Hij is veroordeeld, opdat zij zouden worden vrijgesproken. Hij is verdoemd, opdat zij zouden worden gerechtvaardigd door het geloof. „Zo is er dan geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn.” *Zij worden van de toorn Gods en van het verderf verlost, en met het eeuwige leven begiftigd.*

III. De oorzaak van het ongeloof ligt in de mens.

God is niet de Auteur, de Bewerker der Zonde. Wanneer iemand niet gelooft, is het zijn eigen schuld. De *oorzaak* of schuld van dat ongeloof, gelijk ook van alle andere zonden, is *geenszins in God, maar in de mens*. Dat moeten wij verstaan. Hebt ge wel eens uw zonde van *ongeloof* voor de Here beleden? Dat is de ergste zonde. „Zij hebben niet kunnen ingaan, vanwege hun ongeloof.” Christus kon geen tekenen doen vanwege hun ongeloof. Velen belijden allerlei zonden, maar nooit zeggen ze: Here, vergeef mij toch, dat ik zo ongelovig ben. Dat ik U niet op Uw Woord vertrouw, dat ik al maar twijfel, of het wel voor mij is.

God is niet de Bewerker van het ongeloof. Het ongeloof ligt geheel en al voor rekening van de mens. Sommigen zeggen: Ik zou wel willen geloven, maar ik kan niet. De Schrift zegt, dat ze *niet willen*. Christus zal ten jongsten dage zeggen: „Gij hebt niet gewild!” Bij de prediking wordt de *vijandschap* openbaar. Ze willen wel zalig worden, maar dan op hun manier. Ze willen niet van genade leven, ze willen niet door Jezus gered worden. Van nature werkt de mens tegen, is hij vijandig. Hij verzet zich. De oorzaak van het ongeloof ligt in de mens.

IV. Het geloof in Christus is een genade-gave Gods.

God werkt door de Heilige Geest het geloof in de harten. Wanneer iemand, door het geloof, het Woord Gods aanneemt en Christus omhelst, dan is dat niet uit hem. Van nature hebben allen de duisternis liever dan het licht. De belijdenis doet hier een beroep op Gods Woord: *Gelijk geschreven staat: uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof, en dat niet uit u, het is Gods gave. Ef. 2:8.*

Vroeger lieten de *Remonstranten* en later de *ethischen* en *modernen* en allen, die van vrije genade niet willen weten, de woorden „het is Gods gave” terug slaan op zalig worden. Het zalig worden is genade, maar het geloof niet.

De mens zelf bezit de kracht om te geloven. Ze meenden nog dit wetenschappelijk te kunnen verdedigen. Want in het Grieks staat voor geloof een *vrouwelijk* woord en voor „het” is uit genade een *onzijdig* woord. Dus moet het, volgens hen, alleen slaan op het zalig worden. Met al die schijngeleerdheid bewijzen zij heel *onwetenschappelijk* te zijn. Uit vele voorbeelden in de Griekse taal kan juist bewezen worden, dat het zeer goed Grieks is, als een onzijdig naamwoord op een vrouwelijk zelfstandig naamwoord terugslaat. Dr. A. Kuyper heeft in zijn: *Het Werk van den Heiligen Geest*, dit uitvoerig behandeld, waaruit blijkt, hoe oppervlakkig de modernen en ethischen bij hun exegetische zijn te werk gegaan, onder de schijn van bijzondere geleerdheid. II. blz. 272, v.v.

Gods Woord leert ons, dat het geloof een genadegave Gods is. *Het is u gegeven in Christus te geloven. Filip. 1:29. Het geloof in Christus, en de zaligheid door Hem, is een genadegave Gods.*

God werkt het geloof en de gelovige moet geloven. De *dialectische theologie* spreekt alleen over geloven, en niet over gelovig-zijn. Zij willen niet het statische maar het dynamische. We mogen dan geen onderscheid maken tussen gelovigen en ongelovigen, maar wel tussen gelovenden en niet gelovenden.

Wij nemen beide. Een gelovige moet geloven. Thomas was een *gelovige*. Ik mag niet zeggen: de ongelovige Thomas. Maar deze gelovige *geloofde* niet. De gelovige Thomas moest weer geloven!

Het geloof hangt niet af van condities, die eerst moeten vervuld worden. De vrijmoedigheid, om te geloven, ligt in de ernst van de prediking van het Evangelie.

De voorverordinerings.

Art. 6.

Dat God sommigen in de tijd met het geloof begiftigt, sommigen niet begiftigt, komt voort uit Zijn eeuwig besluit. Want al *Zijn werken zijn Hem van eeuwigheid bekend* (Hand. 15:18) en *Hij werkt alle dingen naar de raad van Zijn wil* (Filip. 1:11).

Naar welk besluit Hij de harten der uitverkorenen, hoewel zij hard zijn, genadiglijk vermurwt en buigt om te geloven; maar degenen, die niet uitverkoren zijn, naar Zijn rechtvaardig oordeel, in hun boosheid en hardheid laat. En hier is het, dat zich voornamelijk voor ons ontsluit die diepe, barmhartige en evenzeer rechtvaardige onderscheiding der mensen, zijnde in evangelische staat des verderfs, of het besluit der Verkiezing en Verwerping, in het Woord Gods geopenbaard. Hetwelk evenals het de verkeerde, onreine en onvaste mensen verdraaien tot hun verderf, also de heilige en Godvrezende zielen onuitsprekelijke troost geeft.

I. De voorverordinerings is Gods eeuwig besluit.

Nu komt de belijdenis pas tot de *praedestinaties*, of *voorverordinerings*. De schuld van het ongeloof ligt in de mens zelf. Het geloof is een gave Gods. Feit is, dat velen niet geloven. Het Evangelie is een reuke des levens ten leven en een reuke des doods ten dode. Hoe komt het nu, dat sommigen wel en anderen niet geloven, dat sommigen het Evangelie door het geloof aannemen en Christus omhelzen en anderen het Evangelie verwerpen en zich aan Christus stoten? Is dat, omdat de ene mens geschikter is dan de andere, of beter? Neen, de oorzaak ligt in Gods eeuwig welbehagen. *Dat God sommigen in de tijd met het geloof begiftigt, sommigen niet begiftigt, komt voort uit Zijn eeuwig besluit.*

Eeuwig wil *niet* zeggen, dat God *aldoor* besluit, maar dat Gods raad van eeuwigheid af is. Van eeuwigheid heeft God besloten, wie zalig worden zal en wie niet.

De praedestinaties behoort tot de besluiten Gods. Al die besluiten Gods, die eeuwig zijn, vormen één organisch geheel. Zoals een kind vóór de geboorte in de moeder is en straks geboren wordt, zo *baart* ook *het besluit*. Zefanja 2:2. Die besluiten vormen, evenals een kind, een organisch geheel. Ze staan niet los naast elkaar, ze zijn één geheel. Van al die besluiten Gods, die één zijn, is het besluit omtrent de eeuwige staat des mensen, de praedestinaties, de voorverordinerings, de *kern*, het centrum, *het hart*. Alle besluiten bewegen zich om die verordinerings, want „alle dingen werken mee ten goede dengenen, die naar Gods voornemen geroepen zijn”.

„Al Zijn werken zijn Hem van eeuwigheid bekend.” Hier staat niet, dat *onze* werken Hem van eeuwigheid bekend zijn (ook dat is natuurlijk waar) maar *Zijn* werken zijn Hem van eeuwigheid bekend. Wat *Hij* doen zal. Al wat God in de tijd doet, is door Hem van eeuwigheid besloten, dat Hij het zo zou doen.

II. Naar deze voorverordinerings werkt God.

Alle harten der zondaren zijn boos en hard. Ook de harten der uitverkorenen. Deze maken heus geen gunstige onderscheiding. Maar nu het grote wonder Gods! Hij gaat de harten der uitverkorenen bewerken, *hoewel zij hard zijn*. Dat is genade. Hij buigt en vermurwt die harde harten, zodat ze geloven. Hij opent het hart van Lydia, zodat zij acht nam, op hetgeen van Paulus gesproken werd. Wanneer God de harten niet bewerkte door Zijn Heilige Geest, dan zou *elke* prediking afstuiten op de hardheid des harten. *Naar welk besluit Hij de harten der uitverkorenen hoewel zij hard zijn, genadiglijk vermurwt en buigt om te geloven.*

En dan zij, die niet verkoren zijn. Zij geloven niet. Dat is heel gewoon, want niemand wil van nature. Hier is geen sprake van onrechtvaardigheid Gods.

„Hij laat de anderen in hun val en verderf, waarin zij zichzelf geworpen hebben.” Art. 16. N.G.B. Dat is de *verwerping*. De tak, die van de boom is afgesneden, wordt al harder en

harder. *Maar degenen, die niet uitverkoren zijn, laat Hij, naar Zijn rechtvaardig oordeel, in hun boosheid en hardheid.*

III. In de voorverordining zien wij Gods barmhartigheid en rechtvaardigheid.

Zo mooi is ook art. 16, waaraan de opstellers van de 5 Artikelen voorzeker hebben gedacht. In Art. 16 N.G.B. lezen wij: „Wij geloven, dat het gehele geslacht van Adam, door de zonde des eersten mensen in verderfenis en ondergang zijnde, God Zichzelf zodanig heeft bewezen, als Hij is, te weten: *Barmhartig en Rechtvaardig. Barmhartig*, doordien Hij uit deze verderfenis trekt en verlost degenen, die Hij in Zijn eeuwige, onveranderlijke raad uitverkoren heeft in Jezus Christus, onze Here, zonder enige aanmerking hunner werken. *Rechtvaardig*, doordien Hij de anderen laat in hun val en verderf, waarin zij zichzelf geworpen hebben.”

De praedestinatatie bestaat dus in *verkiezing en verwerping*. De verwerping is echter niet ge-co-ordineerd met, maar *gesubordineerd aan*, de verkiezing. Beide staan niet los naast elkaar, maar de verwerping is *ondergeschikt* aan de verkiezing. De verkiezing gaat over de enkele mens, maar in verband met het lichaam van Christus, de nieuwe mensheid. De verwerping gaat over de losse individuen, losgerukt uit het verband. De verkiezing gaat over de *boom* en de verwerping over de losse *takken*. De Boom wordt dus behouden. Christus is de Wijnstok en wij zijn de ranken. En vele takken gaan verloren. In de hel is het *individualisme* ten top. Allen zullen zijn tegen elkaar. Zij zullen God haten en de naaste haten. Wanneer van een boom, die duizend takken heeft, negen honderd worden afgehouden, dan is toch de boom behouden en de takken gaan in het vuur.

Wanneer God heeft verkoren, dan toont Hij daarin Zijn *barmhartigheid*. De verwerping is bewijs van Gods strikte *rechtvaardigheid*.

En hier is het, dat zich voornamelijk voor ons ontsluit die diepe, barmhartige en evenzeer rechtvaardige onderscheiding der mensen, zijnde in evengelijke staat des verderfs, of het besluit der Verkiezing en Verwerping, in het Woord Gods geopenbaard.

IV. Velen ergeren zich aan de voorverordining.

Voor velen is de praedestinatatie een reden tot grote ergernis. Er is bijna geen leerstuk, dat meer tegenkanting ontmoet, dan de voorverordining. Dat komt, omdat de mensen, in navolging van de heidenen, boven God willen stellen een *eeuwige wet*, waaraan God Zelf onderworpen moet zijn. Daaraan willen ze God Zelf onderwerpen. Daarom gaan ze Zijn doen *becritiseren*. Alsof Hij van Zijn daden aan ons rekenschap zou moeten doen. „Verre zij de Allerhoogste van onrecht.” We kunnen en mogen God niet voor de rechtbank dagen. We komen *niet* door onze redenering tot de conclusie, dat God rechtvaardig is en barmhartig. We gaan van ons *geloofsvooordeel*, op grond van de Schrift, uit.

Daarom wordt door hen, die dit niet willen doen, misbruik gemaakt van de praedestinatatie. Het Evangelie is een ergernis voor de natuurlijke mens. En dan gaat hij achter zijn onmacht zich verschuilen en hij vergeet, dat hij niet wil. Zo doen mensen, die zich niet willen bekeren en met hun zonden niet willen breken.

En onvaste zielen worden zo licht meegesleurd en krijgen het dan zo moeilijk. De belijdenis zegt het zo waar en toch zo scherp: *De verkeerde, onreine en onvaste mensen verdraaien het tot hun verderf.*

V. Voor Gods volk is de voorverordining tot onuitsprekelijke troost.

We mogen spreken van de troost van de verkiezing. Wie van genade wil leven, verstaat dit. „Het is niet desgenen, die wil, maar des ontfermenden Gods.”

Uit genade worden wij zalig. Wanneer het van ons af moest hangen, dan zou niemand behouden worden. „Niemand kan tot Mij komen,” zo zegt Christus, „tenzij de Vader Hem trekke.” Maar die tot Hem komt, zal Hij geenszins uitwerpen.

Nu komt een vrede in de ziel. Hij, Die een goed werk is begonnen, zal het ook voleindigen. De HEER is zo getrouw als sterk. Hij zal Zijn werk voor mij volenden. „Niemand zal ze uit de hand van Christus rukken en zij zullen niet verloren gaan.” *Het geeft de heilige en Godvrezende zielen onuitsprekelijke troost.*

Zie Inleiding VI.

De verkiezing.

Art. 7

Deze verkiezing is een onveranderlijk voornemen Gods, door hetwelk Hij vóór de grondlegging der wereld, een zekere menigte van mensen, niet beter of waardiger zijnde dan anderen, maar in de gemene ellende met anderen liggende, uit het gehele menselijk geslacht, van de eerste rechtheid door hun eigen schuld vervallen in de zonde en het verderf, naar het vrije welbehagen Zijns wils, tot de zaligheid, louter uit genade, uitverkoren heeft in Christus. Dewelke Hij ook van eeuwigheid tot een Middelaar en Hoofd van alle uitverkorenen en tot een fundament der zaligheid gesteld heeft.

En opdat zij door Hem zouden zalig gemaakt worden, heeft Hij ook besloten, hen aan Hem te geven, en krachtelijk tot Zijn gemeenschap door Zijn Woord en Geest te roepen en te trekken, of, met het ware geloof te begiftigen, te rechtvaardigen, te heiligen, en in de gemeenschap Zijns Zoons krachtelijk bewaard zijnde, ten laatste te verheerlijken, tot bewijzing van Zijn barmhartigheid, en tot prijs van de rijkdommen Zijner heerlijke genade. Gelijk geschreven is: *God heeft ons uitverkoren in Christus, vóór de grondlegging der wereld, opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem in de liefde. Die ons tevoren verordineerd heeft tot aanneming tot kinderen, door Jezus Christus, in Zichzelf, naar het welbehagen Zijns willens; tot prijs der heerlijkheid Zijner genade, door welke Hij ons begenadigd heeft in de Geliefde (Ef. 1:4-6).* En elders: *Die Hij tevoren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen, en die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd, en die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt. (Rom. 8:30)*

I. God heeft de Zijnen in Christus uitverkoren.

A. Wat de verkiezing is.

Eerst geeft de belijdenis een beschrijving, of *definitie* van de verkiezing. *Deze verkiezing is een onveranderlijk voornemen Gods, door hetwelk Hij, vóór de grondlegging der wereld, een zekere menigte van mensen uitverkoren heeft, in Christus.*

Voor de verkiezing worden in Gods Woord verschillende namen gebruikt. De naam *raad* zegt ons, dat er overleg bij God is geweest. De naam *besluit* wijst op het onveranderlijke. De naam *welbehagen* leert ons, dat wij terug moeten gaan naar de Zelfliefde Gods. Hij heeft alles gewrocht om Zijns Zelfs wil. Hij heeft redenen uit Zichzelf genomen. God heeft welbehagen in Zichzelf, in Zijn Zoon, en zo in mensen.

De belijdenis spreekt hier van een *onveranderlijk voornemen* Gods. De verkiezing ligt vast. Zij is af! Volgens de *dialectische theologie* bestaat de dubbele praedestinatatie hierin, dat God vrij is te verkiezen en te verwerpen. Het dus alsnog te doen. Zij willen niet weten van verkorenen en verworpenen, het statische. Volgens hen kan de Kerk elk ogenblik verworpen worden en de wereld elk ogenblik verkoren. Niets ligt vast. Een kind des Heren staat nog dagelijks onder de crisis van verkiezing en verwerping. De voorverordining is dan niet anders dan de *aanduiding*, dat er spanning is van gericht en van genade. We kunnen nog steeds verkoren worden en verworpen worden, want God is vrij. Het zwaard van Damocles hangt steeds dreigend boven ons hoofd. Zo wordt de twijfel verheerlijkt en de volharding der heiligen verworpen.

Neen, de verkiezing is een onveranderlijk voornemen Gods. door hetwelk Hij, vóór de grondlegging der wereld, in Christus heeft uitverkoren.

Vóór de grondlegging der wereld. Christus bidt de Vader ook om de heerlijkheid, die Hij bij de Vader had, vóór de grondlegging der wereld. God plus wereld is niet meer, dan God zonder wereld, want Hij is de Volzalige in Zichzelf. Hij heeft niemand nodig. Hij is de Drieënige God.

B. Wie God verkoren heeft.

Feitelijk gaat het bij de verkiezing Gods om vier zaken:

- *Ten eerste* om de *schepping* Gods. Ook door Christus wordt de schepping, die onder de vloek ligt, verlost. Er zal komen een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Dat is de herschepping.
- *Ten tweede* gaat het om het *menselijk geslacht*. Aan wie zal het menselijk geslacht toebehoren? Aan God, of aan de duivel? Aan God! Daarom blijft, al is het getal uitverkorenen geringer dan het aantal verworpenen, het menselijk geslacht behouden. De takken worden verworpen en de boom met takken blijft behouden.
- *Ten derde* leert Gods Woord, dat de *niet-gevallen engelen* ook verkoren zijn. [1 Tim. 5:21](#). Het oorspronkelijk verband tussen mensen en engelen wordt door Christus hersteld. Zij zullen weder onder één Hoofd komen.
- *Ten vierde* is *Christus* als Middelaar ook verkoren. Psalm 40:8 ([Ps. 40:7](#)), [Jesaja 43:10](#). Christus is in de raad des vredes, het verbond der verlossing, door de Vader aangewezen, om onze Verlosser en Zaligmaker te zijn.

De belijdenis spreekt hier van *een zekere menigte* van mensen. Het getal is door God bepaald. De *namen* staan geschreven in het boek des levens. Zij zijn niet beter of waardiger dan andere mensen. Nooit kan iemand zich er op beroemen, dat hij wel en een ander niet verkoren is. Want ze lagen, evenals al de anderen, in dezelfde ellende. Hij kiest hen dan ook uit het ganse menselijke geslacht, dat, door eigen schuld, vervallen is in de zonde en in het verderf. Bij God is geen aanneming des per-soons. Zelfs leert de Schrift, dat Hij het onedele, het zwakke, het verachte verkoren heeft, opdat Hij het sterke en het edele beschamen zou. *Een zekere menigte van mensen, niet beter of waardiger zijnde dan anderen, maar in de gemene ellende met anderen liggende, uit het gehele menselijk geslacht, van de eerste rechtheid door hun eigen schuld vervallen in de zonde en het verderf.*

C. God heeft verkoren in Christus.

Bij God is geen aarzeling geweest, wie Hij verkiezen zou, omdat Hij redenen uit Zichzelf heeft genomen. Hij heeft verkoren *naar het vrije welbehagen van Zijn wil*. Van voorkeur is geen sprake. God leest niet uit. Hij *maakt* de onderscheiding. De voorkeur is geen oorzaak, maar wel *vrucht* van de verkiezing. We zijn niet verkoren, omdat wij de voorkeur hadden, maar we zijn verkoren en bevoorrecht, omdat God het wilde. Bij voorkeur worden de besten uitgekozen. Het is hier louter genade.

Deze verkiezing is *in Christus*. Ook de Geloofsbelijdenis art. 16 zegt, „dat God ons heeft uitverkoren in Jezus Christus, onze Here.” Onze verkiezing is niet los van de verkiezing van Christus. Christus is *niet* de grond van onze verkiezing maar *wel* het fundament van onze zaligheid. Nooit zijn wij los te denken van Christus. God heeft ons uitverkoren in Christus. *Dewelke Hij ook van eeuwigheid tot een Middelaar en Hoofd van alle uitverkorenen en tot een, fundament der zaligheid gesteld heeft.*

Christus is door de Vader aangewezen en door de Heilige Geest gezalfd tot *Middelaar* van het verbond der genade. Hij is *Hoofd* van alle uitverkorenen. Want de verhouding van Hem tot de uitverkorenen is, als de verhouding van het Hoofd tot het Lichaam. Christus is verkoren tot het Ambt van Profeet, Priester en Koning. En wij zijn in Hem verkoren. Hij is het fundament onzer zaligheid en niemand kan een ander fundament leggen, dan hetgeen gelegd is, namelijk Christus. „Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.” „En er geloofden zovelen, als er verordineerd waren tot het eeuwige leven.”

II. God heeft besloten, de Zijnen de zaligheid in Christus te geven.

A. Hij geeft hen aan Christus.

God heeft niet alleen de Zijnen verkoren in Christus. Hij heeft ook besloten hen tot Christus te brengen en ze aan Hem te geven. Ze worden door Hem tot Christus gebracht. Zullen wij zalig worden, dan moeten wij tot Christus komen en door de Heilige Geest met

Hem verenigd worden. *En opdat zij door Hem zouden zalig gemaakt worden, heeft Hij ook besloten, hen aan Hem te geven.*

Daarom wordt gesproken over de *gegevenen* des Vaders. Reeds in de raad des vredes, het verbond der verlossing, in de eeuwigheid zijn ze Hem door de Vader gegeven. Dit wordt volle werkelijkheid in de tijd.

B. Hij verenigt hen met Christus.

Ook wordt beschreven, *hoe* de Vader de uitverkorenen geeft aan zijn Zoon. Hij roept hen krachtelijk tot de gemeenschap van Christus. Door de krachtdadige roeping worden zij wedergeboren. God spreekt en het is. Hij gebiedt en het staat. Hij zegt: Daar zij licht, en daar is licht. En Hij doet dat door Zijn Woord en Geest. Niet alleen door het Woord en niet alleen door de Geest, maar door het Woord, dat toegepast wordt door de Heilige Geest. Hij roept hen en wie zo geroepen wordt, kan en wil niet „neen” zeggen. Hij trekt hen en wie zo getrokken wordt, zal Hem nalopen. En zo worden zij een planting met Christus, zij worden door een waar geloof Christus ingelijfd. Zij zijn één met Hem en worden al Zijn weldaden deelachtig. Hij heeft besloten *hen krachtelijk tot Zijn gemeenschap, door Zijn Woord en Geest, te roepen en te trekken.*

C. Hij bewaart hen in Christus.

God heeft besloten, *de uitverkorenen te begiftigen met het ware geloof.* Door dat geloof worden zij gerechtvaardigd. De gerechtigheid van Christus wordt ons uit genade geschonken en toegerekend, zodat wij worden vrijgesproken. Wie gerechtvaardigd is ontvangt ook de heiligmaking, omdat Christus onze heiligmaking is en wij door Zijn kracht gaan wandelen in nieuwigheid des levens. De rechtvaardigmaking neemt de *schuld* weg, de heiligmaking neemt de *smet* weg.

Nu zou de vraag kunnen opkomen, als iemand gerechtvaardigd is, en ook deel heeft aan de heiligmaking, kan het dan nog niet gebeuren, dat hij toch door zijn inwonende zonde afvalt? Neen, zegt de belijdenis, God heeft ook besloten de uitverkorenen te verheerlijken. En om dat doel te bereiken, zal Hij hen in de gemeenschap van Zijn Zoon krachtelijk bewaren.

De erfenis wordt in de hemel bewaard en de erfgenamen worden ook bewaard. Krachtelijk, of zoals Petrus zegt, in de kracht Gods door het geloof, tot de zaligheid, die bereid is, geopenbaard te worden in de laatste tijd.

Ze worden dus in Christus bewaard. Hij heeft besloten, *hen te rechtvaardigen, te heiligen, en in de gemeenschap Zijns Zoons krachtelijk bewaard zijnde, ten laatste te verheerlijken, tot bewijzing van Zijn barmhartigheid en tot prijs van de rijkdommen Zijner heerlijke genade.*

Zo bewijst God Zijn barmhartigheid. Zo wordt Hij verheerlijkt in de rijkdommen van Zijn heerlijke genade.

En om te tonen, dat deze leer geheel volgens Gods Woord is, wordt een beroep op de Schrift gedaan. Zo staat het geschreven. Dit is zo, *gelijk geschreven is: God heeft ons uitverkoren in Christus, vóór de grondlegging der wereld, opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem in de liefde. Die ons tevoren verordineerd heeft tot aanneming tot kinderen, door Jezus Christus, in Zichzelf, naar het welbehagen Zijns willens, tot prijs der heerlijkheid Zijner genade, door welke Hij ons begenadigd heeft in de Geliefde. Die Hij tevoren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen, en die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd, en die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt.*

Zie Inleiding VI.

De verkiezing is een en dezelfde.

Art. 8.

De voormelde verkiezing is niet menigerlei, maar een en dezelfde, van al degenen die zalig worden, beide in het Oude en Nieuwe Testament.

Aangezien de Schrift ons een enig welbehagen, voornemen en raad van de wil Gods voorstelt, waardoor Hij ons van eeuwigheid heeft verkoren, beide tot de genade en tot de heerlijkheid, tot de zaligheid en tot de weg der zaligheid, dewelke Hij bereid heeft, opdat wij daarin zouden wandelen. (Ef. 1:4-5 en Ef. 2:10)

I. Zowel voor het Oude als voor het Nieuwe Testament.

De Remonstranten zijn, evenals vele dwaalleraars, echte *rationalisten*, omdat ze wijs willen zijn boven de Schrift. Zij maakten allerlei subtiele onderscheidingen, om bij de verkiezing de beslissing te kunnen leggen in handen van de mens. De Synode heeft dan ook uitgesproken, dat zij verwerpt de dwalingen van hen, die leren: Dat de verkiezing Gods ten eeuwigen leven velerlei is: De ene algemeen en onbepaald, de andere bijzonder en bepaald, en dat deze wederom, of onvolkomen, herroepelijk, niet beslissend en voorwaardelijk is, of volkomen, onherroepelijk beslissend en volstrekt. Insgelijks: Dat er een andere Verkiezing is tot het geloof, een andere tot de zaligheid; alzo, dat de Verkiezing tot het rechtvaardigmakend geloof kan zijn zonder de beslissende Verkiezing tot zaligheid. *Verwerping der Dwalingen 1, 2.*

Zulke onderscheidingen zijn inderdaad heel geschikt, om de mensen *wanhopig* te maken. Wat moet het eenvoudige volk des Heren daarmee doen!

Laten wij ons maar houden aan de eenvoudige uitspraken van Gods Woord.

We gaan er iets nader op in. De Remonstranten, en zij zijn de enigen niet, maakten ook scheiding tussen het Oude en het Nieuwe Testament. Het Oude Testament is dan minderwaardig, het Nieuwe Testament is dan, en nog volgens hun verklaring, het ware.

Maar Gods Woord kent niet de tegenstelling van het Oude en het Nieuwe Testament. *Augustinus* heeft al gezegd, dat het Nieuwe Testament in het Oude verborgen is en het Oude Testament in het Nieuwe openbaar wordt. Het is er mee, als met een tulpenbol en de tulp. In de tulpenbol is de tulp met de kleuren reeds verborgen en door de tulp wordt openbaar, wat in de bol is geweest. Trouwens, Christus is terstond na de val, als het nog-niet-vleesgeworden-Woord opgetreden in de plaats van Adam. Het *Evangelie* begint *in het paradijs*. Wanneer de Catechismus gewezen heeft op de betekenis van de Middelaar Jezus Christus, dan wordt de vraag gesteld: Waaruit weet gij dat? En dan luidt het prachtige antwoord: Uit het heilig Evangelie, hetwelk God Zelf eerstelijk in het paradijs heeft geopenbaard en daarna door de heilige Patriarchen en Profeten laten verkondigen, en door de offeranden en andere ceremoniën der Wet laten voorbeelden en ten laatste door Zijn eniggeboren Zoon vervuld. In dat antwoord wordt een ruime plaats gegeven aan de betekenis van het *Evangelie in het Oude Testament*. Op het Apostelconvent zegt Petrus: „Maar wij geloven door de genade van de Here Jezus Christus, zalig te worden op zulke wijze als ook zij”. De *Geest van Christus* getuigde door de Profeten. Abraham heeft verlangd, de dag van Christus te zien en heeft hem gezien. In art. 27 van de N.G.B, lezen wij: „Deze Kerk is geweest van het begin der wereld af en zal zijn tot het einde toe, gelijk daaruit blijkt, dat Christus een eeuwig Koning is, Die zonder onderdanen niet zijn kan.”

Christus is in het Oude Testament opgetreden als de Engel des HEREN. Alleen zij zijn zalig geworden, die in Christus (nog niet in het vlees gekomen, of wel in het vlees gekomen) geloofd hebben. Er is maar *één* weg der zaligheid, al zijn er *onderscheiden bedelingen* van het verbond der genade. Hij Zelf heeft gezegd: Niemand komt tot de Vader dan door Mij. Hij is de weg, de Waarheid en het Leven. *De voormelde verkiezing is niet menigerlei, maar een en dezelfde, van al degenen, die zalig worden, beide in het Oude en Nieuwe Testament.*

II. Zowel tot de genade, als tot de heerlijkheid.

De Remonstranten hebben vele vonden gezocht. Zo maakten zij onderscheid tussen een *algemene* en een *bijzondere* verkiezing.

De *algemene* verkiezing, dat God besloten heeft te verkiezen, wie in Christus geloven. Wie in Christus gelooft en daarin volhardt, wordt door God verkoren tot het eeuwige leven.

Maar nu gaat de *bijzondere* verkiezing over de personen. De algemene zegt in het algemeen, wie zalig kan worden.

De bijzondere zegt, dat God besloten heeft, die mensen, die zullen geloven, van wie Hij tevoren weet, dat zij zullen geloven en volharden, ook de zaligheid te geven. Maar dan volgt in de tijd weer de uiteindelijke beslissing. Want als iemand gelooft en volhardt en zo sterft, dan volgt de *beslissende* verkiezing.

Zo ook spreken zij van de verkiezing tot de genade en de verkiezing tot de heerlijkheid. Wie tot de *genade* verkoren is, is daarmee nog niet tot de *heerlijkheid* verkoren. Hij kan de genade weer verliezen en dan krijgt hij de heerlijkheid niet.

De belijdenis zegt: *De voormelde verkiezing is niet menigerlei, maar één en dezelfde van al degenen, die zalig worden. Aangezien de Schrift ons een enig welbehagen, voornemen en raad van de wil Gods voorstelt, waardoor Hij ons van eeuwigheid heeft verkoren, beide tot de genade en tot de heerlijkheid.*

III. Tot de zaligheid en tot de weg der zaligheid.

Een van de argumenten, die tegen Gods vrijmachtige verkiezing wordt ingebracht is, dat deze leer zorgeloze en goddeloze mensen maakt. De praktijk zegt het ons wel anders. Ik denk hier niet aan hen, die van de verkiezing misbruik maken, of een caricatuur-voorstelling geven. Immers het is onmogelijk, dat wie Christus door een waar geloof is ingeplant, niet zou voortbrengen vruchten der dankbaarheid.

Daarom belijden wij, dat de Here degenen, die Hij tot de zaligheid heeft verkoren, ook brengt op de weg der zaligheid en doet wandelen op die weg. Christus is de Weg. Hij *wijst* niet alleen de weg, als Profeet. Hij *is* de Weg. In [Ef. 1:4-5](#). lezen wij: „Gelijk Hij ons uitverkoren heeft, vóór de grondlegging der wereld, *opdat* wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem in de liefde,“ Die ons te voren verordineerd heeft tot aanneming tot kinderen, door Jezus Christus, in Zichzelf, naar het welbehagen van Zijn wil.

En in [Ef. 2:10](#) lezen wij: „Want wij zijn Zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus *tot goede werken*, welke God voorbereid heeft, *opdat* wij in dezelve zouden wandelen“. God heeft de Zijnen uitverkoren en ook bepaald in welke goede werken zij zullen wandelen. Die goede werken zijn als een aangelegd park, waarin de gelovigen mogen wandelen, om zich in de Here te verlustigen. Alles ligt vast in Gods besluit. Niet alleen de zaligheid, ook de weg der zaligheid. Hij heeft ons van eeuwigheid verkoren, *tot de zaligheid en tot de weg der zaligheid, dewelke Hij bereid heeft, opdat wij daarin zouden wandelen.*

De verkiezing en het geloof.

Art. 9.

Dezelfde Verkiezing is geschied, niet *uit* het voorgezien geloof en gehoorzaamheid des geloofs, heiligheid, of enige andere goede hoedanigheid of geschiktheid, als een oorzaak of voorwaarde, tevoren vereist in de mens, die verkoren zoude worden; maar *tot* het geloof en gehoorzaamheid des geloofs, *tot* heiligheid enz. En diensvolgens is de Verkiezing de fontein van alle zaligmakend goed, waaruit het geloof, de heiligheid, en de andere zaligmakende gaven, eindelijk het eeuwige leven zelf, als vruchten vloeien; naar het getuigenis van de Apostel: *Hij heeft ons uitverkoren* (niet omdat wij waren, maar) *opdat wij zouden zijn heilig en onberispelijk voor Hem, in de liefde* (Ef. 1:4).

I. De verkiezing is niet uit het geloof.

De *Remonstranten* leren, dat God uit alle mogelijke voorwaarden, de uit haar aard onedele daad des geloofs en zijn onvolmaakte gehoorzaamheid tot een *voorwaarde* der zaligheid heeft uitgekozen, welke Hij voor een volkomen gehoorzaamheid genadiglijk zou hebben willen houden en der beloning des eeuwigen levenswaardig achten. *Verwerping der Dwalingen* 1, 3.

Hieruit blijkt, dat de *Remonstranten* zeggen, dat God voorwaarden stelt voor Zijn verkiezing. Vele voorwaarden had Hij kunnen stellen, maar Hij heeft uit die vele uitgekozen het geloof en de gehoorzaamheid. Nu is het niet zo, dat deze de zaligheid waard zijn, want ze zijn onedel en onvolkomen. Maar dat doet er minder toe. Want dat onvolkomene rekent God toch als volkomen. Wie dus aan die voorwaarde voldoet, het geloof heeft en de gehoorzaamheid en dan tot het einde daarin volhardt, want dat moet er weer bij, die kan er op rekenen, dat Hij de beloning van het eeuwige leven krijgt.

Maar zo zijn we er nog niet. Want ook zeggen zij, dat voor de verkiezing tot het geloof ook een voorwaarde wordt vereist. En die voorwaarde is, dat de mens het licht der natuur recht gebruike, vroom zij, klein, nederig en tot het eeuwige leven geschikt. *Verwerping der Dwalingen* 1, 4.

Het wordt wel een beetje ingewikkeld.

Wie geloven zal, moet eerst een *examen* doen, en bij dat examen moet blijken, dat hij het licht der natuur recht gebruikt, dat hij vroom is, nederig en dus geschikt voor het eeuwige leven.

En als hij dan gelooft en gehoorzaam is, dan wil God zo genadig zijn, dat Hij het onvolkomene rekent als volkomen. Het is genade, dat God die halve dingen de zaligheid waardig keurt.

Maar nu begrijpen we meteen, dat zo van de verkiezing niets meer overblijft. Dat genade hier alleen nog *in naam* bestaat en dat heel Gods Werk wordt afgebroken.

De verkiezing hangt af van de goede kwaliteiten van de mens.

De een is waardig, verkoren te worden en de ander is het niet waard.

Wat moeten zulke mensen toch hoogmoedig worden.

God wordt hoogstens gelijk gesteld met een meterioloog, die tevoren ziet, welk weer we zullen krijgen en daarna zijn plannen maakt.

De verkiezing rust dan op een *vooruitgezien* geloof.

Daarom zegt de belijdenis hier zeer juist: *Deze zelfde verkiezing is geschied niet uit het voorgezien geloof en gehoorzaamheid des geloofs, heiligheid of enige andere hoedanigheid, of geschiktheid, als een oorzaak, of voorwaarde, tevoren vereist in de mens, die verkoren zou worden.*

De verkiezing is niet uit het geloof!

II. De verkiezing is tot het geloof.

De verkiezing rust niet op het geloof, maar het geloof rust op de verkiezing. Het is niet zo, dat wie gelooft, daarom door God verkoren is, maar dat wie verkoren is, komt tot het geloof. God heeft ons verkoren *tot* het geloof. Dat wil zeggen: wie door God verkoren is, wordt door God ook begiftigd met het geloof. Want het geloof is een genadegave Gods.

Wie verkoren is, ontvangt het geloof, en wordt door God zo bewerkt en gesterkt, dat hij in dat geloof volhardt, en de heiligheid door Christus deelachtig wordt.

God is de Vrijmachtige, de Pottenbakker, die macht heeft over het leem, en uit dezelfde leemklomp maakt vaten ter ere en vaten ter onere. En zal dan het maaksel tot Zijn Maker zeggen: Waarom hebt Gij mij also gemaakt? [Rom. 9:20-21](#).

Daar moeten wij bij leven. Want de Remonstrant zit ook in ons hart. Velen zeggen: ik zou wel willen geloven, maar dan moet ik eerst *anders* worden, dan moet ik eerst meer liefde hebben tot de dienst des Heren en meer en hartelijker bidden. Zolang dat zo is bij mij, durf ik niet te geloven. Maar dan is het te hopen, dat het nooit zover komt, dat zij zeggen: omdat ik nu veel beter kan bidden en veel meer lust heb, de Here te dienen, daarom mag ik nu wel geloven. We moeten door het geloof, als zondaars, gerechtvaardigd worden, alleen uit genade, om de verdienste van Christus. En dan zullen wij zien, *dat God verkoren heeft tot het geloof, en gehoorzaamheid des geloofs, tot heiligheid, enz.*

III. De verkiezing is de fontein van het geloof en van alle zaligmakend goed.

Uit een fontein stroomt het water en de fontein wordt niet leeg. We vullen een fontein niet met een emmer, maar putten emmers vol uit de fontein. Alle zaligmakend goed komt uit deze fontein en dus uit de Fontein van alle goede dingen, namelijk God. Hij is „een zeer overvloedige fontein aller goeden”. Art. 1, N.G.B.

Wanneer God verkoren heeft, vloeit al het andere daaruit voort. Al die dingen, zoals het geloof, de rechtvaardigmaking, de heiligmaking, de heerlijkmaking, de zaligheid, vloeien uit deze fontein uit. Ze zijn vruchten en niet voorwaarden.

En diensvolgens is de verkiezing de fontein van alle zaligmakend goed, waaruit het geloof, de heiligheid, en de andere zaligmakende gaven, eindelijk het eeuwige leven zelf, als vruchten vloeien.

En dat is geheel naar Gods Woord. Zo leert de Schrift en niet anders. Zo wordt God verheerlijkt. Want Hij heeft ons niet verkoren, omdat we beter en heiliger waren dan anderen, maar *opdat* wij heilig zouden zijn.

Naar het getuigenis van de Apostel: Hij heeft ons uitverkoren (niet omdat wij waren, maar) opdat wij zouden zijn heilig en onberispelijk voor Hem in de liefde. (Ef. 1:4)

De diepste grond: Gods welbehagen.

Art. 10.

De oorzaak van deze genadige verkiezing is eniglijk het welbehagen Gods, niet daarin bestaande, dat Hij enige hoedanigheden of werken der mensen, uit alle mogelijke voorwaarden, tot een voorwaarde der zaligheid heeft uitgekozen; maar hierin, dat Hij enige bepaalde personen uit de gemene menigte der zondaren, Zich tot een eigendom heeft aangenomen. Gelijk geschreven is: *Als de kinderen nog niet geboren waren, noch iets goeds of kwaads gedaan hadden, enz. werd tot haar (namelijk Rebecca) gezegd: De meerdere zal de mindere dienen; gelijk geschreven is: Jakob heb Ik liefgehad, en Ezau heb Ik gehaat. (Rom 9:11-13). En: Er geloofden zovelen als er geordineerd waren tot het eeuwige leven. (Hand. 13:48).*

I. De oorzaak van de verkiezing is het welbehagen Gods.

De kwestie, waarover het dus gaat, is deze vraag: Waar ligt nu de uiteindelijke oorzaak van de verkiezing? Waar vinden wij de diepste grond? In de mens of in God Zelf? De belijdenis wijst op het welbehagen Gods.

Dr K. Dijk schrijft in zijn „Om 't eeuwig welbehagen”, blz. 197: „Het is dus de volmaakte liefde des Eeuwigen tot Zichzelf en de Zelfverlustiging Gods in Zijn eigen deugden. Het is dit, dat de Here voor alles, wat Hij doet, redenen neemt uit Zichzelf en bij alles, wat in de tijd geschieden zal, Zijn eer zoekt.

Zo leidt de Schrift ons in het begrip *welbehagen* tot de diepste grond van Gods werken. Hier gaat zij met ons nog dieper het heiligdom der verborgenheid binnen, dan in de namen raad en besluit. Hier zegt ze ons, dat het eeuwig voornemen niet alleen berust op raad en overleg, en niet slechts vast besloten en verordineerd is, doch opkomt uit de liefdesbeweging van God in Zichzelf en zijn hoogste motief vindt in het Goddelijk Wezen zelf. Uit dit alles volgt, dat *welbehagen* niet mag vereenzelvigd worden met vrijmacht. Wel ligt in welbehagen de vrijmacht opgesloten, maar het begrip welbehagen is toch voller en rijker, en het wijst alle vragen, die naar het waarom der dingen vorse, terug tot de glorie des Heren en Zijn absolute Zelfliefde.”

De oorzaak der verkiezing ligt geheel alleen in God Zelf, en in niemand anders. Hij heeft in mensen een welbehagen. Zijn raad zal bestaan en Hij zal al Zijn welbehagen doen.

De oorzaak van deze genadige verkiezing is eniglijk het welbehagen Gods.

II. Het welbehagen Gods is niet voorwaardelijk.

Dat is nu het erge in de strijd tegen de Remonstranten en tegen velen uit onze dagen, dat zij de *namen* willen behouden, maar de *betekenis* veranderen. Dat zij de fles eerst leegmaken en vullen met minderwaardig vocht en dan hetzelfde etiket er op laten prijken. Dat maakt de bestrijding ook zo moeilijk. Dat is voor eenvoudige mensen zo uiterst gevaarlijk. Wanneer zij dan dezelfde namen en woorden horen, denken zij, dat de dwaalleraars daarmee ook hetzelfde willen zeggen en zo worden zij zo licht misleid.

De Remonstranten behouden heel aardig de naam: welbehagen. De Bijbel doet het immers ook en zij willen komen als engelen des lichts. Als ze op klompen komen, dan hoort men ze aankomen en dat mag niet.

Zij leerden, dat het welbehagen Gods hierin bestaat, dat God uit alle mogelijke voorwaarden de daad des geloofs en de gehoorzaamheid heeft gesteld. *Verwerping der Dwalingen* 1, 3. Dat God niet zwaardere voorwaarden heeft gesteld is naar Zijn welbehagen. Dat Hij het onvolkomene als volkomen rekent, is naar Zijn welbehagen. Maar de voorwaarden blijven. En daarmee is de gedachte van welbehagen geheel weggenomen.

Daarom zegt de belijdenis: De oorzaak van deze genadige verkiezing is eniglijk het welbehagen Gods, *niet daarin bestaande, dat Hij enige goede hoedanigheden of werken*

der mensen, uit alle mogelijke voorwaarden, tot een voorwaarde der zaligheid heeft uitgekozen.

III. Het welbehagen Gods is onvoorwaardelijk.

Welbehagen sluit alle voorwaarde, alle verdienstelijkheid en geschiktheid uit. Welbehagen is onvoorwaardelijk. God heeft uit het verdorven menselijk geslacht verkoren, wie Hij wil. En daarbij heeft Hij niemand verantwoording te doen. Hij is ons geen rekenschap verschuldigd. Ook heeft Hij daarbij van niemand raad ingewonnen. En er zijn geen motieven in de mens geweest, die Hem daarbij geleid hebben. We kunnen God hier niet narekenen. We mogen God niet becritisieren en ook niet verdedigen, want beide zijn zondig.

„Hij trekt uit deze verderfenis en verlost degenen, die Hij in Zijn eeuwige en onveranderlijke raad uit enkel goedertierenheid uitverkoren heeft in Christus Jezus, onze Here, *zonder enige aanmerking hunner werken.*” Art. 16, N.G.B.

Dat nu is ondoorgrondelijk. Dat God zondaren, die des doods waardig zijn, uit louter genade, geroepen heeft tot het eeuwige leven. Dat Hij Zijn vijanden door Zijn Zoon verlost heeft. *Dat Hij enige bepaalde personen uit de gemene menigte der zondaren, Zich tot een eigendom heeft aangenomen.*

IV. Zo leert ons Gods Woord.

De belijdenis doet hier eerst een beroep op *Romeinen 9*. Daarin wordt door Paulus gesproken over de verkiezing en de verwerping. Izak is verkoren en Ismaël is verworpen. Maar hier zou men nog kunnen zeggen, dat er enige voorkeur bij God kon, wezen. Immers Izak is uit Sara en Ismaël is uit Hagar, de dienstmaagd.

Neen, zegt Paulus, er is geen voorkeur, want heel duidelijk wordt dit gezien bij Rebecca. Zij is daarvan een bewijs. Bij Abraham waren er twee kinderen, maar ook twee vrouwen. Maar Izak heeft één vrouw: Rebecca. Zij zal een tweeling baren. Zij was *uit énen* bevrucht. Dit is niet juist vertaald. De Griekse woorden kunnen en moeten hier vertaald worden door: *op eenmaal*. Een Franse vertaling heeft: *en raême temps, ter zelfder tijd*.

Dat is het wondere. Daarin komt uit Gods welbehagen. Twee kinderen waren in haar schoot, en *toen de kinderen nog niet geboren waren, noch iets goeds of kwaads gedaan hadden, werd tot haar gezegd: De meerdere zal de mindere dienen; gelijk geschreven is: Jakob heb Ik liefgehad en Ezau heb Ik gehaat. Rom. 9:11-13.*

In *Handelingen 13:48* is eveneens sprake van Gods welbehagen in bepaalde personen. *Er geloofden zovelen, als er geordineerd waren tot het eeuwige leven.* Gods Woord spreekt hier en op andere plaatsen zeer duidelijke taal. Zo ligt het alleen vast. Zo mogen wij ons door het geloof verblijden. Verblijdt u, dat uw *namen* geschreven zijn in de hemelen. Zie Inleiding VI.

De verkiezing is onveranderlijk.

Art. 11.

En gelijk God Zelf op het hoogste wijs, onveranderlijk, alwetend en almachtig is, also kan de verkiezing, door Hem gedaan, niet ontdaan en wedergedaan, noch veranderd, noch herroepen, noch afgebroken worden, noch de uitverkorenen verworpen, noch hun getal verminderd worden.

I. Dit blijkt uit Gods deugden.

De *Remonstranten* leren, dat de verkiezing tot zaligheid *niet onveranderlijk* is. Omdat zij de verkiezing op één lijn stellen met onze besluiten, die ook vaak veranderd worden. Omdat ze met hun filosofische en scholastische redeneringen Gods doen becritisieren.

In de *Verwerping der Dwalingen* 1,6 lezen wij: Die leren: dat *niet* alle verkiezing ter zaligheid *onveranderlijk* is; maar sommige uitverkorenen, niettegenstaande enig besluit Gods, kunnen verloren gaan en gaan ook eeuwig verloren. Met welke grove dwaling zij God veranderlijk maken en de troost der Godzaligen, die zij scheppen uit de vastheid van hun verkiezing, omstoten, en de Heilige Schrift weerspreken, welke leert: Dat de uitverkorenen niet kunnen verleid worden ([Matth. 24:24](#)); dat Christus degenen, die Hem van de Vader gegeven zijn, niet verliest ([Joh. 6:39](#)) en dat God, die Hij tevoren verordineerd, geroepen en gerechtvaardigd heeft, ook heeft verheerlijkt ([Rom. 8:20](#)).

Hier wordt weer duidelijke taal gesproken. Door te leren, dat de verkiezing veranderlijk is, maken zij *God veranderlijk*. En God heeft het in Zijn Woord ons anders geleerd. Daarom wordt hier een beroep gedaan op God Zelf en op Gods deugden.

De *Wijsheid Gods*. God is wijs. Hij kiest de beste middelen, om te komen tot het hoogste doel. [Rom. 16:27](#), [Spr. 8:22](#). Zijn raad is daarom vol wijsheid. Die wijsheid wordt ook openbaar in Zijn werken. In de schepping en in de verlossing. O, diepte der wijsheid en der kennis Gods, hoe ondoorzoekelijk zijn Zijn oordelen en hoe onnaspeurlijk Zijn wegen. Ook in de verkiezing komt dat uit. Hij heeft het dwaze der wereld verkoren, opdat Hij, door Zijn wijsheid, het wijze der wereld beschamen zou.

Tegenover de wijsheid Gods, staat de dwaasheid der wereld.

De *onveranderlijkheid Gods*. „HIJ IS DIE HIJ IS.” „Ik de HERE, Die de Eerste ben en met de laatste ben Ik Dezelfde.” [Jes. 41:4](#). „Ik, de HERE word niet veranderd.” [Mal. 3:6](#). „Alle goede en volmaakte gift is van boven, van de Vader der lichten afkomende, bij Wie geen verandering is, of schaduw van omkering.” [Jakobus 1:17](#). In de schepping zien wij alles veranderen. Zelfs de schijnbaar onveranderlijke schepselen ondergaan toch de invloed van de tijd. Er is niets bestendig hier benêen. Ook de bergen veranderen.

De *Remonstranten* leren, dat God verandert. Ook *het pantheïsme* leert dit. Maar God *wordt* niet. Hij *is*. In Hem is geen verandering van *tijd*, want Hij is eeuwig, geen verandering van *plaats*, want Hij is alomtegenwoordig, geen verandering van *wezen*, want Hij is louter „zijn”. Daarom kunnen wij ons volkomen op Hem verlaten.

De *alwetendheid Gods*. Hij weet alle dingen, omdat Hij besloten heeft, wat er zal zijn en gebeuren. De mensen kunnen Hem nooit plaatsen voor verrassingen.

Ook kunnen wij Hem niet tegenvallen. We kunnen de mensen tegenvallen en onszelf tegenvallen, maar God niet, want Hij weet, wat van Zijn maaksel zij te wachten, hoe zwak van moed, hoe klein wij zijn van krachten en dat wij stof van jongsaf zijn geweest.

De *almacht Gods*. Hij zegt tot Abraham: „Ik ben de Almachtige”. Die Almacht is openbaar geworden bij de *schepping*. Hij spreekt en het is, Hij gebiedt en het staat. Hij roept de dingen, die niet zijn, alsof ze waren.

Maar die almacht toont God ook bij de *herscheping*. Niemand en niets kan Hem belemmeren te doen, wat Hij wil. Daarom werken ook alle dingen mee ten goede degenen, die naar Zijn voornemen geroepen zijn.

Die almacht is echter *geen willekeur*. God kan alle dingen, die niet met Zijn Wezen in strijd zijn. Hij kan, wat Hij wil, maar Hij wil niet alles, wat Hij kan. Alle kracht is van God. *Uw*

is de kracht, dus ook de kracht, die de duivel heeft, wordt door God onderhouden. Zonder Zijn wil kan satan zich noch roeren noch bewegen. *En gelijk God Zelf op het hoogste wijs, onveranderlijk, alwetend en almachtig is, alzo kan de verkiezing niet veranderd loorden.*

II. Het is een feit, dat vaststaat.

Nu komt de gevolgtrekking. Omdat God wijs en onveranderlijk is, daarom ook Zijn besluit. Wilde God anders, dan zou Hij anders besloten hebben.

Uit de onveranderlijkheid Gods moet noodzakelijk volgen de onveranderlijkheid van Zijn raad. Zo ook met de belofte aan Abraham gegeven. „Waarin God, willende de erfgenamen der belofte overvloediger bewijzen de onveranderlijkheid van Zijn raad, met een eed daartussen is gekomen; opdat wij, door twee onveranderlijke dingen, in welke het onmogelijk is, dat God liege, een sterke vertroosting zouden hebben, wij namelijk, die de toevlucht genomen hebben, om de voorgestelde hoop vast te houden.” [Hebreë 6:17-18](#).

God maakt de verkiezing niet ongedaan. Wij nemen vaak andere besluiten, dan wij eerst hadden genomen. Dat komt, omdat ons inzicht is veranderd, of omdat we niet konden doen, wat we wilden, omdat de omstandigheden ons genoodzaakt hebben. Dan komt er van ons vorig besluit niets meer terecht. Wij zijn veranderlijk en daarom ook vaak onze besluiten. Maar die gedachte is God onwaardig. Zijn besluiten worden nooit veranderd, nooit herroepen, nooit afgebroken. De omstandigheden kunnen het niet doen, de duivel en de mensen kunnen het ook niet doen.

We lezen soms wel, dat het de HERE *berouwde*. Maar dat is een *anthropomorfisme*, een mensvormige uitdrukking. God verandert niet, maar Zijn verhouding tot de schepselen is dan anders geworden. Wanneer de zon schijnt op een stuk land, dat tevoren bevochtigd is, zal de groei van het gewas bevorderd worden. En als deze zelfde zon schijnt op een stuk land, dat dor en droog is, zal het nog meer verschroeien. De werking en de stralen van de zon zijn dezelfde, maar de uitwerking is geheel anders. Welnu, die veranderde uitwerking wordt genoemd *berouw* Gods.

Ook hebben wij onderscheid te maken tussen de *verborgen* en de *geopenbaarde wil* van God. De geopenbaarde wil Gods zegt ons, wat wij moeten doen. De verborgen wil Gods, Zijn besluit, wordt door Hem uitgevoerd. In de weg van Gods geopenbaarde wil volbrengt God Zijn verborgen wil. En gelijk God Zelf op het hoogste wijs, onveranderlijk, alwetend, en almachtig is, *alzo kan de verkiezing, door Hem gedaan, niet ontdaan en wedergedaan, noch veranderd, noch herroepen, noch afgebroken worden, noch de uitverkorenen verworpen, noch hun getal verminderd worden.*

III. Deze onveranderlijke verkiezing is ons tot troost.

De uitverkorenen kunnen niet verworpen worden. Hun getal kan niet verminderd worden. Nooit wordt een naam uit het boek des levens uitgewist. De gelovigen kunnen komen tot een diepe val, maar zij kunnen niet uitvallen. Anders zouden David en Petrus verloren gaan. Neen, anders gingen wij allen verloren. Niemand onzer zou behouden worden. Want elke dag zou God reden hebben, ons uit het boek des levens uit te doen. En wij zouden steeds in twijfel moeten leven. Nooit zouden we vastheid hebben. En nu mogen wij onze roeping en verkiezing vast maken. Wanneer gij, door het geloof in Christus, moogt weten, dat de Here u verkoren heeft, dan bezit gij bijzondere troost, dat Hij, Die zo getrouw als sterk is, Zijn werk zal voleinden en nooit zal laten varen het werk Zijner handen. Zie Inleiding VI.

Hoe de uitverkorenen van hun verkiezing verzekerd worden.

Art. 12.

Van deze hun eeuwige en onveranderlijke verkiezing ter zaligheid, worden de uitverkorenen te zijner tijd, hoewel bij onderscheiden trappen en met ongelijke mate verzekerd; niet als zij de verborgenheden en diepten Gods curieuselijk doorzoeken, maar als zij de onfeilbare vruchten der verkiezing, in het Woord aangewezen, (als daar zijn: het waar geloof in Christus, kinderlijke vreze Gods, droefheid die naar God is over de zonde, honger en dorst naar de gerechtigheid enz.) in zichzelf met een geestelijke blijdschap en heilige vermaking waarnemen (2 Cor. 13:5).

I. Zij worden van hun verkiezing verzekerd op Gods tijd.

Het is een onuitsprekelijk voorrecht, wanneer wij uitverkoren zijn. Maar hoe heerlijk is het, als we het ook *weten*. Velen zijn rijk en leven zo heel arm. Hun *staat* is zo heerlijk en hun *stand* is zo armoedig. Velen zouden het zo graag weten en durven het zich niet toe te eigenen. Daarom zijn wij dankbaar, dat onze belijdenis ons hier goede leiding geeft, om te komen tot de zekerheid van onze verkiezing in Christus. Dit geschiedt op Gods tijd. Wel hangt het ten nauwste samen met het leven des geloofs en met de verborgen omgang met God. God stelt in ruimte, maar, om de zonde, geeft Hij ook vaak magerheid der ziel. Dan verbergt Hij Zijn aangezicht.

De verzekerdheid van de verkiezing geschiedt ook in *verschillende trap en mate*. Er is hier ook groei. *Twijfel* is een woekerplant, die moet worden uitgerooid. We moeten ook zien, dat *ongeloof zonde* is. En velen geven zich zo graag over aan twijfel. Ze zijn dikwijls zelf oorzaak, dat de zekerheid van hun verkiezing zoek raakt. Dan ook zijn er kinderen in het geloof, jongelingen en ook mannen en vaders. Sommigen bezitten die zekerheid in hun jeugd. Anderen komen pas op hun sterfbed tot volle ruimte. *Van deze hun verkiezing ter zaligheid, worden de uitverkorenen, te zijner tijd, hoewel bij onderscheidene trappen en met ongelijke mate, verzekerd.*

II. Zij worden van hun verkiezing niet verzekerd langs ongeoorloofde wegen.

Velen willen graag ongeoorloofde wegen bewandelen, om tot zekerheid van hun verkiezing te komen. Dat is heel gevaarlijk. Zij bedriegen dan zichzelf voor de eeuwigheid. Zij stellen het fundament van hun zaligheid op de wankelende grond van hun ervaringen. Zij trachten in te zien in het boek des levens. Zij beroepen zich op een tekst, of een psalm, die met kracht in hun ziel is gevallen.

Of ze menen, evenals de profeten, *aparte openbaringen* te kunnen ontvangen.

En ze vergeten, dat de profeten door de Heilige Geest *gedreven* werden, en dat wij door de Heilige Geest moeten worden *geleid*.

Tegen hen mogen wij met beslistheid en tederheid optreden. Ze moeten met vaste hand geleid worden. Maar ook moeten zij eerst weten, dat zij geen ongeoorloofde wegen mogen inslaan. „De verborgen dingen zijn voor de Here, onze God en de geopenbaarde voor ons en onze kinderen.”

Zeker, we weten, dat de Here Zijn volk vaak wil verkwikken en troosten door teksten en psalmen, maar die mogen nooit een grond worden, om op te bouwen. Dan worden wij toch door de vloed heen en weder bewogen. Dan is het eb, of vloed en meestal eb. We mogen de verborgenheden Gods niet nieuwsgierig onderzoeken.

De valse mystiek bevordert het treden op ongeoorloofde paden. Ze schrijft God de weg voor. De meest wonderlijke en *oncontroleerbare ervaringen* worden met smaak verteld. Men hoort hen bijna niet spreken over de grond en het fundament der zaligheid Christus Jezus. Wat zoudt ge zeggen van een bruid, die al maar oog heeft voor haar *bruidsjaпон*, en geen oog heeft voor haar *bruidegom*. Dan is er iets, neen, veel niet in orde. Zo is het hier ook. Ze kunnen en mogen zo de eeuwigheid niet ingaan. Vreselijk zal het zijn te vallen in de handen

van de levende God. Christus zal zelfs tot hen, die zeggen: „Wij hebben in uw naam geprofeteerd en duivelen uitgeworpen”, zeggen: „Ik heb u nooit gekend.” Het is niet alles goud, wat er blinkt. En evenals we ernstig moeten waarschuwen tegen valse gerustheid, zo moeten we ook waarschuwen voor het bouwen op de zandgrond van onze bevindingen.

Vele tedere zielen worden door die methoden verontrust en op een dwaalspoor gebracht. Zij zitten vol twijfel neer, omdat zij niet die dingen kennen, en dat is gelukkig voor hen, hoewel ze het niet zien. Deze wegen zijn volgens Gods Woord ongeoorloofd.

III. Zij worden van hun verkiezing verzekerd uit de vruchten.

Uit de vruchten van de verkiezing, van *hun* verkiezing verzekerd worden, dat is naar Gods Woord. We moeten onze verkiezing vast maken. Niet, alsof die niet vast ligt in God. Maar ze moet voor ons worden een vaste weg, waarop we kunnen wandelen en die, als we er op wandelen, voor ons al vaster wordt.

En dan de vruchten van de verkiezing. Enkele worden hier genoemd.

Het mooie is, dat als *allereerste vrucht* wordt genoemd *het geloof in Christus*. Het ware geloof. Waardoor ik alles voor waarachtig houd wat ons God in Zijn Woord heeft geopenbaard en het vaste vertrouwen, dat niet alleen anderen, maar ook mij vergeving der zonden, gerechtigheid en zaligheid geschonken is uit louter genade, alleen om de verdienste van Christus. Immers dat ware geloof wordt in onze harten gewerkt door de Heilige Geest. Dat is dus een werk Gods *in* ons. Zodat wij ons vertrouwend overgeven aan onze Borg en Zaligmaker. Dat geloof kan wel worden bestreden, maar niet uitgeroeid. Christus heeft gebeden voor Simon, dat zijn geloof niet ophoude, als hij in de zeef van satan komt.

Wie dat geloof heeft, mag zich verzekerd weten van zijn verkiezing, want anders zou hij dit geloof niet hebben.

Een andere vrucht is *de kinderlijke vreze des Heren*.

Wie de Here vreest, zal verstaan, dat ook dit niet Zijn werk is, geen vrucht van eigen akker, maar werk des Heren. Er is een *slaafse* vreze, uit angst voor straf. Er kan zijn een *knechtelijke* vreze, waarbij men hoopt op loon. Maar hier wordt bedoeld de *kinderlijke* vreze. De vreze des Heren van hem, die heeft leren vragen: Here, wat wilt gij, dat ik zal doen?

Een bijzondere vrucht van de verkiezing is ook de *droefheid over de zonde*. De droefheid naar God, die een onberouwelijke bekering werkt. Zoals bij David, die zegt: Tegen U alleen heb ik gezondigd en gedaan, dat kwaad is in Uw oog. Zoals Petrus, die niet als Judas berouw heeft om de gevolgen van de zonde, maar omdat hij God door de zonde vertoornd heeft.

Dan wordt genoemd de *honger en dorst naar de gerechtigheid*, die wij in en door de borggerechtigheid van Christus verkrijgen.

Wanneer uw ziel hongert naar het brood des levens en dorst naar het water des levens, wanneer uw hart uitgaat naar de Here, en alleen verzadiging van vreugde vindt bij de fonteinen des heils, dan moogt ge daarin ook zien een vrucht van Gods verkiezing. Dan hebt ge geen buitengewone wegen meer nodig. En als ge dan gaat wandelen op die vaste weg, dan wordt die weg al vaster.

Als zij de onfeilbare vruchten der verkiezing, in het Woord aangewezen (als daar zijn: het waar geloof in Christus, kinderlijke vreze Gods, droefheid, die naar God is over de zonde, honger en dorst naar de gerechtigheid, enz.) in zichzelf met een geestelijke blijdschap en heilige vermaking waarnemen.

Dan wordt gewezen op [2 Cor. 13:5](#): „Onderzoek u zelf, of gij in het geloof zijt, beproeft u zelf. Of kent gij u zelf niet, dat Christus in u is?”

Zo komen wij tot de geestelijke blijdschap en heilige vermaking.

Het nut van de verzekerdheid van de verkiezing.

Art. 13.

Uit het gevoel en de verzekerdheid van deze verkiezing, nemen de kinderen Gods dagelijks meerder oorzaak om zichzelf voor God te verootmoedigen, de diepte van Zijn barmhartigheden te aanbidden, zichzelf te reinigen, en Hem, Die hen eerst zo uitnemend heeft liefgehad, wederom vuriglijk te beminnen. Zo verre is het vandaar, dat zij door deze leer van de verkiezing en de overdenking daarvan, in het onderhouden van de geboden Gods vertragen of vieselijk en zorgeloos zouden worden. Hetwelk door Gods rechtvaardig oordeel degenen pleegt te gebeuren, die of zichzelf van de genade der verkiezing lichtvaardiglijk vermetende, of ijdelijk en dartelijk daarvan klappende, in de wegen der uitverkorenen niet begeren te wandelen.

I. Deze verzekerdheid brengt tot een Godzalig leven.

A. Tot ootmoed.

Wie deze zekerheid bezit, kan veel meer genieten, dan wie al maar tobt en heel zijn leven in twijfel doorbrengt. Wat hebben zij, die pas aan het eind van hun leven in volle ruimte komen, toch veel gemist. Zij zelf zijn de eersten, dit ootmoedig te erkennen.

Nu moeten wij niet menen, dat zij, die van hun verkiezing verzekerd zijn, daardoor *hoogmoedig* worden. De genade maakt nooit hoogmoedig en sluit alle zelfverheffing buiten. Hoogmoed wordt juist daar gevonden, waar men het zoekt in de mens. Wie waarlijk weet, dat God ook hem heeft uitverkoren, wordt heel ootmoedig voor het aangezicht des Heren. Hij zou het van anderen zelfs beter kunnen verstaan, omdat hij zijn zondig hart kent en zijn onwaardigheid. Daarom is deze verzekerdheid van de verkiezing voor hem dagelijks meer oorzaak, zich voor God te verootmoedigen. Naarmate zij toenemen in de genade en kennis des Heren, en zien de onmisbaarheid en dierbaarheid van Christus, naar die mate leren zij zich almeer kennen in hun zonde, schuld en doemwaardigheid.

Uit het gevoel en de verzekerdheid van deze verkiezing nemen de kinderen Gods dagelijks meer oorzaak, om zichzelf voor God te verootmoedigen.

B. Tot aanbidding.

Wij kunnen niet begrijpen. Ook de verkiezing Gods blijft een grote verborgenheid. En nooit zullen wij kunnen begrijpen, dat God ons heeft verkoren en anderen niet. Wanneer wij dan ook delen in de verzekerdheid, en door het geloof weten, dat wij verkoren zijn, dan vallen we neer in aanbidding. Dan komen wij daarvan zo onder de indruk, dat we alleen God willen verheerlijken en we voelen ons genoodzaakt, *die diepte van Zijn barmhartigheden te aanbidden*. Die diepte van barmhartigheid en genade is nooit te peilen. Hier weidt mijn ziel met een verwond'rend oog. Hier moeten wij uitroepen: O, God, hoe groot is Uw goedgunstigheid, hoe Zijn Uw vleuglen uitgebreid.

C. Tot heiligmaking.

Maar dan ook komt de grote dankbaarheid. Wat zal ik met Gods gunsten overlaân die trouwe Heer voor Zijn genâ vergelden. Dan verstaan wij, dat we niet de zonde kunnen en mogen dienen, maar dat ons lichaam en onze ziel, als tempelen des Heiligen Geestes, nu ook geheel en al gegeven moeten worden voor de dienst des Heren. We gaan wandelen in nieuwigheid des levens. Juist, omdat we weten mogen, dat wij behoren tot de gegebenen des Vaders. De zonde wordt ons tot last. We hebben begeerte, niet alleen naar sommige, maar naar alle geboden Gods te leven. Deze verzekerdheid is voor de kinderen Gods oorzaak, *zichzelf te reinigen*.

D. Tot wederliefde.

„Wij hebben Hem lief, omdat Hij ons eerst heeft liefgehad.” En als we dan Zijn ondoorgrondelijke en onuitsprekelijke liefde leren kennen voor ons zelf, dan kan het niet

anders, of we hebben, door de werking des Heiligen Geestes, wederliefde. Want in de verkiezing tot zaligheid wordt de liefde Gods heel sterk openbaar. Wij hebben Hem niets gegeven, opdat Hij ons zou wedergeven. Hij heeft ons zo uitnemend liefgehad! Toen wij nog vijanden waren!

Maar nu mogen wij zeggen: God heb ik lief. Die liefde is sterk als de dood.

Vele wateren zou haar niet kunnen uitblussen. Wie verzekerd is van zijn verkiezing, vindt ook daarin oorzaak, *Hem, Die ons eerst zo uitnemend heeft liefgehad, wederom vurig te beminnen.*

II. Deze verzekerdheid maakt geen zorgeloze mensen.

Men schimpt vaak op de verkiezing en de verzekerdheid van de verkiezing. Die leer, zo meent men, maakt goddeloze en zorgeloze mensen.

Wie zo spreken, weten er niets van. „Zullen wij in de zonde blijven, opdat de genade te meerder worde? Dat zij verre. Wij, die de zonde gestorven zijn, hoe zullen wij in dezelve leven?” Het is onmogelijk, dat wie Christus door een waar geloof is ingeplant, niet zou voortbrengen vruchten der dankbaarheid. Het is onmogelijk, dat vuur geen warmte geeft, dat de zon geen licht geeft, dat een goede boom geen goede vruchten voortbrengt.

Het is onmogelijk, dat een kind des Heren niet zou wandelen in de wegen des Heren. Het is toch geen last de Here te dienen? Het is een lust. Daar strekt zich al mijn lust en liefde heen.

En wanneer wij dan weten, dat we verkoren zijn, dan is dat een reden te meer, om niet zorgeloos te zijn. De Here kent degenen, die de Zijnen zijn. En daarom, een iegelijk, die de naam van Christus noemt, *sta af van ongerechtigheid.* Wordt een zieke, die opeens hoort, dat het gevaar geweken is, zorgeloos? Reden te meer, om naar de voorschriften van de dokter te leven.

Zou dan iemand, die weten mag, dat het grote gevaar geweken is, dat de Medicijnmeester Jezus Christus hem genezen heeft, zorgeloos kunnen worden? Juist een reden te meer, dicht bij zijn Zaligmaker te blijven. Zielkundig is het zelfs geheel onjuist, zulke gevolgtrekkingen te maken. En de praktijk kan de toets doorstaan.

Zoverre is het vandaar, dat zij door deze leer van de verkiezing en de overdenking daarvan, in het onderhouden van de geboden Gods vertragen, of vleselijk en zorgeloos zouden worden.

III. Van de verkiezing wordt misbruik gemaakt door goddeloze mensen.

Wie misbruik maakt van de verkiezing en de verzekerdheid van de verkiezing is zorgeloos en goddeloos. Zij doen ook goddeloos.

Tweeërlei misbruik kan worden gemaakt.

A. De lichtzinnigen.

We denken hier aan de vals gerusten, de zekeren op de berg van Samaria. Die al maar uitroepen: des Heren Tempel, des Heren Tempel zijn deze.

Die vast en zeker menen, dat ook zij behoren tot het volk des Heren en intussen hun hart verpanden aan de zonde en ongerechtigheid. Zij vermeten zichzelf lichtvaardig van de genade van de verkiezing.

Ook richten we het oog op hen, die op andere wijze misbruik maken van de verkiezing. Die aldus redeneren: Als ik verkoren ben, dan kom ik er toch wel, en als ik verworpen ben, dan kom ik er nooit. Dus ik zal het maar afwachten.

Het is grote dwaasheid, zo te spreken. Want ze weten niet, wat God besloten heeft. Wanneer God hun persoonlijk openbaarde, dat ze verworpen waren, dan zouden zij inderdaad kunnen zeggen: nu is er niets meer aan te doen. Maar zo staan de zaken niet. De praedestinatie is verborgen en wij hebben naar de geopenbaarde wil des Heren te leven.

B. De valse mystiek.

De lijdlijken maken ook misbruik van de verkiezing Gods. Hun verkiezingsbegrip grenst aan het fatalisme. Zij menen dan ook in de zonde te kunnen blijven, opdat de genade te meerder worde. De weg der heiligmaking is goed voor de hemel. Hier op aarde komt toch niets terecht van het stuk der dankbaarheid. „Och, mocht het nog eens gebeuren” heeft veel en veel meer waarde in hun oog, dan de roepstem tot geloof en bekering. Zij zitten lijdelijk neer en verstaan niet, dat in Gods besluit ook *onze verantwoordelijkheid* ten volle is opgenomen.

Wie verkoren is, zal in de wegen der verkorenen wandelen en wie niet in de wegen des Heren wandelt, is goddeloos. Uit de vruchten wordt de boom gekend. God vertoont Zich over hen, die van Zijn schoon werk misbruik willen maken. De gelovigen, die verzekerd zijn van hun verkiezing, worden niet vleselijk of zorgeloos. *Hetwelk door Gods rechtvaardig oordeel wel-pleegt te gebeuren, die, òf zichzelf van de genade der verkiezing lichtvaardig vermetende, òf ijdelijk en dartelijk daarvan klappende, in de wegen der uitverkorenen niet begeren te wandelen.*

De prediking van de verkiezing.

Art. 14.

Voorts, gelijk deze leer van de Goddelijke verkiezing, naar Gods wijze raad, door de profeten, Christus Zelf en de apostelen zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament gepredikt is, en daarna in de H. Schriften voorgesteld en nagelaten, alzo moet zij ook ten huidige dage, te zijner tijd en plaats, in de kerk Gods (dewelke zij bijzonderlijk is toegeëigend) voorgesteld worden, met de geest des onderscheids en met Godvruchtige eerbiedigheid, heiliglijk zonder nieuwsgierige onderzoeking van de wegen des Allerhoogsten, ter ere van Gods heilige naam en tot een levende troost van Zijn volk ([Hand. 20:27](#); [Rom. 12:3](#) en [Rom. 11:33-34](#); [Hebr. 6:17-18](#)).

I. Zij is gepredikt, zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament.

A. Het Oude Testament.

Door geheel het Oude Testament loopt de lijn van Gods verkiezing. De beide lijnen van verkiezing en verwerping worden ons getoond in [Genesis 3:15](#), waar gesproken wordt over het zaad der vrouw en het zaad van de slang. Heel de historie zal die strijd gekend worden. De geslachtslijst van *Seth*, die door God verkoren en door Christus bewaard wordt, ontvangt bijzondere aandacht. *Noach* wordt verkoren. Hij bouwt door het geloof de ark.

Abraham wordt expres geroepen uit Ur der Chaldeën. *Izak* is de zoon der belofte. Vóór zijn geboorte is al over zijn verkiezing tot *Rebecca* gesproken. God heeft *Jakob* liefgehad en *Ezau* gehaat.

De HERE had uw vaderen lief en hun zaad na hen verkoren. [Deut. 4:37](#).

De HERE heeft geen lust tot u gehad, noch u verkoren, om uw veelheid boven alle andere volken, want gij waart het wenigste van allen. [Deut. 7:7](#).

God heeft Zijn volk verkoren niet, omdat het beter was dan andere volken. Het was niet beter dan de Filistijnen. God heeft redenen uit Zichzelf genomen. Ook *David* is uitverkoren. Het ligt alles vast in Gods raad, en daarom kan de duivel de heilige linie niet uitroeien al hangt deze soms aan een zijden draad. Ook onder het Oude Testament kon Gods volk zingen: Welzalig, die Gij hebt verkoren, die G' uit al 't aards gedruis doet naâd'ren en Uw heilstem horen, ja wonen in Uw huis.

B. Het Nieuwe Testament.

In het Nieuwe Testament wordt deze waarheid nog klaarder ons verkondigd. Er is een *voortschrijdende Godsopenbaring*. In [Hand. 13:48](#) lezen wij, dat er zovelen geloofden, als er ver-ordineerd waren ten eeuwigen leven. En in [Romeinen 9](#); [10](#); [11](#) wordt ons door Paulus getekend het machtige vraagstuk, dat Israël als volk eerst door de HERE verkoren is, en na de verwerping van de Messias, ligt onder het oordeel der verharding. Daar wordt gesproken over Gods rechtvaardige besluiten. Over de verkiezing van *Izak* en *Jakob* en over de verwerping van *Ezau* en *Farao*.

Dan noemt de Schrift de verkiezing met verschillende woorden: *welgevallen en welbehagen*, [Matth. 11:26](#), [Lukas 2:14](#); [10:21](#).

Voornemen, [Rom. 8:28](#); [9:11](#); [Efeze 1:11](#).

Voorkennis, [Rom. 8:29](#); [11:2](#).

Uitverkiezing, [Hand. 9:15](#); [13:17](#); [Rom. 9:11](#); [11:5](#).

De voorbeelden zijn te vermenigvuldigen. Heel het Nieuwe Testament spreekt over de volkomen vrijmacht Gods en de onwaardigheid des mensen.

Want de apostelen en profeten hebben gesproken over de verordining Gods, maar de Heilige Geest heeft dit ook doen optekenen. Die geopenbaarde waarheid is te boek gesteld. Deze verborgen raad is ons geopenbaard. Verborgen is, *wie* zijn verkoren. Wij kunnen niet lezen in het boek des levens. Maar geopenbaard is, *dat* God verkoren heeft. Dat mag niet verborgen blijven. Zo wordt Gods naam groot gemaakt.

Voorts, gelijk deze leer van de Goddelijke verkiezing, naar Gods wijze raad, door de profeten, Christus Zelf en de apostelen, zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament gepredikt is en daarna in de Heilige Schriften voorgesteld en nagelaten.

II. Zij moet in de Kerk des Heren gepredikt worden.

De woorden Gods zijn aan de Kerk toebetrouwd. Dat Woord des Heren moet bediend worden. Maar dan mag er ook niets worden verzwegen. We hebben de volle raad des Heren, tot onze verlossing, ons in Christus geopenbaard, te prediken. Ook de leer van de praedestinatie is bijzonder aan de Kerk toegeëigend, wilt ge, toebetrouwd. Daarom hebben onze vaders zo hun verantwoordelijkheid verstaan. Wat God ons heeft geopenbaard, moet ook gepredikt worden. Wij mogen niet uitzoeken, wat ons aanstaat en laten liggen, wat wij minder geschikt zouden vinden. Dan zijn we op het verkeerde spoor. Vergeet niet, dat hier de dwaling meestal begint.

Wanneer de verkiezing expres op de achtergrond komt en verzwegen wordt. Er is niets gevaarlijker, dan wanneer een waarheid uit Gods Woord verzwegen, *doodgezwegen* wordt. Dat is het allerergste. Ik heb liever, dat ze er openlijk tegen ingaan, dan dat zij deze waarheid doodzwijgen.

In de echt Gereformeerde prediking kan er niet over gezwogen worden. De leer van de verkiezing behoort tot de fundamentele stukken uit Gods Woord.

Verzwijgen van de waarheid gaat gepaard met bedektelijk invoeren van valse leer. De verstandige weet tijd en wijze. Het mag natuurlijk niet geschieden ten koste van andere waarheden, evenals het prediken van andere waarheden niet mag gebeuren ten koste van de praedestinatie. *Alzo moet zij ook ten huidigen dage, te zijner tijd en plaats, in de Kerk Gods (dewelke zij bijzonder is toegeëigend) voorgesteld worden.*

III. Zij moet eerbiedig gepredikt worden.

In de praktijk des levens wordt helaas van de leer van de verkiezing, uit onverschilligheid, of lijdelijkheid, misbruik gemaakt. Zo is het ook mogelijk, dat bij de prediking misbruik binnensluipt. Daartegen kunnen wij niet ernstig genoeg waarschuwen. Een dienaar des Woords heeft hier vooral de voorzichtigheid te betrachten.

De prediking moet geschieden *met de geest des onderscheids*. Tedere zielen mogen niet verschrikt worden. De gelovigen mogen niet wankelmoedig worden gemaakt. Dan gaan ze twijfelen aan Gods genade. We beginnen de zondaren te wijzen op onze Zaligmaker Jezus Christus. Maar dan moet ook uitkomen, dat niemand tot Hem komt, tenzij de Vader hem trekke.

En als dan met de geest des onderscheids over de verkiezing gesproken wordt, dan zullen ook de schuchtere zielen geleid worden tot de vastheid en zekerheid door het geloof.

De prediking moet ook geschieden *met Godvruchtige eerbied*. Het land, waarop wij staan, is heilig land. We mogen dat land nooit betreden, zonder eerst de schoenen van de voeten gedaan te hebben, zonder vervuld te zijn met heilige vreze en eerbied. We mogen niet doen, alsof we er alles van af weten, ook niet, alsof we deel genomen hebben aan Gods raad. Het verborgene moet voor ons verborgen blijven. We blijven met onze handen van het *mysterie* af. We dringen niet door, waar we geen toegang hebben verkregen. Nooit mag een dienaar des Woords aan het verlangen van sommigen toegeven, om de wegen des Heren curieuselijk te doorzoeken. We nemen niet een meetroede in de hand, om zelf te meten. We gebruiken geen passer en liniaal, geen weegschaal, om te meten en te wegen.

De prediking moet daarom ook zijn *zonder nieuwsgierige onderzoeking van de wegen des Heren*. Immers, wanneer we dat zouden doen, dan zouden de tegenstanders terecht aanleiding vinden, daartegen met kracht in te gaan. Ze zouden zelfs dan kunnen menen, dat zij toch gelijk hebben.

Neen, de prediking van de verkiezing tot zaligheid moet dienen om de naam des Heren groot te maken. Die roemt, roeme in de Here. En dan is dat tevens tot levende troost voor

het volk des Heren. Want het volk des Heren hoort niet liever, dan dat God wordt verheerlijkt en de zondaar vernederd.

Paulus zegt, dat Hij verkondigd heeft al de raad Gods. [Hand. 20:27](#). Hij waarschuwt ons, dat wij niet wijs zullen zijn, boven hetgeen men behoort wijs te zijn. [Rom. 12:3](#). Hij roept uit: „O diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods! Hoe ondoorzoekelijk zijn Zijn oordelen, en onnaspeurlijk Zijn wegen! Want wie heeft de zin des Heren gekend? Of wie is Zijn raadsman geweest”. [Rom. 11:33-34](#).

En in [Hebreëen 6:17-18](#) zegt de Apostel, „dat God de onveranderlijkheid van Zijn raad bewezen heeft, opdat wij een sterke vertroosting zouden hebben.” Daarom moet de verkiezing voorgesteld worden, *met de geest des onderscheids, en met Godvruchtige eerbied, heilig zonder nieuwsgierige onderzoeking van de wegen des Allerhoogsten, ter eer van Gods heilige naam en tot een levende troost van Zijn volk.*

Het besluit der verwerping.

Art. 15.

Deze eeuwige en onverdiende genade van onze verkiezing wijst en prijst ons de H. Schrift allermeeft daarmede aan, dat zij wijders getuigt, dat niet alle mensen zijn verkoren, maar sommigen niet verkoren of in Gods eeuwige verkiezing voorbijgegaan, namelijk die, welke God, naar Zijn gans vrij, rechtvaardig, onberispelijk en onveranderlijk welbehagen, besloten heeft in hun gemene ellende te laten, in dewelke zij zichzelf, door hun eigen schuld, hebben gestort, en met het zaligmakend geloof en de genade der bekering niet te begiftigen, maar hen, in hun eigen wegen en onder het rechtvaardig oordeel zijnde, eindelijk niet alleen om hun ongelooft, maar ook om alle andere zonden tot verklaring van Zijn gerechtigheid te verdoemen, en eeuwiglijk te straffen. En dit is het besluit der verwerping, hetwelk God geenszins maakt tot een Auteur der zonde (hetwelk Godslasterlijk is te denken) maar Hem stelt tot haar verschrikkelijke, onberispelijke en rechtvaardige Rechter en Wreker.

I. De verhouding van de verwerping tot de verkiezing.

De verkiezing en de verwerping behoren beide tot de voorverordining, tot de praedestinatie. Maar die beide staan niet op één lijn. Ze staan niet naast elkaar, neen, de verwerping staat *onder de verkiezing*. Van al de besluiten is de praedestinatie het centrum en in dat centrum is de verkiezing weer het *middelpunt*. Alles beweegt zich in Gods raad om de verkiezing der Zijnen in Christus. Daarom wordt, door de prediking van de verwerping, de verkiezing te meer aangewezen en aangeprezen. Wanneer allen verkoren zouden zijn, zou de verkiezing niet zo sterk naar voren treden dan nu, waar niet allen verkoren zijn. De verwerping moet derhalve dienst doen, om de eer Gods in de verkiezing tot hoger luister te brengen. Verkiezing en verwerping zijn niet geco-ordineerd, neen de verwerping is aan de verkiezing *gesubordineerd*.

Wanneer wij nu onze doemwaardigheid kennen en weten, dat God recht zou gedaan hebben, als Hij ook ons verworpen had, dan komt de onverdiende genade en de grote barmhartigheid, die Hij zondaren bewijst in Christus nog duidelijker aan het licht. Door de schaduw zien wij het licht te beter. Wie het doemvonniss waard is en in Christus is vrijgesproken, geniet nog meer van zijn vrijheid als hij ziet, dat anderen dat voorrecht niet hebben ontvangen. Het is, alsof God wil zeggen door Zijn besluit van verwerping: Mijn volk vergeet toch nooit de grote *onverdiende zegeningen*, die Ik u heb geschonken, wanneer gij ziet bij anderen, die niet slechter dan gij zijn, dat Ik niet verplicht was, het ook u te geven. Laten wij toch steeds bedenken, dat we niet beter zijn, dan die anderen, die in hun val en verderf gelaten zijn. Door die tegenstelling leren we nog meer waarderen.

Deze eeuwige en onverdiende genade van onze verkiezing wijst en prijst ons de Heilige Schrift allermeeft daarmede aan, dat zij wijders getuigt, dat niet alle mensen zijn verkoren, maar sommigen niet verkoren, of in Gods eeuwige verkiezing voorbijgegaan.

II. De verhouding van de verwerping tot de zonde des mensen.

Het gaat ook bij het besluit van de verwerping over de gevallen mens. De zondaar is schuldig. Wij hebben in Adam gezondigd. We dragen de erfschuld mee en niet alleen de erfsmet. „Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen.” We hebben, door *eigen schuld*, ons in de gemene ellende gestort. Dat geldt van alle mensen.

De zondeval is moedwillige ongehoorzaamheid. Door moedwillige ongehoorzaamheid heeft de mens zich en al zijn nakomelingen van die door God gegeven gaven beroofd. De Here zou vrij zijn, allen te laten in hun val en verderf. Niemand zoekt uit zichzelf het eeuwige leven en de gerechtigheid, die voor God kan bestaan. Van nature zijn wij vijanden Gods. Nu zegt de belijdenis, dat God sommigen niet verkoren heeft. Maar dan mogen wij God niet beschuldigen. Wij mogen en kunnen Hem niet ter verantwoording roepen. Want dat besluit

des Heren is gans *vrij*. Het is niet aan enige voorwaarde gebonden. Want er is in de mens niets, maar dan ook inderdaad niets, waarom God anders zou moeten handelen. Hij is de Vrijmachtige, Die geen rekenschap geeft van Zijn daden. Het besluit is ook *rechtvaardig*. Verre zij de Allerhoogste van onrecht.

Wie zijt gij o mens, die tegen God antwoordt?

Het is ook *onberispelijk*. Al menen velen, dat er heel wat tegen in te brengen is, het is volkomen en goed. Niemand kan zeggen, dat God niet goed heeft gedaan. Ook is het *onveranderlijk*. Zijn raad zal bestaan en Hij zal al Zijn welbehagen doen.

Hij laat hen eenvoudig wandelen naar het goeddunken van hun harten. Ze willen ook niet anders.

De Schrift getuigt, *dat sommigen niet verkoren zijn, of in Gods eeuwige verkiezing zijn voorbijgegaan, namelijk die, welke God, naar Zijn gans vrij, rechtvaardig, onberispelijk, en onveranderlijk welbehagen, besloten heeft in hun gemene ellende te laten, in welke zij zichzelf door hun eigen schuld, hebben gestort en met het zaligmakend geloof en de genade der bekering niet te beghiften.*

III. De verhouding van de verwerping tot het recht Gods.

De *Remonstranten* leren niet, dat God niet verworpen heeft, en ook niet dat alle mensen zalig worden, zoals de alverzoening wil, maar wel, dat de oorzaak van dit besluit ligt in het niet aanvaarden van de genade en het niet geschikt zijn voor de heerlijkheid. Hij heeft tevoren gezien, dat zij het aanbod van genade niet willen aannemen en daarom worden zij nu ook verworpen. Evenals de verkiezing is voor degenen, van wie God tevoren gezien heeft, dat zij zouden geloven, zo ook de verwerping voor hen, van wie God ziet, dat zij niet willen geloven. Dan ligt dus niet in hun doemwaardigheid en zonde de reden, maar alleen in het *niet aannemen* van de beloften des Evangelies. Dat gaat rechtstreeks in tegen de Schrift.

Wij zijn schuldig door onze erfzonde en door onze dadelijke zonden en door onze zonden van nalatigheid.

Het is niet alleen zo, dat de mensen verloren zullen gaan, maar ook, dat ze al verloren *zijn*. Want Christus is gekomen, om te zoeken dat verloren *is*. De zondaren komen eenmaal in het oordeel, maar ze zijn ook reeds onder het oordeel. En nu betoont God Zijn gerechtigheid, wanneer ze in hun eigen wegen en onder het rechtvaardig oordeel zijnde, eindelijk niet alleen om hun ongelooft, maar ook om alle andere zonden verdoemd worden en eeuwig gestraft.

Zo licht komt nu op de Godslasterlijke gedachte, dat God zou zijn de Auteur, de Bewerker van de zonde. Neen, God *haat* de zonde. Wij kunnen het vraagstuk van de verborgen raad Gods, van de voorverordining en de verantwoordelijkheid van de mens, nooit oplossen. We gaan van ons geloofsvooroordeel uit, dat God rechtvaardig is en de mens ten volle verantwoordelijk. God is niet de Bewerker van de zonde, maar de *Wreker* van het kwade. Ja, zozeer haat God de zonde, dat Hij, eer Hij die ongestraft liet blijven, ze gestraft heeft in Zijn eigen Zoon. Het vraagstuk van het besluit der verwerping doet ons zien, dat God volkomen rechtvaardig is. Nooit zal iemand God kunnen beschuldigen van onrecht. Christus zal dan ook zeggen: Gaat weg van mij, gij vervloekten in het eeuwig verderf, want gij hebt niet gewild.

Hoe juist heeft de belijdenis het uitgedrukt, tot verheerlijking van Gods naam, dat *God hen, in hun eigen wegen en onder het rechtvaardig oordeel zijnde eindelijk niet alleen om hun ongelooft, maar ook om alle andere zonden, tot verklaring van Zijn gerechtigheid, zal verdoemen en eeuwig straffen.*

En dit is het besluit der verwerping, hetwelk God geenszins maakt tot een Auteur der zonde (hetwelk Godslasterlijk is te denken) maar Hem stelt tot haar verschrikkelijke, onberispelijke en rechtvaardige Rechter en Wreker.

Zie Inleiding VI.

Het verschillend gebruik van de leer der verwerping.

Art. 16.

Die het levend geloof in Christus, of het zeker vertrouwen des harten, de vrede der consciëntie, de betrachtning van de kinderlijke gehoorzaamheid, de roem in God door Christus, in zich nog niet krachtiglijk gevoelen, en nochtans de middelen gebruiken, door welke God beloofd heeft, deze dingen in ons te werken, die moeten niet mismoedig worden, wanneer zij van de verwerping horen gewagen, noch zichzelf onder de verworpenen rekenen, maar in het waarnemen der middelen vlijtig voortgaan, naar de tijd van overvloediger genade vurig verlangen en die met eerbiedigheid en ootmoedigheid verwachten.

Veel minder behoren voor deze leer der verwerping verschrikt te worden degenen, die ernstiglijk begeren zich tot God te bekeren, Hem alleen te behagen, en van het lichaam dezes doods verlost te worden, en nochtans in de weg der Godzaligheid en des geloofs zo ver nog niet kunnen komen, als zij wel wilden; aangezien de barmhartige God beloofd heeft, dat Hij de rokende vlaswiek niet zal uitblussen, en het gekrookte riet niet zal verbreken. Maar deze leer is met recht schrikkelijk voor degenen, die God en Christus de Zaligmaker niet achtende, zichzelf aan de zorgvuldigheden der wereld en aan de wellusten des vleses geheel hebben overgegeven, zo lang zij zich niet met ernst tot God bekeren.

I. Voor hen, die de verzekerdheid missen, maar de middelen der genade gebruiken.

Aan hen, die verzekerd zijn van hun verkiezing, wordt de onverdiende genade van hun verkiezing allermeeft aangeprezen door hun ook bekend te maken met het besluit van de verwerping, Art. 15. Zij hebben deze troost, dat God hen zo bijzonder bevoorrecht heeft, niet, omdat ze beter waren, maar uit vrije genade. Er zijn echter ook, die deze verzekerdheid missen, en zo gemakkelijk door de leer der verwerping verschrikt worden, omdat ze zo licht menen, dat zij tot de verworpenen behoren. Zij missen het vertrouwen, en durven niet roemen in genade. De belijdenis zegt, *dat zij het levend geloof, of het zeker vertrouwen des harten, de vrede der consciëntie, de betrachtning van kinderlijke gehoorzaamheid, de roem in God door Christus, in zich nog niet krachtig gevoelen.* Zij zijn dus nog niet gekomen tot volle ruimte des geloofs. Daarom kunnen zij erg *mismoedig worden, wanneer ze horen van de verwerping.* Ze weten, dat ze doemwaardig zijn en daarom laten zij zich door de consciëntie en door de aanvechtingen van de duivel gemakkelijk verschrikken. Het zou toch kunnen zijn, dat zij ook tot de verworpenen behoren. Wie zal het zeggen! Welnu, tot hen komt de belijdenis met bijzondere troost. Immers *zij gebruiken de middelen der genade.* En God heeft beloofd, dat Hij door de middelen der genade, *al die dingen,* die zij nog niet krachtig gevoelen, *in ons wil werken.* Daarom moeten zij in plaats van mismoedig en verschrikt te worden, werkzaam zijn met de beloften Gods, en *in het gebruiken van de middelen vlijtig voortgaan.* Zo komt er in hun hart ook *een vuriger verlangen naar de tijd van overvloediger genade.* God zal die geven. Op Zijn tijd en daarom moeten zij die tijd *met eerbied en met ootmoedigheid verwachten.* God wil, dat we ons in Zijn weg zullen stellen.

Wanneer gij dus tot hen behoort, dan moet gij deze goede raad opvolgen.

Gebruik de middelen der genade, biddend. De Here is een Waarmaker van Zijn Woord. Hij zal Zijn beloften vervullen. Hij is getrouw. Dan ook zal de wetenschap, dat God sommigen laat in hun val en verderf, waarin zij zichzelf geworpen hebben, voor u een aansporing zijn, te ontvliesen de toekomstige toorn, en uw toevlucht te nemen tot de Here Jezus, Die gezegd heeft Wie tot Mij komt zal Ik geenszins uitwerpen. Dan laat ge niet los, voordat gij gezegend wordt. En uw ziel zal leven.

II. Voor hen, die zwak zijn in het geloof.

Vele tedere en bekommerde zielen worden door de duivel met zijn aanvechtingen verschrikt. Er zijn kinderen Gods, bij wie de kenmerken van genade aanwezig zijn, die inderdaad ook teder voor het aangezicht des Heren leven. Met alle ernst geven zij zich voor de dienst des Heren. Zij oefenen zichzelf in de godzaligheid. *Zij begeren zich tot God te bekeren, om Hem alleen te behagen.* Maar dan komen er tijden in hun leven, waarin het schijnt, dat alles weg is. De macht van de inwonende zonde is zo groot. Zij zeggen met Paulus: Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen van het lichaam dezès doods?

En die tedere kinderen des Heren worden door de duivel verschrikt, alsof zij tot de verworpenen zouden behoren. Wanneer dat niet zo was, dan moest immers hun geloofsleven veel vaster en sterker zijn, zo menen zij.

Welnu, deze bekommerden worden door de belijdenis bijzonder getroost. Zij *behoren nog veel minder verschrikt te worden.* Zeker zij zijn nog niet daar gekomen, waar ze graag gekomen zouden zijn. Ze moeten ook nog toenemen in de genade en kennis van de Here Jezus Christus. Ze moeten vorderen en zij zijn nog niet zo ver. Ze jagen er naar, of ze het ook grijpen mochten.

En nu heeft de Here voor hen heerlijke beloften gegeven in Zijn Woord. Hij begint een werk en Hij voltooit het. Al is het nog zo zwak, het zal in de weg der middelen versterkt worden. *Aangezien de barmhartige God beloofd heeft, dat Hij de rokende vlaswiek niet zal uitblussen en het gekrookte riet niet zal verbreken.*

En daarom mogen zij zingen: De Heer is zo getrouw als sterk, Hij zal Zijn werk voor mij volenden. Om dan tevens te bidden: Verlaat niet wat Uw hand begon, o Levensbron, wil bijstand zenden.

III. Voor degenen die zorgeloos zijn, is deze leer daarentegen zeer verschrikkelijk.

Er zijn er, niet alleen in de wereld, maar ook onder de belijders van de naam des Heren, die God en Christus niet achten. Ze hebben geen Zaligmaker nodig. Zij behoren tot de valsgerusten, of tot de geheime zondaren.

Daarin hebben zij bewijs, dat zij buiten het echte genadeleven staan. Zij weigeren met hun zonde te breken. Zij bekeren zich niet met een waar hart tot God. De wereld met al de zonden der wereld hebben voor hen grote aantrekkingskracht. Ze geven zich geheel over aan de wellusten des vleses. Welnu, voor zulken is deze leer van het besluit der verwerping inderdaad verschrikkelijk. Vele tedere zielen worden aangevochten en verschrikt. Maar het zou heel goed zijn, wanneer zij, die zo leven, eens verschrikt werden. De taktiek van de duivel is om hen, die hij in zijn macht heeft, heel rustig te houden. En wie de zonde dient, moet weten, dat hij een slaaf is van de zonde. Wanneer zij zich niet bekeren, gaan ze onherroepelijk verloren, en het zal vreselijk zijn te vallen in de handen van de levende God.

Zeker, er is ook voor hen nog een weg tot bekering. We mogen nooit zeggen, dat zij behoren tot de verworpenen. Dat is ons onbekend. Maar het besluit der verwerping is wel geopenbaard. De Here is machtig, hen nog te elfder ure, als een vuurbrand uit het vuur te rukken. Maar wanneer zij in hun zorgeloosheid voortgaan, dan gaan ze verloren en zal straks openbaar worden, dat zij wel behoren tot de verworpenen.

Maar deze leer is met recht schrikkelijk voor degenen, die God en Christus de Zaligmaker niet achtende, zichzelf aan de zorgvuldigheden der wereld en aan de wellusten des vleses geheel hebben overgegeven, zo lang zij zich niet met ernst tot God bekeren.

De zaligheid van de vroeggestorven kinderen der gelovigen.

Art. 17.

Nademaal wij van de wil Gods uit Zijn Woord moeten oordelen, hetwelk getuigt, dat de kinderen der gelovigen heilig zijn, niet van nature, maar uit kracht van het genadeverbond, in hetwelk zij met hun ouders begrepen zijn, zo moeten de Godzalige ouders niet twifelen aan de verkiezing en zaligheid van hun kinderen, welke God in hun kindsheid wegneemt uit dit leven ([Gen. 17:7](#), [Hand. 2:39](#), [1 Cor. 7:14](#)).

I. De kinderen der gelovigen zijn heilig, uit kracht van het genadeverbond.

A. Wij moeten van de wil Gods uit Zijn Woord oordelen.

De belijdenis neemt ook hier het juiste standpunt in. Zij wil *de Schrift* laten spreken. En dat te meer, nu er iets gezegd zal worden over de kinderen der gelovigen, zeer speciaal de kinderen, die in hun prille jeugd sterven.

Wij zouden, zonder Gods Woord te raadplegen, er *niets* van weten. Want die kinderen hebben zelf ons nog niets kunnen vertellen. En dat maakt het voor vele ouders zo moeilijk. Wanneer kinderen sterven, die tot onderscheid van jaren gekomen zijn, is dat anders. Dan hebben zij kunnen getuigen van de genade Gods in Christus, en mogen zeggen, dat zij met al hun zonde en schuld tot de Here Jezus gegaan zijn. Die hen gewassen heeft in Zijn dierbaar bloed. Kostelijke dingen worden vaak op sterfbedden van jonge mensen gehoord. En als het niet zo is, ach, hoe troosteloos kunnen de ouders dan zijn.

Maar hier gaat het over die heel jonge kinderen, die nog niet „ja” of „neen” ten opzichte van Christus kunnen zeggen. Wel, zegt de belijdenis, we laten toch Gods Woord spreken. *Nademaal wij van de wil Gods uit Zijn Woord moeten oordelen.*

De *Remonstranten* maakten het zich heel gemakkelijk. Ze gaan van het gevoelen uit, dat alle vroeggestorven kinderen eenvoudig zalig worden. Feitelijk is hier zelfs geen praedestinatie, want verkiezing op vooruitgezien geloof kan er niet zijn, want ze hebben nog niet geloofd. En verwerping, omdat ze ongelovig en afkerig zijn, ook niet, want ze hebben ongelooft nog niet kunnen openbaren.

En daarom komt de belijdenis dadelijk met de Schrift. De Bijbel is immers het einde van alle tegenspraak. Het is dan ook wel opmerkelijk, dat hier *drie teksten* worden genoemd. [Gen. 17:7](#), waar de HERE tot Abraham zegt: „En Ik zal Mijn verbond oprichten tussen Mij en tussen u en tussen uw zaad na u, in hun geslachten, tot een eeuwig verbond, om u te zijn tot een God en uw zaad na u”.

De HERE richt Zijn verbond op met Abraham en zijn zaad in hun geslachten. Het verbond der genade is in Christus opgericht, met de gelovigen en hun zaad. Ook de kinderen zijn bondelingen. En de belofte is zo heerlijk. Om u te zijn tot een God en uw zaad na u. De HERE is de God van Abraham en van zijn zaad, de God van de gelovigen en hun kinderen.

[Hand. 2:39](#). „Want u komt de belofte toe *en uw kinderen* en allen, die daar verre zijn, zovelen als er de Here, onze God, toe roepen zal.”

De beloften zijn ook voor uw kinderen.

[1 Cor. 7:14](#). „Want de ongelovige man is geheiligd door de vrouw en de ongelovige vrouw is geheiligd door de man; want anders waren uw kinderen onrein, maar *nu zijn ze heilig.*”

B. De kinderen der gelovigen behoren tot het verbond der genade.

Dat leert de Schrift ons wel heel duidelijk. Daarover kan nu toch geen misverstand bestaan. Zij behoren tot het verbond der genade. Zij zijn erfgenamen van het verbond. De kerk is geen vereniging, waartoe de mensen toetreden, als ze volwassen zijn, neen, de kerk is een *volk* des Heren. Christus is geen Voorzitter van een godsdienstige vereniging, maar *Koning* van Zijn volk. Daarom is de Kerk geweest van het begin der wereld en zij zal zijn tot het einde toe, omdat Christus een eeuwig Koning is, Die zonder onderdanen niet zijn kan.

De kinderen behoren ook tot het volk. Niet alleen de volwassenen, ook de jonge kinderen. Mitsdien zij, evenals de volwassenen, in het verbond Gods en in Zijn gemeente begrepen zijn. Onze belijdenis zegt aangaande de kinderen der gelovigen dewelke wij geloven, dat men behoort te dopen en met *het merkteken des verbonds* te verzegelen, gelijk de kinderens in Israël besneden werden, op dezelfde beloften, die onze kinderen gedaan zijn. Art. 34.

De kinderen ontvangen *dezelfde* beloften. Dat staat duidelijk in [Genesis 17](#) en in [Hand. 2](#). De belijdenis spreekt over dezelfde beloften. In de *Catechismus* staat, dat hun door Christus' bloed de verlossing van de zonden en de Heilige Geest, Die het geloof werkt, *niet minder* dan de volwassenen wordt toegezegd.

Die beloften worden betekend en verzegeld in de Doop.

C. De kinderen der gelovigen zijn heilig.

De belijdenis doet een beroep op [1 Cor. 7:14](#). *Prof. Bavinck* zegt bij deze tekst: „Kinderen in een huisgezin, waarvan vader of moeder gelovig is, worden gerekend naar de gelovige echtgenoot, zelfs al is deze de vrouw des huizes. De Christelijke belijdenis geeft in zulk een huis de toon aan; zij is de maatstaf, waarnaar heel het gezin beoordeeld moet worden; het geloof is het hogere, dat over het lagere domineert.”

En even verder: „De kinderen der gelovigen zijn geen heidenen, zijn ook geen duivelskinderen, die nog, gelijk de Rooms en Luteren leren bij de doop moeten geëxorciseerd worden; maar zijn kinderen des verbonds, wie de belofte evengoed als de volwassenen toekomt, zij zijn in het verbond begrepen en zijn heilig non natura (niet van nature) sed foederis privilegio, (maar uit kracht van het genadeverbond).

Niet van nature. Van nature zijn zij kinderen des toorns. Ten eerste, dat wij met onze kinderen, in zonde ontvangen en geboren en daarom kinderen des toorns zijn, zodat wij in het rijk Gods niet kunnen komen, tenzij wij van nieuws geboren worden. (Doopsformulier.)

Zij hebben dus erfzonde, d.w.z. erfschuld en erfsmet.

Maar uit kracht van het genadeverbond. In dat verbond zijn zij met hun ouders begrepen. Daarom luidt de eerste vraag van het doopsformulier: Hoewel onze kinderen in zonde ontvangen en geboren zijn, en daarom aan allerlei ellendigheid, ja aan de verdoemenis zelf onderworpen, of gij niet bekent, dat zij in Christus geheiligd zijn, en daarom als lidmaten Zijner gemeente behoren gedoopt te wezen? Omdat de *wortel heilig* is, daarom zijn de *takken heilig*. Maar, zegt Paulus, er zijn ook takken door ongelof afgebroken. Daarom mogen wij niet hooggevoelende zijn, maar moeten wij vrezen. [Rom. 11:16-20](#).

Zij zijn dus heilig, uit kracht van het genadeverbond.

II. De Godzalige ouders moeten niet twifelen aan de verkiezing en zaligheid van hun vroeggestorven kinderen.

A. De kinderen die heel jong sterven.

De belijdenis heeft het hier over deze kinderen. Vele kinderen sterven jong, al is het sterftcijfer niet meer zo hoog als vroeger. Dan komt er rouw en smart, moeite en verdriet in huis. Vooral voor de moeder is het heel erg, wanneer een kind, kort na de geboorte, wordt weggenomen. Zij heeft het zolang gedragen onder haar hart. Maar behalve smart en rouw, mag hier geboden worden heerlijke vertroosting. Alleen reeds, als er staat, en daarop moeten wij letten, *welke God in hun kindsheid wegneemt*. Dan mogen de ouders zeggen door het geloof: Ik zal mijn mond niet open doen, want *Gij* hebt het gedaan. De Here heeft ze uit dit leven weggenomen. En dat is naar Zijn raad. De verkiezing staat niet los van Gods raad over alle ding, ook over ons leven. Hoe troostvol, wanneer de ouders dan mogen zeggen: Uw wil geschiede. Maar de troost, die geboden wordt, is meer.

B. De Godzalige ouders.

Eerst werd gesproken over de kinderen der gelovigen. Maar dat wordt nu nog nader gedefinieerd. Het gaat hier over de Godzalige ouders, die de Here vrezen, die het eigendom zijn van Jezus Christus, wier geloof zich ook openbaart.

Die, door een Godzalige levenswandel, blijk geven, dat zij geloven. Die vruchten van geloof en bekering voortbrengen. Zij hebben zoveel troost, wanneer hun kind wordt weggenomen. Want zij weten, dat ook hun kind behoort tot het verbond der genade. Zij kunnen van harte die doopvragen beantwoorden.

C. Zij moeten niet twifelen.

Dat is ook een zeer sterke uitdrukking. Zij *moeten niet twifelen*. Eerst is gesproken over het *oordelen van de wil Gods*, uit Zijn Woord. En nu moeten zij alle twijfel van zich zetten. Immers, vooral in die dagen kan zo licht de twijfel opkomen. De duivel staat klaar met zijn aanvechtingen. Ouders kunnen het moeilijk hebben. Ziende op *zichzelf*, hebben zij geen troost, want zij kennen hun zonde en schuld. Ziende op *hun kind* hebben zij ook geen troost, want ze belijden van harte, dat ook hun kind in zonde ontvangen en geboren is. Maar ziende op het *verbond der genade*, hebben zij nu wel troost, want God is getrouw, die het beloofd heeft en ook doen zal. Hij heeft gezegd: „Ik ben uw God en uws zaads God”. Hij heeft gezegd: „U komt de belofte toe en uw kinderen”. Christus heeft gezegd: „Laat de kinderen tot Mij komen en verhindert ze niet, want derzulken is het koninkrijk der hemelen”.

De grond ligt niet in ons, maar alleen in het Woord des Heren en in Zijn beloften. En die beloften Gods zijn in Christus ja en amen.

Over de kinderen der ongelovigen spreekt de Schrift zich niet uit. Nergens vinden wij in Gods Woord voor hen beloften Gods, maar voor de kinderen der gelovigen wel. *Zo moeten de Godzalige ouders niet twifelen aan de verkiezing en zaligheid van hun kinderen, welke God in hun kindsheid wegneemt uit dit leven.* U it dit leven. Het is alsof de belijdenis wil zeggen: Zij zijn niet weggenomen uit het leven, maar wel uit *dit* leven. Ja, na de dood is 't leven mij bereid, God neemt mij op in Zijn heerlijkheid. Ook zij hebben deel aan het eeuwige leven.

D. Hoe hebben wij ons de kinderen in de zaligheid voor te stellen.

Velen hebben hiervan vage voorstellingen. Alsof die kinderen even klein en onontwikkeld zijn en toch zalig. Laat ons ook dat eenvoudig bezien. Een kind, dat jong sterft, blijft natuurlijk in de eeuwigheid niet klein. Wanneer het hier op aarde was blijven leven, zou het in dertig jaren tot volle wasdom zijn gekomen, en dat met onze gebrekkige opvoedingsmethoden en middelen. Dan was het dus, zowel psychisch als lichamelijk, tot volle wasdom gekomen. En zou dan in de eeuwigheid geen ontwikkeling mogelijk zijn? Blijft daar de zuigeling, zoals deze hier op de aarde was? En dan noem ik nog niet eens de achterlijke kinderen en hen, die zelfs hier nooit tot enige ontwikkeling kunnen komen. Hoe dwaas zou zulk een gedachte wezen. Neen, God heeft voor de kinderen, die in hun jeugd sterven, een andere weg. Zij worden in de hemel ingeleid in de geestelijke kennis van Christus *rechtstreeks*. Zij krijgen daar, op volmaakte wijze, geestelijke vorming, nodig voor de volle genieting van hun zaligheid. God zal hen *volmaken* op een andere wijze en langs een andere en betere weg. Het beginsel komt dan tot volle ontplooiing. Vele laatsten zullen daar de eersten zijn. De vroeggestorven kinderen komen daar tot volle groei. Hoe dat zal zijn, weten wij niet. Dat laten wij gerust aan de Here over.

Maar ook de jonggestorven kinderen zullen kunnen zeggen: Toen ik een kind was, sprak ik als een kind, overlegde ik als een kind; maar wanneer ik een man geworden ben, zo heb ik teniet gedaan, hetgeen eens kinds was. [1 Corinthe 13:11](#).

Onze houding ten opzichte van de voorverordining.

Art. 18.

Tegen degenen, die over deze genade der onverdiende verkiezing en gestrengheid der rechtvaardige verwerping murmureren, stellen wij deze uitspraak des Apostels: *O, mens, wie zijt gij die tegen God antwoordt?* (Rom 9:20) en deze van onze Zaligmaker: *Is het Mij niet geoorloofd te doen met het Mijne, wat Ik wil?* (Matth. 20 : 15 [Mat 20:15]).

Wij daarentegen, deze verborgenheden met een godvruchtige eerbiedigheid aanbiddende, roepen uit met de apostel: *O, diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods. Hoe ondoorzoekelijk zijn Zijn oordelen en onnaspeurlijk Zijn wegen. Want wie heeft de zin des Heren gekend? Of wie is Zijn raadsman geweest? Of wie heeft Hem eerst gegeven en het zal Hem weder vergolden worden? Want uit Hem en door Hem en tot Hem zijn alle dingen; Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.* (Rom. 11:33-36.)

I. Wij mogen er geen misbruik van maken.

A. Uit onverschilligheid.

Er is te allen tijde misbruik van de leer van de praedestinatie gemaakt. Sommigen brengen zelfs grote bezwaren in tegen dit besluit des Heren. Het is, alsof ze God ter verantwoording willen roepen. Zij vinden feitelijk, dat God onrecht doet, door de een wel en de ander niet te verkiezen. Vooral is Hij onrechtvaardig, door zovelen te laten in hun zonde en verderf. Hoe vreselijk is dat! Hoe durven zij! Verre zij de Allerhoogste van onrecht. *Zij murmureren over deze genade der onverdiende verkiezing en gestrengheid der rechtvaardige verwerping.* De verkiezing is genade en de verwerping is volkomen recht. Dat willen zij niet zien. Daarom gaan ze tegen God murmureren. Zij misbruiken de praedestinatatie tot hun eigen verderf en maken deze leer tot argument voor eigen onbekeerlijkheid.

Christus heeft gezegd: *Is het Mij niet geoorloofd te doen met het Mijne, wat Ik wil?* [Matth. 20:15.](#)

B. Uit ijdelheid.

Er zijn ook die, met een beroep op Gods *verborgen* wil, zich willen onttrekken aan Gods *geopenbaarde* wil. Heimelijk geven ook zij God de schuld. De zondaar kan niets en wil niets. Ze verschuilen zich achter hun onmacht en dan menen zij daarin verontschuldiging te kunnen vinden. Als God het niet doet, welnu, wat zullen zij dan? Ze vergeten, dat de Here in Zijn Woord zegt: „Werkt uw zelfs zaligheid met vreze en beven, want het is God, Die in u werkt, beide het willen en het werken, naar Zijn welbehagen”.

Paulus is ook met zulke mensen in aanraking gekomen. Hij legt de woorden in hun mond en noemt de bezwaren, die zij tegen Gods voorverordining hebben. Hij zegt immers: „Gij zult dan tot mij zeggen: Wat klaagt Hij dan nog, want wie heeft Zijn wil wederstaan?” Hoe kan God, zo zeggen zij, nog klagen, dat er mensen zijn, die Hem niet vrezen. Dat spreekt toch vanzelf. Dat komt door Zijn verborgen wil, die niemand kan wederstaan.

Maar dat is *misbruik* maken van de praedestinatatie. Dit leidt tot *fatalisme*. Dat is geen praedestinatatie meer. Want in de praedestinatatie is opgenomen ook de volle verantwoordelijkheid van de mens.

Zij komen zo in de strikken van satan. Het is Godslasterlijk, zo te durven spreken. God wordt dan gemaakt tot een Auteur der zonde. En de apostel geeft een antwoord, waardoor de mens op het diepst wordt vernederd.

Paulus gaat dit vraagstuk niet oplossen, door de nietige mens te tonen het verband tussen de geopenbaarde en de verborgen wil. Het is en blijft een mysterie. Daarom zegt hij: „Wie zijt gij, o mens, die tegen God antwoordt?” Hoe durft een nietig zondaar dat te bestaan? Hij moest het niet durven wagen. Want het staat vast als een *axioma*, en wij aanvaarden dat met ons geloofs-vooroordeel, op grond van Gods Woord, dat God volkomen genadig en rechtvaardig is.

„Zal het maaksel tegen Zijn Maker zeggen: Waarom hebt Gij mij alzo gemaakt?”

„Heeft dan de pottenbakker geen macht over het leem, om uit dezelfde klomp te maken een vat ter ere en ter onere?” De mens ziet zijn eigen voorbeeld en daarin zijn eigen veroordeling van zijn critiek. Een pottenbakker doet zo, en hij aanvaardt dit. Maar diezelfde man is zo dwaas, dat Hij God gaat becritiseren. Hij gaat dan murmureren. Ook dit Evangelie is voor de natuurlijke mens een ergernis en dwaasheid. Wee degenen, die zich ergeren.

O mens, wie zijt gij, die tegen God antwoordt?

II. Wij moeten deze leer recht gebruiken.

A. Door onze verkiezing vast te maken.

Dat is het schone. We weten, dat deze verborgenheid niet doorgrond kan worden. Maar we weten ook, dat wij met deze verborgenheid mogen *werkzaam* zijn door het geloof. Wie in de Zoon gelooft, heeft het eeuwige leven. Wie verkoren is, is niet verkoren, omdat hij zou geloven, maar *opdat* hij zou geloven. En wanneer dan de Heilige Geest het geloof in onze harten heeft gewerkt, dan mogen wij onze verkiezing vast maken. We mogen weten, dat dit geloof niet vrucht is van eigen akker, maar de genade Gods ons geschonken. En waarom ons geschonken en anderen niet? Door U, door U alleen, om 't eeuwig welbehagen. Het kan niet anders dan door de verkiezende genade Gods. Zo maken wij onze roeping en verkiezing vast.

B. Door onze verantwoordelijkheid te kennen, die in de voorverordining ligt opgesloten.

God werkt in ons beide het willen en het werken, naar Zijn welbehagen. Wie verkoren is, kan niet lijdelijk neerzitten, maar wordt werkzaam gemaakt. Hij kan zeggen: God heb ik lief. Daar strekt zich al mijn lust en liefde heen.

Met vurig zielsverlangen. Hij strijdt tegen de zonde en gaat wandelen in de wegen des Heren. Hij heeft de wet des Heren lief en wil uit dankbaarheid wandelen voor het aangezicht des Heren. Hij komt almeer met zijn zonde en schuld tot de door God gegeven Zaligmaker. Hij omhelst met het geloof de verdienste van Christus en neemt de gerechtigheid van Christus aan.

Hij kent zijn verantwoordelijkheid. De voorverordining maakt de mensen werkzaam.

C. Door God te verheerlijken.

Het gaat ook hier om de ere Gods. En de naam des Heren wordt bijzonder verheerlijkt in ons leven, als wij oog hebben gekregen voor de onverdiende genade ons bewezen. Dan gaan wij aanbidden. En als we dan dat mysterie leren kennen, willen we niet anders, dan onze God groot maken. We roepen uit met de apostel: *O diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods, hoe ondoorzoekelijk zijn Zijn oordelen en onnaspeurlijk Zijn wegen! Want wie heeft de zin des Heren gekend? Of wie is Zijn raadsman geweest? Of wie heeft Hem eerst gegeven en het zal hem weder vergolden worden?*

Ondoorzoekelijk en onnaspeurlijk. Wie weet, wat God doet en gedaan heeft? Niemand. Niemand kan hier op aarde de verkorenen en de verworpenen aanwijzen. Er is niemand met wie God te rade is gegaan. Er is niemand aan wie God iets schuldig is, doordat God eerst van hem iets heeft ontvangen en nu terug moet geven. *Want uit Hem en door Hem en tot Hem zijn alle dingen; Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.*

Verwerping der dwalingen.

De rechtzinnige leer van de verkiezing en verwerping verklaard zijnde, verwerpt de Synode de dwalingen dergenen,

Art. 1.

Die leren: Dat de wil Gods van zalig te maken degenen, die zouden geloven en in het geloof en de gehoorzaamheid des geloofs zouden volharden, het ganse en gehele besluit van de verkiezing ter zaligheid is, en dat er niets anders van dit besluit in het Woord Gods is geopenbaard.

Want deze bedriegen de eenvoudigen, en wedspreken klaarlijk de H. Schrift die getuigt, dat God niet alleen degene die geloven zullen, wil zalig maken, maar dat Hij ook enige bepaalde personen van eeuwigheid heeft uitverkoren, welke Hij in de tijd, boven anderen, met het geloof in Christus en met volständigkeit zou begiftigen; gelijk geschreven is: *Ik heb Uw Naam geopenbaard de mensen, die Gij Mij gegeven hebt uit de wereld (Joh. 17:6).* En: *Er geloofden zovelen als er verordineerd waren tot het eeuwige leven (Hand. 13:48).* Hij heeft ons uitverkoren in Hem voor de grondlegging der wereld, opdat wij zouden heilig zijn, enz. (Efeze 1:4).

Uitverkiezing en geloof.

- I. De Remonstranten leren, dat de uitverkiezing rust op een *voortuitgezien geloof*. God verkiest hen, van wie Hij te voren heeft gezien, dat zij zullen geloven.
- II. Gods Woord leert, dat God *bepaalde* mensen heeft uitverkoren, wier *getal* bepaald is, wier *namen* geschreven zijn in het boek des levens.
- III. De bewijzen uit de Heilige Schrift.

Art. 2.

Die leren: Dat de verkiezing Gods ten eeuwigen leven velerlei is: de ene algemeen en onbepaald, de andere bijzonder en bepaald, en dat deze wederom of onvolkomen, herroepelijk, niet beslissend en voorwaardelijk is, of volkomen, onherroepelijk, beslissend en volstrekt.

Ingelijks: Dat er een andere verkiezing is tot het geloof, een andere tot de zaligheid, alzo, dat de verkiezing tot het rechtvaardigmakende geloof kan zijn zonder de beslissende verkiezing ter zaligheid.

Want dit is een gedichtsel van 's mensen hersens, buiten de Schrift uitgedacht, waardoor de leer der verkiezing verdorven, en deze gulden keten van onze zaligheid verbroken wordt: *Die Hij tevoren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt. (Rom. 8:30)*

Velerlei verkiezing.

De Remonstranten leren, dat de verkiezing velerlei is: Zij zeggen:

- I. Er is een algemene en onbepaalde verkiezing.
- II. Er is een bijzondere en bepaalde verkiezing.

Zij kan zijn:

- A. Onvolkomen, herroepelijk, niet beslissend, voorwaardelijk.
- B. Volkomen, onherroepelijk, beslissend, volstrekt.

Verder maken zij onderscheid tussen:

- A. De verkiezing tot het geloof.
- B. De verkiezing tot de zaligheid.

Maar

- III Dit is een gedichtsel van 's mensen hersens en tegen Gods Woord.

Art. 3.

Die leren: *Dat het welbehagen en voornemen Gods, van hetwelk de Schrift in de leer van de verkiezing gewag maakt, niet daarin bestaat, dat God enige bijzondere mensen boven anderen heeft uitverkoren; maar daarin, dat God uit alle mogelijke voorwaarden (onder welke ook zijn de werken der wet) of uit de gehele orde van alle dingen, die uit haar aard onverdienstelijke daad des geloofs en zijn volmaakte gehoorzaamheid tot een voorwaarde der zaligheid heeft uitgekozen, welke Hij voor een volkomen gehoorzaamheid genadiglijk zoude hebben willen houden en der beloning des eeuwigen levens waardig achten.*

Want met deze schandelijke dwaling wordt het welbehagen en de verdienste van Christus krachteloos gemaakt, en de mensen door onnutte vragen van de waarheid der genadige rechtvaardigmaking en van de eenvoudigheid der Schrift afgetrokken, en deze uitspraak des Apostels van onwaarheid beschuldigd: *God heeft ons geroepen met een heilige roeping; niet naar onze werken, maar naar Zijn eigen voornemen en genade, die ons gegeven is in Christus Jezus voor de tijden der eeuwen.* (2 Tim. 1:9)

De voorwaarde tot zaligheid.

De Remonstranten leren:

- I. Dat God *niet sommige mensen* heeft uitverkoren.
- II. Dat God verschillende *voorwaarden* heeft kunnen stellen.
- III. Dat God als voorwaarde gekozen heeft het *geloof*.

Maar:

- IV. Zo wordt de verdienste voor Christus krachteloos.
- V. De Schrift leert het zo anders.

Art. 4.

Die leren: *Dat in de verkiezing tot het geloof deze voorwaarde tevoren vereist wordt, dat de mens het licht der natuur recht gebruikt, vroom zij, klein, nederig en ten eeuwigen leven geschikt, gelijk alsof aan die dingen de verkiezing enigszins hinge.*

Want dit smaakt naar het gevoel van Pelagius, en strijdt tegen de leer des Apostels, waar hij schrijft: Wij hebben eertijds verkeerd in de begeerlijkheden onzes vleses en der gedachten, en wij waren van nature kinderen des toorns gelijk ook de anderen; maar God, Die rijk is in barmhartigheid door Zijn grote liefde, waarmede Hij ons heeft liefgehad, ook toen wij dood waren in zonden en misdaden, heeft ons levend gemaakt met Christus (uit genade zijt gij zalig geworden) en heeft ons mede opgewekt, en heeft ons mede gezet in de hemel in Christus Jezus; opdat Hij zou betonen in de toekomstige eeuwen de uitnemende rijkdom Zijner genade, door de goedertierenheid over ons in Christus Jezus. Want uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof; en dat niet uit u, het is Gods gave; niet uit de werken opdat niemand roeme. (Efeze 2:3-9)

De voorwaarde tot de verkiezing.

- I. De *dwaling*.
De mens moet gebruiken *het licht der rede*, vroom zijn, klein, nederig en geschikt ten eeuwigen leven, zal hij kunnen verkoren worden.
- II. De *bestrijding van deze dwaling*.
 - A. Dit is de dwaling van Pelagius.
 - B. Dit is tegen Gods Woord (Efeze 2:3-9).

Art. 5.

Die leren: *Dat de onvolkomen en niet-beslissende verkiezing van bijzondere personen ter zaligheid geschied is uit het voorgezien geloof, bekering, heiligheid, Godzaligheid, die of eerst begonnen, of ook een tijd lang geduurd hebben, maar dat de volkomen en beslissende verkiezing geschied is uit de voorgeziene volharding tot het einde toe in het geloof, bekering, heiligheid en Godzaligheid, en dat is de genadige en evangelische waardigheid, om welke wille hij die verkoren is, waardiger is dan hij die niet verkoren wordt. En dat derhalve het geloof, de gehoorzaamheid des geloofs, heiligheid en Godzaligheid en volharding niet zijn de vruchten van de onveranderlijke*

verkiezing ter heerlijkheid, maar dat het zijn voorwaarden, die tevoren vereist en als volbracht wezende voorzien zijn in degenen, die tenvolle verkoren zullen worden en oorzaken, zonder welke de onveranderlijke verkiezing ter heerlijkheid niet geschiedt.

Hetwelk strijdt tegen de Schrift, die deze en diergelijke uitspraken in onze oren en harten telkens inscherpt: *De verkiezing is niet uit de werken, maar uit de roepende (Rom. 9:11). Er geloofden zovelen, als er verordineerd waren tot het eeuwige leven (Hand. 13:48). Hij heeft ons verkoren in Hem, opdat wij zouden heilig zijn (Efeze 1:4). Gij hebt Mij niet verkoren, maar Ik heb u uitverkoren (Joh. 15:16). Indien het door genade is, zo is het niet meer uit de werken (Rom. 11:6). Hierin is de liefde, niet dat wij God liefgehad hebben, maar dat Hij ons heeft liefgehad en Zijn Zoon gezonden heeft (Joh. 4:10).*

Het vooruitgezien geloof.

De Remonstranten leren:

- I. Gods verkiezing rust op Zijn *voorwetenschap*.
- II. De ene mens is *waardiger* dan de andere.
- III. Er zijn *voorwaarden* voor de verkiezing. Maar:
- IV. Wat Gods Woord hiertegen leert.

Art. 6.

Die leren: Dat niet alle verkiezing ter zaligheid onveranderlijk is; maar dat sommige uitverkorenen, niettegenstaande enig besluit Gods, kunnen verloren gaan, en gaan ook eeuwiglijk verloren. Met welke grove dwaling zij God veranderlijk maken, en de troost der Godzaligen, die zij scheppen uit de vastheid van hun verkiezing, omstoten, en de Heilige Schrift wederspreken, welke leert: Dat de uitverkorenen niet kunnen verleid worden (Matth. 24:24). Dat Christus degenen, die Hem van de Vader gegeven zijn, niet verliest (Joh. 6:39) en dat God, die Hij tevoren verordineerd, geroepen en gerechtvaardigd heeft, deze ook heeft verheerlijkt (Rom. 8:30).

De veranderlijkheid van Gods raad.

De Remonstranten leren:

- I. Dat Gods raad *veranderlijk* is.
- II. De droeve *gevolgen* van die leer.

Maar:

- III. Gods Woord leert het zo anders.

Art. 7.

Die leren: Dat er in dit leven geen vrucht en geen gevoel is van de onveranderlijke Verkiezing ter heerlijkheid: ook geen zekerheid dan die hangt aan een veranderlijke en onzekere voorwaarde.

Want behalve dat het ongerijmd is, te stellen een onzekere zekerheid, zo strijdt het ook tegen de bevinding der heiligen, die uit kracht van het gevoel van hun verkiezing, zich met de Apostel verheugen, en deze weldaad Gods roemen (Ef. 1). Die, volgens Christus' vermaning, zich met de discipelen verblijden, dat hun namen geschreven zijn in de hemel (Luk. 10:20), die ook het gevoel van hun verkiezing stellen tegen de vurige pijlen van de aanvechtingen des duivels, vragende: *Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? (Rom. 8:33).*

Geen zekerheid van de verkiezing.

De Remonstranten leren:

- I. Dat er *geen verzekerdheid* van de verkiezing kan zijn.

Maar:

- II. Dit is ongerijmd.
- III. Het is in strijd met de bevinding der gelovigen.
- IV. Gods Woord leert, dat de verzekerdheid bestaat.

Art. 8.

Die leren: *dat God niemand louter uit kracht van Zijn rechtvaardige wil besloten heeft, hem in de val van Adam en in de gemene stand der zonde en verdoemenis te laten, of in de mededeling van de genade, die tot het geloof en de bekering nodig is, voorbij te gaan. Want dit staat vast: Hij ontfermt zich wiens Hij wil, en verhardt wie Hij wil (Rom 9:18). En ook dit: Het is u gegeven de verborgenheden van het koninkrijk der hemelen te weten, maar die is het niet gegeven (Matth. 13 : 11). Insgelijks: Ik dank U Vader, Here des hemels en der aarde, dat Gij deze dingen de wijzen en verstandigen verborgen hebt en hebt ze de kinderkens geopenbaard. Ja Vader, want alzo is geweest het welbehagen voor U (Matth. 11 : 25-26).*

De verwerping.

- I. Wat de Remonstranten leren van de verwerping. De verwerping wordt door hen *geloofchend*.
- II. Wat Gods Woord ons leert.

Art. 9.

Die leren: Dat de oorzaak, waarom God tot het ene volk meer dan tot het andere het evangelie zendt, niet is louter en eniglijk het welbehagen Gods, maar omdat het ene volk beter en waardiger is dan het andere, aan hetwelk het evangelie niet wordt medegedeeld.

Want dit ontkent Mozes, het Israëlietische volk aldus aansprekende: Zie, des Heren uws Gods is de hemel der hemelen, de aarde, en alles wat daarin is. Alleenlijk heeft de Here lust gehad aan uw vadersen, om die lief te hebben; en heeft hun zaad na hen, ulieden, uit alle volkeren verkoren, gelijk het te dezen dage is (Deut. 10:14-15).

En Christus: Wee u Chorazin, wee u Bethsaïda; want zo in Tyrus en Sidon die krachten geschied waren, die in u geschied zijn, zij zouden zich eertijds in zak en as bekeerd hebben (Matth. 11: 21).

Tot wie het Evangelie gezonden wordt.

- I. De Remonstranten leren, dat het ene volk *waardiger* is dan het andere volk.
- II. Wat Gods Woord hiertegen zegt. Zie ook [Amos 9: 7](#).

2. VAN DE DOOD VAN CHRISTUS, EN DE VERLOSSING DER MENSEN DOOR DEZE.

De noodzakelijkheid van de voldoening van Christus.

Art. 1.

God is niet alleen ten hoogste barmhartig, maar ook ten hoogste rechtvaardig. En Zijn gerechtigheid (gelijk Hij Zich in Zijn Woord geopenbaard heeft) vereist, dat onze zonden, tegen Zijn oneindige majesteit begaan, niet alleen met tijdelijke, maar ook met eeuwige straffen, beide naar ziel en lichaam, gestraft worden; welke straffen wij niet kunnen ontgaan, tenzij aan de gerechtigheid Gods genoeg geschiede.

De noodzakelijkheid van de voldoening van Christus.

I. Omdat God ten hoogste rechtvaardig is.

Hier wordt gesproken over de *barmhartigheid* en de *rechtvaardigheid* Gods. Beide deugden zijn één. We mogen die niet scheiden. In *art. 16 N.G.B.* worden in verband met de praedestinatie ook die beide genoemd. „God heeft Zichzelf zodanig bewezen als Hij is, te weten: *barmhartig* en *rechtvaardig*.” En in *art. 20* staat: „wij geloven, dat God, Die volkomen *rechtvaardig* en *barmhartig* is, Zijn Zoon gezonden heeft”. En als in Zondag 4. vr. 11 gevraagd wordt: Is dan God ook niet barmhartig? Dan luidt het antwoord: God is wel *barmhartig*, maar ook *rechtvaardig*.

We zien dus, dat de belijdenis hierop volle nadruk legt. Ook dit artikel begint: God is niet alleen ten hoogste barmhartig, maar ook ten hoogste rechtvaardig.

De grote fout van velen is, dat zij die deugden van elkaar willen scheiden. We kunnen wel *onderscheiden*, maar mogen nooit scheiden. Er is geen liefde zonder haat.

Door de zonde is de mens veranderd. Nu zou hij willen, dat God ook veranderde.

En dat is onmogelijk. Bij Hem is geen verandering, noch schaduw van omkering.

Nu zijn er velen, die wel willen weten van Gods barmhartigheid en genade en niet van Zijn gerechtigheid. We moeten altijd tegenover zulke mensen oppassen. Ze zijn vol critiek. Ze hebben hun eigen maatstaven en menen, dat God naar die maatstaven moet handelen. Wie een eenzijdig beroep doet op één van Gods deugden, verloochent daarmee *alle* deugden Gods. Wij mogen de éne deugd niet uitspelen tegenover de andere. God zou niet barmhartig wezen, als Hij niet rechtvaardig was. Recht is de basis van geluk. En wij mogen wel heel dankbaar wezen, dat God Zijn recht nooit laat varen. Dan kon de mens niet verlost worden.

Als er geen recht geschiedt, vergaat de wereld. God handhaaft Zichzelf. In het stuk der verlossing staat Gods barmhartigheid naast Gods rechtvaardigheid. Sion zal door recht verlost worden. God is ten hoogste rechtvaardig. Dezelfde stroomlijn, die een elektrische tram voortbeweegt, zal iemand, die ongewapend met die lijn in aanraking komt, doden. Anders zou die stroomlijn die tram niet kunnen voortbewegen, als dat niet zo was. Daarom stellen wij nooit de ene deugd ten koste van de andere.

God is *niet alleen ten hoogste barmhartig, maar ook ten hoogste rechtvaardig*.

II. Omdat de gerechtigheid Gods eist, dat de zonde gestraft wordt.

De zonde moet gestraft worden. Dat eist Gods waarheid en gerechtigheid. God heeft gezegd: ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven. Dat is waarheid en geen leugen, zoals de satan wilde voorspiegelen.

En nu moet het recht ook zijn loop hebben. Wanneer dan ook Christus niet terstond was opgetreden als Middelaar van het verbond der genade en Zich in de plaats van Adam niet gesteld had, zou de mens terstond de eeuwige dood zijn gestorven. Christus is *terstond* als de tweede, of laatste Adam opgetreden. Maar nu zien wij, wat daartoe nodig is. *En Zijn gerechtigheid (gelijk Hij Zich in Zijn Woord geopenbaard heeft) vereist, dat onze zonden,*

tegen Zijn oneindige majesteit begaan, niet alleen met tijdelijke, maar ook met eeuwige straffen, beide naar ziel en lichaam, gestraft worden.

De Catechismus zegt ongeveer hetzelfde: Daarom zo eist Zijn gerechtigheid, dat de zonde, welke tegen de allerhoogste majesteit Gods begaan is, ook met de hoogste, dat is met de eeuwige straf aan lichaam en ziel gestraft worde. Zondag. 4. vr. 11.

Met *tijdelijke* straf. Alle ellende in de wereld is gevolg van de zonde. Straf op de zonde. Niet alsof die ellende straf zou zijn voor persoonlijke zonde. Wij maken onderscheid tussen *straf* en *kastijding*. Christus heeft voor Gods volk de straf gedragen, zodat de beproevingen voor hen het karakter van vaderlijke kastijding hebben aangenomen. De kinderen Gods worden uit liefde gekastijd. Maar de ellende, de smart en het leed zijn tijdelijke straf.

Waren er geen zonden, er waren geen wonden.

En dan volgt de *eeuwige* straf. De eeuwigdurende straf. We kunnen ons zo moeilijk een voorstelling vormen van de eeuwigheid. Stel u voor, dat de eeuwigheid miljoenen en miljoenen jaren duurde, dan zouden de goddelozen in de hel zeggen: gelukkig, want nu komt er aan de straf nog een einde, al duurt het nog zolang, maar aan de eeuwigheid komt nooit een einde. Het is een eeuwig heden!

III. Omdat aan Gods gerechtigheid moet genoeggedaan worden.

Hier wordt gesproken over de *genoegdoening*. Daarvan willen velen ook niet weten. Zij spreken graag over *verzoening*, maar niet over voldoening.

Christus is dan alleen gekomen, om ons met God te verzoenen en daarom heeft Hij Zich met ons *solidair* gemaakt. Wanneer twee mensen ruzie met elkaar hebben, dan kan een derde tussenbeide komen, met beiden spreken en beiden bewegen, zich weer met elkaar te verzoenen. Daar moet wel gepraat worden en moeite gedaan worden, maar dan ook komt het gauw weer voor elkaar.

Wanneer iemand grote *schuld* bij een ander heeft, dan komen we niet klaar met praten en elkaar de hand geven, dan is er meer nodig: er moet *betaald* worden. Want er is schuld en die schuld moet eerst *voldaan* worden.

Zo is er hier schuld. Die schuld moet betaald worden. En daarom heeft Christus niet maar het gemakkelijke werk op Zich genomen van *verzoening* zonder meer, zoals die mensen dan menen, maar Hij heeft het zeer moeilijke werk van *voldoening* verricht. Hij heeft de schuld betaald en de gerechtigheid aangebracht. Op de noodzakelijkheid daarvan wijst de belijdenis.

Welke straffen wij niet kunnen ontgaan, tenzij aan de gerechtigheid Gods genoeg geschiede.

De Schrift zegt: „vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven staat in het boek der wet, om dat te doen”.

Wij danken God, dat Hij het recht handhaaft. Hij Zelf zorgt, door Zijn Zoon, voor de voldoening. Hij vraagt het menselijk onmogelijke en Hij geeft het ook. Wat bij de mensen onmogelijk is, is mogelijk bij God. „Eer Hij de zonde ongestraft liet blijven, heeft Hij ze gestraft in Zijn eigen Zoon.” „Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon heeft gegeven, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.”

Modernen en ethischen mogen spreken *alleen van verzoening*. Laat u dan niet door dat woord misleiden. Want *er is geen verzoening zonder voldoening*. Tenzij aan de gerechtigheid Gods genoeg geschiede!

God heeft ons Zijn Zoon tot een borg gegeven.

Art. 2.

Maar alzo wijzelf niet kunnen genoegdoen en ons van de toorn Gods bevrijden, zo heeft God uit oneindige barmhartigheid Zijn eniggeboren Zoon ons tot een Borg gegeven, Die, opdat Hij voor ons zoude genoegdoen, voor ons of in onze plaats, zonde en vervloeking aan het kruis is geworden.

I. Omdat wijzelf niet kunnen genoegdoen.

Wij kunnen zelf niet voldoen en de schuld betalen. Wij zouden er eeuwig over moeten doen en nooit kunnen zeggen: het is volbracht. Wij komen met het dragen van de eeuwige straf nooit klaar. Wij kunnen ons niet van de toorn Gods bevrijden, want we maken de schuld nog dagelijks meerder.

Het is goed, dat de belijdenis, evenals de catechismus, bij *onzelf* begint. Dat is om onze verantwoordelijkheid goed te doen gevoelen. Helaas zijn er velen, die menen, zelf wel te kunnen betalen, al willen zij zelf dan uitmaken, *wat* ze zullen betalen. Maar God zal dan, zo denken ze, het ontbrekende wel aanvullen.

De *heidenen* brengen zelfs mensenoffers, die caricaturen zijn van Golgotha.

De *modernen* willen door een braaf leven, door ieder het zijne te geven, ook de hemel verdienen. De *Roomsen* willen het werk van Christus door goede werken aanvullen. En *wijzelf* willen soms ook nog steunen op iets in ons, op onze ervaring en gebeden, vroomheid en geloofswerkzaamheid. Hoevelen zeggen: Ik zou wel geloven, als ik eerst maar wat beter was en wat meer liefde had tot de dienst des Heren. Wij moeten van genade leven. Wij zelf kunnen niets bereiken.

Zo gaan velen met een ingebeelde hemel verloren, als zij hun zaligheid gronden op vroomheid, rechtzinnigheid en deugd. Wij kunnen niet genoegdoen. Mozes heeft gevraagd, dat zijn naam zou worden uitgedelgd uit het boek des levens en het kon niet. Paulus wenste wel verbannen te zijn van Christus voor zijn broederen naar het vlees, en het moest bij een wens blijven. „Brandofferen noch offer voor de schuld voldeden aan Uw eis, noch eer.”

Maar alzo wijzelf niet kunnen genoegdoen en ons van de toorn Gods bevrijden.

II. God heeft ons Zijn Zoon gegeven uit oneindige barmhartigheid.

Hoe verkeerd oordelen zij, die menen, dat God, als Hij het recht handhaaft, niet barmhartig is. Nu komt Zijn *barmhartigheid* wel bijzonder aan het licht.

Hij Zelf zorgt voor het recht. Dat Hij Zijn Zoon in onze plaats heeft gegeven, is bewijs van Zijn oneindige barmhartigheid.

God heeft Zijn Zoon gegeven tot een *Borg*. Wij lezen in [Hebreëen 7:22](#): „Van een zoveel beter verbond is Christus Borg geworden”. Is Christus nu Borg van God bij ons, of is Hij Borg voor ons bij God. Sommigen willen het eerste, dat Christus er Borg voor staat, dat God Zijn beloften vervult. Maar God heeft geen Borg nodig. Wij moeten Hem geloven op Zijn Woord. Christus is *onze Borg bij God*. Wij hebben door Hem zekerheid, dat Hij alles voor ons heeft betaald.

Zo krijgen wij deel aan de erfenis, die in de hemelen voor ons bewaard wordt. De Remonstranten leren, dat Christus is gekomen *ten goede* voor de zondaren. Dat wordt nog geleerd. at Christus voor ons ten goede is gekomen en met ons solidair is geworden. Maar dan verliest het kruis zijn betekenis.

Zij leerden ook, dat God Zijn Zoon slechts in algemene zin gegeven heeft, dus niet voor bepaalde mensen, maar voor mensen in het algemeen.

Maar dan zou de mogelijkheid bestaan, dat Christus voor niemand was gekomen, als namelijk allen Hem hadden verworpen.

Maar Hij is onze Borg. *Zo heeft dan God uit oneindige barmhartigheid Zijn eniggeboren Zoon ons tot een Borg gegeven.*

III. Opdat Christus voor ons zoude genoegdoen.

Nu komt het mysterie van de *plaatsbekleding*. Daar komt het op aan. Daar wijst de belijdenis op. En dat moeten wij handhaven. Christus is de laatste Adam, die het *werkverbond* in plaats van de eerste Adam handhaaft en niet alleen de straf draagt, maar ook de gerechtigheid aanbrengt, zodat dit verbond voor ons een gemadeverbond is geworden.

De belijdenis zegt hier, *voor ons, of in onze plaats*. *Voor ons*, dat kan nog worden misverstaan. Dat kan volgens de Remonstranten betekenen, ten goede voor ons, maar zal het voor ons ten goede zijn, dan moet het, omdat de schuldvraag hier gesteld is, zijn *in onze plaats*.

Hij in onze plaats. Hij is door God voor ons tot zonde gemaakt . . . „De straf, die ons de vrede aanbrengt, was op Hem en door Zijn striemen is ons genezing geworden.” Christus is voor ons zonde en vervloeking aan het kruis geworden.

Tot zonde geworden. Als een schuldige, door de Vader behandeld, in onze plaats. Als een vervloekte uitgestoten. Zo dat Hij met luider stem geroepen heeft: „Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?”

Hij was in onze plaats van God verlaten, zoals de zondaren door God in de hel verlaten worden. Hij dronk de ongemengde beker van de toorn Gods voor onze zonden. Het was niet mogelijk, dat die drinkbeker Hem zou voorbijgaan.

„De Zoon des mensen is niet gekomen, om gediend te worden, maar om te dienen en om Zijn ziel te geven tot een rantsoen voor velen.” Dat is in de plaats *voor velen*. Hij is voor de uitverkorenen gestorven.

Hij is vervloeking voor ons geworden. „Want vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in hetgeen geschreven is in het boek der wet om dat te doen.” „Vervloekt is een iegelijk, die aan het hout hangt.” „Christus heeft ons verlost van de vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons,”

Prof. Greijdanus vertaalt hier: „Christus heeft ons losgekocht uit de vloek der wet, door vloek voor ons te worden, want er staat geschreven, vervloekt is een iegelijk, die aan het hout hangt.” Korte Verklaring, uitgave Kok.

Prof. Greijdanus schrijft bij Galaten, blz. 74: „Door vloek voor ons te worden, of, zoals de apostel letterlijk schrijft: vloek voor ons geworden zijnde.

Wederom laat de apostel thans het lidwoord voor vloek weg, om zo scherp mogelijk uit te drukken, dat de Here Christus vloek werd. Hij, de Gezegende en Die alleen zegeningen moest deelachtig wezen, Hij werd vloek en wel in die mate, dat Hij niet enkel door de vloek getroffen werd, maar ook zozeer er mee geslagen, dat Hij in volle zin vervloekt scheen, a.h.w. vloek in eigen persoon, d.w.z. door vloek geheel verbrijzeld. *Het vloek worden* in plaats van door vloek getroffen, moet de algehele vernieling door de vloek op het tekenachtigst en volledigst aangeven. Door nu alzo vloek te worden voor ons, d.i. te onzen behoefte, ons ten goede, en tot bescherming en bedekking, heeft Hij ons verlost van de vloek der wet. De gedachte van plaatsvervangning wordt hier in volle waarheid uitgesproken. Zij ligt in de gehele voorstelling, niet alleen in het voorzetsel.”

Dat het lijden van Christus plaatsvervangend is, staat zeer duidelijk in [Rom. 5:7-8](#): „Want nauwelijks zal iemand voor een rechtvaardige sterven, want voor de goede zal mogelijk iemand ook bestaan te sterven. Maar God bevestigt Zijn liefde jegens ons, dat Christus voor ons gestorven is, als wij nog zondaren waren”. Hier betekent het woord „voor” ook „in de plaats van”.

Dit wordt bestreden door *Prof. Dr A. M. Brouwer* in zijn werk „*Verzoening*”. Hij schrijft blz. 263: „Wanneer Christus de straf der zonde draagt, is dit niet plaatsvervangning, maar een zich *solidair* stellen met de zondige mensheid: solidarisme”.

We zien dus, dat de Remonstrantse gevoelens *nog* bestaan.

De belijdenis zegt: *Die, opdat Hij voor ons zoude genoegdoen, voor ons of in onze plaats, zonde en vervloeking aan het kruis is geworden.*

De genoegzaamheid van de offerande van Christus.

Art. 3.

Deze dood des Zoons Gods is de enige en volmaakte offerande en genoegdoening voor de zonden; van oneindige kracht en waardigheid, overvloediglijk genoegzaam tot voldoening van de zonden der ganse wereld.

I. De dood van Christus is de enige genoegdoening voor de zonde.

De *enige offerande*. Christus is tot vloek en zonde voor ons geworden. Hij is in onze plaats in de dood ingegaan. Hij heeft de dood overwonnen en de gerechtigheid aangebracht. Maar er was ook geen ander offer. Hij is de Hogepriester naar de ordening van Melchizedek. Hij is de laatste Adam.

Reeds onder het oude verbond is verstaan door de gelovigen, dat de offeranden die gebracht werden, alleen betekenis hadden door de offerande van de Zoon van God, waarop zij dan ook zagen, waarvan zij schaduwen waren.

De Psalmist zegt: „Brandofferen, noch offer voor de schuld, voldeden aan Uw eis noch eer. Toen zeid' Ik: Zie, Ik kom o Heer, de rol des boeks is met mijn Naam vervuld.” Christus Zelf heeft gezegd: „Niemand komt tot de Vader dan door Mij”. Er zijn *niet verschillende* wegen, er is maar *één* weg: Christus is de Hogepriester, die het offer heeft gebracht. Hij is het Lam, dat de zonde der wereld draagt. Hij geeft Zichzelf in de dood voor ons.

Daarom zoeken wij het ook bij niemand en nergens anders. Alleen bij Hem. Hij is onze enige Zaligmaker. Deze dood van de Zoon van God is de enige offerande en genoegdoening voor de zonden.

De *volmaakte offerande*. Volmaakt. Er heeft niets aan ontbroken. Niets kan en niets mag worden aangevuld. Hij Zelf heeft gezegd: Het is volbracht, zodat wij dan ook alleen rusten in het volbrachte werk van onze Zaligmaker. Daarom hebben wij in Hem ook alles, wat wij tot zaligheid nodig hebben. De Vader heeft, door de Zoon uit de doden op te wekken, getoond, dat de schuld betaald en de rekening voldaan was. Want Christus is gestorven om onze zonden en opgewekt *om* onze *rechtvaardig-making*. Hij heeft aan het recht Gods genoeggedaan.

Christus is geen halve Zaligmaker, zoals de Rooms en menen, die hun zaligheid, of welvaart, bij de heiligen zoeken.

Deze dood des Zoons Gods is de enige en volmaakte offerande en genoegdoening voor de zonden.

II. De dood van Christus is genoegzaam voor de zonde van de gehele wereld.

Wanneer de vraag gesteld wordt, *voor wie* Christus is gestorven, dan zeggen zeer velen, dat Christus voor *allen* gestorven is. Dat is ook de Remonstrantse dwaling. Dat is de leer van de *algemene verzoening*. Alsof Christus alleen de *mogelijkheid* tot verlossing heeft aangebracht en het nu van de mens afhangt, of hij die mogelijkheid tot werkelijkheid wil maken. Dan is Hij de Redder, Die de reddingslijn uitwerpt naar het zinkende schip, en dan moeten de schipbreukelingen zelf maar zien, hoe zij langs die lijn gered worden. En als zij dan bewusteloos neerliggen, of met een gebroken been? Dan kunnen zij niet, terwijl anderen wel kunnen. Neen, dat is niet waar! Christus heeft niet maar de mogelijkheid tot verlossing aangebracht, doch de *werkelijkheid*. Hij heeft de zaligheid verworven voor de Zijnen. Hij is onze *Zaligmaker*.

Hiertegen wordt door de belijdenis positie gekozen. Christus is alleen voor de *uitverkorenen* gestorven.

Maar dan zegt de belijdenis, dat het offer van Christus van *oneindige waardij* is en overvloedig genoegzaam voor de zonde van de gehele wereld.

Die gedachte ligt ook uitgedrukt in de Catechismus. In Zondag. 15 staat: Dat Christus aan lichaam en ziel de ganse tijd Zijns levens, maar inzonderheid aan het einde Zijns levens, de

last van de toorn Gods *tegen de zonde van het ganse menselijk geslacht* gedragen heeft. Daar wordt *niet* de *algemene verzoening* geleerd. De toorn Gods tegen de zonde van het ganse menselijk geslacht is een *organisch geheel*. Om *één zondaar* te verlossen, moest Christus dragen die gehele toorn. Om *allen* te verlossen, zou Christus gedragen hebben de gehele toorn tegen de zonde van het ganse menselijk geslacht. Om *alleen de uitverkorenen* te verlossen, moet Christus dragen die gehele toorn. De genade is echter particulier. Daarom volgt er in de catechismus: Opdat Hij *ons* lichaam en *onze* ziel van de eeuwige verdoemenis verlost. *Ons*, d.w.z. *de uitverkorenen*, zij die in Hem *geloven*. De gedachte wordt dus uitgesproken: Om *één zondaar* te verlossen had Christus niet minder, en om alle zondaren te verlossen, had Christus niet meer moeten lijden.

Wanneer niet alle mensen zalig worden, ligt dat niet aan het offer van Christus, alsof dat niet toereikend genoeg zou zijn. Het is *toereikend* voor allen. Maar het is niet voor allen *bestemd*, alleen voor de uitverkorenen.

Zij delen in het offer van Christus.

God past het toe voor de gegegebenen des Vaders.

Ook ligt hierin opgesloten, dat de boom van het menselijk geslacht behouden wordt, Christus is de Wijnstok en wij zijn de ranken. Satan zal alleen de takken, van die boom afgehouden, ontvangen.

Daarom noemt de belijdenis de dood van de Zoon van God *van oneindige kracht en waardigheid, overvloediglijk genoegzaam tot voldoening van de zonden der ganse wereld*.

Wij moeten ons verblijden, dat onze vaders, op grond van de Schrift, het zo hebben mogen en durven zeggen, tegenover de dwaling van de Remonstranten.

Waarom de offerande van Christus genoegzaam is.

Art. 4.

En deze dood is daarom van zo grote kracht en waardigheid, omdat de Persoon, Die die geleden heeft, niet alleen een waarachtig en volkomen heilig mens is, maar ook de eniggeboren Zoon van God, van eenzelfde, eeuwig en oneindig wezen met de Vader en de Heilige Geest, zodanig als onze Zaligmaker moest wezen. Daarenboven, omdat zijn dood is vergezelschap geweest met het gevoel van de toorn Gods, en van de vloek, die wij door onze zonden verdiend hadden.

I. Omdat Christus waarachtig en heilig mens is.

Christus is *waarachtig mens*.

Hij is echt mens. Waar de straf bedreigd is, moet de straf vallen. Wanneer de Here Jezus een schijnlichaam gehad had, zoals de Doceten leren, dan was heel Zijn lijden schijn geweest. Onze zaak is Zijn zaak. Hij heeft Zijn menselijke natuur uit *Maria* en daarom uit *Adam*. Hij is ons in alles gelijk geworden. Onder het Oude Testament is de Zoon van God ook meermalen verschenen als de Engel des HEREN. Zo heeft Hij Zich aan Abraham geopenbaard, en aan Mozes. Maar dan heeft de Zoon Gods een tijdelijk lichaam aangenomen.

In de volheid des tijds is het Woord vlees geworden en heeft onder ons gewoond.

Wie leert, dat Christus een schijnlichaam moet hebben gehad, zoekt de zonde, evenals Plato, in de stof. De tegenstelling is niet natuur en genade, maar *zonde* en *genade*. Christus is waarachtig mens.

Christus is *heilig mens*.

De Here Jezus heeft wel Zijn menselijke natuur uit Adam ontvangen, maar Hij kon ook zeggen: *Eer Abraham was, ben Ik* en dus: ook *eer Adam was, ben Ik*. Hij heeft niet in Adam overtreden. Hij is ons in alles gelijk geworden, uitgenomen de zonde. Hij is heilig en onbesmet. Het ware Offerlam, dat de zonde der wereld draagt. Daarom krijgt het lijden en sterven bijzondere waarde. Wat Hij gedaan heeft, heeft Hij gedaan in onze plaats en Zijn offer is zo volkomen en wordt ons zo volkomen toegerekend, alsof wij zelf alles volbracht hadden. Waarom moet Hij een waarachtig en rechtvaardig mens zijn? Omdat de rechtvaardigheid Gods vorderde, dat de menselijke natuur, die gezondigd had, voor de zonde betaalde en dat een mens, zelf zondaar zijnde, niet voor anderen betalen kon.

En deze dood is daarom van zo grote kracht en waardigheid, omdat de Persoon, Die die geleden heeft, niet alleen een waarachtig en volkomen heilig mens is.

II. Omdat Christus waarachtig God is.

Onze *Nederl. Gel. Bel.* zegt art. 10: „Wij geloven, dat Jezus Christus, naar Zijn Goddelijke natuur, de eniggeboren Zoon van God is, van eeuwigheid geboren; niet gemaakt, noch geschapen (want alzo zoude Hij schepsel zijn) maar eenswezens met de Vader, mede eeuwig, het uitgedrukte beeld der zelfstandigheid des Vaders en het afschijnsel Zijner heerlijkheid”.

In de *Geloofsblijdenis van Nicea* staat: „En in een Here Jezus Christus, de eniggeboren Zoon van God, geboren uit de Vader, voor alle eeuwen; God uit God, licht uit licht, waarachtig God uit waarachtig God, niet gemaakt, van hetzelfde wezen met de Vader, door Welke alle dingen gemaakt zijn”.

En in de *Catechismus* wordt gevraagd: „Waarom wordt Hij Gods eniggeboren Zoon genaamd, zo wij toch ook Gods kinderen zijn?” en geantwoord: „Daarom, dat Christus alleen de eeuwige natuurlijke Zoon van God is, maar wij zijn, om Zijnentwil, tot kinderen Gods aangenomen”.

Gods Woord leert het ons duidelijk. In den beginne was het *Woord* en het *Woord* was bij God en *het Woord was God*. [Joh. 1:1-3](#), vgl. [Gen. 1:1](#), [Heb. 1:2](#), [Efeze 3:9](#), [Col 1:16](#).

Hij heeft Goddelijke *namen*. *Sterke God*, Vader der eeuwigheid, God. Jes. 9:5 ([Jes. 9:6](#)), [Joh. 1:1](#), [Joh. 1:14](#).

Hij doet Goddelijke *werken*. Schepping en herschepping.

Hij heeft Goddelijke *eigenschappen*. Eeuwigheid en alomtegenwoordigheid. [Matth. 28:20](#).

Hij ontvangt Goddelijke *eer* in Doop en Zegen. 2 Cor. 13 : 13 ([2Co 13:14](#)).

De *Vader* noemt Hem Zijn Zoon. Bij de Doop en bij de verheerlijking op de berg. De *discipelen* noemen Hem Gods Zoon: Petrus, als hij te Caesarea Filippi belijdt: Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods.

Thomas, die zegt: Mijn Here en mijn God.

De *duivelen* hebben Hem Gods Zoon genoemd. Satan zegt bij de verzoeking: Indien Gij Gods Zoon zijt. Ook de boze geesten hebben Hem Gods Zoon genoemd.

Christus heeft Zichzelf Gods Zoon genoemd. Hij bidt om de heerlijkheid, die Hij bij de Vader had, van vóór de grondlegging der wereld. Hij zegt niet: Ik vaar op tot *onze* Vader, maar wel tot *Mijn* Vader en tot Uw Vader. Daarbij maakt Hij dus onderscheid tussen Zijn Zoonschap en ons kindschap. Onder ede heeft Hij voor Kajafas verklaard, dat Hij is de Christus, de Zoon van God.

En daarom is deze dood van zo oneindige kracht en waardigheid, omdat de Persoon, Die die geleden heeft, niet alleen een waarachtig en volkomen heilig mens is, *maar ook de eniggeboren Zoon van God, van eenzelfde, eeuwig en oneindig wezen met de Vader en de Heilige Geest, zodanig als onze Zaligmaker moest wezen.*

III. Omdat de toorn Gods op Hem is geweest.

De belijdenis zegt hier, dat Christus de straf niet alleen heeft kunnen dragen, maar ook ten volle heeft uitgedragen. Zijn offerande heeft oneindige waardij. Christus heeft de volle toorn Gods gedragen *intensief*.

Wij kunnen onderscheid maken tussen intensief en extensief.

Wanneer ik in een kamer honderd gewichten van een pond heb, die naar een andere kamer moeten worden gebracht, die moeten worden weggedragen, dan kan ik dat een klein kind laten doen. Dat kind neemt telkens één pond en draagt het weg. Het doet er dus *honderd keer* over. Dat is *extensief*.

Een sterke man neemt die honderd ponden in een zak en draagt ze weg in één keer. Hij doet het *intensief*.

De goddelozen in de hel dragen de toorn Gods tegen de zonde *extensief*. Ze komen er niet klaar mee. Nooit zullen zij kunnen zeggen: Nu is het genoeg. Wanneer Christus alleen mens ware geweest, dan zou Hij er ook nooit klaar mee gekomen zijn. Maar nu is Hij waarachtig en heilig mens en waarachtig God, en nu draagt Hij de eeuwige last niet extensief, maar *intensief*. Hij komt er klaar mee en Hij zegt: *Het is volbracht*. Hij draagt de oneindige last in een eindige tijdsduur. Opdat Hij uit kracht Zijner Godheid, de last van de toorn Gods, aan Zijn mensheid, zou kunnen dragen en ons de gerechtigheid en het leven zou kunnen verwerven en wedergeven.

Daarenboven, omdat Zijn dood vergezelschaft geweest is met het gevoel van de toorn Gods en van de vloek, die wij door onze zonden verdiend hadden.

De belofte des Evangelies.

Art. 5.

Voorts is de belofte des Evangelies, dat een iegelijk, die in de gekruisigde Christus gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe; welke belofte alle volkeren en mensen, tot welke God naar Zijn welbehagen Zijn Evangelie zendt, zonder onderscheid moet verkondigd en voorgesteld worden, met bevel van bekering en geloof.

I. Hoe deze belofte luidt.

In Gods Woord staan zeer vele beloften Gods, die in Christus ja en amen zijn. We hebben ze voor het grijpen. Gods volk is zo rijk gezegend. Die beloften zijn als glazen, die gevuld moeten worden. En dan kunnen wij drinken het levende water. Wie door het geloof met dat glas naar de bron gaat, zal ook drinken. Dan worden *de bekens gevuld* en *de beloften vervuld*. Dus vol gemaakt. Daarom moeten wij met de beloften des Heren werkzaam zijn.

Nu wordt hier gesproken van de belofte des Evangelies. Die beloften worden saamgevat in de ene heerlijke belofte, die de Here Jezus Zelf heeft uitgesproken. Het was in de nacht, toen *Nicodemus* tot Hem was gekomen. De Here Jezus heeft met deze leraar in Israël over dingen gesproken, die hij niet wist. Over de wedergeboorte en *Nicodemus* begreep er zo weinig van. En dan gaat Christus ook spreken over Zichzelf en het geloof in Hem. Daartoe wijst de Here terug naar het Oude Testament. Israël is heel dicht bij de grenzen van Kanaan en zal straks in het beloofde land kunnen ingaan. De duivel doet alle pogingen dit te verhinderen. Het volk heeft weer zwaar gezondigd en de Here zendt een grote menigte giftige slangen, die velen doden. Dan moet Mozes op Gods bevel een *koperen slang* maken en die stellen op een steng, zodat ieder die wil deze slang kan zien. De koperen slang wordt verhoogd. De plaag wordt niet algemeen weggenomen, neen alleen daar, waar geloof gevonden wordt. Waar men aanvaardt, wat gezegd is. Wie de slang ziet, wordt genezen.

Zo is de Zoon des mensen verhoogd aan het kruis. Wie door het geloof, met al zijn zonde en vervloeking komt tot de Zoon van God en Hem ziet, die zal genezen worden. „En gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, alzo moet ook de Zoon des mensen verhoogd worden, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.” „Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.”

Dat is dus de heerlijke belofte des Evangelies. Die in Christus gelooft, zal niet verderven. De duivel en het eeuwig verderf zullen hem niet meer als prooi kunnen houden. Want die in Hem gelooft, wordt niet veroordeeld.

Het is dus evenals in de woestijn een *strikt persoonlijke* zaak. De plaag wordt niet zonder meer voor allen weggenomen. Wie ziet, geneest. Wie gelooft, zal niet verderven. En dat geldt voor een iegelijk. De genade is particulier. Individueel, niet individualistisch. Een iegelijk, wie dan ook, oud of jong, arm of rijk, dienstknecht of heer. Deze belofte des Evangelies is voor de grootste zondaren. *Voorts is de belofte des Evangelies, dat een iegelijk, die in de Gekruisigde Christus gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.*

II. Hoe deze belofte verkondigd moet worden.

Deze belofte moet voorgesteld en verkondigd worden. Daartoe zendt God naar Zijn welbehagen Zijn Evangelie. Hoe zullen zij geloven, als hun niet gepredikt wordt en hoe zullen ze prediken, als zij niet gezonden worden. God zendt de verkondigers van het Evangelie. Naar Zijn welbehagen zendt Hij Zijn Evangelie en de prediker is niet meer dan de mond, om het door te geven.

De Here Jezus heeft Zelf Zijn discipelen de opdracht gegeven: „Gaaf dan heen, onderwijst al de volken, dezelve dopende in de Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes. Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden, maar die niet geloofd zal hebben, zal verdoemd worden”.

Deze belofte moet derhalve verkondigd worden alle volken, tot wie God het Evangelie zendt. Nu zien wij tevens onze roeping tot vertaling en verspreiding van de Bijbel. Dat is een moeizaam maar heerlijk werk. Ook het werk van het *Nederlandsch Bijbelgenootschap*.

Door de taal komen wij tot het volk en tot de mensen, die deze taal verstaan. Bijbels en Bijbelgedeelten zijn nu al in *1090 talen* vertaald geworden.

Zo kunnen ook de heidenen de belofte des Evangelies horen in hun taal. Daarin zien wij Gods welbehagen. Hij is de Vrijmachtige. En als Hij zendt, dan moeten wij prediken en die belofte verkondigen, voorstellen en aanprijzen. Dan roepen wij: „O, alle gij dorstigen komt tot de wateren en gij die geen geld hebt, komt, koopt en eet, ja eet en drinkt wijn en melk”. En dat doen wij dan zonder onderscheid. We zeggen niet, dat het ene volk waardiger is dan het andere volk. Allen zijn *onnut*, allen onwaardig.

En dan komt weer het geschilpunt met de Remonstranten. „Jullie met je leer van verkiezing tot het geloof, jullie kunt het Evangelie niet brengen, zo zeggen zij. Wij kunnen zeggen: Christus is ook voor *u* gestorven en dat kunt en moogt gij niet doen.”

Inderdaad! Maar zij mogen het ook niet. We *mogen niet* tot alle mensen zeggen: Christus is voor *u* gestorven, want dat is *niet waar!* Wanneer ik het Evangelie breng tot 100 mensen, die nog nooit van Christus gehoord hebben en ik zou tot hen zeggen: De Here Jezus is voor jullie allemaal gestorven, dan zouden zij kunnen antwoorden: We danken u zeer hartelijk voor de mededeling en we zullen er rekening mee houden. We weten dus, dat Jezus voor ons gestorven is, voor ieder van ons, welnu dan weten we, dat we *allemaal zalig worden!*

En dan zou de Remonstrant moeten zeggen: Nee, nee, dat gaat zo maar niet. Je moet *geloven!* En dan zou zulk een hoorder kunnen zeggen: Dan moet je me ook niet met zulke leugens aankomen. Is het nu zo, of is het niet zo?

En dat is nu het heerlijke van Gods Woord. Christus is gekomen voor de uitverkorenen. We weten niet, wie uitverkoren is. Dus brengen wij het heerlijk Evangelie aan *alle* mensen. En wij zeggen niet: Christus is voor u persoonlijk gestorven, maar wel Christus is voor *zondaren* gestorven. Wie als zondaar tot Hem komt, door het geloof, wordt behouden. Geloof in de Here Jezus en gij zult zalig worden. Daarom moet bij de prediking bijgebracht worden het bevel van geloof en bekering.

Welke belofte alle volkeren en mensen, tot welke God naar Zijn welbehagen Zijn Evangelie zendt, zonder onderscheid moet verkondigd en voorgesteld worden, met bevel van bekering en geloof.

Beide geloof en bekering worden door de Heilige Geest gewerkt. De Here geeft wat Hij eist. Opent uwe mond, eist van Mij vrijmoedig, op Mijn trouw verbond. Al wat u ontbreekt, schenk Ik, zo Gij 't smeekt, mild en overvloedig. Juist met de zuiver Gereformeerde leer wordt het algemene aanbod van de belofte des Evangelies gehandhaafd.

Dr H. Bavinck schrijft hiervan in zijn *Dogmatiek IV blz. 5:*

„En dat volkomen terecht. Want de Schrift laat er geen twijfel over, dat het Evangelie aan alle creaturen mag en moet gepredikt worden. Of wij dit met de particuliere genade rijmen kunnen, is een andere vraag. Maar het bevel van Christus is het einde van alle tegenspraak. Regel voor onze gedraging is alleen de geopenbaarde wil van God. De uitkomst van die prediking is vast en zeker, niet alleen volgens hen, die de praedestinatatie belijden, maar ook op het standpunt van hen, die alléén de praescientia erkennen.

God kan niet bedrogen uitkomen; voor Hem kan het resultaat der wereldgeschiedenis geen teleurstelling zijn.

En met eerbied gezegd, is het niet onze taak, maar ligt het voor Gods rekening, om deze uitkomst met de algemene aanbieding des heils in overeenstemming te brengen.

Dit alleen weten wij, dat die uitkomst juist naar Gods besluit gebonden is aan en verkregen wordt door al die middelen en wegen, welke ons voorgeschreven zijn. En daaronder behoort ook de prediking van het Evangelie aan alle creaturen”.

Velen vergaan in ongeloof door eigen schuld.

Art. 6.

Doch dat velen, door het Evangelie geroepen zijnde, zich niet bekeren, noch in Christus geloven, maar in ongeloof vergaan, zulks geschiedt niet door gebrek of ongenoegzaamheid van de offerande van Christus, aan het kruis geofferd, maar door hun eigen schuld.

I. Velen geloven niet.

Het Evangelie moet gepredikt worden aan alle volken. We hebben een geweldige roeping ten opzichte van *zending* en *evangelisatie*.

Maar we weten ook, dat zeer velen, die het Evangelie horen, niet geloven en zich niet bekeren. Dat kan ons zelfs moedeloos maken. Toch staan wij hier voor een gewoon verschijnsel, dat ook door Remonstranten moet worden opgemerkt. Zij staan dus voor *hetzelfde probleem*. Het *feit* kan onmogelijk worden ontkend. De gevolgen zijn metterdaad soms heel bedroevend.

En dat is niet alleen de ervaring van de predikers van het Evangelie, dat is ook zo geweest, toen Johannes de Doper, en de apostelen het Evangelie hebben verkondigd. Ja, dat is ook zo geweest, toen de Here Jezus Zelf het Woord heeft gebracht. Christus zegt: Het is er mee als met de *eigenzinnige kinderen*. Er zijn twee groepen. De een wil begrafenissen spelen. Ze zingen klaagliederen en dan willen de anderen niet wenen. Dan zullen zij bruiloft spelen. De ene groep speelt op de fluit en de andere heeft niet gedanst.

Zo is Johannes de Doper gekomen, niet etende en drinkende en zij zeggen: Hij heeft de duivel. En Christus is gekomen etende en drinkende en ze zeggen: Hij is een vraat en een wijnzuiper. Maar de wijsheid wordt gerechtvaardigd van haar kinderen.

Toen zeer velen, in ongeloof, de Here Jezus verlaten hebben, heeft Hij tot de Zijnen gezegd: Wilt gijlieden ook niet weggaan?

Ze hebben niet kunnen ingaan vanwege hun ongeloof.

Dat feit zien wij dagelijks. Mensen, die het Woord hebben gehoord en die openlijk zeggen: we willen niet, dat Hij Koning over ons zij.

Ze *willen* niet geloven. Zij zijn *vijandig*. En dan denken wij niet alleen aan de openlijk ongelovigen, maar ook aan hen, die tot de kerk behoren en ook vaak inderdaad niet geloven en zich niet bekeren. De *hypocrieten*, de *geveinsden*. De mensen met een tijdgeloof, een historisch geloof, of een wondergeloof. Niet alle zaad, dat gestrooid wordt, draagt vrucht. Er is zaad, dat door de vogels wordt weggepikt, of door de voetgangers vertreden. Er is zaad, dat geen diepte van aarde krijgt, even opschiet en dan geen vrucht draagt. Ook zijn er velen, die, evenals Demas, de tegenwoordige wereld liefgekegen hebben.

Doch dat velen, door het Evangelie geroepen zijnde, zich niet bekeren, noch in Christus geloven, maar in ongeloof vergaan.

II. Dit geschiedt niet uit ongenoegzaamheid van de offerande van Christus.

Het *feit* staat voor allen vast. Niet allen geloven. Velen vergaan in ongeloof. Ook de Remonstranten zien dat en kunnen het geenszins ontkennen. Waar ligt nu de *oorzaak*? Is die bij Christus, of bij ons te zoeken?

Is God schuldig, of zijn wij schuldig? Welnu, de oorzaak ligt niet in het offer van Christus. Dat is tevoren al duidelijk genoeg uitgesproken, dat de offerande van Christus genoegzaam is. Zie 2. 3,4. Dat offer zou zelfs genoegzaam zijn, om de gehele wereld te redden. Aan het werk van Christus kleeft geen gebrek. De rijkdom van genade in Christus is een onuitputtelijke bron. Al zouden alle mensen er uit putten en drinken, dan zou die bron nog nooit ledig worden. We mogen dan ook, naar Gods geopenbaarde wil, vrijmoedig de belofte des Evangelies brengen tot alle volken en tot alle mensen. Wij mogen wijzen op de fomein

van levend water, dat de dorstige gegeven wordt om niei. Komt, alle gij dorstigen, komt tot de wateren en gij, die geei geld hebt, komt, koopt zonder geld wijn en melk.

Dat velen, door het Evangelie geroepen zijnde, zich niet bekeren, noch in Christus geloven, maar in ongeloof vergaan, *zulks geschiedt niet door gebrek of ongenoegzaamheid van de offerande van Christus aan het kruis geofferd..*

III. Het geschiedt door hun eigen schuld.

Het is Godslasterlijk te denken, dat de schuld bij God wordt gevonden.

Verre zij de Allerhoogste van onrecht. De Heer is recht in al Zijn weg en werk. De oorzaak van de zonde en van het ongeloof ligt *bij de mens*. Wij zijn en blijven te allen tijde geheel *verantwoordelijk*.

Wij worden niet gedwongen! Daarom moeten wij zuiver onderscheiden tussen de *formele* en de *materiële* wilsvrijheid. De *wil* is niet vrij, maar het *willen* is wel vrij. Om een eenvoudig beeld te gebruiken. Wanneer een wagen staat op een helling, dan gaat die wagen vanzelf naar beneden. Die wagen kan niet anders dan naar beneden gaan. Maar de wielen kunnen zowel naar beneden als naar boven draaien. Wanneer dan ook een auto op een weg staat, die sterk naar beneden helt, dan zal die auto vanzelf naar beneden gaan, als de remmen niet tegenhouden. Toch kan de chauffeur die wagen ook naar boven doen rijden. Het is niet zo, dat de wielen alleen maar naar beneden kunnen rijden. Ze kunnen zowel vooruit als terug.

Hoe ze rijden hangt af van de chauffeur.

Welnu, zo is het hier ook. Door de zonde is de mens geplaatst op de weg, die gaat naar het verderf. Hij gaat *vanzelf naar beneden*. Maar hij wordt niet naar beneden gesleept. De wielen wentelen. En als de Heilige Geest de bekering werkt, dan gaat het niet meer naar beneden, maar naar boven. Maar dan wordt de gelovige ook *niet* naar boven *gesleept*. De wielen gaan naar boven en draaien in die richting.

De *wil* is niet vrij, we staan van nature op de helling, maar het *willen* is vrij, de wielen kunnen vooruit en terug.

De zondaar kiest dus, ofschoon hij geneigd is tot alle kwaad, *vrijwillig* het kwade. Hij wordt niet gedwongen. Hij wil het ongeloof. Hij weigert te geloven. Daarom zal ook Christus ten jongsten dage zeggen: Gij hebt *niet gewild*. De mens, die verloren gaat, weet het ook wel, dat het is door zijn eigen schuld, omdat hij niet gewild heeft.

Dr K. Dijk schrijft in „Om 't eeuwig welbehagen” blz. 442:

„De verkiezing vernietigt de zedelijke verantwoordelijkheid van de mens niet, maar juist omgekeerd. De hoogste vrijheid bestaat hierin, dat de mens vrijwillig de Here dient en Zijn wegen kiest, en tot die vrijheid voert Gods eeuwige verkiezing. En wat de verwerping aangaat, het besluit der verwerping rust ongetwijfeld in Gods souvereiniteit, maar het verwerkelijk zich door de eigen schuld des mensen heen. Daarvan mag niets worden afgedaan. Is daarmee het probleem opgelost? Wie zou deze vraag bevestigend durven beantwoorden? Ook hier zien wij de twee lijnen, nl. Gods verkiezing en verwerping, en onze verantwoordelijkheid, en onze vrijheid, ons willen en onze schuld, en die zijn voor het verstand niet te verzoenen. Wij laten ze dan ook naast of liever onder elkaar staan. Maar hieraan moet terstond toegevoegd worden, dat dit alleen een probleem is voor het denken. Het geloof aanvaardt de beide lijnen kinderlijk vertrouwend en in de praktijk van het Christelijk en van het geestelijk leven wijkt de moeilijkheid terug. Gods kind belijdt zijn schuld en grijpt in den gelove zijn Heiland aan, en belijdt tevens, dat het alles genade is en uit zijn God.”

De oorzaak van de zonde en van het ongeloof ligt niet in God, maar in de mens.

De gelovigen worden uit genade behouden.

Art. 7.

Maar zo velen als waarachtiglijk geloven, en door de dood van Christus van de zonden en het verderf verlost en behouden worden, die genieten deze weldaad alleen uit Gods genade, hun van eeuwigheid in Christus gegeven, welke genade Hij niemand schuldig is.

I. De gelovigen worden behouden.

Wanneer het Evangelie verkondigd wordt zijn er zeer velen, die niet geloven. Zij willen zich niet bekeren, zij nemen de belofte des Evangelies niet aan. De grote massa wil van de Zaligmaker niet weten. Zij zeggen met woord en daad, dat zij aan de kennis Zijner wegen geen lust hebben.

Dat kan in de arbeid van *zending* en *Evangelisatie* wel eens ontmoedigend werken en ook in de kerk des Heren zien wij veel reden tot droefheid, vooral in de dagen, wanneer de afval zo groot is.

Maar Gode zij dank, het werk van Christus lijdt geen fiasco. Dat zou wel zo zijn, als het van mensen afhing. God staat *niet* voor *mogelijkheden*, maar geeft de volle *werkelijkheid*. De Wijsheid wordt gerechtvaardigd van haar kinderen. Zondaren komen tot geloof en bekering. Er geloofden zovelen als er verordineerd waren tot het eeuwige leven. En zij komen als arme, verloren, doemschuldige zondaren tot Christus. Zij nemen Christus en al Zijn weldaden aan met een oprecht geloof. Zij omhelzen Hem met een waar geloof. Zij zijn overgezet uit de duisternis tot Gods wonderbaar licht. Christus is voor hem gestorven. Hij heeft de schuld betaald en nu worden de schuld en de smet weggenomen. Zij zijn door de dood van Christus van de zonden en van het verderf verlost. Niet alleen van de zonden, ook van de gevolgen der zonde. Wel is het zo, dat de gevolgen der zonde nog nawerken. De rechtvaardigmaking is volkomen en de heiligmaking is onvolkomen. Maar zij zijn verlost.

Zij zijn gerechtvaardigd door het geloof. „Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het, Die rechtvaardig maakt, wie is het, die verdoemt? Christus is het, Die gestorven is, ja wat meer is, Die ook opgewekt is, Die ook ter rechterhand Gods is, Die ook voor ons bidt.”

De zondemacht heeft inderdaad nog grote invloed. Daarom zegt Paulus: „Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen van het lichaam dezès doods?” Maar ook dan mag hij antwoorden: „Ik dank God, door Christus Jezus, onze Here.”

In beginsel is hij verlost. En straks wordt het alles volle werkelijkheid.

Maar zovelen als waarachtig geloven, en door de dood van Christus van de zonde en het verderf verlost en behouden worden.

II. Die weldaad ontvangen zij uit genade.

Hoe is het te verstaan, dat sommigen niet geloven en Christus verwerpen en dat anderen wel geloven en Christus met waar geloof aannemen?

De Remonstranten zijn van oordeel, dat het verschil moet verklaard worden uit de mens. De feiten zien zij ook. Daarover is dus geen verschil van gevoelen. Maar nu de *verklaring* van de feiten. En hier wordt het grote onderscheid openbaar. In de *Verwerping der dwalingen* 2, 6 lezen wij: „Die het onderscheid tussen verwerving en toeëigening daartoe gebruiken, opdat zij de onvoorzichtigen en onervarenen dit gevoelen zouden inplanten, dat God, zoveel Hem aangaat, alle mensen die weldaden, die door de dood van Christus verkregen worden, gelijkelijk heeft willen mededelen; maar dat sommigen vergeving der zonden en het eeuwige leven deelachtig worden, anderen niet, *dat zulk onderscheid hangt aan hun vrije wil*, dewelke zichzelf voegt bij de genade, die zonder onderscheid allen aangeboden wordt, en dat het niet hangt aan die bijzondere gave der barmhartigheid, die krachtig in hen werkt, opdat zij zichzelf die genade boven anderen zouden toeëigenen.

Want deze zich houdende, alsof zij dit onderscheid in een gezonde mening voorstelden, trachten den volke het verderfelijk venijn van de Pelagiaanse dwalingen in te geven.”

Hiertegen zijn de Gereformeerden met kracht ingegaan. Dat zij verre!

Het hangt niet af van onze vrije wil. Deze weldaad genieten wij uit Gods genade. Alleen uit Gods genade. Ook de *Remonstranten* spreken nog van genade, die echter geen genade meer is. De vrije wil voegt zich bij de aangeboden genade. Neen, zegt de belijdenis, het is alleen, maar dan ook geheel alleen Gods genade. Niet anders dan genade, want anders is genade geen genade meer.

Van nature staan wij allen vijandig tegenover het offer van Christus. We zijn vijanden van genade. We werken niet mee, maar tegen. Het Evangelie is een dwaasheid en ergernis. Alleen hun, die geroepen zijn, is het kruis van Christus de kracht Gods en de wijsheid Gods.

Het is genade, dat Christus het werkverbond heeft gehandhaafd en in de plaats van de eerste Adam is gekomen. Het is genade, dat Christus tot zonde voor ons is gemaakt en de gerechtigheid voor ons heeft aangebracht. Het is genade, dat God de belofte des Evangelies brengt tot zondaren, die naar Hem niet zouden vragen. Het is genade, dat de Heilige Geest het geloof in de harten der uitverkorenen werkt, en zo in hen gaat wonen, dat zij in Christus worden ingelijfd. Het is genade, dat de zondaar gerechtvaardigd wordt door het geloof en vrede heeft door het bloed des kruises. Zovelen waarachtig geloven, *die genieten deze weldaad alleen uit Gods genade.*

III. Die genade is God niemand schuldig.

De belijdenis zegt, dat die weldaad hun van eeuwigheid in Christus is gegeven. We denken daarbij aan de *raad des vredes* of het verbond der verlossing.

God heeft de Zijnen in Christus uitverkoren. De “Vader heeft in de raad des vredes, in het verbond der verlossing, de eis gesteld tot verlossing van de uitverkorenen. De Zoon heeft in dat verbond op Zich genomen, die, door de Vader gestelde, eis te zullen vervullen, door Zijn lijden en sterven. En de Heilige Geest heeft 'Zich zelf gegeven, om de uitverkorenen door een waar geloof in Christus in te planten, opdat zij Christus en al Zijn weldaden zullen deelachtig worden. Daarom is die weldaad hun van eeuwigheid gegeven in Christus. Het ligt vast. Niet pas, wanneer Adam overtreden heeft, moet nog het plan der verlossing worden vastgesteld. Het ligt al vast. En daarom is Christus terstond na de val als Middelaar van het verbond der genade opgetreden. Hij heeft het werkverbond gehandhaafd en vervuld, dat nu voor ons genadeverbond is geworden, omdat Christus het grote werk heeft verricht en de verdienste heeft aangebracht. Voor Hem is de zaligheid der uitverkorenen verdienste en voor ons genade. Maar dan ook alleen genade. We kunnen en mogen er niets bijdoen. God is niemand iets schuldig. Niemand kan bij Hem enige aanspraak maken. Zo wordt de zondaar op de rechte plaats gesteld. Zo is er geen reden, dat ooit iemand zich boven anderen zou mogen en kunnen verheffen. Het is uit louter genade, alleen om de verdienste van Christus.

Welke genade Hij niemand schuldig is.

De kracht van de dood van Christus strekt zich uit tot de uitverkorenen.

Art. 8.

Want dit is geweest de gans vrije raad, de genadige wil en het voornemen Gods des Vaders, dat de levendmakende en zaligmakende kracht van de dierbare dood Zijns Zoons zich uitstrekken zou tot alle uitverkorenen, om die alleen met het rechtvaardigmakend geloof te begiftigen, en door ditzelve onfeilbaar tot de zaligheid te brengen; dat is, God heeft gewild, dat Christus door het bloed Zijns kruises, (waarmede Hij het nieuwe Verbond bevestigd heeft) uit alle volkeren, stammen, geslachten en tongen, diegenen alle, en die alleen, krachtiglijk zou verlossen, die van eeuwigheid tot de zaligheid verkoren, en van de Vader Hem gegeven zijn; hen zou begiftigen met het geloof, hetwelk Hij hun, gelijk ook andere zaligmakende gaven des Heiligen Geestes, door Zijn dood heeft verworven; en hen van alle hun zonden, zowel de aangeborene als de werkelijke, zowel na als vóór het geloof begaan, door Zijn bloed zou reinigen, tot het einde toe getrouwelijk bewaren, en ten laatste zonder enige vlek en rimpel heerlijk voor Zich stellen.

I. Dit is naar het voornemen des Vaders.

Dit artikel is van bijzondere betekenis, omdat hier, op tedere wijze, gesproken wordt over de bedoeling des Heren met het lijden en sterven van onze Here Jezus Christus. Het gaat immers over de vraag, voor wie Christus gestorven is. De *alverzoening* leert, dat alles terecht komt, dat het offer van Christus ook voor alle mensen kracht heeft. De *algemene verzoening* leert, dat Christus de mogelijkheid tot verlossing aan alle mensen heeft gegeven en dat het nu van hen afhangt, of zij deze mogelijkheid tot werkelijkheid zullen maken.

Ook de *Remonstranten* leren, dat God zoveel Hem aangaat, *alle mensen die weldaden*, die door de dood van Christus verkregen worden, *gelijkelijk heeft willen mededelen*. Dus kort gezegd, dat Christus voor alle mensen gestorven is. Maar tevens, dat het nu ook van de mens afhangt, of hij het aanneemt, ja dan neen. Want ook leren de *Remonstranten*, *Verwerping der dwalingen* 2, 1, dat God de Vader Zijn Zoon tot de dood des kruises verordineerd heeft, zonder zekere en bepaalde raad van iemand zekerlijk zalig te maken; alzo, dat de noodzakelijkheid, nuttigheid en waardigheid van de verwerving van de dood van Christus wel zou hebben kunnen bestaan en in alle delen volmaakt, volkomen en in haar geheel blijven, zelfs al ware het, dat de verkregen verlossing niet een enig mens immermeer metterdaad ware toegeëigend geweest.

God heeft dus de dood van Christus geordend zonder bepaalde mensen te bedoelen en was niemand tot Christus gekomen, dan zou nochtans het lijden betekenis hebben. Maar dat is toch wel een heel wonderlijke leer.

Gods Woord zegt ons zo anders. De goede Herder stelt Zijn leven voor de schapen. Hij geeft Zijn ziel tot een rantsoen voor velen.

Want dit is geweest de gans vrije raad, de genadige wil en het voornemen Gods des Vaders, dat de levendmakende en zaligmakende kracht van de dierbare dood Zijns Zoons zich uitstrekken zou tot alle uitverkorenen, om die alleen met het rechtvaardigmakend geloof te begiftigen en door ditzelve onfeilbaar tot de zaligheid te brengen.

Zo is Gods vrije raad. En wie zal Hem tot verantwoording roepen? Zijn genadige wil en voornemen, maar dan roemen wij ook alleen in genade. Nu staat het alles niet meer op losse schroeven. God behoeft niet af te wachten, wie tot Christus zullen komen. Hij heeft besloten in Zijn raad, dat de levendmakende en zaligmakende kracht van de dierbare dood van Zijn Zoon zich zou uitstrekken tot alle uitverkorenen. De dood van Christus is *dierbaar*. We zijn duur gekocht en zou iemand dan denken, dat de Vader Zijn Zoon die dure prijs zou hebben laten betalen, voor *mogelijke* mensen, zo maar in de ruimte? Neen, voor de uitverkorenen. Want die alleen zullen begiftigd worden met het rechtvaardigmakend geloof.

Zij alleen komen tot de zaligheid, maar dan ook onfeilbaar. Nu ligt de zaligheid voor Gods volk vast. Nu mogen wij ons verblijden in de Here.

II. Christus verlost de gegevenen des Vaders.

We moeten nu even letten op de *Verwerping der dwalingen* 2, 2. De Synode verwerpt de dwaling van hen, die leren „dat dit het doel van de dood van Christus *niet* is geweest, dat Hij metterdaad het nieuwe verbond der genade door Zijn bloed zou bevestigen; maar alleen, dat Hij de Vader een bloot recht zou verwerven, om met de mensen wederom zodanig een verbond, als het Hem believen zou, hetzij der genade, of der werken, te kunnen oprichten. Dit strijdt immers tegen de Schrift die leert, dat Christus geworden is Borg en Middelaar van een beter, dat is van het nieuwe verbond en dat een testament in de doden eerst vast is. [Heb. 7:22](#), [Heb. 9:15](#), [Heb. 9:17](#). Het is het bloed des Nieuwen Testaments.

Onder het Oude Testament werd het bloed van het Lam vergoten, als schaduw van het bloed van Christus. Het is *één en hetzelfde verbond*, maar er zijn *twee bedelingen*, de oude en de nieuwe bedeling. Christus heeft door het bloed des kruises het nieuwe verbond bevestigd. Nu wordt het Evangelie gebracht aan alle volken. Want de uitverkorenen bevinden zich in alle landen en volken. De namen van die verkorenen staan geschreven in het boek des levens. Deze uitverkorenen zijn door de Vader aan Zijn Zoon gegeven. De Zoon heeft hen uit de hand des Vaders ontvangen. Zij zijn voor Hem geen onbekenden. Hij kent ze allen bij name.

En de Zoon heeft de taak op Zich genomen, die gegevenen des Vaders krachtig te verlossen. Daarom is Hij gaan staan *in hun plaats*. Hij heeft de vervloeking, die op hen lag, op Zich genomen. Hij is gebonden, opdat zij zouden worden ontbonden. Zo was de wil des Vaders en het is de spijs van Christus geweest, de wil des Vaders te doen. *Dat is, God heeft gewild, dat Christus door het bloed des kruises (waarmede Hij het nieuwe verbond bevestigd heeft) uit alle volkeren, stammen, geslachten en tongen, diegenen alle en die alleen, krachtig zou verlossen, die van eeuwigheid tot de zaligheid verkoren en van de Vader Hem gegeven zijn.*

Die *alle* en die *alleen*. Nu geen onzekere verlossing, die, als het van mensen moet afhangen, op niets zal uitlopen. Ik weet, hoe 't vast gebouw van Uwe gunstbewijzen, naar Uw gemaakt bestek, in eeuwigheid zal rijzen. Zo min de hemel ooit Zijne stand zal wijken. Zo min zal Uwe trouw ooit wank'len of bezwijken.

III. Christus begiftigt de uitverkorenen met de zaligmakende gaven.

A. Met het geloof.

Christus heeft door Zijn dood alle zaligmakende gaven voor de Zijnen verworven. Hij draagt de naam *Jesus*, want Hij zal Zijn volk zalig maken. Wat Hij heeft verworven voor de Zijnen, schenkt Hij aan de Zijnen.

De Remonstranten leren (*Verwerping der dwalingen*. 2, 3) „dat Christus door Zijn genoegdoening voor niemand zekerlijk de zaligheid zelve en het geloof, waardoor deze genoegdoening van Christus tot zaligheid krachtig wordt toegeëigend, verdiend heeft, maar alleen voor de Vader verworven heeft de macht, of de volkomen wil, om opnieuw met de mensen te handelen en nieuwe voorwaarden, zulke als Hij zou willen, voor te schrijven, van dewelke de volbrenging aan de vrije wil des mensen hangen zou, en dat het derhalve had kunnen geschieden, dat of niemand, of alle mensen die zouden vervullen”.

Niets is volgens hen zeker. Christus past Zijn werk niet toe. Hij geeft alleen aan de Vader *gelegenheid*, nu andere voorwaarden te kunnen stellen, die de mens met zijn vrije wil kan volbrengen. Alles ligt nog in het onzekere, want het zou kunnen wezen, dat alle mensen die voorwaarde volbrengen en ook kan het zijn, dat niemand het doet.

En nu zegt onze belijdenis daartegen, dat Christus de *opdracht* van de Vader heeft de uitverkorenen te begiftigen *met het geloof, dat Hij door Zijn dood ook heeft verworven*. Ook het geloof komt dus te staan op rekening van de verdienste van Christus. Immers, de Heilige Geest werkt het geloof in onze harten, en de Heilige Geest neemt het alles uit

Christus. Hij zal het uit het Mijne nemen. De uitverkorenen krijgen dus van Christus, door de Heilige Geest, Die door de Vader en door de Zoon ons is gegeven, al de gaven, die Christus door Zijn dood heeft verworven. En één van die gaven is ook het zaligmakend geloof.

B. Met de reiniging van al hun zonden.

Ook dat is de opdracht, die Christus van de Vader heeft ontvangen. Hij heeft voor de zonde betaald. Hij heeft de straf der zonde gedragen, in de plaats van de uitverkorenen. Maar nu moeten zij ook van al hun zonden gereinigd worden. Immers, het bloed van Jezus Christus reinigt van alle zonde.

De *aangeboren zonden*. Wij zijn in zonde ontvangen en geboren. Wij hebben in Adam gezondigd. Die erfzonde bestaat in *erfschuld* en *erfsmet*. Christus is ontvangen van de Heilige Geest en geboren uit de maagd Maria.

Hij is begonnen bij het begin. Daar, waar onze erfzonde begint. Hij is onze Middelaar, die met Zijn onschuld en volkomen heiligheid mijn zonde, waarin ik ontvangen en geboren ben, voor Gods aangezicht bedekt. Zondag. 14, vr. 36.

De *werkelijke zonden*. En hoevele zijn die. Zonden in *gedachten, woorden en werken*. En dan niet te vergeten de zonden *van nalatigheid*. Wanneer we iets moeten doen en niet gedaan hebben. Ten jongsten dage zal Christus immers tot de verworpenen zeggen: Ik ben hongerig geweest en gij hebt Mij *niet* te eten gegeven. Ik ben dorstig geweest en gij hebt Mij *niet* te drinken gegeven. Ik was naakt en gij hebt Mij *niet* gekleed. Ik was in de gevangenis en gij hebt Mij *niet* bezocht. Dat zijn de zonden van nalatigheid, die hier speciaal worden genoemd. En al die zonden der uitverkorenen worden gereinigd door het bloed van Christus. Maar dan ook zo volstrekt, dat dit niet alleen geldt de zonden, die *vóór* het geloof bedreven zijn, als ook de zonden, die *na* het geloof bedreven worden. Christus heeft de opdracht van de Vader ontvangen, dat Hij *hen zou begiftigen met het geloof, hetwelk Hij hun gelijk ook andere zaligmakende gaven des Heiligen Geestes, door Zijn dood heeft verworven; en hen van al hun zonden, zowel de aangeborene als de werkelijke, zowel na als vóór het geloof begaan, door Zijn bloed zou reinigen*.

C. Met de bewaring tot het einde.

„Die mij alzo bewaart, dat, zonder de wil des hemelsen Vaders, geen haar van mijn hoofd vallen kan, ja ook, dat alle ding tot mijn zaligheid dienen moet.” Christus heeft de opdracht van de Vader ontvangen, om niet alleen de uitverkorenen te bevrijden uit de macht van satan, maar hen ook te bewaren. Zij worden bewaard tot de zaligheid, in de kracht Gods, door het geloof. Niemand zal hen uit Zijn hand rukken en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid.

Zijn werk is geheel volkomen. Hij zal door de werking van Zijn Geest, de gegevenen des Vaders, als een bruid, zonder vlek en zonder rimpel, voor Zich stellen. Dan zal Hij ze de Vader geven. De Heilige Geest geeft ze aan de Zoon en de Zoon en de Heilige Geest geven ze aan de Vader. Dan wordt het verbond der verlossing in al zijn schoonheid aanschouwd. God zal zijn alles en in allen. *Hij zal hen tot het einde toe getrouwelijk bewaren en ten laatste zonder enige vlek en rimpel heerlijk voor Zich stellen.*

De krachtige vervulling van Gods raad.

Art. 9.

Deze raad, voortkomende uit de eeuwige liefde Gods tot de uitverkorenen, is van het begin der wereld tot op deze tegenwoordige tijd, de poorten der hel zich tevergeefs daartegen stellende, krachtig vervuld geweest, en zal ook voortaan vervuld worden, alzo, dat de uitverkorenen, te Zijner tijd, tot één vergaderd zullen worden, en dat er altijd zijn zal een Kerk der gelovigen, gefundeerd in het bloed van Christus, dewelke Hem, haar Zaligmaker, Die voor haar, als een bruidegom voor zijn bruid, aan het kruis Zijn leven overgegeven heeft, standvastiglijk beminne, geduriglijk diene, en hier en in alle eeuwigheid prijze.

I. Die raad is vervuld in het verleden.

Hoe sterk staat de belijdenis, op grond van Gods Woord, tegen de dwaze leer van de Remonstranten. Zij leren, dat God de Vader Zijn Zoon tot de dood des kruises verordineerd heeft, *zonder zekere en bepaalde raad van iemand zekerlijk zalig te maken*. De belijdenis zegt: „Want deze leer strekt tot versmading van de wijsheid des Vaders, en van de verdienste van Jezus Christus en strijdt tegen de Schrift”. Het is dan ook te verstaan, dat onze vaders tot deze conclusie zijn gekomen: „Eindelijk, zij stoot om het artikel des geloofs, waarmede wij geloven: *de algemene Christelijke Kerk*”.

Een dwaling staat nooit alleen en op zichzelf. Wie de uitverkiezing loochent, moet komen tot verwerping van dat artikel over de Kerk. *Verwerping der dwalingen*, 2, 1.

Immers de *Catechismus* verklaart het artikel van de Kerk en zegt: „Dat de Zone Gods uit het ganse menselijke geslacht Zich een gemeente, *tot het eeuwige leven uitverkoren*, door Zijn Geest en Woord, in enigheid des waren geloofs, van het begin der wereld, tot aan het einde, vergadert, beschermt en onderhoudt, en dat ik daarvan een levend lidmaat ben, en eeuwig zal blijven”.

Daarom is die raad Gods vervuld geworden in het *verleden*. Alle uitverkorenen, die er geweest zijn, zijn toegebracht. De macht van satan is ontzettend groot. En we moeten eerlijk zijn. Wanneer het van onze wil zou afhangen, dan zou niet één kind des Heren tegen de list en de macht van satan bestand zijn. We zien in de historie, hoe de duivel alles in het werk heeft gesteld, om de uitverkorenen te doen uitvallen. Soms was het getal dan ook zeer klein. Onze *belijdenis* zegt art. 27: „Hoewel zij somwijlen een tijd lang zeer klein en als tot niet schijnt gekomen te zijn in de ogen der mensen, gelijk Zich de Here, gedurende de gevaarlijke tijd onder Achab, zeven duizend mensen behouden heeft, die hun knieën voor Baal niet gebogen hadden”.

De Kerk zou niet meer op de aarde zijn, als er geen verkiezing Gods was. Dan zou de duivel het gewonnen hebben. En nu kunnen wij zeggen: „Deze Kerk is geweest van het begin der wereld”.

Dat alles is te danken aan Gods eeuwige liefde tot de uitverkorenen.

Want deze raad, voortkomende uit de eeuwige liefde Gods tot de uitverkorenen, is van den beginne der wereld, tot op deze tegenwoordige tijd, de poorten der hel zich tevergeefs daartegen stellende, krachtig vervuld geweest.

II. Die raad zal vervuld worden in de toekomst.

„Deze Kerk is geweest van den beginne der wereld af *en zal zijn tot het einde toe*; gelijk daaruit blijkt dat Christus een *eeuwig* Koning is, Die zonder onderdanen niet zijn kan.” Art. 27. N.G.B.

De belijdenis zegt hier: *En zal ook voortaan vervuld worden*. Wij zouden zo niet kunnen en niet mogen spreken, wanneer we niet geloofden dat God de Zijnen had uitverkoren. We komen niet tot de overwinning, maar wij *gaan van de overwinning uit*. En nu kan de historie

ons veel leren. We zien tot onze troost, dat hoe moeilijk het ook is geweest en hoe sterk de satan heeft gewoed, God Zijn kerk in stand heeft gehouden.

En toch zou de vraag kunnen opkomen: maar zal dat in de toekomst ook zo zijn? We weten, dat zeer velen zullen afvallen. En wie zijn eigen arglistig hart kent, weet, dat wij niet alleen te strijden hebben tegen de vijand, die buiten staat, maar ook tegen de vijand, die in ons woont. We moeten strijden tegen de duivel, de wereld en — schrik niet — *ons eigen vlees*.

Dat verraderlijke vlees. En die vijanden houden niet op, ons aan te vechten. Ze staan altijd klaar en kennen onze zwakke plekken. Vooral, wanneer de antichrist zal komen. Hij zal boycotten allen, die het merkteken van het beest niet willen dragen. De *zielen onder het altaar* bidden om het laatste oordeel. Het duurt zo lang. Wanneer zal de Rechterstoel worden opgericht? Wanneer zal de Here recht doen? En dan wordt hun gezegd, dat zij nog *een kleine tijd* zullen rusten, totdat ook hun mededienstknechten en hun broeders zouden vervuld zijn, die gedood zouden worden, gelijk als zij. [Openbaring 6:9-11](#).

Het getal der martelaren moet nog vol gemaakt worden. Bange tijd voor de Kerk des Heren. „Maar deze heilige Kerk wordt van God bewaard, en staande gehouden tegen het woeden der gehele wereld.” Art. 27. N.G.B.

Hoe troostvol, te weten, dat Gods raad krachtig vervuld zal worden, wat er ook gebeure. Er zal altijd zijn een Kerk des Heren. Al de uitverkorenen zullen op Gods tijd tot één vergaderd worden. Niemand zal ontbreken!

Want deze raad zal ook voortaan vervuld worden, alzo, dat de uitverkorenen te zijner tijd, tot één vergaderd zullen worden en dat er altijd zijn zal een Kerk der gelovigen, gefundeerd in het bloed van Christus.

Laat dan de hel vrij woeden. We kunnen rustig zijn, te midden van de woedende golven.

III. De Kerk zal haar Zaligmaker verheerlijken.

De verhouding van Christus tot Zijn kerk is als de verhouding van bruidegom en bruid. Hij is de Bruidegom, Die Zijn bruid heeft gekocht met Zijn dierbaar bloed. Voor die bruid heeft Hij aan het kruis Zijn leven gegeven. Grote liefde van Christus. Maar Christus werkt ook de geloofsvolharding. Hij werkt de wederliefde.

In het *Hooglied* zingt de bruid van die liefde: „Leg mij als een zegel aan uw hart, als een zegel aan uw arm. Want sterk als de dood is de liefde, onverbiddelijk als het rijk van de doden de hartstocht, haar vlammen zijn vuurvlammen, een vuurgloed des HEREN. Vele wateren kunnen de liefde niet blussen en rivieren spoelen haar niet weg. Al bood iemand alles wat hij bezit voor de liefde, smadelijk zou men hem afwijzen. 8 : 6, 7 *Nieuwe Vertaling Ned. Bijbelgenootschap* ([Hoogl. 8:6-7](#)). En dan wordt ook door de bruid de lof van haar Bruidegom bezongen: „Mijn geliefde is blank en rood, uitblinkend boven tienduizend. Zijn hoofd is fijn goud, gelouterd goud; zijn lokken zijn golvend, ravenzwart. Zijn ogen zijn als duiven bij waterbeken, badend in melk, zittende bij een overvloedige bron. Zijn wangen zijn als balsembetten, perken van kruiden, zijn lippen zijn leliën, druipend van vloeiende myrrhe. Zijn armen zijn gouden rollen, bezet met Tarsis-stenen, zijn lichaam is een kunstwerk van ivoor, bedekt met lazursteen. Zijn benen zijn witmarmere zuilen, rustend op voetstukken van gelouterd goud; zijn gestalte is als de Libanon, uitgelezen als de ceders.

Zijn verhemelte is enkel zoetheid, en alles aan hem bekoorlijkheid. *N. Vert.* 5 : 10—16 ([Hoogl. 5:10-16](#)).

Ja al wat aan Hem is, is gans begerlijk!

De Kerk zal er altijd zijn, *die Hem haar Zaligmaker, Die voor haar, als een bruidegom voor zijn bruid, aan het kruis Zijn leven overgegeven heeft, standvastiglijk beminne, geduriglijk diene en hier en in alle eeuwigheid prijze.*

Verwerping der dwalingen.

De rechte leer verklaard zijnde, verwerpt de synode de dwalingen dergenen

Art. 1.

Die leren: Dat God de Vader Zijn Zoon tot de dood des kruises verordineerd heeft, zonder zekere en bepaalde raad van iemand zekerlijk zalig te maken; alzo dat de noodzakelijkheid, nuttigheid en waardigheid van de verwerving des doods van Christus wel zou hebben kunnen bestaan, en in alle delen volmaakt volkomen en in haar geheel blijven, zelfs al ware het, dat de verkregen verlossing niet een enig mens immermeer metterdaad ware toegeëigend geweest.

Want deze leer strekt tot versmading van de wijsheid des Vaders en van de verdienste van Jezus Christus, en strijdt tegen de Schrift. Want zo zegt onze Zaligmaker: *Ik stel Mijn leven voor de schapen en Ik ken ze.* (Joh. 10:15, Joh. 10:27) En de profeet Jesaja van de Zaligmaker: *Als Hij Zijn ziel tot een schuldoffer gesteld zal hebben, zal Hij zaad zien; Hij zal de dagen verlengen; het welbehagen des Heren zal door Zijn hand gelukkiglijk voortgaan.* (Jes. 53:10)

Eindelijk, zij stoot om het artikel des geloofs, waarmede wij geloven: *de algemene Christelijke Kerk.*

Voor wie Christus gestorven is.

- I. Wat de Remonstranten leren.
 - A. God heeft de dood van Christus verordend, *zonder bepaalde mensen* te bedoelen.
 - B. De conclusie, die daaruit getrokken kan worden, dat *niemand* het had kunnen aannemen.
- II. Wat hiertegen gezegd wordt.
 - A. Het is in strijd met Gods deugden.
 - B. Zo wordt de verdienste van Christus versmaad.
 - C. Het is in strijd met Gods Woord.
 - D. Het is in strijd met het Artikel van de Kerk.

Art. 2.

Die leren: Dat dit het doel van de dood van Christus niet is geweest, dat Hij metterdaad het nieuwe verbond der genade door Zijn bloed zou bevestigen; maar alleen, dat Hij de Vader een bloot recht zou verwerven, om met de mensen wederom zodanig een verbond, als het Hem believen zou, hetzij der genade of der werken, te kunnen oprichten.

Want zulks strijdt tegen de Schrift, dewelke leert, dat Christus geworden is Borg en Middelaar van een beter, dat is van het nieuwe verbond, en dat een testament in de doden eerst vast is. (Hebr. 7:22; 9:15, 17)

De verhouding van Christus tot het verbond der genade.

- I. Wat de Remonstranten leren. Dat Christus door Zijn dood aan de Vader de *gelegenheid* heeft gegeven, een nieuw verbond met de mensen op te richten. Het offer van Christus is de *weg* tot het verbond.
- II. Wat de Schrift zegt. Christus werkt niet de mogelijkheid tot het verbond, maar is de *Middelaar* van het verbond. *Borg* van het verbond.

Art. 3.

Die leren: Dat Christus door Zijn genoegdoening voor niemand zekerlijk de zaligheid zelve, en het geloof, waardoor deze genoegdoening van Christus tot zaligheid krachtiglijk toegeëigend wordt, verdiend heeft; maar alleen voor de Vader verworven heeft de macht of de volkomen wil, om opnieuw met de mensen te handelen, en nieuwe voorwaarden, zulks als Hij zou willen, voor te schrijven, van dewelke de volbrenging aan de vrije wil des mensen

hangen zou en dat het derhalve had kunnen geschieden, dat of niemand, of alle mensen die zouden vervullen.

Want deze gevoelens al te verachtelijk van de dood van Christus, erkennen geenszins de voornaamste vrucht of weldaad door deze verkregen, en brengen wederom uit de hel te voorschijn de Pelagiaanse doling.

De genoegdoening van Christus.

- I. De Remonstranten leren, dat de genoegdoening van Christus *geen zekerheid* geeft.
- II. De Remonstranten leren, dat de Vader nu *nieuwe voorwaarden* kan stellen.
- III. Zij leren, dat de mens de *vrije wil* heeft, deze voorwaarden te vervullen.
Maar:
- IV. Hierdoor wordt aan het offer van Christus te kort gedaan.
 - A. Aan het offer van Christus wordt niet de nodige waarde toegekend.
 - B. Zo wordt de voornaamste vrucht miskend.
 - C. De Remonstranten zijn vervallen in de ketterij der Pelagianen.

Art. 4.

Die leren: Dat het nieuwe verbond der genade, dat God de Vader, door tussenkomen van de dood van Christus gemaakt heeft met de mensen, niet daarin bestaat, dat wij door het geloof, voorzoveel het de verdienste van Christus aanneemt, gerechtvaardigd worden voor God en zalig gemaakt worden; maar daarin, dat God, afgeschaft hebbende het afeisen van de volmaakte gehoorzaamheid der wet, het geloof zelf en de gehoorzaamheid des geloofs, alhoewel onvolmaakt, voor de volmaakte gehoorzaamheid der wet rekent, en der beloning des eeuwigen levens uit genade waardig acht.

Want deze weerspreken de Schrift: *Zij worden gerechtvaardigd om niet, uit genade, door de verlossing, die in Christus Jezus is; Welke God voorgesteld heeft tot een verzoening, door het geloof in Zijn bloed (Rom. 3:24)*, en brengen met de goddeloze Socinus voort een nieuwe en vreemde rechtvaardigmaking des mensen voor God, tegen de eendrachtige overeenstemming van de ganse kerk.

De inhoud van het genade verbond.

- I. De Remonstranten leren, dat zij *niet* bestaat in de rechtvaardiging door het geloof.
- II. Zij leren, dat God voor het genadeverbond de *eis* der wet heeft *afgeschaft*.
- III. Zij leren, dat God de *onvolmaakte gehoorzaamheid* des geloofs voor de volmaakte gehoorzaamheid der wet houdt.
- IV. Dit is tegen Gods Woord.

Art. 5.

Die leren: Dat alle mensen in de staat der verzoening en de genade des verbonds zijn aangenomen; zodat niemand om de erfzonde der verdoemenis schuldig is, of verdoemd zal worden, maar dat alle mensen van de schuld dezer zonden vrij zijn.

Want dit gevoelen strijdt tegen de Schrift, welke zegt, dat wij van nature kinderen des toorns zijn. (Ef. 2:3)

De leer van de algemene verzoening.

- I. De Remonstranten leren, dat *allen* in de genade des verbonds zijn.
- II. Zij leren, dat *niemand schuldig* is door de erfzonde.
- III. Dit is in strijd met Gods Woord.

Art. 6.

Die het onderscheid tussen verwerving en toeëigening daartoe gebruiken, opdat zij de onvoorzichtigen en onervarenen dit gevoelen zouden inplanten, dat God, zoveel Hem aangaat, alle mensen die weldaden, die door de dood van Christus verkregen worden, gelijkelijk heeft willen mededelen; maar dat sommigen vergeving der zonden en het eeuwige leven deelachtig worden, anderen niet, dat zulk onderscheid hangt aan hun vrije wil, dewelke zichzelf voegt bij de genade, die zonder onderscheid aangeboden wordt, en dat het niet hangt aan die bijzondere gave der barmhartigheid, die krachtiglijk in hen werkt, opdat zij zichzelf die genade boven anderen zouden toeëigenen.

Want deze zich houdende, alsof zij dit onderscheid in een gezonde mening voorstelden, trachten den volke het verderfelijk venijn van de Pelagiaanse dwalingen in te geven.

De onderscheiding tussen de verwerving en de toeëigening der zaligheid.

- I. De onervarenen worden *misleid*.
- II. De Remonstranten leren, dat God *alle mensen* de weldaden *gelijkelijk* wil mededelen.
- III. Zij leren, dat de *vrije wil* beslist.
- IV. Zij *verwerpen* de bijzondere gave van Gods barmhartigheid.
- V. Dit is een Pelagiaanse dwaling.

Art. 7.

Die leren: Dat Christus voor diegenen, die God ten hoogste liefheeft en ten eeuwigen leven verkoren heeft, niet heeft kunnen noch moeten sterven, en ook niet gestorven is, naardien dezulken de dood van Christus niet van node hebben.

Want zij wederspreken de Apostel die zegt: *Christus heeft mij liefgehad en heeft Zichzelf voor mij overgegeven (Gal. 2:20)*. Insgelijks: *Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het, Die rechtvaardig maakt. Wie is het die verdoemt? Christus is het, Die gestorven is. (Rom. 8:33-34)* namelijk voor hen; en de Zaligmaker, Die zegt: *Ik stel Mijn leven voor de schapen (Joh. 10:15)* en: *Dit is Mijn gebod, dat gij malkander liefhebt, gelijkewijs Ik u liefgehad heb. Niemand heeft meerdere liefde dan deze, dat iemand zijn leven zette voor zijn vrienden, (Joh. 15:12-13)*.

De consequentie van hun dwaalleer.

- I. Zij leren, dat Christus *niet* voor de verkorenen is gestorven.
- II. Zij weerspreken de Apostel *Paulus*.
- III. Zij weerspreken de *Zaligmaker Zelf*.

3/4. VAN DES MENSEN VERDORVENHEID EN BEKERING TOT GOD EN DE MANIER VAN DEZE.

De schepping en de val des mensen.

Art. 1.

De mens is van den beginne naar het beeld Gods geschapen, versierd in zijn verstand met ware en zalige kennis van zijn Schepper en van andere geestelijke dingen, in zijn wil en zijn hart met gerechtigheid; in al zijn genegenheden met zuiverheid; en is overzulks geheel heilig geweest. Maar door het ingeven des duivels en zijn vrije wil van God afwijkende, heeft hij zichzelf van deze uitnemende gaven beroofd, en heeft daarentegen in de plaats van die over zich gehaald blindheid, schrikkelijke duisternis, ijdelheid en verkeerdheid des oordeels in zijn verstand; boosheid, wederspanningheid en hardheid in zijn wil en zijn hart; mitsgaders ook onzuiverheid in al zijn genegenheden.

I. De mens is geschapen naar Gods beeld.

Het gaat in dit hoofdstuk over des mensen *verdorvenheid* en *bekering* tot God en de manier van deze. Daarom begint de belijdenis met de schepping van de mens naar Gods beeld. Hoe hoger de mens geplaatst is, te dieper is hij gevallen.

Naarmate de mens meer verantwoordelijkheid heeft, is zijn schuld zwaarder.

Wie gaat knoeien met Genesis 3, moet ook knoeien met de verlossing door Christus.

Alle schepselen zijn door God *goed* geschapen. In elk van de schepselen heeft God een *gedachte* gelegd, want scheppen is spreken en het is, gebieden en het staat, de dingen die niet zijn, *roepen* alsof ze waren. Als wij spreken, zeggen wij gedachten. Als God spreekt, legt Hij in de schepselen ook Zijn gedachten. „Daarom is de schepping als *een schoon boek* waarin alle schepselen gelijk als *letteren* zijn, die ons de onzienlijke dingen Gods geven te aanschouwen." Art. 2, N.G.B.

De mens is geschapen *naar Gods beeld*. „En God zeide: Laat Ons mensen maken, naar Ons beeld en naar Onze gelijkenis." Dus *naar Gods gelijkend beeld*. [Gen. 1:26](#). Zie vs [Gen. 1:27](#); [Gen. 9:6](#); [1 Cor. 11:7](#); [Jak. 3:9](#).

De *belijdenis* zegt in Art. 14: „Wij geloven, dat God de mens geschapen heeft van het stof der aarde en hem gemaakt heeft en geformeerd naar Zijn beeld en gelijkenis, goed, rechtvaardig en heilig, kunnende met zijn wil in alles overeenkomen met de wil Gods. Zie H. Cat. Zondag. III. vr. 6.

In *de Schrift* wordt ons ook geleerd, waarin dit beeld Gods heeft bestaan. Christus heeft immers de roeping, de mens te herscheppen, naar Gods beeld, dat hij verloren heeft, door de zonde. We lezen in [Col. 3:10](#): „En aangedaan hebt de nieuwe mens, die vernieuwd wordt tot *kennis*, naar het evenbeeld Desgenen, Die hem geschapen heeft". En in [Efeze 4:24](#): „En de nieuwe mens aandoen, die naar God geschapen is, in ware *rechtvaardigheid en heiligheid*".

Daaruit blijkt dus dat het beeld Gods bestaat in *kennis, gerechtigheid en heiligheid*. Deze drie mogen wel *onderscheiden*, maar nooit gescheiden worden. De mens is ambtsdrager en dat ambt staat met alle drie in verband. Als *profeet* moet hij bezitten kennis, maar ook gerechtigheid en heiligheid. Als *priester* moet hij bezitten heiligheid, maar ook kennis en gerechtigheid. Als *koning* bezit hij gerechtigheid, maar ook kennis en heiligheid. De gehele mens met al zijn gaven en krachten is gesteld in verbondsverhouding tot God. Zijn Maker is zijn Man.

En nu is het opmerkelijk, dat de belijdenis hier ook alle drie noemt.

De mens is van den beginne naar het beeld Gods geschapen, versierd in zijn verstand met ware en zalige kennis van zijn Schepper en van andere geestelijke dingen, in zijn wil

en zijn hart met gerechtigheid; in al zijn genegenheden met zuiverheid; en is overzulks geheel heilig geweest.

Kennis. De mens is *profeet* en moet, met zijn *verstand*, God recht kennen. Versierd in zijn verstand met ware en zalige kennis van zijn Schepper en andere geestelijke dingen. Hij kende zijn Schepper en hij kende ook de andere schepselen. Adam heeft de dieren *namen* gegeven, zodat hij het wezen van de dieren doorzag en kon noemen.

Gerechtigheid. De mens is *koning*, die met zijn *hand* God moet dienen en over de schepping regeren. In zijn wil en zijn hart met gerechtigheid.

Heiligheid. De mens is *priester*, die met zijn *hart*, zich vol liefde geeft aan zijn God. In al zijn genegenheden met zuiverheid en overzulks geheel heilig. „Opdat hij God zijn Schepper recht kennen, van harte liefhebben en met Hem in de eeuwige zaligheid leven zou, om Hem te loven en te prijzen.”

II. De mens is moedwillig gevallen.

God heeft de mens het proefgebod gegeven. Hij mocht niet eten van de boom der kennis des goeds en des kwaads. God wilde de mens beproeven, of hij geheel vrijwillig, God wilde liefhebben bovenal en de naaste als zichzelf. Hij moet gehoorzamen, omdat God het heeft gezegd. Als hij eet van die boom, als hij de wissel overhaalt, dan zal hij de dood sterven en de trein zal storten in het verderf. De duivel zegt, dat God het anders heeft bedoeld. De mens kan *zelf beslissen* en zal dan een prachtreis krijgen, en niet alleen de berghoogten, maar ook de afgronden zien. Hij zegt niet, dat de mens daarin storten zal. De leugenaar en de mensenmoorder van den beginne spiegelt de mens voor, dat God een Leugenaar is, en dat de mens zelf soeverein kan zijn en zelf kan beslissen. Hij moet zelf *kennen, uitmaken* wat goed of kwaad is en niet God. En toen is de mens moedwillig gevallen, door moedwillige ongehoorzaamheid. „En de vrouw zag, dat die boom goed was tot spijs, en dat hij een lust was voor de ogen, ja een boom, om verstandig te maken; en zij nam van haar vrucht en at, en zij gaf ook haar man met haar, en hij at.”

Maar door het ingeven des duivels en zijn vrije wil van God afwijkende, heeft hij zichzelf van deze uitnemende gaven beroofd.

We hebben hier *echte historie* en geen zogenaamde *boven-geschiedenis*, of een heenwijzen naar een voortijdelijke val. Met Genesis 3 staat en valt heel de verlossing door Christus. Zie mijn: „Onze Geloofsbelijdenis” bij Art. 14.

III. De mens heeft het beeld Gods verloren.

De mens is geworden het *tegendeel* van wat hij was. Zeker, Christus is terstond opgetreden, om het werkverbond, dat verbroken was, te handhaven, want anders zou de mens terstond in het eeuwig verderf zijn gestort.

Hij is in de plaats van de eerste Adam, als de laatste Adam gaan staan.

Hij heeft Zich, in de raad des vredes, verbonden, dat verlossingswerk terstond tot stand te brengen. Maar het beeld Gods heeft de mens door zijn val verloren.

Als *profeet* is hij verduisterd geworden van verstand. Zijn denken wordt nu beheerst door de leugen van satan, die de vader der leugenen is.

Hij heeft daarentegen, in de plaats van die uitnemende gaven, over zich gehaald blindheid, schrikkelijke duisternis, ijdelheid en verkeerdheid des oordeels in zijn verstand.

De *koning* is geworden slaaf van satan. Zijn gaven en krachten geeft hij in dienst der zonde. Zijn kroon ligt neergestort. Hij heeft over zich gehaald *boosheid, wederspanningheid en hardheid in zijn wil en zijn hart.*

De *priester* legt niet meer de offeranden van dank, op het altaar van zijn God. Hij heeft zijn genegenheden gegeven aan de duivel en aan de zonde.

Hij heeft mitsgaders over zich gehaald *onzuiverheid in al zijn genegenheden*. Zo hoog heeft God de mens geplaatst en zo diep is hij gevallen. Hij stortte van de top van eer, in eeuwige verwoesting neer. Alleen de Zoon kan hier redden. De Middelaar van het genadeverbond is opgetreden.

Christus zal de uitverkorenen vernieuwen, naar het beeld van God.
In die weg ontvangen wij weer ware kennis, gerechtigheid en heiligheid.

De erfzonde.

Art. 2.

Zodanig als nu de mens geweest is na de val, zodanige kinderen heeft hij ook voortgebracht, namelijk hij, verdorven zijnde, verdorvene; alzo dat de verdorvenheid, naar Gods rechtvaardig oordeel van Adam op al zijn nakomelingen (uitgezonderd alleen Christus) gekomen is, niet door navolging, gelijk eertijds de Pelagianen gedreven hebben, maar door voortplanting der verdorven natuur.

I. De erfzonde is uitgebreid over het ganse menselijk geslacht.

Adam en Eva vertegenwoordigen het ganse menselijk geslacht. Uit hen zijn alle mensen voortgekomen. Daarom strekt hun zonde zich uit tot allen, die in hen zijn, dus tot *alle* mensen. In art. 15, N.G.B. staat: „wij geloven, dat door de ongehoorzaamheid van Adam, de erfzonde is uitgebreid geworden over het ganse menselijk geslacht, welke is een verdorvenheid der gehele natuur en een erfelijk gebrek, waarmede de kleine kinderen zelfs besmet zijn in hunner moeders lichaam en die in de mens allerlei zonden voortbrengt, zijnde in hem als een wortel daarvan”.

Nu kunnen wij bij de erfzonde onderscheid maken tussen de *erfschuld* en de *erfsmet*.

Adam is ons *verbondshoofd*. Daarom is zijn zonde van betekenis voor allen, die in dat verbond begrepen waren, dus voor alle mensen. Daarom hebben wij allen *erfschuld*, want de schuld van Adam wordt ons toegerekend. Wij erven de schuld, die op onze rekening wordt gezet. Velen willen van zulk een erfenis niet weten. Daarom is er groot verzet tegen de Schriftuurlijke gedachte van de toerekening. De zondaar moet die erfenis aanvaarden, of hij wil of niet. Er is geen keus. De schuld van Adam, ons verbondshoofd, wordt ons toegerekend.

We kunnen zelfs zeggen, dat wij in Adam hebben gezondigd. De schrijver van de brief aan de Hebreëen zegt, dat *Levi* en ook *Aäron*, in de lendenen van hun vader Abraham, aan *Melchizedek* de tienden heeft gegeven. En zo hebben wij allen *in* Adam gezondigd.

Adam is onze *vader*. Er is niet alleen een verbondsverhouding, er is ook een familierelatie. God heeft uit énen bloede het ganse menselijk geslacht gemaakt. Wij zijn dus de kinderen, die uit hem zijn voortgekomen. Hij is door de zonde verdorven en daarom zijn allen uit hem ook verdorven. Wie zal een reine geven uit een onreine? De *stam* is verdorven en daarom zijn ook de *takken* verdorven. Dit is het erge, niet alleen, dat wij zonde *doen*, maar dat wij zondaren *zijn*. David zegt: „'t is niet alleen dit kwaad dat roept om straf; ik ben in ongerechtigheid geboren”. Psalm 51:3 ber.

Zodanig als nu de mens geweest is na de val, zodanige kinderen heeft hij ook voortgebracht, namelijk hij, verdorven zijnde, verdorvene; alzo, dat de verdorvenheid van Adam op al zijn nakomelingen gekomen is.

II. Dit is naar Gods rechtvaardig oordeel.

God rekt ons dus de zonde van Adam toe. Door de ongehoorzaamheid van die ene mens zijn velen tot zondaren gesteld. Dit is *naar Gods rechtvaardig oordeel*.

De *Remonstranten* leren, dat men eigenlijk niet zeggen kan, dat de erfzonde in zichzelf genoegzaam is om het ganse menselijk geslacht te verdoemen, of om tijdelijke en eeuwige straffen te verdienen. Zo staat in de *Verwerping der dwalingen* 3/4, 1. En dan zegt de *belijdenis* daarbij: „Want deze wederspreken de apostel, die daar zegt: Door één mens is de zonde in de wereld gekomen en door de zonde de dood; en alzo is de dood tot alle mensen doorgedaan, in welke allen gezondigd hebben. [Rom. 5:12](#). En: de schuld is uit een misdadig tot verdoemenis. [Rom. 5:16](#). En: de bezoldiging der zonde is de dood. [Rom. 6:23](#)”.

God is rechtvaardig. Maar nu zien wij tevens de grote genade Gods in Christus. Want evenals in Adam en door zijn ongehoorzaamheid velen tot zondaars gesteld zijn, zo ook

worden door de *gehoorzaamheid* van Christus velen tot rechtvaardigen gesteld. De zonde van Adam wordt toegerekend aan allen, die in Adam zijn, de gerechtigheid van Christus wordt toegerekend aan allen, die in Christus zijn. Want Christus is de tweede Adam. In de *toerekening van schuld* door het werkverbond ligt de aanwijzing van de *toerekening van gerechtigheid*, in het genadeverbond. We denken hier aan onze staat. De staat is de plaats waar we gesteld zijn. Door de zonde van Adam zijn wij door God gesteld in de staat van schuldigen. Door de verdienste van Christus en Zijn gerechtigheid zijn wij door God gesteld in de staat van rechtvaardigen.

III. Christus heeft geen erfzonde.

De erfzonde is uitgebreid over het ganse menselijk geslacht. Maar *Christus heeft geen erfzonde*, geen erfschuld en geen erfsmet. Hij is ontvangen van de Heilige Geest. Hij is de Zoon van God, Die menselijke natuur heeft aangenomen en ons in alles gelijk geworden is uitgenomen de zonde. Door Zijn heiligheid en onschuld heeft Hij onze zonde, waarin wij ontvangen en geboren zijn, voor Gods aangezicht bedekt. Hij heeft menselijke natuur aangenomen. Die mensheid is wel uit Adam, maar *Zijn Persoon is niet uit Adam*. Hij kon zeggen: Eer Abraham was, ben Ik, maar tevens: Eer Adam was, ben Ik. Zijn Ikheid, Zijn Persoon was niet in Adam. Daarom heeft Christus geen erfzonde.

Hij is wel *tot zonde gemaakt*. Onze schuld en zonde is op Hem gelegd.

De zonde van Zijn volk is Hem toegerekend. Hij heeft voor ons de straf gedragen en de gerechtigheid aangebracht. Zodanig een Hogepriester betaamde ons te zijn heilig en onbesmet.

Daarom kon Christus ook niet vallen! Hij heeft in de verzoeking in de woestijn getoond, dat Hij niet vallen kon, dat Hij is *de Weg*, de Waarheid en het Leven.

IV. De zonde is niet uit navolging.

In art. 15, N.G.B, staat: „En hierin verwerpen wij de dwaling der Pelagianen, die zeggen, dat deze zonde niet anders is dan uit navolging”.

Dit standpunt van de *Pelagianen* is heel oppervlakkig. De val des mensen heeft dan geen nadelige gevolgen gehad, dan alleen dat er een slecht voorbeeld wordt gesteld. De zonde is dan een op zichzelf staande daad, die alleen een persoonlijk karakter draagt. Volgens dit standpunt zou het mogelijk zijn, zich van alle zonden te onthouden. Nu is het wel opmerkelijk dat *doven* zonden bedrijven, ook al horen zij niet, en dat *blinden* zonden bedrijven, ook al zien zij niet. Maar niet alleen de praktijk leert anders, doch waar het op aan komt is, dat de Schrift zich hiertegen keert. Dit Pelagianisme is van stonde aan door de Kerk scherp veroordeeld. Toch nemen velen ditzelfde standpunt nog in, al is het ook in gewijzigde vorm. Zij willen dan desnoods nog van enige erfsmet weten, maar toch in geen geval van erfschuld. Maar ook hier zijn zonde en schuld onlosmakelijk verbonden.

Prof. Dr H. Bavinck zegt in zijn Dogmatiek III. 80: „De semi-pelagiaanse theorie lost niet alleen het probleem niet op, maar zij raakt het ook zelfs met haar vingers niet aan en sluit opzettelijk de ogen er voor. De semipelagiaanse theorie denkt dit probleem ganselijk niet in en stelt zich met een oppervlakkige en nietsbetekenende vrije-wilsleer tevreden”.

Daarom zegt de belijdenis: *Niet door navolging, gelijk eertijds de Pelagianen gedreven hebben, maar door voortplanting der verdorven natuur.*

Dood in zonde en misdaden.

Art. 3.

Overzulks zo worden alle mensen in zonden ontvangen en als kinderen des toorns geboren, onbekwaam tot enig zaligmakend goed, geneigd tot kwaad, dood in zonden en slaven der zonde. En willen noch kunnen tot God niet wederkeren, noch hun verdorven natuur verbeteren, noch zichzelf tot de verbetering daarvan schikken, zonder de genade des weder-barenden Heiligen Geestes.

I. Die onmacht wordt bestreden.

Van alle kanten komen bezwaren, wanneer over de *onmacht* des mensen gesproken wordt, dat hij dood is in de zonde en de misdaden. Immers de mens wordt dan op het diepst vernederd. De belijdenis, dat wij ganselijk onbekwaam zijn tot enig goed en geneigd tot alle kwaad, wordt door de natuurlijke mens niet verstaan. Velen komen tegen deze leer van Gods Woord op.

Het *pessimisme* wijst meer op de *gevolgen* der zonde, op de ellende, dan op de persoonlijke schuld. Zij willen nog wel erkennen, dat *het* zo ellendig is, maar niet, dat wijzelf zo verdorven zijn. De wereld is zo slecht geworden. De mens zucht nu onder een noodlot, kan er niets aan veranderen en moet zich maar in zijn lot schikken. Het is nu eenmaal zo erg, als het maar kan.

De *evolutieleer* vindt dat de mens al heel wat *beter* is geworden. Helaas werkt het dierlijke in de mens nog na, maar ook dat moet en kan bestreden worden. Goede opvoeding doet veel, veredeling nog meer en zo komen we vast een eind verder, wie weet, waar we nog eens belanden, als we maar moed houden.

De heilstaat zal wel komen. Zij zeggen dus niet: Eerst stonden wij zo hoog en wij zijn zo diep gevallen, neen, eerst stonden wij *zo laag* en wij zijn al heel wat gevorderd, al hebben wij het hoogtepunt nog niet bereikt. Jammer, dat de middelpunten van *beschaving* vaak in zich bergen *broeinesten* van ongerechtigheid.

Het *modernisme* meent, dat de mens *goed* is, maar door het slechte voorbeeld, of door verkeerde opvoeding en door onvoldoende onderwijs niet komt tot het plan, waarop hij zou moeten staan.

De *Remonstranten* zijn van oordeel, dat de mens nog vele krachten overgehouden heeft tot het geestelijk goed, zodat hij zelf God kan aanbieden een offer, dat God niet zal verachten.

Wij lezen in de *Verwerping der dwalingen*, 3/4, 4.: „Dat zij leren, dat de onwedergeboren mens niet eigenlijk noch geheel dood is in de zonde, of ontbloot van alle krachten tot geestelijk goed, maar dat hij nog kan hongeren en dorsten naar de gerechtigheid en het leven en offeren een offerande eens verslagen en gebrokenen geestes, die Gode aangenaam is. Maar de belijdenis verwerpt dit, want deze dingen strijden tegen de klare getuigenissen der Schrift: Gij waart dood door de misdaden en de zonden. [Efeze 2:1, 5](#). Al het gedichtsel der gedachten des harten is te allen dage alleenlijk boos. [Gen. 6:5](#) en [Gen. 8:21](#). Daarenboven hongeren en dorsten naar de verlossing uit de ellende en naar het leven en Gode een offerande eens gebrokenen geestes opofferen, geldt eigenlijk van de wedergeborenen, en van degenen, die zalig genoemd worden. Psalm 51:10 ([Psa 51:8](#) ??) en [Matth. 5:6](#)”.

II. De onmacht wordt beleden.

In dit artikel staat: *Overzulks zo worden alle mensen in zonden ontvangen en als kinderen des toorns geboren, onbekwaam tot enig zaligmakend goed en geneigd tot kwaad, dood in zonden en slaven der zonde.*

Dat is geheel naar Gods Woord. „Arglistig is het hart, meer dan enig ding, dodelijk, wie zal het kennen,” zegt Jeremia (Jer. 17:9). „Een kwade boom kan geen goede vruchten voortbrengen.” Matth. 7:18.

Paulus zegt in Rom. 3:11: Er is niemand rechtvaardig, ook niet één. Er is niemand die goed doet, niemand die verstandig is, niemand die God zoekt. Allen zijn zij afgeweken, tezamen zijn zij onnut geworden, er is niemand die goed doet, ook niet één”.

En in Rom. 7:18: „Want ik weet, dat in mij, dat is in mijn vlees, geen goed woont”. Want „het bedenken des vleses is vijandschap tegen God; want het onderwerpt zich der wet Gods niet want het kan ook niet”. Rom. 8:7.

Zo wordt ons door de Schrift geleerd. Harde waarheden, maar waarheden, die in de praktijk bewezen zijn. En toch is deze belijdenis niet een verdichtsel van mensen, want het gaat in tegen het oordeel van de natuurlijke mens.

En als de *Catechismus* de vraag stelt: Zijn wij dan onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad?, dan luidt het antwoord: Ja wij, tenzij wij door de Geest Gods worden wedergeboren.

Niemand komt uit zichzelf tot God. Zo is de werkelijkheid! Dit wordt door Gods volk beleden en door de ervaring bevestigd. Wij moeten onze onmacht belijden.

III. Die onmacht wordt weggenomen.

De belijdenis spreekt hier duidelijke taal, die ieder kan verstaan. *En willen noch kunnen tot God niet wederkeren, noch hun verdorven natuur verbeteren, noch zichzelf tot de verbetering daarvan schikken, zonder de genade des wederbarenden Heiligen Geestes.*

Zonder de genade des wederbarenden Heiligen Geestes kan het niet. Dat is ten enenmale onmogelijk. Wij moeten *wedergeboren* worden. En daarin ligt opgesloten, dat wij dood zijn in de zonden en de misdaden. Wie ziek is, moet genezen worden. Wie zwak is, moet versterkt worden, maar wie dood is, moet levend gemaakt worden. En dat is alleen het werk van de Heilige Geest, Die het uit Christus neemt. Hij is de machtige, Die ons wederbaren kan en het leven schenken.

God werkt, door de Heilige Geest, krachtdadig, Hij maakt dode zondaars levend. Zo wordt de onmacht weggenomen. Wat onmogelijk is bij de mensen, is mogelijk bij God. Hij werke dat nieuwe leven ook bij u. En als Hij gewerkt heeft, dan moge Hij versterken, wat Hij heeft gewrocht, want Hij zal niet laten varen het werk Zijner handen.

Enig licht der natuur.

Art. 4.

Wel is waar, dat na de val in de mens, enig licht der natuur nog overgebleven is, waardoor hij behoudt enige kennis van God, van de natuurlijke dingen, van het onderscheid tussen hetgeen betamelijk en onbetamelijk is, en ook betoont enige betrachtting tot de deugd en tot uiterlijke tucht.

Maar zover is het vandaar, dat de mens door dit licht der natuur zou kunnen komen tot de zaligmakende kennis Gods en zich tot Hem bekeren, dat hij ook in natuurlijke en burgerlijke zaken dit licht niet recht gebruikt; ja veel meer ditzelve, hoedanig het ook zij, op onderscheiden wijze geheel bezoedelt en in ongerechtigheid ten onder houdt; en dewijl hij dit doet, zo wordt hem alle verontschuldiging voor God benomen.

I. In de mens is nog overgebleven enig licht der natuur.

We komen nu tot een *moeilijke kwestie*, waarover heel wat geschreven en gezegd is. Daarom willen wij ons strikt houden aan wat door de belijdenis, op grond van Gods Woord, wordt gezegd. Ook dit artikel gaat tegen de leer van de Remonstranten. Wij lezen in de *Verwerping der Dwalingen* 3/4, 5, „dat de Synode verwerpt de dwalingen van hen die leren: Dat de verdorven en natuurlijke mens de gemene genade (waardoor zij verstaan het licht der natuur) of de gaven, hem na de val nog overgelaten. zo wèl gebruiken kan, dat hij door dat goed gebruik een meerdere, namelijk, de Evangelische of zaligmakende genade en de genade zelve allengskens en bij trappen zou kunnen bekomen. En dat in dezer voege God zich van Zijn zijde betoont gereed te zijn, om Christus aan alle mensen te openbaren, naardien Hij de middelen, die tot bekering nodig zijn, genoegzaam en krachtig aan allen toedient. Want benevens de ervaring van alle tijden betuigt ook de Schrift, dat zulks onwaarachtig is: Hij maakt Jakob Zijn woorden bekend en Israël Zijn inzettingen en Zijn rechten. Alzo heeft Hij geen volk gedaan; en Zijn rechten, die kennen zij niet. [Psalm 147:19-20](#). God heeft in de verleden tijden alle heidenen laten wandelen in hun wegen, [Hand. 14:16](#). Zij (te weten Paulus en de zijnen) werden van de Heilige Geest verhinderd, het woord in Azië te spreken; en aan Mysië gekomen zijnde, poogden zij naar Bithynië te reizen; en de Geest liet het hun niet toe", [Hand. 16:6-7](#).

Welnu, tegen deze leer hebben onze vaders zich met kracht verzet. En daarin vinden zij gelegenheid te gaan spreken over de betekenis van *het licht der natuur*. Ook in de *N.G.B.* art. 15 staat: „En heeft niets overgehouden'dan *kleine overblijfselen* daarvan, dewelke genoegzaam zijn om de mens alle onschuld te benemen".

Die overblijfselen zijn dus *resten* van Gods beeld. We hebben het beeld Gods verloren, maar overblijfselen behouden. Zoals wrakhout overblijfsel is van een schip en dat wrakhout op de zee ronddobbert, zo zijn er in ons nog overblijfselen van het oorspronkelijke.

De belijdenis zegt hier: *Wel is waar, dat na de val in de mens, enig licht der natuur nog overgebleven is, waardoor hij behoudt enige kennis van God, van de natuurlijke dingen, van het onderscheid tussen hetgeen betamelijk en onbetamelijk is, en ook betoont enige betrachtting tot de deugd en tot uiterlijke tucht.*

We lezen in [Rom. 2:14-15](#): „Want wanneer de heidenen, die de wet niet hebben van nature dingen doen, die der wet zijn. deze, de wet niet hebbende, zijn zichzelf een wet. als die betonen *het werk der wet* geschreven in hun harten, hun geweten medegetuigende, en de gedachten onder elkander hen beschuldigende, of ook verontschuldigende".

Er wordt hier gesproken over het *werk der wet*, dat in hun harten geschreven staat. Het gaat *niet* over de *wetsgehoorzaamheid*, maar over *handelingen*, zonder dat daarbij naar de motieven onderzocht wordt. Er zijn onder de heidenen en onder de ongelovige mensen, die dingen doen, die ook de wet eist. Ze zijn trouw, eerlijk, stelen niet, liegen niet, maar ze doen dat *uit andere motieven*. Het wordt voor hen de natuurlijkste zaak der wereld, dat zij dat doen. Ze vinden het beter, en toch kennen zij de wet niet. Een *gelovige* doet de wet uit

levensbeginsel, uit liefde tot God. Een *hypocriet* doet hetzelfde misschien uit liefde tot zichzelf, omdat hij het zo beter vindt.

En dat zijn de resten van Gods beeld, dat is *enig licht der natuur*.

Zo heeft de mens nog enige kennis van God, en van het onderscheid tussen goed en kwaad. Tussen hetgeen betamelijk is en hetgeen onbetamelijk is.

De mens is *mens* gebleven. Hij heeft en houdt verantwoordelijkheidsbesef. D aarom heeft ook de ongelovige wetenschap haar *geloof*, maar het is niet het ware geloof. Het geweten spreekt, maar het is geen maatstaf, geen norm.

Al zou een heiden, of een ongelovige precies hetzelfde doen als een gelovige in een bepaald geval, dan is toch het *beginnel* verschillend.

Het licht der natuur is *niet iets, waarop hij bouwen kan*.

En nu willen de Remonstranten dat licht der natuur op één lijn stellen met de genade in Christus. Dat is de grote fout, die ze maken. Iemand kan, uit eigenbelang, dingen der wet doen en toch een hater der wet zijn.

We mogen dankbaar zijn, dat niemand van God af komt, dat God de mens mens heeft gelaten, maar wij mogen daaraan geen zaligmakende betekenis toekennen. *In de mens is nog overgebleven enig licht der natuur*.

II. Door dit licht der natuur komen wij niet tot zaligmakende kennis.

De *Remonstranten* leren, dat de mens door goed gebruik van dat licht de zaligmakende genade en de zaligheid zelf allengskens en bij trappen zou kunnen bekomen. Zij zien dus, in de grond van de zaak, *geen wezensverschil*, maar een graadverschil tussen het licht der natuur en de zaligmakende genade. De laatste is een *meerdere* genade. Eén van hun mannen meende, dat men dan ook bij de mensen kan spreken van *meest verdorven* en *minder verdorven* en *bijzonder geschikte*. Daarmee ontkent en toont de Remonstrant de algehele verdorvenheid. Hij ontkent, dat het zo is en, door dit standpunt in te nemen, toont hij, dat hijzelf het is. Zo verdorven, dat hij meent het niet zo erg te zijn. Dat is wel het *allerbeste bewijs* van blindheid.

En daarom wijst de belijdenis op het gebruik van dat natuurlijk licht. Het komt aan op het *gebruik*. Niet alleen op het bezit. En het gebruik valt tegen. Daar komt niet veel van terecht. Het gaat schots en scheef toe. Omdat men met eigengemaakte maatstaven werkt. Omdat men de normen van Gods Woord niet neemt. Zelfs is het zo erg, dat de mens het ook in natuurlijke en burgerlijke zaken *niet recht* gebruikt. Als de heidenen nog eens meevallen, is dat tot lof van God en niet van henzelf. We moeten daarom zuiver onderscheiden tussen *waar* en *vals*. Alle wetenschap en godsdienst, die haar oorsprong alleen vindt in het licht der natuur, is, hoeveel goeds er ook in moge gevonden worden, *dwaasheid* voor God.

De natuurlijke mens begrijpt niet de dingen, die des Geestes Gods zijn.

Het Evangelie van Jezus Christus is hem een ergernis en een dwaasheid. De waarachtige bekering ontstaat niet door het licht der rede, niet door beschaving, niet door psychologische werkingen, maar alleen door de krachtvolle werking van de Heilige Geest.

Maar zover is het vandaar, dat de mens door dit licht der natuur zou kunnen komen tot de zaligmakende kennis Gods en zich tot Hem bekeren, dat hij ook in natuurlijke en burgerlijke zaken dit licht niet recht gebruikt.

III. De mens houdt dit in ongerechtigheid ten onder.

Nu zien wij de werkelijkheid. Er wordt geen recht gebruik van gemaakt maar het wordt *misbruikt*. En dat veel meer.

Dat licht der natuur, die overblijfselen, resten van het beeld Gods, zijn *voorrechten*, die God de mens gegeven heeft. Helaas maakt de natuurlijke mens daar schandelijk misbruik van. Binnen deze verbanden werkt niet alleen de reformatie, maar ook de revolutie. De ongelovige wetenschap heeft ook haar geloof. En zo wordt het licht der natuur door de mens misbruikt, dat hij komt tot *afgodendienst*, tot duivelverering, tot *mensvergoding*.

Omdat de mens nog overblijfselen heeft, komt hij in de zondeopenbaring zover. De „gemene fielt” kan zo verstandig wezen. De *antichrist* zal een respectabel geleerd mens zijn. Het bederf van het beste wordt het slechtste.

Het licht der natuur is dus geen fundament, waarop gebouwd wordt, maar een licht, dat uitgeblazen en verdonkerd wordt. En wanneer God de mensen overgeeft aan zichzelf, zoals in Rom. 1 staat, dan komt die mens niet alleen tot het verlaten van God en tot het dienen van afgoden, maar ook tot de allerschandelijkste zonden. Zelfs met zijn begrip van betamelijk en onbetamelijk kiest hij verkeerd.

„En gelijk het hun *niet goedgeacht* heeft, God in erkenning te houden, zo heeft God hen overgegeven in een verkeerde zin, om te doen dingen, die niet betamen." Rom. 1:28. Dan noemt de Apostel die gruwelijke zonden en hij zegt: Dewelke niet alleen ze doen, maar ook mede een welgevallen hebben in degenen, die ze doen. vs. Rom. 1:32. Ze genieten er ook nog in.

Ja veel meer ditzelve, hoedanig het ook zij, op onderscheiden wijze geheel bezoedelt en in ongerechtigheid ten onder houdt.

IV. Daarom zal niemand te verontschuldigen zijn.

God heeft in die overblijfselen, dat licht der natuur, de mens een groot voorrecht geschonken, maar dit zal ook het gericht verzwaren. Te meer, waar hij het misbruikt en in ongerechtigheid ten onder houdt. Zo zal in de dag der dagen niemand kunnen zeggen: Ik wist niet, dat God bestaat. Zelfs de Godloochenaar, de atheïst niet. Alle tegenspraak zal in de dag der dagen verstommen. De *boeken* worden *geopend* en dat zijn niet alleen de boeken van *Gods alwetendheid*, maar ook de boeken *der consciëntie*. En dan zullen de zondaren erkennen: Wij gaan verloren door eigen schuld. Ook de verst weggekropen ongelovige of heiden komt dan niet van God af. Die kleine overblijfselen zijn genoegzaam om de mens alle onschuld te benemen, overmits al het licht dat in ons is, in duisternis veranderd is, gelijk de Schrift ons leert, zeggende: Het licht schijnt in de duisternis en de duisternis heeft het niet begrepen, alwaar de Heilige Johannes de mensen duisternis noemt. N.G.B. art. 15.

En hier staat: *En dewijl hij dit doet, zo wordt hem alle verontschuldiging voor God benomen.*

De wet des Heren.

Art. 5.

Gelijk het met dit licht der natuur toegaat, zo gaat het ook in deze toe met de Wet der Tien Geboden, van God door Mozes de Joden in het bijzonder gegeven. Want nademaal deze de grootheid der zonde wel ontdekt en de mens meer en meer van zijn schuld overtuigt, doch het herstellings-middel daartegen niet aanwijst, noch enige krachten toebrenghet om uit deze ellendigheid te kunnen geraken, en omdat zij alzo, door het vlees krachteloos geworden zijnde, de overtreder onder de vloek laat blijven, zo kan de mens daardoor de zaligmakende kracht niet verkrijgen.

I. De Here heeft de wet gegeven.

Wanneer wij de betekenis van de Wet der tien geboden zullen kennen, dan moeten wij beginnen bij de *schepping*. God heeft de mens geschapen, naar Zijn beeld en gelijkenis. Hij heeft Zijn wet toen *ingeschreven* op de tafelen des harten. Zo wist de mens, dat hij God moest liefhebben bovenal en de naaste als zichzelf. Hij behoefde dat niet te leren. Hij had geen geschreven wet nodig, om dat te weten. Door de zonde is de wet uitgewist van de tafelen des harten. Alleen *wetswerken* zijn daar nog geschreven. En zie nu de grote genade des HEREN, dat Hij die wet, *diezelfde* wet, met dezelfde inhoud gaat schrijven op stenen tafelen. Ook nu leert de mens weer, dat hij God moet liefhebben boven al en de naaste als zichzelf. Nu kan de vraag opkomen, of dan Gods volk, vóór de Sinai, geen kennis van de wet heeft gehad. Zeker, maar niet in deze theocratische vorm. Het is er mee, als met een zaak. Wanneer vroeger op een dorp een winkel was, dan werd daar niet, zoals nu, boek gehouden. Toch waren er inkomsten en uitgaven. Maar als de zaak groter wordt, dan gaat het anders. Dan wordt er wel boek gehouden. De schuld wordt niet meer, zoals vroeger, aan de balk geschreven, of op een lei.

Zo is het ook met de Wet. De HERE heeft Zelf de wet geschreven op stenen tafelen, die aan *beide zijden* beschreven waren en *dun* waren. [Exod. 32:9, 15](#).

De bedoeling des HEREN is, dat Christus de wet zal vervullen en dat de Heilige Geest de wet weer zal schrijven op de tafelen des harten.

Voor het bondsvolk Israël heeft deze wet speciale betekenis.

Ten eerste als omheining. Door de wet wordt een omheining aangebracht tussen het volk Israël, dat de wet heeft ontvangen, en de andere volken, die de wet missen. Zo wordt Israël een afgezonderd volk, als een oase in de woestijn.

Ten tweede tot verdieping van schuld. Door de wet krijgt de zonde van het volk een ander karakter, van *overtreding*, over de omheining gaan. Ze mogen niet overtreden. De zonde krijgt nu ook het karakter van *bondsbreuk*. Wie onder de wet zondigt, zondigt zwaarder, dan hij die zonder de wet zondigt. Het is opmerkelijk dat Israël vóór de Sinai, om zijn zonde, *niet* door de HERE gestraft wordt en na de Sinai *wel*.

Ten derde dient de wet als tuchtmeester tot Christus. Opdat het volk door de wet veroordeeld, zou gaan verlangen naar Hem, Die de wet heeft vervuld, de straf heeft gedragen.

De wet draagt de *Signatuur* van de Wetgever: „Ik ben de HERE, uw God, Die u uit Egypteland, uit het diensthuis, uitgeleid heb". Wij hebben dus hier de verhouding van de *Koning* tot Zijn volk. De *theocratie*. De HERE is de Koning.

De wet des HEREN staat in [Exod. 20:1-17](#) en [Deut. 5:6-21](#).

Wel is er enig *verschil*. Want in *Exodus* wordt bij het sabbatsgebod gewezen op de *schepping* in zes dagen, en in *Deuteronomium* wordt gewezen op de *verlossing* uit Egypte. Zij zijn dienstknechten in Egypte geweest, daarom moeten zij de sabbat houden.

De *belijdenis* zegt: „*Gelijk het met dit licht der natuur toegaat, zo gaat het ook in deze toe met de Wet der Tien Geboden, van God door Mozes de Joden in het bijzonder gegeven*".

II. Door de wet is de kennis der zonde.

De *Catechismus* zegt: Waaruit kent gij uw ellende? Uit de wet Gods.

De wet leert ons dus onze ellende kennen. De wet is een van de middelen, die de Heilige Geest gebruikt, om ons te ontdekken aan onze schuld en zonde. Dat komt, omdat de wet voor ons is een levenswet. We mogen dat niet te uiterlijk zien. Op Sinai heeft de HERE ons *niet* een *vreemde* wet gegeven, maar dezelfde wet, die Hij Adam in het paradijs heeft ingeschapen, die bij Adam was ingeschreven op de tafelen van zijn hart.

De wet is voor de mens *levensvoorwaarde*. Dat blijkt ook hieruit, dat de Heilige Geest, nu die Wet, door Christus vervuld, schrijft op de tafelen des harten. De gelovigen in de hemel hebben geen geschreven wet meer nodig. Zij hebben de wet weer geschreven op de tafelen van hun hart, zodat zij God liefhebben bovenal en de naaste als zichzelf.

Wanneer een schip op de zee is, dan wordt dat schip gedragen door de zee. De zee is voor dat schip bestaansvoorwaarde. Wee, als het op een klip komt. En als dan een lek in dat schip is geslagen, dan wordt diezelfde zee voor dat schip een vijand, die het schip naar beneden sleurt.

Dezelfde zee, die eerst bevriend was met het schip, wordt nu vijand.

Zo is het ook met de wet. De ingeschapen wet zou Adam gedragen hebben naar het eeuwige leven. Doe dat en gij zult leven. Maar toen is de val gekomen. En diezelfde wet, omdat zij een levenswet is, sleurt de mens naar het eeuwig verderf. „Want vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen.”

Wie op een schip staat, dat lek geslagen is, ziet in die zee zijn grote ellende.

Wie de wet leert kennen, die zijn levensvoorwaarde moest zijn, ziet in die wet en door die wet zijn grote ellende, waartoe hij gekomen is.

Een levenswet voor de vis is, dat die vis in het water leeft. Breng die vis op het strand en hij sterft. De wet voor de vogel is, dat deze vliegt in de lucht, of is op het land. Duw deze vogel onder water en het beest sterft. *Want nademaal deze de grootheid der zonde wel ontdekt en de mens meer en meer van zijn schuld overtuigt.* Paulus zegt, dat hij niet zou geweten hebben, dat de begeerlijkheid ook zonde was, als de wet niet zei: Gij zult niet begeren. Door de wet is de kennis der zonde.

III. De Wet geeft geen kracht, om uit de ellende te komen.

Zij kan de ellende aanwijzen, maar niet de verlossing. Zij wijst niet eens de weg tot verlossing aan. Ze geeft ons alleen het verpletterend vonnis, dat wij doemwaardig zijn. Zij kan door Gods Geest de behoefte aan verlossing in ons hart werken, maar zij toont ons niet de weg, die daartoe moet leiden. Zij wijst ons het *herstellingsmiddel niet* aan.

Nog veel minder geeft zij ons *krachten*, waardoor wijzelf tot verlossing zouden komen. Zo is de wet wel misbruikt, door de nomisten, die menen, dat zij, door wetsvervulling, tot het eeuwige leven kunnen geraken. Maar de wet laat de overtreder in de vloek blijven. Daarom is het zo troosteloos, wanneer alleen de wet wordt gepredikt. Velen menen, dat ellendekennis, die natuurlijk vereist wordt, één en al is. Zij laten Gods Woord wel spreken, maar laten Gods Woord niet uitspreken. Door het vlees is de wet krachteloos, ons te leiden op het pad des levens. Zij kan graven in de diepte, maar niet opbouwen. Zij kan afbreken, maar niet herstellen. De wet kan dan eerst bouwen, wanneer Christus haar voor ons heeft vervuld. Dan wordt zij de regel des geloofs. Dan wordt zij, door de Heilige Geest, weer ingeschreven op de tafelen van ons hart. Dan is de wet niet alleen de stok, waarmee we geslagen worden, maar ook de staf, waarop wij leunen.

De belijdenis zegt het zo duidelijk: *Doch het herstellingsmiddel niet aanwijst, noch enige krachten toebrengt, om uit deze ellendigheid te kunnen geraken en omdat zij alzo, door het vlees krachteloos geworden zijnde, de overtreder onder de vloek laat blijven.*

IV. Wij krijgen door de wet geen zaligmakende kracht.

Wanneer de rijke jongeling tot de Here Jezus is gekomen, zegt hij: al deze geboden heb ik onderhouden van mijn jeugd af aan. Hij heeft zeer oppervlakkige wetskennis. Hij heeft door de wet zijn ellende *niet* leren kennen. Hij meende, dat hij de wet geheel had gehouden. Daarom wordt in Zondag 2 van de Catechismus de eis der wet weergegeven in het *liefhebben* van God boven al en van de naaste als onszelf. En wanneer de Here Jezus dan de eis stelt, dat hij moet verkopen al wat hij heeft, om het de armen te geven en zo Christus te volgen, dan blijkt, dat hij schuldig staat aan het allereerste gebod en God niet liefheeft bovenal. Hij gaat heen, bedroefd zijnde, omdat hij vele goederen had.

Doe dat en gij zult leven, de eis in het werkverbond kan niet meer door de mens worden vervuld. Toen was dat de *weg* tot het eeuwige leven. Nu is Christus die de wet heeft vervuld, de laatste Adam, *de Weg*, de Waarheid en het Leven.

Die in de Zoon gelooft, heeft het eeuwige leven, maar die de Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien, de toorn Gods blijft op Hem.

Mozes heeft het volk niet gebracht in Kanaan. Hij heeft het volk overgegeven in de handen van *Jozua*. Jozua is hierin type van Jezus. Zo ook brengt de wet u niet in Kanaan, maar zij geeft u, door het ontdekkend licht des Geestes, over in de handen van Jezus, Die de Zijnen in Kanaan brengt.

God maakt zondaren zalig.

Art. 6.

Hetgeen dan noch het licht der natuur, noch de wet doen kan, dat doet God door de kracht des Heiligen Geestes en door het Woord of de bediening der verzoening, welke is het *Evangelie* van de Messias, waardoor het God behaagd heeft de gelovige mensen, zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament, zalig te maken.

I. Door de Heilige Geest, Die het uit Christus neemt.

Wij staan met dit artikel opeens *midden in de kwestie* en gaan nu recht op het doel af. Hoe geraakt de zondaar uit zijn diepe verdorvenheid? Kan hij zichzelf geheel, of half verlossen, of is het alleen genade? Op die vraag moet een beslist antwoord worden gegeven. Want de Remonstranten, die zelf de zaak voor een groot deel in handen willen houden, spreken evenals de modernen uit onze tijd, nog heel dierbaar van genade. Als wij dan maar begrijpen dat die genade geen genade meer is. Als wij zoveel bereiken met onze vrije wil, dan hebben wij intussen de eer van God geroofd.

Ieder mag wel vastzetten in zijn geheugen, wat hier wordt uitgesproken in dit artikel: *Hetgeen dan noch het licht der natuur, noch de wet doen kan, dat doet God door de kracht des Heiligen Geestes.*

De Heilige Geest is de Werkmeester van het geloof. God doet het door de kracht des Heiligen Geestes. En de Heilige Geest neemt het uit Christus.

De Here Jezus heeft Zelf gezegd: „Hij zal het uit het Mijne nemen”.

De Heilige Geest gaat uit van de Vader en van de Zoon. Daarover is strijd gevoerd tussen het Oosten en het Westen. Toen heeft de Kerk in het Westen vastgehouden aan het *Filioque*, d.w.z. dat de Heilige Geest niet alleen uitgaat van de Vader, zoals men in de Oosterse Kerk wilde, maar ook van de Zoon. Wanneer de Heilige Geest alleen van de Vader zou uitgaan, dan krijgen we, zoals de valse mystiek, de Buchmanbeweging, en vele secten leren, dit, dat de Heilige Geest ons *rechtstreeks* bezoekt, los van het verlossingswerk van Christus, ons leidt, ons zegt wat we doen moeten, ons bij de hand vat, enz. Maar dan wordt de eer van Christus geroofd. Ook de wederbarende kracht des Heiligen Geestes wordt ons gegeven als vrucht van het verlossingswerk van onze Here Jezus Christus.

Daarom is Zijn eerste werk, de zondaar in Christus in te lijven. Hij legt de band zo, dat wij één planting met Hem zijn geworden. Wie door de Heilige Geest geleid wordt, zal dan ook steeds uit de rijkdom en volheid van Christus putten. De rank ontvangt de sappen uit de Wijnstok. Wij worden, door de kracht des Heiligen Geestes, zo met onze Borg verenigd, dat wij ontvangen, door het geloof, de vergeving der zonden, door het bloed des kruises.

Hetgeen noch het licht der natuur, noch de wet doen kan, dat *doet God* door de kracht des Heiligen Geestes.

II. Door het Woord, dat van Christus spreekt.

God heeft een zeer nauwe band gelegd tussen de Heilige Geest en het Woord. De Heilige Geest werkt *met* dat Woord.

Velen maken een *tegenstelling* tussen Woord en Geest. Anderen maken Woord en Geest geheel *los* van elkaar.

Zij, die de werking van *het Woord alleen* nemen, moeten vervallen in *orthodoxisme*. Men kan dan hoogstens spreken van een historisch geloof. Ook de Remonstranten doen aan de werking van Gods Geest te kort. De prediking van het Evangelie is ten slotte volgens hen voldoende, om de mens, als hij maar wil, tot bekering en geloof te brengen.

Daartegenover staan die mensen, die *alleen* letten op de werking van *de Heilige Geest*. Zij zeggen als volgt: De prediking van het Woord betekent heel weinig. Het komt er maar op aan, dat de Heilige Geest in onze harten werkt. En dan gaan zij klagen over de kilheid in

de Kerk, waar de „zuivere leer” wordt gebracht. Och, die dogma's, wat heb je er aan! Vraag niet naar leerstellingen, maar naar leven. Zo krijgen zij almeer minachting voor de middelen der genade. Zij stellen het *inwendige* licht en de ervaring ver boven het Woord. Ze zoeken straks achter elke waarheid de waarheid. En de zaligheid wordt gebouwd op subjectieve grondslag.

Zij vergeten, dat de Heilige Geest is de *Geest van het Woord!*

Trouwens de Heilige Geest, de Geest van Christus, heeft de profeten en de apostelen gedreven. Hoe vaak lezen wij niet: *De Heilige Geest* zegt. En zou dan diezelfde Geest van Christus, dat Woord ongebruikt laten of negeren? Zeker, de prediking van het Woord moet *vergezeld* gaan van de werking des Heiligen Geestes. Dezelfde Geest, Die de schrijvers heeft *gedreven*, moet de kinderen Gods *leiden*. En de Heilige Geest werkt *met* het Woord. Hij past het toe aan de harten. God heeft het Woord en de Heilige Geest samengevoegd. En daarom moet het Woord bediend worden en recht bediend worden, zullen wij kunnen verwachten de werking van de Heilige Geest.

De Heilige Geest werkt met het gepredikte Woord.

Cornelius in Caesarea moet zenden naar Joppe, opdat Petrus kome met het Woord en zo werkt de Heilige Geest. De Heilige Geest opent het hart van Lydia, zodat zij acht neemt op het Woord, dat door Paulus wordt verkondigd.

Als maar het *Evangelie van Jezus Christus* wordt gebracht. *De bediening der verzoening*. Christus heeft, door Zijn voldoening, verzoening aangebracht voor de Zijnen. Dat Evangelie moet worden gepredikt. En dan neemt de Heilige Geest het uit Christus, Die in het Woord tot ons komt. Hij is de Geest van Christus, de Geest van het Woord.

Prof. Bavinck schrijft in zijn *Dogmatiek* IV. 504: „Daarmede wordt de Geest niet van het Woord losgemaakt of gescheiden, ook zelfs dan niet, wanneer Hij, gelijk bij kinderkens, de wedergeboorte werkt zonder enig middel der genade. Ook kinderkens, die door Hem worden wedergeboren, zijn kinderen des verbonds, van dat verbond, hetwelk het Woord Gods tot inhoud heeft en het sacrament tot een teken en zegel ontving. De Heilige Geest volgt Christus dus in Zijn gang door de historie. Hij bindt zich aan het Woord van Christus en werkt alleen in de naam en naar het bevel van Christus”.

Hetgeen dan noch het licht der natuur, noch de wet doen kan, *dat doet God door de kracht des Heiligen Geestes en door het Woord, of de bediening der verzoening, welke is het Evangelie van de Messias.*

III. Zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament.

Velen maken, zoals we reeds gezien hebben, een scherpe *tegenstelling* tussen het Oude en het Nieuwe Testament. Dan is het Oude Testament de wet en het Nieuwe Testament het Evangelie. Onder het Oude Testament zijn ze zalig geworden door de wet en in het Nieuwe Testament worden ze zalig uit genade, door Christus. Dit is een *onjuiste* voorstelling.

In het Oude Testament immers hebben wij Wet en Evangelie en in het Nieuwe Testament hebben wij ook Wet en Evangelie.

Wel is er *onderscheid* in de *bedelingen* van het genadeverbond, als we maar goed verstaan, dat het één en hetzelfde verbond der genade is. In het Oude Testament de *schaduwachtige* bedeling en in het Nieuwe Testament de *vervulling* in Christus. Ook onder het Oude Testament werkt Christus Zelf, door de dienst der schaduwen. Hij is daar tegenwoordig. Hij is daar werkzaam. Als ik de schaduw van iemand zie, dan moet de persoon er ook zijn, anders kan ik zijn schaduw niet zien. Christus treedt op als *de Engel des HEREN*.

Wanneer de Catechismus ons gezegd heeft, dat Jezus Christus de Middelaar is, ons van God gegeven, dan wordt daarna op de vraag: waaruit weet gij dat? geantwoord: „Uit het heilig *Evangelie*, hetwelk God Zelf eerstelijk in het Paradijs heeft geopenbaard, en daarna door de heilige Patriarchen en Profeten laten verkondigen, en door de offeranden en andere ceremoniën der Wet laten voorbeelden en ten laatste door Zijn eniggeboren Zoon vervuld”.

Het Evangelie van de Messias, het Woord, of de bediening der verzoening, begint dus in het paradijs. Er is maar één Weg en er is maar één Zaligmaker Jezus Christus. Niemand is

zalig geworden en niemand wordt zalig dan alleen door Hem. Ook de gelovigen van het Oude Testament zijn door Jezus zalig geworden, gelijk als wij.

God roept zondaren naar Zijn welbehagen.

Art. 7.

Deze verborgenheid van Zijn wil heeft God in het Oude Testament aan weinigen ontdekt, doch in het Nieuwe Testament (het onderscheid der volkeren nu weggenomen zijnde) heeft Hij haar aan meer mensen geopenbaard. Van welke onderscheidene toebedeling, de oorzaak niet moet gesteld worden in de waardigheid van het éne volk boven het andere, of in het beter gebruik van het licht der natuur, maar in het gans vrije welbehagen en de onverdiende liefde Gods; waarom ook degenen, wie buiten, ja tegen alle verdiensten zo groot een genade geschiedt, haar met een nederig en dankbaar hart moeten erkennen, maar in de anderen, wie deze genade niet geschiedt, moeten zij, met de Apostel de gestrengheid en rechtvaardigheid van Gods oordelen aanbidden, en die geenszins curieuselijk onderzoeken.

I. Deze roeping is niet algemeen.

De Schrift leert en de geschiedenis levert hiervan bewijs, dat niet alle mensen, hoofd voor hoofd, het Evangelie der verzoening horen verkondigen. Niet alleen, dat niet alle mensen zalig worden, maar ook dat velen er nooit van gehoord hebben. Dat zien wij reeds:

A. In het Oude Testament.

Deze verborgenheid van Zijn wil heeft God, in het Oude Testament, aan weinigen ontdekt.

Eerst zien wij de *heilige linie* en dan wordt straks Abraham afgezonderd en daarna komt het volk Israël naar voren als het volk, aan hetwelk de HERE Zijn Woord, inzettingen en rechten heeft bekend gemaakt. En dan staat er: „Alzo heeft Hij aan geen volk gedaan en Zijn rechten kennen zij niet”. [Psalm 147:19-20](#). Ja we lezen in [Hand. 14:16](#): „God heeft in de verleden tijden al de heidenen laten wandelen in hun wegen”.

Hij heeft Zich dus toen geopenbaard aan *weinigen*. Alleen het volk Israël heeft Hij verkoren boven andere volkeren, die Hij naar het goeddunken van hun hart heeft laten wandelen. Wel zijn toen ook *enkelingen* uit die volkeren toegebracht, maar ook zij waren zeer weinigen. Zij waren de eerstelingen, want de belofte was aan Abraham gegeven: „In u zullen alle geslachten der aarde gezegend worden”.

B. In het Nieuwe Testament.

Die belofte, aan Abraham gegeven, is in Christus vervuld en bij de uitstorting van de Heilige Geest werkelijkheid geworden. Toen is de muur des afscheidsels verbroken. Op de Pinksterdag heeft de Here de volken tot Zich geroepen, en hen doen toespreken *in hun eigen taal*. Christus toch heeft de opdracht gegeven, aan Zijn apostelen, dat zij zouden *heengaan* en het Evangelie zouden prediken aan alle volken, hen dopende in de Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes. En wij zien, hoe vooral de apostel Paulus dit heeft gedaan. We denken aan zijn zendingsreizen in Azië en in Europa.

Maar ook dan zijn er nog velen die het Evangelie niet horen. De zendingstaak blijft voor de Kerk bestaan, tot het einde der dagen. De Bijbel moet worden vertaald en het Evangelie moet worden gebracht. Maar duizenden bij duizenden sterven zonder ooit van de enige Zaligmaker te hebben gehoord.

Doch in het Nieuwe Testament (het onderscheid der volkeren nu weggenomen zijnde) heeft Hij haar aan meer mensen geopenbaard.

II. Waarom deze roeping niet algemeen is.

Deze onderscheiding mag NIET gezocht worden:

A. In de waardigheid van het ene volk boven het andere.

In het Oude Testament aan *weinigen*, in het Nieuwe Testament aan *meer*. Nu stellen wij de vraag, hoe dat komt. Welnu, Israël is niet beter geweest, dan de andere volken. De geschiedenis van het volk heeft dit bewezen. Toen Israël uit Egypte verlost is als het *Kind* van God, toen heeft God de baarmoeder, Egypte verworpen. Farao is hiervan het voorbeeld. En als Paulus daarover spreekt in [Romeinen 9](#), dan zegt hij: Wanneer Israël als volk in Maria de Zoon van God menselijke natuur heeft toebered, dan wordt ook dat volk verworpen, omdat het zijn Messias heeft gehecht aan het kruis. Israël is dan onder het oordeel der verharding. Daaruit blijkt, dat Israël niet beter is dan Egypte. De natuurlijke takken zijn afgehouden.

En in [Amos 9:7](#) lezen wij: Zijt gijlieden Mij niet als de kinderen der Moren, o kinderen Israëls, spreekt de HERE. Heb Ik Israël niet opgevoerd uit Egypteland en de Filistijnen uit Kaftor en de Syriërs uit Kir. Israël mocht er zich op beroemen, dat zij uit Egypte waren opgevoerd, want de Filistijnen zijn van Creta en de Syriërs uit Kir gekomen en opgevoerd door de HERE. En ook straks mogen wij er ons niet op verheffen, dat de HERE ons het Evangelie heeft doen brengen en anderen in de duisternis heeft laten voortleven.

Van welke onderscheiden toebedeling, de oorzaak niet moet gesteld worden in de waardigheid van het ene volk boven het andere.

B. In het beter gebruik van het licht der natuur.

De *Remonstranten* leren, dat de mens het licht der natuur zo wel kan gebruiken dat hij een meerdere zaligmakende genade zou kunnen bekomen. En dat God gereed zou zijn, om Christus aan alle mensen te openbaren. *Verwerping der Dwalingen* 3/4, 5. Maar ook dit is niet juist. Wanneer God aan een bepaald volk het Evangelie zendt, dan is dat niet, omdat ze het licht der natuur beter hebben gebruikt. Zij hebben er nooit naar gevraagd. Velen hebben het zelfs verworpen, als het werd gebracht. De diepst gezonken volken hebben vaak het Evangelie van genade ontvangen en door de werking des Heiligen Geestes zijn daar vele uitverkorenen toegebracht.

De oorzaak moet niet gesteld worden *in het beter gebruik van het licht der natuur*.

Die onderscheiding moet WEL gezocht worden: In het welbehagen Gods.

God vervult Zijn raad en doet al, wat Hem behaagt. Hij heeft *welbehagen* in zondaren, en daar ligt niets verdienstelijks voor de mens in. Dat is alleen Zijn *Zelfliefde*, waardoor Hij Zijn Woord en Zijn Geest zendt, waarheen Hij wil. God *vindt* niet de onderscheiding maar *maakt* ze. En onze vaders hebben op grond van Gods Woord de diepste grond van deze verborgenheid gezien in Gods vrij en onnaspeurlijk welbehagen. In Zijn ondoorgrondelijke liefde tot arme zondaren. Wanneer God naar verdienste had willen handelen, dan zouden de volken en mensen overgeleverd zijn aan het goeddunken van hun eigen boos hart. De oorzaak van deze onderscheiden toebedeling ligt *in het gans vrije welbehagen en de onverdiende liefde Gods*.

III. Wij moeten Gods genade dankend erkennen en Zijn rechtvaardigheid prijzen.

Nu komt de vraag op, hoe wij, met deze gegevens, hier tegenover moeten staan. Wanneer we delen in de grote genade Gods en het God behaagd heeft, ons te brengen onder de bediening der verzoening, ons bekend te maken met de weg der zaligheid en door Zijn Geest in ons te werken, zodat het Woord ook is toegepast aan ons hart, dan mogen wij zeggen: het is *buiten* verdienste, ja zelfs *tegen* alle verdienste. We gevoelen dan onze doemwaardigheid en onwaardigheid. En daarom kunnen wij ons nooit boven anderen verheffen. Wie buiten en tegen verdienste zo grote weldaad heeft ontvangen, moet dat met een nederig en dankbaar hart erkennen. Hij moet er ook eerlijk voor uitkomen en later niet doen, alsof hij zou uitmunten boven anderen, die het missen.

De genade maakt nooit hoogmoedig. Dat is onmogelijk.

Waarom ook degenen, wie buiten, ja tegen alle verdiensten zo groot een genade geschiedt, haar met een nederig en dankbaar hart moeten erkennen.

En hoe moeten wij nu staan tegenover hen, die deze genade niet ontvangen? De vraag komt toch op: waarom wel ik en niet zij? En dan zouden wij in de verborgenheden van Gods raad willen indringen. Dat mogen wij nooit doen. God geeft ons geen rekenschap van Zijn daden. Wij zullen nooit vorderen. Wij kunnen niet begrijpen. Hier valt alleen te aanbidden. We komen niet met onze critiek en ook niet met onze verdediging. Wij zeggen alleen met de Apostel Paulus: „O diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods, hoe ondoorzoekelijk zijn Zijn oordelen en hoe onnaspeurlijk zijn Zijn wegen. *Maar in de anderen, wie deze genade niet geschiedt, moeten zij, met de Apostel de gestrengheid en rechtvaardigheid van Gods oordelen aanbidden en die geenszins curieuselijk onderzoeken.*

Deze roeping Gods is ernstig gemeend.

Art. 8.

Doch zovelen als er door het Evangelie geroepen worden, die worden ernstiglijk geroepen. Want God betoont ernstiglijk en waarachtiglijk in Zijn Woord, wat Hem aangenaam is, namelijk, dat de geroepenen tot Hem komen. Hij belooft ook met ernst allen, die tot Hem komen en geloven de rust der zielen en het eeuwige leven.

I. Wie door het Evangelie geroepen worden, worden ernstig geroepen.

Omdat de Gereformeerden leren, dat de diepste grond van het feit, dat sommigen het Evangelie, door het geloof aannemen, en anderen het in ongeloof verwerpen, ligt in het welbehagen Gods, in Zijn verborgen wil en raad, daarom, zeggen de Remonstranten, kan de roeping Gods, volgens dit standpunt, *niet ernstig gemeend* zijn. Immers, zo zeggen zij, wanneer God roept tot geloof en bekering en dat geloof niet werkt door de Heilige Geest, hoe kan Hij dan dit ernstig menen. En dat klinkt inderdaad steekhoudend. Als we onze menselijke maatstaven aanleggen, dan hebben wij nog wel meer critiek tegen Gods raad. Paulus zegt zelfs tot die mensen: „Gij zult dan zeggen: Wat klaagt Hij dan nog?” (Rom. 9:19) Maar dan zegt de apostel meteen: „wie zijt gij o mens, die tegen God antwoordt” (Rom. 9:20). En zo is het hier ook. Wie zijt gij, o mens, die tegen God antwoordt? Wij komen met onze redeneringen *niet* tot de *conclusie*, dat God Zijn roeping ernstig meent, maar wij *gaan uit van ons geloofsvooroordeel*, dat het zo is. Dat staat als een paal boven water. Wij mogen zelfs niet veronderstellen, dat er van Godswege een roeping tot zondaren zou komen, die niet ernstig gemeend zou zijn. Wij willen niet wijs zijn, boven hetgeen wij behoren wijs te zijn. God meent, wat Hij zegt. Dat *hangt niet af van de uitkomst*, door onze onwil en ongelovigheid. Al zouden velen niet geloven, daarmee zijn de beloften Gods niet krachteloos gemaakt. De ernst der beloften hangt gelukkig niet af van onze aanvaarding, of verwerping der beloften. Daar komt bij, dat God bij de beloften ook altijd Zijn *bedreigingen* geeft. En die zijn *ook ernstig gemeend*. „Die in de Zoon gelooft, heeft het eeuwige leven, maar die de Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien, de toorn Gods blijft op hem.”

Is nu die belofte niet ernstig gemeend? Ja zeker, beide, zowel de belofte als de bedreiging.

Doch zovelen als er door het Evangelie geroepen worden, die worden ernstig geroepen.

II. God betoont ernstig, dat het Hem, aangenaam is, dat de geroepenen komen.

De roeping wordt in Gods Woord zo met volle nadruk op het hart gebonden van die haar horen. Het is, alsof de Here ons nodig heeft, zo dringt Hij aan. We kunnen altijd weer zien, hoe *aangenaam* Hij het vindt, dat Zijn roepstem wordt opgevolgd. De Here geeft ons de rijkste beloften, om ons maar te lokken. „O, alle gij dorstigen, komt tot de wateren en gij, die geen geld hebt, komt, koopt wijn en melk.” (Jes. 55:1) „Waarom geeft gij geld uit voor hetgeen niet verzadigen kan?” (Jes. 55:2) Christus Zelf heeft gezegd: „Komt allen tot Mij, die vermoeid en beladen zijt en Ik zal u rust geven” (Matth. 11:28).

Hoe smartelijk zegt Hij tot Jeruzalem: „Jeruzalem, Jeruzalem, hoe menigmaal heb Ik uw kinderen willen vergaderen, zoals een hen haar kiekens vergadert en gij hebt niet gewild” (Matth. 23:37; Lukas 13:34).

En de apostel zegt: „Wij bidden u van Christus' wege, alsof God door ons bade: Laat u met God verzoenen” (2 Cor. 5:20).

En om het nog meer aan te moedigen heeft de Here Jezus ook gezegd: „Die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen”.

Heel Gods Woord staat er vol van, dat het God bedroeft, als op Zijn roepstem geen acht geslagen wordt.

En daar moeten wij veel meer bij leven. Dat moeten wij goed verstaan. Ook als we het Evangelie brengen. Het moet de mensen op het hart gebonden worden. De Here betoont het in Zijn Woord ernstig en waarachtig. Daarom spreekt dat Woord van de diepe val des mensen. Gods Woord tekent de zondaar, zoals hij inderdaad is. Hij wijst hem op het eeuwig verderf, dat hij tegen gaat, als hij zich niet bekeert. De Here zegt: „Wendt u naar Mij toe, alle einden der aarde, want Ik ben God en niemand meer”. [Jesaja 45:22](#). En dan tekent Gods Woord ons ook de grote onpeilbare liefde Gods in Christus tot verlossing van zondaren. We worden gewaarschuwd en heel ernstig gewaarschuwd, dat wij ons niet zullen verharderen.

„Zo gij Zijn stem dan heden hoort, geloof Zijn heil- en troostrijk Woord, verhardt u niet, maar laat u leiden.”

En zo tekent de Schrift ons ook de heerlijke erfenis voor degenen, die door het geloof Christus omhelzen. Het is alles uit genade en voor niets te krijgen en het lijkt soms, of het al maar bij ons aangedrongen moet worden. Als ooit uitkomt de *onwil* des mensen, dan wel hier, als de Here zo ernstig moet roepen en moet tonen, hoe aangenaam het Hem is, dat de geroepen tot Hem komen. *Want God betoont ernstig en waarachtig in Zijn Woord, wat Hem aangenaam is, namelijk, dat de geroepen tot Hem komen.*

III. God belooft met ernst allen, die tot Hem komen, het eeuwige leven.

Die roeping, om tot Hem te komen, wordt nog aangedrongen, met de heerlijkste beloften. God zegt ons, wanneer wij komen tot Christus, dat wij zullen ontvangen de rust der zielen. De Here Jezus zegt Zelf: „Ik zal u rust *geven*”.

De door onweder voortgedrevenen zullen vertroost worden. Zij zullen vrede hebben. Zij zullen verkwikt worden, door de nabijheid des Heren. Nooit kan 't geloof te veel verwachten. En dan wordt ook beloofd een heerlijke toekomst, het eeuwige leven. Hij schenkt, uit goedheid, zonder peil, ons 't eeuwig, zalig leven.

Daarom mogen wij, als wij geroepen worden, ook pleiten op de beloften Gods, die in Christus ja en amen zijn. We mogen een beroep doen op Gods eigen Woord en op Zijn beloften. We mogen zeggen: „Ik laat U niet los, tenzij Gij mij zegent”. Zo staan wij sterk. Zou de Here het beloven en niet doen? Zou Hij het zeggen en niet bestendig maken?

Prof. Bavinck zegt in zijn dogmatiek: Dl. IV”, blz. 6:

„Daarom is ook de aanbidding des heils *van Gods zijde ernstig gemeend en oprecht*. Want Hij zegt in die aanbidding niet, wat Hij zal doen, of Hij het geloof zal schenken of niet. Dat heeft Hij Zichzelf voorbehouden en ons niet geopenbaard. Hij verklaart alleen, wat Hij *wil*, dat wij zullen doen, dat wij ons verootmoedigen zullen en ons heil in Christus rileen zoeken. Als daartegen ingebracht wordt, dat God dan toch de zaligheid aanbiedt, aan zulken, aan wie Hij besloten heeft, het geloof en de zaligheid niet te schenken, dan is dit een bezwaar, dat evenzeer van kracht blijft op het standpunt der tegenstanders. Want immers biedt God dan ook de zaligheid aan zulken, van wie Hij zeker, vast, onfeilbaar *weet*, dat zij niet zullen geloven.

Niet alleen toch volgens de Gereformeerden, maar volgens alle belijders van Christus staat de uitkomst der wereldgeschiedenis eeuwig en onveranderlijk vast. Het verschil is alleen, dat de Gereformeerden durven zeggen: die uitkomst is in overeenstemming met Gods wil en bedoeling. Wat is en geschiedt, moet God, al begrijpen wij het niet, hebben kunnen willen, behoudens al Zijn deugden en volmaaktheden, anders ware God geen God meer”.

Onze belijdenis spreekt hier duidelijk: *God belooft ook met ernst allen, die tot Hem komen en geloven, de rust der zielen en het eeuwige leven.*

Geroepenen die niet komen.

Art. 9.

Dat er velen door de bediening des Evangelies geroepen zijnde, niet komen en niet bekeerd worden, daarvan is de schuld niet in het Evangelie, noch in de Christus, door het Evangelie aangeboden zijnde, noch in God, Die door het Evangelie roept en zelfs ook die Hij roept, onderscheiden gaven mededeelt; maar in degenen, die geroepen worden; van dewelke sommigen, zorgeloos zijnde, het Woord des levens niet aannemen; anderen nemen het wel aan, maar niet in het binnenste huns harten en daarom is het, dat zij, na een kortstondige blijdschap van het tijdelijk geloof, wederom terugwijken; anderen verstikken het zaad des Woords dooide doornen der zorgvuldigheden en wellusten der wereld en brengen geen vruchten voort; hetwelk onze Zaligmaker leert in de gelijkenis van het zaad ([Matth. 13](#)).

I. Waar de schuld NIET ligt.

A. De schuld ligt niet in het Evangelie.

Nu wordt door de belijdenis een onderzoek ingesteld naar de *schuldvraag*. Velen, die geroepen worden door de bediening des Evangelies, komen niet en worden niet bekeerd. Waar ligt de oorzaak. Bij wie is de schuld?

Natuurlijk menen de *Remonstranten*, dat wij met onze opvatting van de verkiezing en de verwerping toch eigenlijk God de schuld moeten geven.

En daartegen gaat de belijdenis in. Willen zij zo de consequenties trekken, dan moeten zij het ook voor hun standpunt doen. Waarom zorgt God dan niet, dat allen het licht der natuur recht, gebruiken? Dat het Evangelie aan alle mensen hoofd voor hoofd wordt verkondigd? Dat zouden wij hun ook kunnen vragen. Maar we willen niet met *hun* dwaze argumenten werken. We willen ze wel bestrijden. De schuld ligt niet in het Evangelie. Aan allen wordt hetzelfde Evangelie van genade gepredikt. En dat Evangelie is zo eenvoudig. Men behoeft niet een bepaalde wetenschappelijke vorming gehad te hebben, om het te verstaan. Het is duidelijk voor de allereenvoudigsten.

De bediening der verzoening is voor rijken en armen, eenvoudigen en geleerden, voor oud en jong. Nooit zal iemand de schuld kunnen geven aan het Woord van God. *Dat er velen door de bediening des Evangelies geroepen zijnde, niet komen en niet bekeerd worden, daarvan is de schuld niet in het Evangelie.*

B. De schuld ligt niet in Christus.

Hoe kunnen zij Christus ooit de schuld geven? De kinderen van Jeruzalem hebben niet gewild. Hij is gekomen tot het Zijne en de Zijnen hebben Hem niet aangenomen. Christus breidt de armen ontfermend uit tot de grootste zondaren. Hij zegt Zelf: „Die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen”. „Komt allen tot Mij, die vermoeid en beladen zijt en Ik zal u ruste geven.”

„Zo iemand dorst heeft, die kome tot Mij, en drinke.”

Paulus zegt zelfs, dat hem, de *grootste* der zondaren, genade gegeven is, opdat nooit iemand zou kunnen zeggen: ik ben te groot zondaar, dan dat er voor mij behoud zou zijn.

Wij mogen Christus niet de schuld geven. De schuld ligt *niet in de Christus, door het Evangelie aangeboden zijnde*.

C. De schuld ligt niet in God.

De bewering van de Remonstranten, dat de schuld bij God moet liggen, als wij het standpunt van verkiezing en verwerping handhaven, is absurd. Die gevolgtrekking is ook zeer onlogisch. We gaan uit van ons geloofsvooordeel, dat God nooit de Auteur der zonde is.

God is dus ook niet de Auteur van het ongeloof. Hij doet niemand onrecht. Wie verloren gaat, gaat verloren door eigen schuld.

Wij moeten daarentegen zien op de grote lankmoedigheid en het grote geduld, dat God heeft met zondaren, die zich verhardden. Hij deelt zelfs aan hen, die het Woord horen, gaven mee. Ik denk daarbij aan hen, die verlicht zijn geweest en de goede gaven gesmaakt hebben, volgens *Hebreëen 6:4*. Judas heeft ook bijzondere gaven ontvangen, zodat hij het Woord kon prediken en ook wonderen heeft kunnen verrichten. Hoevelen, met een tijdgeloof, hebben ontvangen bijzondere gebedsgaven. Ze zullen er later een beroep op doen en zeggen: We hebben in Uw naam geprofeteerd en in Uw naam duivelen uitgeworpen en tot hen zal gezegd worden door Christus: Ik heb u nooit gekend.

Noch in God, Die door het Evangelie roept en zelfs ook die Hij roept, onderscheiden gaven mededeelt.

II. Waar de schuld WEL ligt.

De schuld ligt *in degenen, die geroepen worden*. Zij zelf zijn oorzaak, dat zij verloren gaan en met *vele* slagen geslagen zullen worden. Want dat zij het Evangelie gehoord hebben, zal hun oordeel verzwaren. Het zal Tyrus en Sidon verdraaglijker zijn in de dag des oordeels, dan hun.

Zij hebben de duisternis inderdaad liever dan het licht. Zij willen liever de zonde dienen dan God. Onder de geroepenen, die verloren gaan, omdat zij niet komen en zich niet bekeren, zijn verschillende mensen, die hier nader worden genoemd.

A. De harde harten.

Het is een kwestie van het *hart*. Sommigen verhardden hun harten zo, dat het zaad des Evangelies er niet eens in valt. Het valt bij de weg en wordt vertreden en vertrapt. *Bij de weg*, dat is het beeld van de beginnende verharding. Zij laten het Evangelie geheel aan zich voorbij gaan. Het raakt hen niet. Wordt gesproken over zonde en schuld, zij blijven onbewogen. Wordt Christus getekend in Zijn dierbaarheid en onmisbaarheid, zij blijven onverschillig. Zij gewinnen zo aan de waarheden, die ze gehoord hebben, dat zij zo maar lopen langs de rand van de afgrond. Zij zijn zorgeloos en nemen het Evangelie niet aan. *Van dewelke sommigen, zorgeloos zijnde, het Woord des levens niet aannemen.*

B. Degevoelige harten.

Bij hen valt het zaad in de aarde, waaronder een rots is. Voor het uiterlijke lijkt het prachtige teelaarde. Het zaad komt terstond op en belooft heel veel. Helaas, straks komen de wortelen op de harde rots en, omdat het geen diepte van aarde heeft, verdort het voordat de vrucht is gekomen.

Hier wordt gesproken over de gevoelige harten, de weke zielen. Als over ernstige dingen gesproken wordt, zijn zij licht bewogen. Bijna bewogen, christen te zijn. Zij jubelen, terwijl anderen nog klagen. Zij roemen, terwijl anderen nog twifelen. Zij staan met hun tranen dadelijk klaar. Het lijkt heel wat en het is niets. Wanneer de verdrukking komt, vallen ze af. Ze doen hun jas, als het warm wordt, heel gauw uit. Al het schone is voorbij. Er is geen hartgrondige bekering des harten. Het tijdgeloof houdt geen stand. Gevoelige harten zijn gauw overgehaald.

Anderen nemen het wel aan, maar niet in het binnenste huns harten, en daarom is het, dat zij, na een kortstondige blijdschap, van het tijdelijk geloof, wederom terugwijken.

C. De gedeelde harten.

Er zijn harde harten, gevoelige harten, ook gedeelde harten. De grond is wel dieper. Christus zegt, in de gelijkenis van de zaaier, dat er zaad valt in goede aarde, beste, vruchtbare grond, maar daar groeien de doornen en distelen ook, die niet worden uitgerooid, in de weg van geloof en bekering des harten.

Het zaad wordt gestrooid. Aanvankelijk schijnt alles goed te gaan. Maar dan komt het. De doornen en distelen winnen het en verstikken het goede zaad.

Zo zijn er velen, die onder de prediking van het Woord plaats nemen. Maar hun hart is niet vernieuwd, door de genade des Heiligen Geestes. Daar, in hun hart, zit en blijft

onuitroeibaar de zonde. En dan komt de strijd. De bezorgdheden groeien met de dag. Het gebedsleven wordt al minder. Wereldgewin brengt tevens zieleschade. Zij doen met de wereld mee. Zij kiezen niet beslist. Zij blijven hinken op twee gedachten. „Wat baat het een mens, zo hij de gehele wereld gewint en lijdt schade zijner ziel?”

Wij kunnen niet twee heren dienen. Hoe lang hinkt ge op twee gedachten? God wil beslistheid des harten, volkomen overgave aan onze Zaligmaker en Borg. Waarachtige bekering en geloof. Vruchten van geloof en bekering'.

Anderen verstikken het zaad des Woords, door de doornen der zorgvuldigheden en wellusten der wereld en brengen geen vruchten voort, hetwelk onze Zaligmaker leert in de gelijkenis van het zaad. (Matth. 13.)

Geroepenen, die wel komen.

Art. 10.

Maar dat anderen, door de bediening des Evangelies geroepen zijnde, komen en bekeerd worden, dat moet men de mens niet toeschrijven, alsof hij zichzelf door zijn vrije wil zou onderscheiden van anderen, die met even grote of genoegzame genade tot het geloof en de bekering voorzien zijn, (hetwelk de hovaardige ketterij van Pelagius stelt); maar men moet het Gode toeschrijven, Die, gelijk Hij de Zijnen van eeuwigheid uitverkoren heeft in Christus, alzo ook diezelfde in de tijd krachtiglijk roept, met het geloof en de bekering begiftigt, en uit de macht der duisternis verlost zijnde, tot het rijk van Zijn Zoon overbrengt, opdat zij zouden verkondigen de deugden Desgenen, Die hen uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht, en opdat zij niet in zichzelf, maar in de Here zouden roemen, gelijk de Apostolische schriften telkens getuigen.

I. Men moet het niet de mens toeschrijven.

Pelagius heeft geleerd, dat allen, die het Woord horen, de bediening der verzoening ontvangen, van God evangelijke genade hebben gekregen. Die genade bestaat dan hierin, dat God Zijn Woord geeft, van de Christus spreekt en hen beweladigt boven anderen. Maar dan hangt het verder ook geheel af van de vrije wil des mensen, of hij nu door het geloof wil komen tot Christus. Ze doen dan een beroep op teksten als: „God wil dat alle mensen zalig worden”. 1 Tim. 2:4. Waar gesproken wordt over de *geopenbaarde* wil des HEREN en ook dat aan *alle rangen* en *standen* van mensen het Evangelie wordt gebracht, zodat hun de weg der zaligheid wordt getoond.

De genade, die dus aan allen gegeven wordt, die het Evangelie horen, is voldoende, om te komen tot geloof en bekering, maar nu moet de mens beslissen, of deze genade inderdaad uitwerking zal hebben.

God zorgt dus voor het *kunnen* geloven en de mens moet zorgen voor het *willen* geloven. De Here geeft dus zoveel aan de mens, dat deze, als hij wil, nu ook verder de zaak in orde kan maken. En daaruit moet dan, volgens hun standpunt, verklaard worden, dat er ook geroepenen zijn, die wel komen tot Christus. Want deze onderscheiden met hun vrije wil zich van anderen.

Allen zijn voorzien met gelijke genade, om te komen tot het geloof. God stelt eerst allen op één lijn. En dan ziet gij daarna het grote onderscheid. Beide groepen gaan uit elkaar. Enerzijds de onwilligen en aan de andere kant, die door hun vrije wil besluiten de zaligheid te verwerven. De eersten laten hun kansen voorbij gaan, maar de anderen zijn zo flink, dat zij de kansen grijpen, die God hun geboden heeft.

We gevoelen wel, dat zo de zaligheid geheel in handen van de mens gelegd wordt, al wordt de naam „genade” nog heel dierbaar gebruikt.

Maar wij mogen *niet* spreken van *mogelijkheden*, die door onze hand werkelijkheden worden. God geeft ons, door Christus, de volle realiteit, de volle werkelijkheid.

Maar dat anderen, door de bediening des Evangelies geroepen zijnde, komen en bekeerd worden, dat moet men de mens niet toeschrijven, alsof hij zichzelf door zijn vrije wil zou onderscheiden van anderen, die met even grote of genoegzame genade tot het geloof en de bekering voorzien zijn (hetwelk de hovaardige ketterij van Pelagius stelt).

II. Men moet het Gode toeschrijven.

A. Hij heeft de Zijnen verkoren.

God heeft de Zijnen van eeuwigheid verkoren in Christus. De namen van de uitverkorenen staan geschreven in het boek des levens. De Vader heeft derhalve van eeuwigheid bepaald, wie er zalig zullen worden. Het bestek en de tekening zijn gemaakt. En dan weet ik, hoe het vast gebouw van Uwe gunstbewijzen, naar Uw gemaakt bestek, in

eeuwigheid zal rijzen. Zou deze Opperste Bouwmeester en Kunstenaar dan niet zorgen, dat al de levende stenen, die voor dat grote Godsgebouw bestemd zijn, ook toegebracht en bewerkt worden?

Maar men moet het Gode toeschrijven, Die, gelijk Hij de Zijnen van eeuwigheid uitverkoren heeft in Christus.

B. Hij roept hen krachtdadig.

De uitverkorenen horen het Woord Gods, het Evangelie der genade, in Christus. Maar de Heilige Geest legt dat Woord tevens in het hart. Ze worden geroepen en zo krachtig worden zij geroepen, dat ze ontwaken en opstaan en dan ook niet „neen” kunnen of durven zeggen. En zo worden zij *wedergeboren*. „Gij die wedergeboren zijt, niet uit vergankelijk, maar uit onvergankelijk zaad, door het eeuwig blijvende Woord van God.” „En dit is het Woord, dat u verkondigd wordt.”

Alzo ook diezelfde in de tijd krachtiglijk roept.

C. Hij begiftigt hen met geloof en bekering.

Aangezien dan alleen het geloof ons Christus en al Zijn weldaden deelachtig maakt, vanwaar komt zulk geloof? Van de Heilige Geest, Die het geloof in onze harten werkt, door de verkondiging van het heilig Evangelie en het sterkt door het gebruik der sacramenten. Zondag. 25, vr. 65.

Ook leert de Schrift, dat de waarachtige bekering door God gewerkt wordt. De Bijbel spreekt over de bekering als werk Gods *vijf maal* in het Oude Testament en *drie maal* in het Nieuwe Testament, dus *acht maal* in het geheel. Maar dan ook zo duidelijk, dat we weten, dat een zondaar, die zich bekeert, door God bekeerd is.

Deze weldaden ontvangen de uitverkorenen.

„Want wie onderscheidt u? En wat hebt gij, dat gij niet hebt ontvangen? En zo gij het ook ontvangen hebt, wat roemt gij, alsof gij het niet ontvangen hadt?” (1 Cor. 4:7)

God begiftigt met het geloof en de bekering.

D. Hij brengt hen tot het rijk van Zijn Zoon.

God verlost de Zijnen door Zijn Zoon, uit het geweld van de duivel. Niemand zou bij machte zijn dit te doen. Allen hebben de duisternis liever dan het licht. We werken niet mee, maar tegen. En wie het eigendom van Christus is, mag weten, dat Christus hem uit alle heerschappij des duivels verlost heeft. Hij heeft ons met lichaam en ziel van al onze zonden, niet met goud, of zilver, maar met Zijn dierbaar bloed, gekocht en van alle heerschappij des duivels verlost en ons alzo Zich tot een eigendom gemaakt.

Christus heeft de duivel overwonnen. Hij heeft aan deze sterke zijn vaten ontroofd. Hij heeft de gevegenen des Vaders getrokken uit de duisternis tot Gods wonderbaar licht. Nu behoren zij Christus toe. Zij *zijn* van Hem en zij *dienen* Hem, want zij zijn onderdanen van deze Koning, die in eeuwigheid regeert. Zij dienen Hem van harte. Zij hebben deel aan de erve der heiligen in het licht. *En uit de macht der duisternis verlost zijnde, tot het rijk van Zijn Zoon overbrengt.*

III. Daarom moeten wij roemen in de Here.

In de verkiezing en verlossing van zondaren worden Gods deugden openbaar. Hoe zien wij de genade Gods en Zijn grote barmhartigheid schitteren in de wegen, die Hij houdt met Zijn uitverkorenen. Ja, wat een tegenwerking ontvangen zij. Zij kunnen met hun vrije wil niet meewerken, maar ze werken door hun verdorven wil tegen. En dan die krachtdadige roeping, zodat ze gegrepen worden, aan de macht van de duivel onttrokken en overgezet in het koninkrijk van Jezus Christus, dat is alles zo ondoordringelijk en onnaspeurlijk.

En dan moesten wij nog eens kunnen zien de bijzondere wegen, die de Here houdt met ieder van Zijn verkorenen.

Alle roem is uitgesloten. Alle lijdelijkheid is ook uitgesloten. „Het is niet desgenen, die wil, noch desgenen, die loopt, maar des ontfermenden Gods.” „Wie roemt, die roeme in de Here.” (2 Cor. 10:17)

Opdat zij zouden verkondigen de deugden Desgenen, Die hen uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht en opdat zij niet in zichzelf, maar in de Here zouden roemen, gelijk de Apostolische Schriften telkens getuigen.

Hoe God Zijn welbehagen in de uitverkorenen uitvoert.

Art. 11.

Voorts, wanneer God dit Zijn welbehagen in de uitverkorenen uitvoert, en de ware bekering in hen werkt, zo is het, dat Hij niet alleen het Evangelie hun uiterlijk doet prediken, en hun verstand krachtiglijk door de Heilige Geest verlicht, opdat zij recht zouden verstaan en onderscheiden die dingen, die des Geestes Gods zijn; maar Hij dringt ook in tot de binnenste delen des mensen met de krachtige werking deszelfden wederbarenden Geestes; Hij opent het hart, dat gesloten is. Hij vermurwt, dat hard is. Hij besnijdt, dat onbesneden is. In de wil stort Hij nieuwe hoedanigheden en maakt dat die wil, die dood was, levend wordt; die boos was, goed wordt; die niet wilde, nu metterdaad wil; die wederspanning was, gehoorzaam wordt; Hij beweegt en sterkt die wil alzo, dat hij als een goede boom vruchten van goede werken kan voortbrengen.

I. Hij verlicht hun verstand door de Heilige Geest.

De *Remonstranten* leren, dat, in de ware bekering des mensen, geen nieuwe hoedanigheden, krachten, of gaven in de wil door God kunnen worden ingestort, en dat overzulks het geloof, waardoor wij eerst bekeerd worden en waarvan wij gelovigen genoemd worden, niet is een hoedanigheid, of gave, van God ingestort, maar alleen een daad des mensen en dat het niet anders gezegd kan worden een gave te zijn, dan ten aanzien van de macht, om daartoe te komen. *Verwerping der Dwalingen 3/4, 6.*

En ook dat de genade, waardoor wij tot God bekeerd worden, niet anders is dan een zachte aanrading; of (gelijk anderen dit verklaren) dat dit de alleredelste manier van werking is in de bekering des mensen, welke door aanrading geschiedt. En dat er niets is, waardoor deze aanradende genade alleen niet zou genoegzaam zijn, om de natuurlijke mens geestelijk te maken. *Verwerping der Dwalingen 3/4, 7.*

Welnu, tegen dit onschriftuurlijk gevoelen gaat onze belijdenis met kracht in. En wij mogen wel dankbaar zijn. Want dat eerste werk Gods wordt in de beide andere belijdenisgeschriften niet zo uitvoerig besproken. We zien het meer, dat door de ketteren de kerk gedrongen wordt zich rekenschap te geven van wat door Gods Woord ons wordt geleerd. Zo wordt het kwade door God ten goede gekeerd. Wij komen er niet met uiterlijke aanrading alleen, alsof de Prediking van het Evangelie, zonder meer, voldoende zou zijn. De Heilige Geest, Die de mensen Gods gedreven heeft, om dat Woord te boek te stellen, wil de kinderen Gods leiden en Hij wil hun verstand, dat verduisterd is, verlichten.

Van nature verstaan wij niet de dingen, die des Geestes Gods zijn. Wij zijn van nature blind. En wij moeten zien. Ogen hebben, om te zien. Welnu, dat werkt God door Zijn Geest in ons. Door het getuigenis des Geestes in ons hart stemmen wij toe, dat de Bijbel is het onfeilbaar Woord van God. Dan horen wij Gods stem.

Voorts, wanneer God dit Zijn welbehagen in de uitverkorenen uitvoert, en de ware bekering in hen werkt, zo is het, dat Hij niet alleen het Evangelie hun uiterlijk doet prediken en hun verstand krachtiglijk door de Heilige Geest verlicht, opdat zij recht zouden verstaan en onderscheiden de dingen, die des Geestes Gods zijn.

II. Hij bewerkt hun hart door de Heilige Geest.

Het werk van de Heilige Geest bestaat niet alleen in de verlichting des verstands. Hij opent ook het hart en Hij komt in dat hart. Hij maakt woning in de harten der verkorenen. Want uit het hart zijn de uitgangen des levens. Het hart is het centrum. Het grote onderscheid tussen schijn geloof en zaligmakend geloof is, dat het zaligmakend geloof een *zaak des harten* is.

Een *historisch* geloof richt zich in hoofdzaak op het *verstand*. Een voor waar houden, wat in de Bijbel staat, zonder meer. Dit is alleen vrucht van opvoeding.

Een *tijdgeloof* hecht zich alleen aan het *gevoel*. Het is een tijdelijk met gevoelige aandoeningen zich verblijden in de dingen van Gods koninkrijk.

Het *wondergeloof* richt zich eenzijdig op de *wil*. Het geloof, dat door, of aan ons, een wonder kan geschieden.

Het *ware geloof* is een zaak des *harten*. De Heilige Geest dringt in tot de binnenste delen des mensen. Ons hart is gesloten, maar Hij opent het, zodat het zaad des Evangelies er in valt. Ons hart is hard als steen, onaandoenlijk voor de dingen van Gods koninkrijk. We zien dat duidelijk in de wereld en wij zijn van nature niet beter. Maar de Heilige Geest vermurwt het. Ons hart is onbesneden. Stefanus zegt tot de mannen van het sanhedrin: „Gij hardnekkigen en onbesnedenen van hart en oren! Gij wederstaat altijd de Heilige Geest, gelijk uw vaders alzo ook gij”. *Hand. 7:51*.

Maar dat onbesneden hart wordt door de Heilige Geest besneden.

Maar Hij dringt ook in tot de binnenste delen des mensen met de krachtige werking deszelfden wederbarenden Geestes; Hij opent het hart, dat gesloten is. Hij vermurwt, dat hard is. Hij besnijdt, dat onbesneden is.

III. Hij bewerkt hun wil door de Heilige Geest.

Het wilsleven is van geweldige betekenis. O, die wil is zo verdorven. Hoe erg zal het wezen, als Christus tot de ongelovigen zal zeggen: „Gij hebt *niet gewild*”. Ook tot Jeruzalem heeft de Here dat gezegd. En wij zien het ook in de practijk van het leven. Wij zijn niet als een stok en een blok, die van de ene plaats naaide andere gebracht kunnen worden, zonder de minste tegenstand. Wij *verzetten* ons van nature en willen niet. We werken heus niet mee, maar tegen.

Neem maar eens een kind mee, dat niet wil. Neem maar eens een inbreker mee, die niet wil. Wat een inspanning kost dat. En dan gaan ze straks *gedwongen* mee.

Gode zij dank, zo is het hier niet. De Heilige Geest bewerkt hun wil. Zij worden *gewillig gemaakt*. Dat is het grote wonder van genade. Dat vijanden vrienden worden, dat zij, die zich verzetten, niet alleen de strijd opgeven, maar onder de banier van Jezus Christus zich scharen. God wil hebben een *bereidwillig* volk. Dat is er niet. Daarom *maakt* Hij bereidwillig. Het rad wordt omgekeerd. De wagen die naar beneden ging, gaat nu naar boven. In de wil worden nieuwe hoedanigheden ingestort.

De wil was dood. Alleen het kwade, de zonde, wordt door die dode wil gekozen. En nu wordt die dode wil levend gemaakt. Naar Christus strekt zich al mijn lust en liefde heen. De boze wil wordt goed. Diezelfde wil, die alleen het boze wilde, omdat hij boos was, is nu goed gemaakt. Nu willen wij het goede, al moeten we vaak met Paulus zeggen: „Het goede, dat ik wil, doe ik niet en het kwade, dat ik niet wil, dat doe ik”. Het schip gaat in tegenovergestelde richting, maar de zuigkracht van de stroom is nog zo sterk.

De wil, die niet wilde, wil nu metterdaad. En de wederspannige wordt *gehoorzaam*. Het is een groot wonder van genade. Ge zoudt dezelfde mensen niet meer herkennen. De wereld zegt, dat ze *dwaas* geworden zijn. Gods volk zegt, dat ze bewerkt zijn dooide krachtige werking van de Heilige Geest. En nu kunnen de vruchten niet uitblijven. Nu kunnen wij wandelen in de geboden des Heren. We hebben een vermaak in de wet Gods, naar de inwendige mens. Het paradijswerk herleeft. De verkiezing maakt de mensen nooit lijdelijk. Het is onmogelijk, dat wie Christus door een waar geloof is ingelijfd, niet zou voortbrengen vruchten der dankbaarheid. De boom is goed geworden en die goede boom draagt goede vruchten. Gods vrijmachtige genade brengt ons tot de hoogste werkzaamheid des geloofs. *In de wil stort Hij nieuwe hoedanigheden en maakt dat die wil, die dood was, levend wordt; die boos was, goed wordt; die niet wilde, nu metterdaad wil; die wederspannig was, gehoorzaam wordt; Hij beweegt en sterkt die wil alzo, dat hij als een goede boom vruchten van goede werken kan voortbrengen.*

De wedergeboorte.

Art. 12.

En dit is die wedergeboorte, die vernieuwing, nieuwe schepping, opwekking van de doden, en levendmaking, waarvan zo heerlijk in de Schrift gesproken wordt, dewelke God zonder ons in ons werkt. En deze wordt in ons niet teweeggebracht door middel van de uiterlijke prediking alleen, noch door aanrading, of zulke manier van werking, dat, wanneer God nu Zijn werk volbracht heeft, het alsdan nog in de macht des mensen zou staan wedergeboren te worden, of niet wedergeboren te worden, bekeerd te worden of niet bekeerd te worden.

Maar het is een gans bovennatuurlijke, een zeer krachtige, en tegelijk zeer zoete, wonderbare, verborgene en onuitsprekelijke werking, dewelke, naar het getuigenis der Schrift (die van de Auteur van deze werking is ingegeven) in haar kracht niet minder noch geringer is dan de schepping of de opwekking der doden; alzo dat al diegenen, in wier harten God op deze wonderbaarlijke wijze werkt, zekerlijk, onfeilbaar en krachtiglijk wedergeboren worden, en daadwerkelijk geloven. En alsdan wordt de wil, zijnde nu vernieuwd, niet alleen van God gedreven, en bewogen, maar van God bewogen zijnde, werkt hij ook zelf. Waarom ook terecht gezegd wordt, dat de mens, door de genade, die hij ontvangen heeft, gelooft en zich bekeert.

I. Hoe God de wedergeboorte NIET werkt.

A. Niet met onze hulp.

In de *Verwerping der Dwalingen* 3/4, 8 lezen wij, dat de Remonstranten leren: „Dat God zulke krachten Zijner almogendheid in de wedergeboorte des mensen niet gebruikt, waardoor Hij diens wil krachtig en onfeilbaar zou buigen tot geloof en bekering; maar dat al de werkingen der genade volbracht zijnde, dewelke God gebruikt om de mens te bekeren, de mens nochtans Gode en de Heilige Geest, wanneer Hij Zijn wedergeboorte voor heeft en hem wederbaren wil, alzo kan weerstaan en metterdaad ook dikwijls wederstaat, dat hij zijns zelfs wedergeboorte ganselijk belet, en het overzulks in zijn eigen macht blijft wedergeboren te worden of niet”.

De *Remonstranten* leren dus, dat de mens, als God hem wil wederbaren, dit kan weerstaan en *beletten*, zodat het in zijn eigen macht blijft, of hij wedergeboren zal worden, of niet.

Hij kan dus zó tegenwerken, dat het niet gebeurt en hij kan zo meehelpen, dat het wel gebeurt.

Daartegenover zegt de belijdenis, dat de wedergeboorte, waarvan zo heerlijk in de Schrift gesproken wordt, *door God, zonder ons, in ons gewerkt wordt. Zonder ons, in ons.* Nu verstaan wij, waarom de belijdenis zich hier zo uitdrukt. Zo beslist. Geheel zonder ons. God doet het geheel alleen in ons. Dus niet met onze hulp.

Dat kan ook niet anders. De naam zegt het al.

In de Schrift wordt in *verschillende zin* over de wedergeboorte gesproken:

1. De *wedergeboorte des harten*. [Joh. 3:3](#), [Joh. 3:5](#). Dus de *vernieuwing des harten*. [1 Petrus 1:23](#).
2. De *vernieuwing van geheel ons leven*. [Titus 3:5](#), [Rom. 6:3](#). Dus de gehele vernieuwing van de mens, die de heiligmaking ook omvat.
3. De *vernieuwing van de gehele schepping*. [Matth. 19:28](#). De wedergeboorte van hemel en aarde.

Wij denken, als wij over de wedergeboorte spreken, meestal aan de eerste betekenis. Door de krachtdadige roeping van de Heilige Geest worden de uitverkorenen wedergeboren. God *zegt*: er zij licht (krachtdadige roeping) en er *is* licht (de wedergeboorte). Daarom staat de wedergeboorte, zowel bij de volwassenen, als ook bij de kinderen, *in verband met het Woord*. Zij geschiedt binnen de kring van het verbond der genade, daar, waar de akker is

van Gods Woord, waar dat Woord gepredikt en gezaaid wordt. „Wedergeboren uit onvergankelijk zaad.” [1 Petr. 1:23](#). En nu gebruikt de belijdenis voor deze wedergeboorte verschillende namen.

Wedergeboorte. Opnieuw geboren, want we zijn dood in zonden en misdaden.

Vernieuwing. Het oude is voorbij gegaan, ziet het is alles nieuw geworden.

Nieuwe schepping. God werkt herscheppend. Bij de schepping zegt God: „er zij licht” en hier zegt God: „Er zij leven”.

Opwekking van de doden. De dorre doodsbeenderen worden levend gemaakt. Ontwaakt, gij die slaapt en staat op uit de doden en Christus zal over u lichten.

Levendmaking. God maakt de dode zondaar levend.

En dit is de wedergeboorte, die vernieuwing, nieuwe schepping, opwekking van de doden en levendmaking, waarvan zo heerlijk in de Schrift gesproken wordt, dewelke God zonder ons in ons werkt.

B. Niet door de prediking alleen.

God werkt het geloof door de Heilige Geest, Die daarbij ook gebruikt de verkondiging van het Evangelie. Maar in die prediking ligt niet de kracht tot wedergeboorte. De Heilige Geest werkt *met* het Woord. En daarom kunnen de dienaren des Woords het Woord niet verder brengen, dan tot vóór de poort van het hart. Zij kunnen het niet *in* het hart leggen, en doen doordringen tot de binnenste delen. Velen, die het Woord gehoord hebben, zullen verloren gaan.

Er zijn er zelfs, die het Woord gaarne horen en met vreugde ontvangen, en het toch verwerpen. *En deze wordt in ons niet teweeggebracht, door middel van de uiterlijke prediking alleen.*

C. Niet door aanrading.

Noch door aanrading. De Remonstranten leren, „dat de genade, waardoor wij tot God bekeerd worden, niet anders is dan *een zachte aanrading*; of (gelijk anderen dit verklaren) dat dit de alleredelste manier van werking is in de bekering des mensen, welke *door aanrading* geschiedt; en dat er niets is, waardoor deze *aanradende genade* niet zou genoegzaam zijn om de natuurlijke mens geestelijk te maken, ja, dat God niet anders de toestemming van de wil voortbrengt, dan door *deze wijze van aanrading*”.

En zo zegt de belijdenis dan: „Dit is gans Pelagiaans en in strijd met de gehele Heilige Schrift, dewelke, behalve deze nog een andere en veel krachtiger en Goddelijker manier van werking des Heiligen Geestes in de bekering des mensen erkent; gelijk bij Ezechiël: Ik zal u een nieuw hart geven en zal een nieuwe geest geven in het binnenste van u; en Ik zal het stenen hart uit uw vlees wegnemen en zal u een vlezen hart geven. [Ez. 36:26](#). *Verwerping der Dwalingen* 3/4, 7. Hier hebben wij niets meer bij te zeggen. De wedergeboorte geschiedt niet door aanrading.

D. Niet afhankelijk van de wil des mensen.

De Remonstranten zeggen, dat de mens *zelf beslissen zal*, of hij de wedergeboorte zal aanvaarden, ja dan neen. Wat blijft er dan van Gods werk en van Zijn genade over? God geeft, volgens hen, de wagen eerst een duw en dan hangt het er maar van af, of de mens nu verder wil duwen en de wagen op gang wil houden, of niet. God moet hem eerst even helpen, want hij alléén kan de wagen niet op gang krijgen, en dan moet de mens zelf maar verder zorgen. Het wordt een wanhopige poging, om de menselijke verantwoordelijkheid te handhaven, ten koste van de genade Gods. Zo wordt Gods eer aangerand. Daarom zegt de belijdenis zo duidelijk: dat de wedergeboorte in ons *niet* wordt teweeggebracht *door zulke manier van werking, dat, wanneer God nu Zijn werk volbracht heeft, het alsdan nog in de macht des mensen zou staan wedergeboren te worden, of niet wedergeboren te worden, bekeerd te worden, of niet bekeerd te worden.*

II. Hoe God de wedergeboorte WEL werkt.

A. Door de wonderlijke werking des Heiligen Geestes.

Hier wordt over de *Auteur* van deze werking gesproken. De naam van de Heilige Geest wordt *niet genoemd*, maar *wel* wordt gezegd, dat *de Auteur* van deze werking *de Heilige Schrift heeft ingegeven*. De Heilige Geest heeft de schrijvers gedreven, geïnspireerd. „Al de Schrift is van God ingegeven.” „De heilige mensen Gods, door de Heilige Geest gedreven zijnde, hebben gesproken.” Welnu, de Heilige Geest leert ons in de Schrift, die door Hem geïnspireerd is, wat de wedergeboorte is, die door Hem gewerkt wordt in de harten der uitverkorenen.

Dat is zo echt. Nu kunnen wij ook niet falen.

Zo weten wij, dat de wedergeboorte niet van beneden is, zoals de natuurlijke geboorte, maar van boven. Dat betekent het woord *bovennatuurlijk* hier. Wel vinden wij in de „geboorte” een beeld van de „wedergeboorte”, die uit God is.

Deze werking des Heiligen Geestes is *zeer krachtig*. Zo krachtig, dat de mens niet kan zeggen: ik wil niet. Hij kan hier geen beslissing nemen, of de wedergeboorte in hem zal plaats vinden, of niet. Als God werkt, wie zal dan keren?

Dan noemt de belijdenis deze werking *zeer zoet, wonderbaar, verborgen en onuitsprekelijk*.

Zoet, want het gaat niet dwingend met geweld. De Heilige Geest werkt ook als de dauw, onmerkbaar en onhoorbaar vaak. *Wonderbaar*, nooit te verklaren, of te begrijpen. Hier weidt mijn ziel met een verwond'rend oog. Ook werkt Hij daar, waar wij het soms niet verwachten, zodat een vervolger der kudde een herder wordt. *Verborgen*. We kunnen de werking des Geestes niet onderzoeken. We kunnen Hem ook niet voorrekenen, noch narekenen. Zijn werk is *onuitsprekelijk*, niet te verklaren, niet te ontleden.

Maar het is een gans bovennatuurlijke, een zeer krachtige en tegelijk zeer zoete, wonderbare, verborgene en onuitsprekelijke werking, dewelke, naar het getuigenis der Schrift (die van de Auteur van deze werking is ingegeven) in haar kracht niet minder, noch geringer is dan de schepping, of de opwekking der doden.

B. Door de krachtdadige werking des Heiligen Geestes.

Zij is niet minder noch geringer dan de schepping, of de opwekking uit de doden. Als God scheidt, is er niets, dat meewerkt. Hij spreekt en het is, Hij gebiedt en het staat. Hij roept de dingen, die niet zijn, alsof zij waren.

Wanneer de Here Lazarus opwekt, dan kan hij zelf dit niet weerstaan en ook niet tegenwerken. Die werking Gods tot schepping, of tot opwekking uit de doden is krachtdadig en zo is het ook met de werking des Geestes in de wedergeboorte.

De prediking van het Evangelie kan het hoogstens brengen tot een historisch, of tijd- of wondergeloof. Maar hier is het *alzo, dat alle diegenen, in wier harten God op deze wonderbaarlijkste wijze werkt, zekerlijk, onfeilbaar wedergeboren worden en daad-loerkeljk geloven*.

Niemand kan deze wedergeboorte beletten, of weerstaan. Allen, in wier hart de Heilige Geest werkt, worden inderdaad zekerlijk wedergeboren en zij komen tot geloof en bekering.

C. Door de wil tot geloofs werkzaamheid te brengen.

Dat is het Goddelijke en wonderlijke. God werkt door Zijn Geest in ons en zonder ons, maar Hij brengt de gelovige tot zelfwerkzaamheid. Het levend geloof werkt en brengt vruchten voort. Wie een oog ontvangen heeft, gaat zien, wie een oor heeft ontvangen, gaat horen. De dode, die levend gemaakt is, gaat wandelen. De wil wordt vernieuwd en bewogen. Maar dan ook zo door God bewogen, dat die wil *zelf ook werkt*. En ook dat geschiedt alleen door de kracht Gods.

Het is niet zo, dat de wagen van God een duw krijgt en nu vanzelf maar moet verder rijden. Neen, de motor wordt geregeld bewogen en zo draaien nu de wielen. De wagen wordt niet gesleept, maar *gereden*.

Dan verstaan wij ook die tekst: „Werkt uws zelfs zaligheid met vreze en beven, want het is God, Die *in u werkt, beide het willen en het werken, naar Zijn welbehagen*”. De mens is

mens gebleven. God herstelt het oorspronkelijke en vernieuwt ons naar Zijn beeld. We hebben hier de herschepping.

En alsdan wordt de wil, zijnde nu vernieuwd, niet alleen van God gedreven en bewogen, maar van God bewogen zijnde, werkt hij ook zelf. Daarom ook terecht gezegd wordt, dat de mens, door de genade, die hij ontvangen heeft, gelooft en zich bekeert.

Wat is die belijdenis toch mooi. Gezonde taal. De volle verantwoordelijkheid van de mens wordt gehandhaafd. Het is alles genade en door die genade gelooft de mens en bekeert hij zich. Zodat wij dan ook vrijmoedig mogen komen met de roepstem tot geloof en bekering van zondaren, want God geeft, wat Hij eist. Hij werkt, wat Hij van ons vraagt. Laten wij bij deze belijdenis leven.

De wijze waarop God werkt.

Art. 13.

De wijze van deze werking kunnen de gelovigen in dit leven niet volkomenlijk begrijpen; ondertussen stellen zij zich daarin gerust, dat zij weten en gevoelen, dat zij door deze genade Gods met het hart geloven en hun Zaligmaker liefhebben.

I. De wijze, waarop God werkt, is niet te begrijpen.

We lopen gevaar, dat wij indringen in dingen, die ons verstand niet vatten kan. We zien nu in een spiegel, als in een duistere rede. Wij moeten altijd onderscheid maken tussen *kennen* en *begrijpen*. We kunnen God niet begrijpen. God is groot en wij begrijpen het niet. Maar we kunnen God wel zuiver kennen.

Wij zijn geen irrationalisten. Wat *boven* de rede is, is daarom nog *niet tegen* de rede. Een kind kan zijn geleerde vader niet begrijpen en toch heel goed kennen. Zo is het ook met de wijze, waarop God werkt.

De wijze van deze werking kunnen de gelovigen in dit leven niet volkomen begrijpen.

De *dialectische theologie* zoekt haar kracht in het irrationele, wat *tegen* onze rede is en meent, dat God, door Zijn Souvereiniteit, het tegenredelijke doet. Een paradox is, volgens hen, *tegen de rede*, en volgens ons *tegen de heersende mening*. Wij zeggen, dat de werking des Geestes wel gaat boven onze rede, maar niet tegen onze rede. God laat er ons ook wel iets van verstaan, voorzover Hij het ons heeft geopenbaard. Daarom staat hier ook, dat wij die werking niet *volkomen* kunnen begrijpen in dit leven.

Daarom beginnen wij te geloven. We hebben ons geloofsvooroordeel op grond van de Schrift. Niemand is trouwens neutraal. Ook het ongeloof heeft een geloofsstandpunt, dat tegen Gods Woord ingaat. Maar het ongeloof gaat ook uit van haar veronderstellingen.

Zo beginnen wij te geloven, wat God ons in Zijn Woord heeft geopenbaard. Dat staat voor ons vast! Dat strijdt niet tegen ons verstand, wel tegen ons *natuurlijk* verstand. Maar het verstand wordt verlicht, door de Heilige Geest. De natuurlijke mens verstaat niet de dingen, die des Geestes Gods zijn. Zo is het ook, ten opzichte van dit vraagstuk. Er gaan door de Schrift *twee lijnen*. De *eerste* is, dat *God alles werkt*, dat de Heilige Geest wederbaart. Dat God het geloof werkt en versterkt en in stand houdt. „Zo is het dan niet desgenen, die loopt, maar des ontfermenden Gods.”

Maar daarbij blijven we niet staan. Want dezelfde Schrift openbaart ons, dat *wij ten volle verantwoordelijk* zijn, zodat, als de Heilige Geest de wedergeboorte gewerkt heeft, de gelovige ook inderdaad gelooft en zich bekeert.

De Eerste Oorzaak brengt de tweede oorzaak in beweging. Wie met zijn geloof werkzaam is, zegt, het is Gods werk in mij en zelf gelooft hij. Wie zich bekeert, geeft God de eer en hij strijdt tegen de zonde.

En als ge dan vraagt: kunt ge ons zeggen, *hoe* die werking is, en hoe dat alles in bijzonderheden toegaat, dan moeten wij antwoorden: dat kunnen wij *niet begrijpen*. We kunnen het niet verklaren. We staan hier voor een mysterie.

En bij dat mysterie is het één van tweeën: *óf* we verwerpen het, *óf* we geloven en aanvaarden het. De wijze, waarop God werkt, is niet te begrijpen.

II. De wijze, waarop God werkt, is wel te kennen.

Dat wij niet begrijpen kunnen, maakt ons niet onrustig. We *roeten* en dat weten des geloofs is zo vast, dat het nog sterker is dan wetenschappelijke kennis. De ongelovige zegt te weten, omdat hij *veronderstellingen* heeft en daarop bouwt. De gelovige weet, omdat zijn Vader het hem heeft gezegd en zijn Vader weet het en openbaart het. Wat God door Zijn Geest in ons werkt, gaat niet buiten ons om. Immers zij geloven en hebben hun Zaligmaker lief. Dat weten zij en zij weten ook, dat dit niet hun werk is, maar Gods werk. Zo worden zij

door God geleerd. Wij weten, dat Hij in ons werkt, beide het willen en het werken, naar Zijn welbehagen. Daarom verootmoedigen zij zichzelf, als de liefde verflauwt. Zij bidden om versterking van hun geloof in dagen van inzinking. Zij strijden tegen de zonde en willen graag opwassen en toenemen in de kennis des Heren. Maar zij willen in die verborgenheden geenszins *indringen*.

Zij weten daarom, dat zij de wereld ook nooit kunnen *overtuigen*. Daarom gaan zij door het geloof getuigen. *Ondertussen stellen zij zich daarin gerust, dat zij weten en gevoelen, dat zij door deze genade Gods met het hart geloven en hun Zaligmaker liefhebben.*

Het geloof is een gave Gods.

Art. 14.

Zo is dan het geloof een gave Gods; niet, omdat het aan de vrije wil des mensen van God wordt aangeboden, maar omdat het de mens metterdaad wordt meegedeeld, ingegeven en ingestort; ook niet daarom, dat God alleenlijk de macht om te geloven zou geven, en daarna de toestemming of het daadwerkelijk geloven van de vrije wil des mensen verwachten; maar omdat Hij, Die daar werkt het willen en het werken, ja alles werkt in allen, in de mens tweebrengt beide, de wil om te geloven en het geloof zelf.

I. Hoe dit NIET moet worden verstaan.

A. Niet, omdat het aan de vrije wil des mensen wordt aangeboden.

De *Remonstranten* leren, dat, in de ware bekering des mensen, geen nieuwe hoedanigheden, krachten, of gaven in de wil door God kunnen worden ingestort, en dat overzulks het geloof, waardoor wij eerst bekeerd worden en waarvan wij gelovigen genoemd worden, *niet* is een hoedanigheid of *gave*, van God ingestort, maar alleen *een daad des mensen* en dat het *niet anders* gezegd kan worden *een gave* te zijn, dan *ten aanzien van de macht om daartoe te komen*.

Daar hebt ge nu weer het fijne puntje. Ze zeggen, dat het geloof niet een gave Gods is, maar een daad des mensen. Wil men nog spreken van gave Gods, welnu dan alleen in die zin, dat men er zo toe kan komen.

Het wordt dus aan de vrije wil des mensen aangeboden.

De Schrift leert zeer duidelijk, dat het geloof, maar dan in volle zin, een gave Gods is. „Want uit genade zijt gij zalig geworden, door het geloof en dat niet uit u, het is Gods gave, niet uit de werken, opdat niemand roeme.” [Efeze 2:8-9](#). Volgens de *Remonstranten* bestaat de *gave* Gods alleen in het *aanbod*.

Niet in het geven. Het hangt dan verder alles af van de vrije wil des mensen. Neen, zo is het niet. Zo is *dan het geloof een gave Gods; niet, omdat het aan de vrije wil des mensen van God wordt aangeboden*.

B. Niet, omdat God alleen de macht geeft om te geloven.

De *Remonstranten* leren dat wel. Als ze nog van gave Gods spreken, dan wordt dit alleen zo gezegd ten aanzien van de macht om daartoe te komen. De mens krijgt dus van God de macht om te komen tot het geloof. Wat hij daarmee nu verder doet en werkt, moet hij zelf weten. Hij kan die macht gebruiken en hij kan die macht ongebruikt laten. Dat staat geheel aan hem. Ik begrijp niet, hoe men dan nog van genade en genadegave durft te spreken. Want alles wordt gelegd in handen van de mens en de uitkomst is geheel onzeker.

Alle troost wordt eenvoudig weggenomen.

Daarom zegt de belijdenis: *Ook niet daarom, dat God alleenlijk de macht om te geloven zou geven*.

II. Hoe dit WEL moet worden verstaan.

A. Het wordt de mens ingegeven.

Hier zien wij inderdaad de betekenis van het geloof, als gave Gods. De *Remonstranten* zeggen: Het geloof is een gave Gods, want God biedt het ons aan en wij kunnen aannemen en vasthouden, of ook weigeren en loslaten.

Wij zeggen: Het geloof is een gave Gods, want God biedt het ons niet maar aan, doch Hij *geeft* het ons in onze handen, neen Hij deelt het ons mee, zodat wij het deelachtig zijn geworden, zodat wij het *bezitten*. Het wordt ons *ingegeven*, geïnspireerd (inspiretur). De Heilige Geest geeft het in ons, zodat het één met ons is geworden. Het wordt ons ingestort.

We spreken van de uitstorting des Heiligen Geestes op de Pinksterdag in de kerk en hier wordt gesproken over de instorting van het geloof door de Heilige Geest in ons hart, zodat de Heilige Geest nu ook woning in ons hart heeft gemaakt. Dat is de diepere betekenis van het geloof als gave Gods. Wie het zo heeft ontvangen, kan het niet meer loslaten. Wie het zo *in* zich heeft, zal het vasthouden. Door dat geloof worden wij Christus ingelijfd. Zijn we leden van een en hetzelfde lichaam, waarvan Christus het Hoofd is.

Zo is dan het geloof een gave Gods, *omdat het de mens metterdaad wordt meegegeeld, ingegeven en ingestort.*

B. God brengt teweeg de wil, om te geloven en het geloof zelf.

Hier wordt gesproken over wat we lezen in *Filipp. 2:12-13*. „Dat God werkt beide het willen en het werken naar Zijn welbehagen.” Hierbij schrijft *Prof. Greijdanus* K. V. 53: „Eerst geeft Hij het willen, dat de mens van nature ontbreekt. *Ef. 2:1, 5*. Maar dan geeft Hij ook het werken zelf: Hij doet de gelovigen ook hun heilige wil in werking zetten en Hij doet hen handelen. Het willen en het werken werkt Hij in hen. Wat zij doen is a.h.w. niets dan een afwerken en volkomen doorwerking laten hebben”.

De mens wil van nature niet en daarom werkt God eerst het willen. Hij maakt, dat iemand, die niet wil, nu wel wil. En dan werkt God nog meer. Niet alleen het willen, maar ook het volbrengen van wat men nu wil. Het is niet zo, dat er werkverdeling is. God wat en wij wat! Het is niet, als bij twee paarden voor een ploeg. Neen, zegt de Schrift: Hij werkt alles in allen.

En als wij dat nu toepassen op het geloof, dan zien wij, dat God in de eerste plaats de wil om te geloven werkt. Maar dat is niet genoeg. Hij werkt ook het geloof zelf.

Wij nemen derhalve het geloof als gave Gods in de volle zin van het woord. Het geloof is een gave Gods, *omdat Hij, Die daar werkt het willen en het werken, ja alles werkt in allen, in de mens teweegbrengt beide de wil om te geloven, en het geloof zelf.*

God is niemand deze genade schuldig.

Art. 15.

Deze genade is God aan niemand schuldig; want wat zou Hij schuldig zijn degene, die Hem niets eerst geven kan, opdat het hem vergolden worde? Ja, wat zou God die schuldig zijn, die van zichzelf niet anders heeft dan zonde en leugen? Diegene dan, die deze genade ontvangt, die is Gode alleen daarvoor eeuwige dankbaarheid schuldig, en dankt Hem ook daarvoor, diegene, die deze genade niet ontvangt, die acht ook deze geestelijke dingen gans niet, en behaagt zichzelf in het zijne, of zorgeloos zijnde, roemt hij ijdelijk, dat hij heeft, hetgeen hij niet heeft.

Voorts van diegenen, die hun geloof uiterlijk belijden en hun leven beteren, moet men naar het voorbeeld der Apostelen het beste oordelen en spreken, want het binnenste des harten is ons onbekend. En wat aangaat anderen, die nog niet geroepen zijn, voor dezulken moet men God bidden, Die deze dingen, die niet zijn, roept alsof zij waren; en wij moeten ons geenszins tegenover deze verhoovaardigen, alsof wij onszelf uitgezonderd hadden.

I. *Waarom God deze genade niemand schuldig is.*

Dit artikel begint zo schoon: *Deze genade is God aan niemand schuldig.*

Genade is nooit verplichting, want dan is genade geen genade meer. God is de absolute Souverein, de Schepper, de Pottenbakker, die met het leem doet, wat Hem behaagt. Die ons nooit rekenschap van Zijn daden behoeft te geven. Deze Souvereiniteit is geen willekeur, maar vrijmacht. Nooit is er bij het schepsel enige verdienste. Ook Adam zou nooit iets hebben kunnen verdienen. De gehoorzaamheid was voor hem niet de verdienste tot het eeuwige leven, maar de weg, waarlangs hij zou komen tot het eeuwige leven. Ook Adam was in geheel zijn bestaan van God ten enenmale afhankelijk. Alles wat hij bezat, was gekregen goed. Zijn hoofd met zijn hersens, zijn hart met al zijn genegenheden, zijn wil, zijn mond, zijn handen en voeten, alles had Adam van God ontvangen. Hij moest ook zeggen: Wat heb ik, dat ik niet ontvangen heb? Hij was te allen tijde en in alles van God afhankelijk. God is niemand iets schuldig.

Na de val is dat nog heel anders geworden. Daarom worden hier twee redenen genoemd. Wij kunnen God niet geven iets dat geheel van onszelf is. Als schepsel Gods geldt dit reeds. *Want wat zou Hij schuldig zijn degene, die Hem niets eerst geven kan, opdat het hem vergolden worde?*

Van vergelding is geen sprake zelfs. Dan moeten wij eerst van onszelf iets geven. En hoe zouden wij iets geven aan Hem, van Wie wij alles hebben ontvangen? We staan nooit met onze handen klaar, om iets te ontvangen dat ons toekomt. Dat mogen en kunnen wij niet doen. Als er van vergelding gesproken kan worden, dan is het *vergelding van straf*. We hebben niets verdiend dan straf. Door de zonde. We hebben van onszelf niet anders dan leugen en zonde. Maar dan is er ook geen sprake van vergelding van het goede. Want het goede is er niet. Er is niemand, die goed doet, ook niet één.

In plaats, dat we de genade waardig zijn, zijn wij *strafwaardig* en doemwaardig. We staan op één lijn met de grootste der zondaren. We komen met lege handen, we komen met onze zonden en schuld. *Ja, wat zou God die schuldig zijn, die van zichzelf niet anders heeft dan zonde en leugen?*

Daar hebt ge het antwoord op de vraag, waarom God deze genade niemand schuldig is.

II. *Wie haar ontvangt is dankbaar.*

Wie van God genade ontvangt, zodat hij gelooft, is dankbaar. Alleen maar dankbaar. Wat zal ik met Gods gunsten overlaân, die trouwe Heer voor Zijn gena vergelden? Wie eerst het recht Gods erkend heeft, ziet, hoe groot zijn voorrecht is. Juist, omdat we verstaan, dat God alleen redenen uit Zichzelf genomen heeft, omdat wij niet waardiger en

niet beter zijn dan anderen. Dan verbazen wij er ons niet over, dat er zijn, die deze genade niet hebben ontvangen, maar wel verwonderen wij ons er over, dat God ons deze genade heeft gegeven. Wij zien onze onwaardigheid en onze doem-waardigheid zo goed, dat we alleen maar dankbaar kunnen zijn. We denken veeleer: Hoe is het toch mogelijk, dat de Here aan zulk een groot zondaar genade heeft willen bewijzen? Paulus zegt: Dit is een getrouw woord, dat Jezus Christus in de wereld gekomen is, om de zondaren zalig te maken, van wie ik de *voornaamste ben*. Zo wordt God in Zijn eigen werk verheerlijkt.

Diegene dan, die deze genade ontvangt, die is Gode alleen daarvoor eeuwige dankbaarheid schuldig en dankt Hem ook daarvoor.

In de eeuwigheid zullen wij stof hebben, om Zijn naam te verheerlijken. We danken Hem nu reeds, maar dat danken is nog zo gebrekkig, doch in de eeuwige zaligheid zal Gods volk God verheerlijken, om deze genade, die God bewezen heeft. Die gunst heeft God Zijn volk bewezen, opdat het altoos Hem zou vrezen. Men roem' dan d' Oppermajesteit om zoveel gunst in eeuwigheid.

III. Wie haar niet ontvangt, is zelfgenoegzaam of zorgeloos.

A. Zelfgenoegzaam.

Er zijn velen, die deze genade niet ontvangen en ook niet zouden willen hebben. Zij zijn verachters van de genade Gods. Ze menen, dat zij die genade niet eens nodig hebben. Dat zij het daarbuiten best kunnen stellen. Ze zijn rijk en verrijkt en hebben geen dings gebrek. Zij menen, dat ze desnoods nog, door een braaf en deugdzaam leven, de eeuwige zaligheid zullen verdienen. Ze staan klaar de hand op te houden, want ze zijn het zo waardig. Ze behagen zichzelf in wat ze hebben. *Diegene, die deze genade niet ontvangt, die acht ook deze geestelijke dingen gans niet, en behaagt zichzelf in het zijne.*

B. Zorgeloos.

Nog een groep mensen wordt hier genoemd. Zij die zorgeloos zijn. De vals gerusten Sions. Die zich op valse grond toeëigenen de genade Gods in Christus. Zij bedriegen de mensen en zichzelf het meest. Zij menen, dat zij zeker het eeuwige leven zullen beërven. Zij leven voort, zonder ernst te maken met de genade in Christus. Hoe ontzettend, als zij met een ingebeelde hemel verloren gaan. Dan zullen zij te laat ervaren, dat zij hun huis op zandgrond hebben gebouwd. De deur zal gesloten zijn en al zullen zij roepen: „wij hebben in Uw naam geprofeteerd”, de Here zal tot hen zeggen: „Gaaf weg van Mij, gij werkers der ongerechtigheid. Ik heb u nooit gekend”.

Wie genade ontvangen heeft, wordt schuchter en bidt: „Beproof en zie, of mijn gemoed iets kwaads, iets onbehoorlijks voedt en doe mij toch, met vaste schreden, de weg der zaligheid betreden”.

Of zorgeloos zijnde, roemt hij ijdelijk, dat hij heeft, hetgeen hij niet heeft.

IV. Hoe ons oordeel over anderen moet zijn.

A. Van de belijders moeten wij het beste oordelen.

Er zijn te allen tijde geestelijke keurmeesters, die met passer en liniaal klaar staan, om te meten, anderen te meten en als maatstaf nemen zij *zichzelf*. Zij hebben een weegschaal in hun hand om te wegen en de meesten worden gewogen en te licht bevonden. Het is wel eigenaardig, dat deze geestelijke keurmeesters zelf vaak zo *licht* zijn. Het is een verderfelijk werk, dat door hen wordt uitgevoerd. Men kan aan hun woord en aan hun blik wel horen en zien, hoe zij met hun oordeel, of veroordeling klaar staan. Ze hebben er een vermaak in gevonden, tedere zielen te verschrikken. Zelf zijn ze *vol hoogmoed*. Want zij zijn de besten, zij zijn de gekenden en anderen moeten achter blijven. Ze gunnen een ander de hemel niet.

De kerk oordeelt niet over het binnenste van de mensen. Niet over het intieme. De belijdenis zegt, hoe wij ons moeten gedragen tegenover hen, die de naam des Heren hebben beleden en wandelen in de wegen des Heren.

Voorts van diegenen, die hun geloof uiterlijk belijden en hun leven beteren, moet men het beste oordelen en spreken, want het binnenste des harten is ons onbekend. Wij zijn geen hartenkenners. Dat moeten wij eenvoudig aan God overlaten. Hij kent de harten en proeft de nieren. Wanneer er hypocrieten zijn, dan kunnen wij ze toch niet met de vinger aanwijzen, omdat we niet over hun hart kunnen oordelen. Wij moeten afgaan op het gezicht der ogen en het gehoor der oren. De geestelijke keurmeesters menen, dat zij in het voetspoor der vaders gaan, want zij doen heel graag een beroep op oude schrijvers, maar ze moesten weten, dat de vaders hebben gezegd, dat wij niet alleen het beste moeten oordelen maar ook spreken. Wij houden hen voor gelovigen en noemen hen ook gelovigen. Dat is, zegt de belijdenis: naar het voorbeeld der Apostelen.

Oordeelt niet, opdat gij niet geoordeeld wordt. Want met welke maat gij meet, zal u gemeten worden.

B. Voor de ongelovigen moeten wij bidden.

De genade is mededeelzaam. We hebben ook een roeping ten opzichte van de ongelovigen. We moeten voor hen bidden, of het God behagen moge, ook hen tot de zaligheid te roepen en hen te brengen tot geloof en bekering. De Evangelisatie-arbeid is voor de kerk des Heren van grote betekenis. Allereerst de *onopzettelijke* Evangelisatie. Wanneer wij door een godzalige levenswandel de naaste voor Christus mogen winnen. Dat is de allereerste roeping, die wij van onze God ontvangen hebben. We kunnen oorzaak zijn, dat de naam des Heren, om onzentwil, gelasterd wordt en ook kunnen wij door onze wandel de naaste tot zegen zijn.

„Laat uw licht also schijnen voor de mensen, dat zij uw goede werken zien en uw Vader in de hemel verheerlijken.”

En dan komt nog de *opzettelijke* Evangelisatie-arbeid. Door straatprediking, tractaatverspreiding, verspreiding van de Heilige Schrift, enz.

En dan de rijke betekenis van het gebed, voor afgedwaalden, die terecht gebracht moeten worden, voor hen, die op de paden des doods wandelen.

Paulus spreekt over Israël, dat zich heeft verhard: „Broeders, de toegenegenheid mijns harten en het gebed, dat ik tot God voor Israël doe, is tot hun zaligheid”. [Rom. 10:1](#). *En wat aangaat anderen, die nog niet geroepen zijn, voor dezulken moet men God bidden, Die deze dingen, die niet zijn, roept alsof zij waren.*

Juist, omdat God alles en in allen werkt, staan wij zo sterk. Anders zouden wij nog eens kunnen menen, dat zij niet waardig' genoeg zijn, of niet zullen willen, en nu weten wij, dat het is God, Die werkt beide het willen en het werken, naar Zijn welbehagen.

C. Wij mogen ons niet tegenover hen verhovaardigen.

Wij lopen gevaar, dat wij ons stellen boven hen, die buiten Christus leven. Dat is heel erg. Want dan kennen wij onszelf niet meer. Dan worden wij hoogmoedig op genade. Toen de Farizeër in de Tempel was, dankte hij God, dat hij niet was als die zondaren en ook niet als die tollenaar. Maar wee ons, wanneer wij God gaan danken, dat wij niet zo slecht zijn als die Farizeërs. Wie recht voor God staat en weet, hoe groot zondaar hij is en dat in hem geen goed woont, die kan zich niet boven anderen verheffen. Dat is dan onmogelijk.

Wij hebben onszelf niet uitgezonderd en uitgekozen. Niet wij hebben de Here gezocht. Hij heeft ons gezocht.

En wij moeten ons geenszins tegenover deze verhovaardigen, alsof wij onszelf uitgezonderd hadden.

Gods genade werkt herscheppend.

Art. 16.

Doch gelijk de mens door de val niet heeft opgehouden een mens te zijn, begaafd met verstand en wil, en gelijk de zonde, die het ganse menselijk geslacht heeft doorgedrongen, de natuur des mensen niet heeft weggenomen, maar verdorven en geestelijker wijze gedood; also werkt ook deze Goddelijke genade der wedergeboorte in de mensen niet als in stokken en blokken, en vernietigt de wil en zijn eigenschappen niet en dwingt die niet met geweld zijns ondanks, maar maakt hem geestelijk levend, heelt hem, verbetert hem, en buigt hem tegelijk liefelijk en krachtiglijk; also dat, waar de wederspanning en tegenstand des vleses tevoren ten enenmale de overhand had, daar nu een gewillige en oprechte gehoorzaamheid des Geestes de overhand begint te krijgen; waarin de waarachtige en geestelijke wederoprichting en vrijheid van onze wil gelegen is. En ten ware dat die wonderbaarlijke Werkmeester alles goeds in dezer voege met ons handelde, de mens zou ganselijk geen hoop hebben, vanuit de val te kunnen opstaan door zijn vrije wil, waardoor hij zichzelf, toen hij nog stond, in het verderf heeft gestort.

I. De mens is na de val mens gebleven.

Gods genade werkt herscheppend. We spreken hier niet van een nieuwe schepping maar van Tierschepping, dus herstel van het oorspronkelijke. De mens is, na de val, mens gebleven. Het wezen van de mens is gebleven. De mens is niet veranderd in een dier, of in een ander schepsel. Hij is en blijft mens.

Dat zal juist het vreselijke in de hel zijn, dat de mens ook daar mens is en blijft, nu beladen met de toorn Gods. De duivel kan Gods schepping wel bederven, maar niet vernietigen.

Het *verstand* van de mens is wel door de zonde verdorven, maar hij heeft zijn verstand behouden. Zijn *wil* gaat in geheel verkeerde richting, maar de wil werkt. Hij wil het kwade, in plaats van het goede. Maar hij *wil* dat toch. Derhalve is de zondaar verantwoordelijk voor al zijn doen en laten. De zonde is *actieve beroving*. Dat de mens de gaven en krachten, die Hij ontvangen heeft, nu in plaats van tot Gods eer, in dienst van satan en de zonde gebruikt.

Wat *naar* God moest zijn, is *tegen* God gericht.

De zonde heeft verwoestend gewerkt, maar neemt de natuur des mensen niet weg. Hoe verdorven de zondaar ook moge zijn, hij is en blijft mens.

Doch gelijk de mens door de val niet opgehouden heeft een mens te zijn, begaafd met verstand en wil.

II. De zonde heeft de natuur des mensen niet weggenomen.

De natuur des mensen is niet weggenomen. Christus heeft, uit het vlees en bloed van de maagd Maria, menselijke natuur aangenomen. Hij is ons in alles gelijk geworden, uitgenomen de zonde. Door de val en ongehoorzaamheid van onze eerste voorouders Adam en Eva is onze natuur alsoo verdorven geworden, dat wij allen in zonde ontvangen en geboren worden. De natuur is gebleven, maar verdorven.

Dat is dus geen vernietiging van wat God geschapen heeft. Daarom is *herscheping* nodig en is Christus gekomen, om de zondaar te herscheppen, naar het beeld Gods.

Dat is de opdracht, die Christus van de Vader heeft ontvangen, als Middelaar van het verbond der genade, opdat Hij de eis van het werkverbond zou vervullen en de mens zou herscheppen. Zo komt de mens tot de oorspronkelijke luister.

En gelijk de zonde, die het ganse menselijke geslacht heeft doorgedrongen, de natuur des mensen niet heeft weggenomen maar verdorven en geestelijker wijze gedood. Dat is de geestelijke dood. Want de dood is geen vernietiging, maar ontbinding van wat God heeft

samen gevoegd. De zalige band met God is verbroken. De menselijke natuur is gebleven, maar verdorven.

III. God werkt niet dwingend.

A. Niet als in stokken en blokken.

Velen menen, dat de mens na de zonde geworden is als een stok en een blok. Dat is geheel onjuist. Daarmee wil men dan illustreren, hoe onmachtig de mens geworden is. De mens is zo machteloos, zeggen zij, dat hij zich niet eens bewegen kan. Maar dit is een grove dwaling. Want door dit beeld te gebruiken wordt de verantwoordelijkheid van de mens geheel weggenomen en opgeheven.

De mens *werkt tegen*. Hij verzet zich en die tegenstand wordt gebroken door God. Een stok kan zich niet verzetten, maar wordt zomaar, zonder meer, verplaatst. De mens is niet neutraal, zoals stokken en blokken, maar *vijand* Gods geworden. En nu werkt God door Zijn Geest niet dwingend. Nooit werkt de Here met dwang. Hij wordt niet, tegen wil en dank, *gedwongen* de Here te dienen, maar hij wordt *gedrongen* dit te doen. Hij wordt bewerkt, zodat de wil, die niet wilde, nu wel wil. *Alzo werkt ook deze Goddelijke genade der wedergeboorte in de mensen niet als stokken en blokken.*

De valse mystiek leert, dat de zondaar als een stok of een blok is, die zelf lijdelijk is en geen voet verzet. Zij maken misbruik van de vrijmacht Gods. Zij wachten het rustig af. Zij doen een beroep op hun onmacht en verontschuldigen zich feitelijk, omdat zij maar een stok zijn. Ik kan een stok toch niet kwalijk nemen, als hij niet tot mij komt, evenals hij zich ook niet van mij verwijderen kan. Zij vergeten, dat de zondaar zich verzet en tegenwerkt.

B. God vernietigt de wil niet.

De mens heeft zijn wil behouden, die niet door de zonde vernietigd is en door de genade ook niet vernietigd wordt. God maakt de mens, die niet wil, en tegenwerkt, niet willoos. Ook de eigenschappen van de wil worden niet vernietigd. De zondaar wordt niet meegesleept en willoos meegevoerd. Het is niet zo, dat we anders willen en desondanks toch moeten en gedwongen worden.

Hij vernietigt de wil niet en zijn eigenschappen, en dwingt die niet met geweld zijns ondanks. De Here wil geen gedwongen dienst. Uw volk zal zeer gewillig zijn op de dag Uwer heirkraft. Wanneer de Here ons dwong, zou de genade niet meer nodig zijn. Dan ware de almacht Gods genoeg, om ons te dwingen.

Maar niet door kracht, noch door geweld, maar door Mijn Geest zal het geschieden.

IV. God werkt wel krachtdadig.

A. Hij maakt de dode zondaar levend.

De Schrift leert ons, dat wij *dood* zijn in de zonden en de misdaden. Welnu, tot zulke zondaren wordt gezegd: Ontwaakt, gij die slaapt en staat op uit de doden, en Christus zal over u lichten. En wat bij de mensen onmogelijk is, dat gebeurt. De dode zondaar wordt *levend* gemaakt, door de innerlijke werking van de Heilige Geest, Die Hem in de levende Christus inlijft. Wij worden met Christus opgewekt tot een nieuw leven. *Maar maakt hem geestelijk levend.*

B. Hij werkt genezend.

De zonde heeft ontzettend veel onheil gesticht. De zondaar is dood in zonden en misdaden, maar niet in die zin, dat hij niets meer kan doen. Hij kan en wil de zonde doen. Zijn hart is vol vijandschap. Door de zonde hebben wij niet alleen schuld, die weggenomen moet worden, wij zijn ook besmet en de gevolgen van de zonde zijn zo erg. Daarom wordt ook gewezen op onze krankheden. Christus is de Man van Smarten, Die onze krankheden op Zich genomen heeft en onze smarten gedragen heeft. Daarom zingen wij: Loof Hem, Die u al wat gij hebt misdreven, hoeveel het zij, genadig wil vergeven; uw krankheên kent en liefderijk geneest. Die gezond zijn hebben de Medicijnmeester niet van node, maar

die ziek zijn. En Christus is onze grote Medicijnmeester, Die gekomen is, om te genezen, te helen, te genezen verbrokenen van harte. En Hij verbindt z' in hunne smarte, die in hun zonden en ellenden, tot Hem zich ter genezing wenden.

Hij heelt hem, verbetert hem.

C. Hij buigt de wil krachtig.

De wil wordt door de werking des Heiligen Geestes omgebogen, dus niet gedwongen, liefelijk en tevens krachtiglijk. We hebben hier tevens een mooie *paedagogische les*. Wanneer wij gehoorzaamheid vragen, zijn we vaak eenzijdig. Of we zijn *te zacht*, we willen het liefelijk doen, of we zijn *te hard* en willen dwingen. Beide moeten harmonisch verenigd zijn en blijven. God geeft ons hier het voorbeeld. Hij werkt *liefelijk* en *krachtig*.

En dan worden twee dingen gezegd. Het eerste heel *beschamend*. *Dat de wederspanning en tegenstand des vleses te voren ten enenmale de overhand had.*

Daar hebt ge nu ten voeten uit getekend de natuurlijke mens. Dus alle mensen, die buiten Christus leven en niet de genadewerking des Heiligen Geestes kennen. Zij zijn wederspanning, ze bieden tegenstand, en die tegenwerking is zo sterk, dat ze ten enenmale de overhand behoudt. Al zijn die mensen voor het uiterlijke nog zo vriendelijk en meegaand, al zijn ze nog zo lief! Zo is het inderdaad. Zij zijn wederspanning. Ze verzetten zich met alle macht.

Het tweede *vertroostend*. *Daar nu een gewillige en oprechte gehoorzaamheid des Geestes de overhand begint te krijgen.*

Daaraan twijfelt Gods volk wel eens. Dan kennen zij de nawerking van de zonde. Hier wordt immers getekend de strijd van de oude en de nieuwe mens. Bij de onbekeerde heeft de oude mens alles te zeggen. Wanneer iemand tot waarachtige bekering gekomen is, dan komt daar de strijd van de oude tegen de nieuwe mens. De nieuwe mens staat op en de oude mens moet afsterven. Die strijd kan zeer zwaar zijn. Maar door de genadewerking des Heiligen Geestes wordt de wil zo liefelijk en zo krachtig gebogen, dat de gehoorzaamheid des Geestes de overhand begint te krijgen. In beginsel zijn we al overwinnaars.

Dezelfde zondaar, die zich eerst verzet heeft en niet wilde, begint nu van harte de Here te dienen. Zijn hart gaat er naar uit.

En daarin ligt nu de waarachtige wederoprichting van de wil. Dat is herscheppend werk des Geestes, in Christus. Ja, nu wordt de wil waarlijk vrij. Als Christus u vrijgemaakt heeft, zult gij waarlijk vrij zijn. Nu gaan wij vrijwillig de Here dienen en in Zijn wegen wandelen.

Alzo dat, waar de wederspanning en tegenstand des vleses tevoren ten enenmale de overhand had, daar nu een gewillige en oprechte gehoorzaamheid des Geestes de overhand begint te krijgen; waarin de waarachtige en geestelijke wederoprichting en vrijheid van onze wil gelegen is.

V. Anders zou de mens nooit gered zijn.

De Remonstranten dwepen met hun vrije wil. Daar menen zij alles mee te bereiken. Onze vaders hebben hen door gehad. Vrije wil? Ja, de mens heeft *met zijn vrije wil* zich *in het verderf gestort*. Hij is vrijwillig en moedwillig gevallen. Vrijwillig is hij naar beneden gesprongen, maar hij kan niet vrijwillig naar boven komen. Dat gaat niet! En dan pas kan hij weer naar boven komen, als de Heilige Geest zijn wil heeft omgebogen en hem dus echt vrij gemaakt heeft. En daarom, wanneer de Heilige Geest dat werk niet verrichten zou, dan zou geen zondaar ooit gered worden. Dan was de zaak hopeloos.

Met de vrije wil kon de mens vallen, zondigen, God verlaten. Maar door Gods genade, door Zijn herschepping, kan de mens zalig worden. En anders nooit. Wie het ook maar enigszins in de mens zoekt, moet alle hoop laten varen.

En ten ware, dat die wonderbaarlijke Werkmeester alles goeds in dezer voege met ons handelde, de mens zou ganselijk geen hoop hebben, van uit de val te kunnen opstaan, door zijn vrije wil, waardoor hij zichzelf, toen hij nog stond, in het verderf heeft gestort.

God maakt bij deze werking gebruik van de middelen.

Art. 17.

Gelijk ook die almachtige werking Gods, waardoor Hij dit ons natuurlijk leven voortbrengt en onderhoudt, niet uitsluit, maar vereist, het gebruik der middelen, door welke God naar Zijn oneindige wijsheid en goedheid deze Zijn kracht heeft willen uitoefenen; alzo is het ook, dat de voormelde bovennatuurlijke werking Gods, waardoor Hij ons wederbaart, geenszins uitsluit, noch omstoot het gebruik des Evangelies, hetwelk de wijze God tot een zaad der wedergeboorte en spijs der ziel verordineerd heeft.

Daarom dan, gelijk de Apostelen en de Leraars, die hen zijn gevolgd, van deze genade Gods het volk Godzaliglijk hebben onderricht, Hem ter ere en tot nederdrukking van alle hoogmoed des mensen, en ondertussen nochtans niet hebben nagelaten hen door heilige vermaningen des Evangelies te houden onder de oefening des Woords, der Sacramenten en kerkelijke tucht; alzo moet het ook nu verre vandaar zijn, dat diegenen, die anderen in de gemeente leren, of die geleerd worden, zich zouden vermeten God te verzoeken door het scheiden dier dingen, die God naar Zijn welbehagen heeft gewild, dat samengevoegd zouden blijven. Want door de vermaningen wordt de genade medegedeeld; en hoe vaardiger wij ons ambt doen, des te heerlijker vertoont zich ook de weldaad Gods, Die in ons werkt, en Zijn werk gaat dan allerbest voort.

Welke God alleen toekomt, zo vanwege de middelen, als vanwege de zaligmakende vrucht en kracht daarvan, alle heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.

I. Evenals in het natuurlijk leven.

A. God werkt en onderhoudt ons leven.

God is de Schepper en Onderhouder van alle dingen, de oorsprong van alle leven. Wij belijden, dat Gods voorzienig bestel gaat over alles. En dat de voorzienigheid is de almachtige en alomtegenwoordige kracht Gods, door welke Hij hemel en aarde, mitsgaders alle schepselen, met Zijn hand alzo onderhoudt en regeert, dat er in heel ons leven niets bij geval geschiedt en alles uit Zijn Vaderhand ons toekomt. Daar groeit geen sprietje, dan door die almachtige kracht.

Wanneer een kind geboren wordt, groeit, al sterker wordt en toeneemt in kennis en kracht, dan is dat alleen door Gods almachtige en alomtegenwoordige kracht. Hij brengt het leven voort en onderhoudt het.

Gelijk ook die almachtige werking Gods, waardoor Hij dit ons natuurlijk leven voortbrengt en onderhoudt.

B. Daartoe laat Hij de middelen gebruiken.

God is aan de middelen niet gebonden. Dat zien wij, als Israël in de woestijn is. Hij heeft, door wonderen, Zijn volk gevoed en onderhouden. Elia ging veertig dagen en nachten, door de kracht van die spijs, die de engel hem had gegeven. Christus heeft door een wonder duizenden mensen gevoed toen Hij de broden en vissen vermenigvuldigde.

Er zijn altijd mensen, die de buitengewone wegen mooier vinden dan de gewone wegen. Zij lopen allemaal om een staartster te zien en ze verwaardigen de kostelijke sterrenhemel, waarin schittert Gods grootheid, geen blik.

Om een wonder te zien, zouden zij afstanden willen lopen, en zij hebben geen oog voor de jarenlange vaderlijke zorg des Heren.

Wonderen zijn als het *luiden van de klok*. Christus en ook de apostelen, zij hebben eerst de klok geluid, opdat de mensen zouden komen tot de dienst des Woords. Maar de dienst des Woords is de hoofdzaak.

En nu is dit het heerlijke, dat God de middelen geschapen heeft en ook gebruiken wil. Hij behoeft ze niet te gebruiken en Hij wil ze toch gebruiken en dan mogen wij de middelen niet verachten.

De middelen worden niet uitgesloten, maar vereist.
Gelijk die almachtige werking *niet uitsluit, maar vereist het gebruik der middelen.*

C. Zo oefent God deze kracht uit.

Ik weet niet, wat ingewikkelder is, een wonder Gods of Zijn voorzienig bestel. Christus vermenigvuldigt de broden. En wat zien wij? Dat de landman in het voorjaar zaait. Dat het koren groeit; het wordt gemaaid, het wordt gedorst, en dan wordt het meel gemalen, het brood gebakken en de mens voedt zich en dat voedsel wordt één met zijn lichaam en bloed en zó geeft God de wasdom.

Hoe geweldig ingewikkeld is dat alles. En nooit trekt God Zijn hand hiervan terug. In al die dingen gebruikt God Zijn kracht tot zegen voor ons. Hij oefent die kracht uit. Door de *levensmiddelen*, door de *geneesmiddelen*.

Wij moeten de door God gegeven middelen gebruiken, want God wil ze gebruiken. Zou Hij Zijn eigen schepselen verachten? Hij heeft die organische levensverbanden gelegd. Hij werkt in en door die levensverbanden. Hij heeft Zelf de landman onderwezen, hoe hij moet werken.

God vereist het gebruik der middelen, *door welke Hij naar Zijn oneindige wijsheid en goedheid deze Zijn kracht heeft willen uitoefenen.*

II. Zo ook bij de wedergeboorte.

A. God werkt de wedergeboorte.

De oorsprong van het nieuwe leven ligt niet in de mens, maar in God. We mogen en kunnen de bekering des mensen *niet psychologisch* verklaren.

Zeker, er zijn vaak veel psychologische factoren. Maar de oorsprong van het nieuwe leven ligt in God. De mens kan zichzelf niet wederbaren. Evenals bij de geboorte des mensen, zo is hij ook bij de wedergeboorte lijdelijk.

Daarover is in den brede gesproken. De belijdenis spreekt dan ook van *de voormelde bovennatuurlijke werking Gods, waardoor Hij ons wederbaart.*

B. Daartoe laat Hij het Evangelie gebruiken.

De Here Jezus Christus heeft uitgesproken de gelijkenis van de zaaier, die het zaad in de akker werpt. Dat zaad is het Woord Gods, het Evangelie van Jezus Christus. En dan is er zaad, dat vrucht draagt.

Petrus zegt: „Gij, die wedergeboren zijt, niet uit vergankelijk, maar uit onvergankelijk zaad, door het levende en eeuwigblijvende Woord van God”. [1 Petr. 1:23](#).

God heeft het Evangelie bestemd tot *een zaad der wedergeboorte*.

De Heilige Geest werkt het geloof, in onze harten, door de verkondiging van het heilig Evangelie.

Dat Woord moet verkondigd worden. Niet een gemoedelijke toespraak, of een preek vol *rake zettingen* en het „*laatste nieuws*” er bij, maar de *prediking van Gods Woord*.

Wij moeten het Evangelie van Jezus Christus *gebruiken*. Dat gebruik wordt door God geenszins omgestoten noch uitgesloten.

C. Zo oefent Hij die kracht uit.

God is niet aan de middelen gebonden. Wij zijn wel aan de middelen gebonden. Hij heeft ons aan de middelen gebonden. En daarom hebben wij de middelen biddend en dankbaar te gebruiken. Wanneer een kind geboren is, dan gaat de moeder met dat kind naar een consultatiebureau. Vooral, als het kind niet voldoende groeit. En in het geloofsleven willen de mensen de middelen soms niet eens gebruiken. Daarom die ongeregelheden. Velen kerken maar éénmaal!

Dr Wielenga schrijft in zijn „Onze Catechismus”: Wij kennen de misstanden en afdwalingen op dit punt. Het „gezelschap” meer waard dan de kerk! Thuis blijven met een stichtelijk boek even doeltreffend, als het zitten in een vergadering, waar onstichtelijke dingen geen zeldzaamheid zijn. Ook de predikers gaan dikwijls niet vrij uit. Hun woord meer

betoog dan *verkondiging*. Het ontrust en troost de gemeente niet. De inzinking en verscheuring van onze kerk, de vermindering van het bezoek der kerkdiensten, is voor een belangrijk deel hieraan toe te schrijven, dat voorganger en gemeente niet voldoende besef hebben van de majesteit der verkondiging. Het belieft de Heilige Geest, in de harten te werken, daar waar aan Zijn Evangelie recht gedaan wordt. En wij mogen niet wijzer zijn dan God, „Wie het behaagt door de *levende* verkondiging Zijns Woords ons te onderwijzen”.

Zo oefent Hij die kracht uit. Zo wordt het geloof gewerkt en ook gesterkt. Wij moeten de middelen der genade gebruiken.

Alzo is het ook, dat de voormelde bovennatuurlijke werking Gods, waardoor Hij ons wederbaart, geenszins uitsluit, noch omstoot het gebruik des Evangelies, hetwelk de wijze God tot een zaad der wedergeboorte en spijze der ziel verordineerd heeft.

III. God wil, dat wij de middelen gebruiken.

A. De Apostelen hebben het voorbeeld gegeven.

De belijdenis doet een beroep op de apostelen. Zij hebben ons een goed voorbeeld nagelaten. Zij zijn uitgegaan van Gods vrijmacht. Zij zeggen, dat er zo velen geloven als er verordineerd zijn tot het eeuwige leven. Zij zeggen ons, dat het niet is desgenen, die loopt, maar des ontfermenden Gods. Paulus wijst in Romeinen op de vrijmacht Gods. Farao is verworpen. God heeft tot Rebecca, eer de kinderen geboren waren, gezegd: De meerdere zal de mindere dienen. Hij zegt: Jakob heb Ik liefgehad en Ezau heb Ik gehaat.

Zij weten, dat Paulus kan planten en Apollos kan nat maken, maar dat God de wasdom moet geven.

Zij wisten, dat het alles Gods werk is, en dat zonder Zijn zegen niets tot stand komt, dat het geloof een genadegave Gods is. En toch, neen, *daarom* hebben zij de middelen gebruikt en het volk geleerd, de middelen biddend te gebruiken. Zij hebben gezegd, dat in de Kerk des Heren het Evangelie gepredikt moet worden, dat de sacramenten moeten worden bediend en dat de tucht moet worden gehandhaafd. We hebben hier de drie kenmerken van de ware Kerk des Heren. Zoals onze belijdenis zegt in art. 29: „De merktekenen om de ware Kerk te kennen zijn deze: zo de Kerk de reine predikatie des Evangelies oefent, indien zij gebruikt de reine bediening der sacramenten, gelijk Christus ze ingesteld heeft, zo de kerkelijke tucht gebruikt wordt, om de zonden te straffen. Kortelĳk, zo men zich aanstelt naar het zuivere Woord Gods, verwerpende alle dingen, die daartegen zijn, houdende Jezus Christus voor het enige Hoofd”.

Met de sleutel van het Woord wordt het hemelrijk geopend en gesloten. Door de sacramenten wordt het geloof gesterkt en tevens zijn zij tot een oordeel voor hen, die ze onwaardig gebruiken. Door de kerkelijke tucht wordt het rijk Gods toegesloten. De Apostelen hebben ons dat voorbeeld gegeven.

Daarom dan, gelijk de Apostelen en de Leraars, die hen zijn gevolgd, van deze genade Gods het volk Godzalĳk hebben onderricht, Hem ter ere en tot nederdrukking van alle hoogmoed des mensen, en ondertussen nochtans niet hebben nagelaten hen door heilige vermaningen des Evangelies te houden onder de oefening des Woords, der Sacramenten en kerkelijke tucht.

B. Wij mogen niet scheiden, wat God heeft samengevoegd.

O, het is zo erg, als de middelen der genade niet gebruikt en verwaarloosd worden. Zowel zij, die anderen leren in de gemeente en zij, die onderwezen worden, moeten daaraan denken. Wanneer zij de middelen verachten, dan vermeten zij zich tegen God. Er wordt veel geklaagd over lauwheid in het geloofsleven. Slechts zelden zien wij de volle zekerheid en blijdschap des geloofs. Bij velen komt dit pas op hun sterfbed. Daarvoor zijn vele oorzaken vaak te noemen, want de schuld ligt in de mens. Maar een van de oorzaken, waarom de oppervlakkigheid toeneemt en de zekerheid des geloofs minder wordt, is, dat de middelen der genade niet trouw worden gebruikt. Daarom hebben de ouders toe te zien op hun kinderen. Dat ook zij geregeld de dienst des Woords bijwonen. Dat ze trouw de catechisatie bezoeken en dat ze ook persoonlijk *hun Bijbel lezen*.

De ouders moeten zelf het goede voorbeeld geven. Er worden heel veel boeken gelezen en welke boeken? Maar wordt Gods Woord ook gelezen? Hoe zijn wij onder de dienst des Woords? Hoe staat het met de viering van het Heilig Avondmaal? Laten wij toch nooit scheiden, wat God heeft samengevoegd.

Alzo moet het ook nu verre vandaar zijn, dat diegenen, die anderen in de gemeente leren, of die geleerd worden, zich zouden vermeten God te verzoeken, door het scheiden van die dingen, die God naar Zijn welbehagen heeft gewild, dat samengevoegd zouden blijven.

C. In de weg van gehoorzaamheid ontvangen wij de meeste vruchten.

Nu wordt nog gesproken over de dienaren des Woords. Hun arbeid is soms heel moeilijk. Wanneer zij weinig vrucht zien, worden zij ook wel eens moedeloos. Ze krijgen ook wel eens meer critiek, dan waardering. Maar dan moeten zij verstaan, dat zij een *ambt* hebben ontvangen en dat zij de mensen geen verantwoording schuldig zijn, maar Christus, Die hen geroepen heeft. Zij hebben ook *geen winkel*, zodat ze moeten zorgen, dat zij *zoveel mogelijk klanten* krijgen. Ze mogen *niet spreken naar de mond* van Jeruzalem, maar moeten spreken *naar het hart* van Jeruzalem. Als zij maar getrouw zijn. Want God wil de middelen der genade gebruiken. Hij heeft hen genomen in Zijn dienst. En nu is dit het opmerkelijke: Hoe vaardiger zij hun dienstwerk vervullen, te meer vrucht zullen zij ook op hun werk zien. En de zegenende ziel zal worden vetgemaakt.

God heeft hen niet nodig en wil toch hun dienst gebruiken. Door de arbeid van de dienaren des Woords en van de ouderlingen brengt God het geloof tot meerdere wasdom. Ook worden dan kinderen in Sion geboren!

Want door de vermaningen wordt de genade medegedeeld; en hoe vaardiger wij ons ambt doen, des te heerlijker vertoont zich ook de weldaad Gods, Die in ons werkt, en Zijn werk gaat dan allerbest voort.

D. Zo wordt God alleen verheerlijkt.

Want dat is het schone. Wanneer wij zo getrouw zijn en de middelen biddend en dankbaar gebruiken, dan zal God alleen de eer ontvangen. De ambtsdragers weten, dat zij het geloof niet kunnen werken in de harten en ook niet kunnen versterken. De hoorders weten, dat God door Zijn Heilige Geest moet werken. Dan is de verwachting ook alleen van Hem. Dan doet de gemeente niet meer aan mensvergoding. Daar moeten wij heel voorzichtig mee zijn. Wee de dienstknecht, die *zijn loon hier* al heeft willen hebben. Die niet tevreden is, voordat hij een groot aantal pluimpjes heeft geïncasseerd. Die in de eerste plaats vraagt: hoe kan ik de mensen behagen. Dan gaat het glad verkeerd.

Wee de gemeente, die aan de ene kant verachtelijk spreekt over de ambtsdragers en wanneer er iemand is, die de schare boeit, even gemakkelijk weer meedoet aan afgoderij. Laten wij toch zien, dat Christus moet staan in het middelpunt. Dat het alleen gaat om de ere Gods. Dat zowel de middelen als ook de resultaten aan God te danken zijn.

Welke God alleen toekomt, zo vanwege de middelen, als vanwege de zaligmakende vrucht en kracht daarvan, alle heerlijkheid in der eeuwigheid.

Verwerping der dwalingen.

De rechtzinnige leer verklaard zijnde, verwerpt de synode de dwalingen dergenen,

Art. I.

Die leren: dat men eigenlijk niet zeggen kan, dat de erfzonde in zichzelf genoegzaam is om het ganse menselijk geslacht te verdoemen, of om tijdelijke en eeuwige straffen te verdienen.

Want deze wederspreken de apostel, die daar zegt: *Door een mens is de zonde in de wereld gekomen en door de zonde de dood: en alzo is de dood tot alle mensen doorgaan, in welke allen gezondigd hebben (Rom. 5:12).* En: *De schuld is uit een misdaad tot verdoemenis. (Rom. 5:16)* En: *De bezoldiging der zonde is de dood. (Rom. 6:23)*

De erfschuld.

A. De Remonstranten leren:

- I. De erfzonde is *niet genoegzaam*, het menselijk geslacht te verdoemen.
- II. Zij leren, dat de erfzonde *geen straf* verdient.

B. Wat de Schrift zegt.

Art. 2.

Die leren: Dat de geestelijke gaven, of hoedanigheden en deugden, als daar zijn: goedheid, heiligheid, rechtvaardigheid, in de wil des mensen, toen hij eerst geschapen werd, niet konden zijn, en dat zij diensvolgens in de val daarvan niet hebben kunnen gescheiden worden.

Want zulks strijdt tegen de beschrijving van het evenbeeld Gods, welke de apostel stelt [Ef. 4:24](#); alwaar hij betuigt, dat het bestaat in rechtvaardigheid en heiligheid, welke beide ongetwijfeld in de wil haar plaats hebben.

Het beeld Gods.

- I. De Remonstranten leren, dat de mens bij de schepping de deugden rechtvaardigheid en heiligheid *niet* gehad heeft.
- II. Gods Woord leert, dat God de mens *naar Zijn beeld* heeft geschapen. [Efeze 4:24](#) en [Col. 3:10](#).

Art. 3.

Die leren: Dat in de geestelijke dood de geestelijke gaven niet van des mensen wil gescheiden zijn, nademaal de wil in zichzelf nooit is verdorven geweest, maar alleenlijk door de duisternis des verstands en de ongeregelde der genegenheden verhinderd; en dat, deze veranderingen weggenomen zijnde, alsdan de wil zijn vrije aangeborene kracht zou in het werk stellen; dat is allerlei goed, hetwelk hem voorkomt, uit zichzelf zou kunnen willen en verkiezen, of niet willen en niet verkiezen.

Dit is een vernieuwigheid en dwaling en strekt daartoe, dat zij de krachten van de vrije wil verheft; tegen de uitspraak des Profeten: *Arglistig is het hart, meer dan enig ding ja dodelijk is het (Jer. 17:9)* en des Apostels: *onder dewelke (kinderen der ongehoorzaamheid) ook wij allen, eertijds verkeerd hebben in de begeerlijkheden onzes vleses, doende de wil des vleses en der gedachten. (Ef. 2:3)*

De wil.

- I. De Remonstranten leren, dat de wil *nooit verdorven* is geweest.
 - A. Zij zeggen, dat de geestelijke gaven van de wil *niet* zijn gescheiden.
 - B. De *verhinderingen* moeten worden weggenomen.
- II. Wat Gods Woord ons leert.

De wil is verdorven, de wil des vleses.

Art. 4.

Die leren: Dat de onwedergeboren mens niet eigenlijk noch geheellijk dood is in de zonde, of ontbloomt van alle krachten tot geestelijk goed, maar dat hij nog kan hongeren en dorsten naar de gerechtigheid en het leven, en offeren een offerande eens verslagen en gebroken geestes, die Gode aangenaam is.

Want deze dingen strijden tegen de klare getuigenissen der Schrift: *Gij waart dood door de misdaden en de zonden (Efeze 2:1, 5) en: Al het gedichtsel der gedachten des harten is ten allen dage alleenlijk boos. (Gen. 6:5 en Gen .8:21)* Daarenboven, hongeren en dorsten naar de verlossing uit de ellende, en naar het leven, en Gode een offerande eens gebrokenen geestes opofferen, geldt eigenlijk van de wedergeborenen, en van degenen, die zalig genoemd worden. (Ps. 51:10 [*Psa 51:8 ??*] en *Matth. 5:6*)

Hongeren naar de gerechtigheid.

- I. De Remonstranten leren, dat de natuurlijke *mens kan* hongeren naar de gerechtigheid.
- II. De Schrift leert zo anders: Wij zijn van nature dood door de misdaden.
- III. *Alléén een wedergeborene* kan hongeren naar de gerechtigheid.

Art. 5.

Die leren: Dat de verdorvene en natuurlijke mens de gemene genade (waardoor zij verstaan het licht der natuur) of de gaven, hem na de val nog overgelaten, zo wèl gebruiken kan, dat hij door dat goed gebruik een meerdere, namelijk, de Evangelische of zaligmakende genade en de zaligheid zelf allengskens en bij trappen zou kunnen bekomen. En dat in dezer voege God zich van Zijn zijde betoont gereed te zijn, om Christus aan alle mensen te openbaren, naardien Hij de middelen, die tot de bekering nodig zijn, genoegzaam en krachtiglijk aan allen toedient.

Want benevens de ervaring van alle tijden betuigt ook de Schrift, dat zulks onwaarachtig is: Hij maakt Jacob zijn woorden bekend en Israël zijn inzettingen en zijn rechten. Alzo heeft Hij geen volk gedaan; en zijn rechten die kennen zij niet (*Ps. 147:19-20*). God heeft in de verleden tijden al de heidenen laten wandelen in hun wegen (*Hand. 14:16*). En: Zij (te weten Paulus en de zijnen) werden van de Heilige Geest verhinderd het woord in Azië te spreken; en aan Mysië gekomen zijnde, poogden zij naar Bithynië te reizen; en de Geest liet het hun niet toe. (*Hand. 16:6-7*)

Het licht der natuur.

- I. De Remonstranten leren, dat de natuurlijke mens, door *het licht der natuur*, de zaligmakende genade bekomen kan.
- II. Zij leren, dat Christus voor *alle* mensen gekomen is.
- III. Dat is tegen Gods Woord.

Art. 6.

Die leren: Dat in de ware bekering des mensen geen nieuwe hoedanigheden, krachten of gaven in de wil door God kunnen worden ingestort, en dat overzulks het geloof, waardoor wij eerst bekeerd worden, en waarvan wij gelovigen genoemd worden, niet is een hoedanigheid of gave, van God ingestort, maar alleen een daad des mensen, en dat het niet anders gezegd kan worden een gave te zijn, dan ten aanzien van de macht om daartoe te komen.

Want daarmee weerspreken zij de Schrift, die getuigt, dat God nieuwe hoedanigheden des geloofs, der gehoorzaamheid, en van het gevoel Zijner liefde in onze harten uitstort; Ik zal Mijn wet in hun binnenste geven, en zal die in hun hart schrijven (*Jer. 31:33*). En: Ik zal water gieten op de dorstige en stromen op het droge; Ik zal Mijn Geest op uw zaad gieten (*Jes. 44:3*). En: De liefde Gods is in onze harten uitgestort door de Heilige Geest, die ons

gegeven is ([Rom. 5:5](#)). Zulks strijdt ook tegen het standvastig gebruik der Kerke Gods, dewelke bij de profeet aldus bidt: Bekeer mij, zo zal ik bekeerd zijn. ([Jer. 31:18](#))

Het geloof.

- I. De Remonstranten leren, dat het geloof *geen gave Gods*, maar alleen een *daad des mensen* is.
- II. Wat de Schrift ons leert.
- III. Het gebruik der Kerk.

Art. 7.

Die leren: Dat de genade, waardoor wij tot God bekeerd worden, niet anders is dan een zachte aanrading; of (gelijk anderen dit verklaren) dat dit de alleredelste manier van werking is in de bekering des mensen, welke door aanrading geschiedt; en dat er niets is waardoor deze aanradende genade alleen niet zou genoegzaam zijn om de natuurlijke mens geestelijk te maken; ja dat God niet anders de toestemming van de wil voortbrengt, dan door deze wijze van aanrading; en dat de kracht der Goddelijke werking waarin zij de werking van satan te boven gaat, hierin bestaat, dat God eeuwige, maar de satan tijdelijke goederen belooft.

Want dit is gans Pelagiaans en in strijd met de gehele H. Schrift; dewelke, behalve deze, nog een andere en veel krachtiger en Goddelijker manier van werking des Heiligen Geestes in de bekering des mensen erkent; gelijk bij Ezechiël: Ik zal u een nieuw hart geven, en zal een nieuwe geest geven in het binnenste van u; en Ik zal het stenen hart uit uw vlees wegnemen, en zal u een vleschen hart geven. ([Ezechiël 36:26](#))

De Bekering.

- I. De Remonstranten leren, dat de bekering' geschiedt door *zachte aanrading*.
- II. Zij leren, dat deze aanradende genade *genoegzaam*, is.
- III. Dit is tegen Gods Woord.

Art. 8.

Die leren: Dat God zulke krachten Zijner almogendheid in de wedergeboorte des mensen niet gebruikt, waardoor Hij diens wil krachtiglijk en onfeilbaar zou buigen tot geloof en bekering; maar dat alle de werkingen der genade volbracht zijnde, dewelke God gebruikt om de mens te bekeren, de mens nochtans Gode en de Heilige Geest wanneer Hij zijn wedergeboorte voor heeft en hem wederbaren wil, alzo kan weerstaan, en metterdaad ook dikwijls wederstaat, dat hij zijns zelfs wedergeboorte ganselijk belet en dat het over-zulks in zijn eigen macht blijft wedergeboren te worden of niet.

Want dit is anders niet dan al de kracht van de genade Gods in onze bekering wegnemen, en de werking des al-machtigen Gods in onze bekering wegnemen, en de werking des almachtigen Gods aan de wil des mensen onderwerpen; en dat tegen de apostelen, die leren: Dat wij geloven naar de werking der sterkte Zijner macht ([Efeze 1:19](#)). En: Dat God het welbehagen Zijner goedigheid en het werk des geloofs in ons vervult met kracht ([2 Thess. 1:11](#)). Dat Zijn Goddelijke kracht ons alles wat tot het leven en de Godzaligheid behoort, geschonken heeft. ([2 Petr. 1:3](#))

De Wedergeboorte.

- I. De Remonstranten leren, dat de werking van de Heilige Geest *geen krachtdadige* werking is.
- II. Zij leren, dat men deze werking *kan weerstaan*.
- III. Zo wordt Gods wil *onderworpen* aan onze wil.
- IV. Gods Woord leert zo anders.

Art. 9.

Die leren: Dat de genade en de vrije wil gedeeltelijk oorzaken zijn, die beide tezamen het begin van de bekering werken, en dat de genade in orde van werking niet gaat voor de

werking van de wil; dat is, dat God niet eer de wil des mensen krachtiglijk helpt tot de bekering, dan wanneer de wil des mensen zichzelf beweegt en daartoe bepaalt.

Want de Oude Kerk heeft deze leer al lang in de Pelagianen veroordeeld, uit de woorden des Apostels. Zo is het dan niet desgenen die wil, noch desgenen die loopt, maar des ontfer-menden Gods. (Rom. 9:16) Insgelijks: Wie onderscheidt u? En wat hebt gij niet ontvangen? (1 Corinthe 4:7) En: Het is God, die in u werkt beide het willen en werken naar Zijn welbehagen. (Filipp. 2:13)

De medewerking Gods.

- I. De Remonstranten leren, dat de genade en de wil samen *werken*.
- II. Dat de wil werkt *vóór* de genade.
- III. Dat de genade is een *meehelpen* van God.
- IV. De Kerk heeft vroeger reeds dit standpunt veroordeeld.
- V. En dat op grond van Gods Woord.

5. VAN DE VOLHARDING DER HEILIGEN

God verlost de uitverkorenen van de heerschappij der zonde.

Art. 1

Die God naar Zijn voornemen tot de gemeenschap van Zijn Zoon, onze Here Jezus Christus, roept en door de Heilige Geest wederbaart, die verlost Hij wel van de heerschappij en slavernij der zonde, doch Hij verlost hen in dit leven niet ganselijk van het vlees en het lichaam der zonde.

I. Hij verlost hen van de schuld der zonde.

We hebben gezien, dat God, naar Zijn voornemen, de verkorenen tot de gemeenschap van Zijn Zoon roept en door de Heilige Geest wederbaart. Dat is in de voorafgaande artikelen in den brede uiteengezet, zodat wij daarop nu niet verder in gaan. Maar nu komt de vraag op: Als de gelovige nu delen in de overwinning van onze Here Jezus Christus, wat ontvangen zij dan *in dit leven*? En daarop wordt in dit artikel een antwoord gegeven. Zij zijn bevrijd uit de *heerschappij* van de vorst der duisternis. Wie door de Zoon is vrijgemaakt, is waarlijk vrij.

Zo is er dan geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn.

Zij zijn, als eertijds het volk Israel, verlost uit de macht van de duivel. Zij zijn uit het diensthuis uitgeleid. Zij zijn geen slaven der zonde. Zij zullen dan ook nooit terugvallen in de macht van deze vijand, hoe geweldig zijn aanvallen ook mogen zijn. Niemand zal ze rukken uit de hand van de Zaligmaker en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid.

De zonde heerst niet meer over hen. Zij zijn verlost van de schuld der zonde. En dat is van geweldige betekenis. Wij zijn soms alleen maar bezig, om verlost te worden van de *gevolgen* der Zonde. Dus van wat de zonde voor *ons* betekent en voor *ons* heeft aangebracht. En dan maken wij ons minder bezorgd over wat de zonde betekent voor *God*. De zonde is voor God *schuld*, die betaald moet worden. Daarom hebben veel zondaren ook veel meer berouw om de gevolgen der zonde, dan omdat zij God door de zonde hebben vertoornd. Dat is de *droefheid der wereld*, die de dood werkt. Ook *Judas* had berouw om de gevolgen der zonde.

Maar *Petrus* had berouw, omdat hij God door zijn zonde vertoornd had. Ook *David* zegt: 't Is niet alleen dit kwaad, dat om straf roept, ik ben in ongerechtigheid geboren. Hij vindt het zo erg, dat hij moet zeggen: "Tegen U, U alleen, heb ik gezondigd en gedaan dat kwaad is in Uw oog". Daarom is de Here Jezus begonnen het *allerergste* weg te nemen, namelijk de *schuld* der zonde. Wat de zonde voor God betekent, want dan komt het andere vanzelf. Hij kan zeggen: Uw zonden zijn u vergeven. Hij heeft gezegd: *Het is volbracht*. En wij kunnen zeggen: "Nu jaagt de dood geen angst meer aan, want alles, alles is voldaan. Wie door 't geloof op Jezus ziet, die vreest voor dood en helle niet".

En daarom is het zo heerlijk, dat de belijdenis ook met dat eerste begint.

Die God naar Zijn voornemen tot de gemeenschap van Zijn Zoon, onze Here Jezus Christus roept, en door de Heilige Geest wederbaart, die verlost Hij wel van de heerschappij en slavernij der zonde.

II. Hij verlost hen in dit leven niet geheel van de macht der zonde.

Onze vaders hebben ook met dat geweldige *probleem* geworsteld. Ze hebben verstaan, dat zij bevrijd waren van de slavernij en heerschappij der zonde, maar tevens, dat de *zondemacht* in hun leven nog zo heel groot is. Wij zijn in hope zalig. De eindoverwinning zal komen. Maar die zonde, die gevolgen van de zonde en die macht der zonde zijn nog zo groot. De Schrift leert het ons. Zelfs bij de geloofshelden heeft de zondemacht nog zo veel onheil in hun leven gesticht. Paulus moet zelfs, na ontvangen genade uitroepen: "Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen van het lichaam dezes doods? Ik dank God door

Christus Jezus onze Here". Hoe kunnen wij nog zuchten onder die zondemacht. We moeten strijden tegen de zonde, die in ons woont en ons zo lichtelijk omringt. Maar die strijd is vaak zo moeilijk. De doodsvijanden houden niet op ons aan te vechten. Zij zijn zo sterk en wij zo zwak. En daarom bidden wij, dat wij toch in die geestelijke strijd niet zullen onderliggen, maar sterke weerstand zullen bieden. De gelovigen *leven* niet meer in de zonde, maar helaas zij *vallen* nog zo dikwels in de zonde. David pleegt de zonde van overspel en moord. Petrus verloochent zijn Meester. En die strijd duurt tot het einde toe. Nooit kunnen wij zeggen, dat wij geheel de overhand hebben. Die meent te staan, zie toe, dat hij niet valle. Daarom blijven wij de Christus ook voor onze dagelijkse zonde nodig hebben. Als we aan onszelf overgegeven werden, zouden wij bezwijken.

De *perfectionist* moge menen, dat hij de macht der zonde overwonnen heeft, de Schrift en de praktijk zeggen anders. De *mysticist* moge denken, dat hij lijdelijk moet zijn, ook dat is niet juist. Maar wij verstaan, dat de allerheiligsten, in dit leven een klein beginsel der volkomenheid bezitten, hoewel zij met een ernstig voornemen, niet alleen naar sommige, maar naar al de geboden Gods beginnen te leven. En dan onze goede werken!

Zelfs deze zijn als een wegwerpelijk kleet. *Onze gerechtigheid is als een wegwerpelijk kleet.*

Paulus zegt, dat hij vleselijk verkocht is onder de zonde. Christus heeft alle dingen aan Zijn voeten onderworpen, maar *wij zien het nu nog niet*. We leven door het geloof. Straks zullen wij het zien. Het lijkt wel, of de duivel hier op aarde meer te zeggen heeft dan Christus, Die de duivel heeft overwonnen. We moeten strijden tot de laatste ademtocht. Dan komt pas de volkomen verlossing. Dan is de goede strijd gestreden, dan is het geloof behouden en dan is voor ons weggelegd de kroon der rechtvaardigheid, die de Here, de rechtvaardige Rechter in die dag geven zal.

Doch Hij verlost hen in dit leven niet ganselijk van het vlees en het lichaam der zonde.

De dagelijkse zonden der zwakheid.

Art. 2

Hieruit spruiten de dagelijkse zonden der zwakheid en ook aan de allerbeste werken der heiligen kleven gebreken. Hetwelk hun gestadig oorzaak geeft om zich voor God te verootmoedigen, hun toevlucht tot de gekruisigde Christus te nemen, het vlees hoe langer hoe meer door de Geest des gebeds en heilige oefeningen der Godvruchtigheid te doden, en naar het eindperk der volmaakt-heid te zuchten, totdat zij, van dit lichaam des doods ontbonden zijnde, met het Lam Gods in de hemelen zullen regeren.

I. Welke deze zonden zijn.

In ons Avondmaalsformulier staat: “Daarom al is het, dat wij nog vele gebreken en ellendigheid in ons bevinden, als namelijk, dat wij geen volkomen geloof hebben, dat wij ons ook met zulk een ijver, om God te dienen, niet begeven, als wij schuldig zijn; maar dagelijks met de zwakheid van ons geloof en de boze lusten van ons vlees te strijden hebben; nochtans, desniettegenstaande, overmits ons (door de genade des Heiligen Geestes) zulke gebreken van harte leed zijn, en wij begeren tegen ons ongeloof te strijden en naar alle geboden Gods te leven”.

Daar wordt dus ook over de dagelijkse zonden der zwakheid gesproken.

Doordat de gelovigen niet geheel verlost zijn van het vlees en het lichaam der zonde, dus van de macht der zonde, zondigen zij dagelijks. De erfzonde is een fontein, waaruit de zonde als opwellend water ontspringt. Artikel 15 NGB.

Dat wil natuurlijk niet zeggen, dat deze dagelijkse zonden, die de een meer, de ander minder bedrijft, die ook vaak met ons karakter en de omstandigheden des levens in verband staan, niet ernstig zijn. Zij zijn en blijven *zonden*, overtredingen, nog erger dan de zonden, die de wereld doet. Als een kind van God zondigt, dan is het *erger*, dan wanneer een wereldling dieselfde zonde bedrijft. Gods naam wordt om onzentwil gelasterd.

De belijdenis zegt: *Hieruit spruiten de dagelijkse zonden der zwakheid en ook aan de allerbeste werken der heiligen kleven gebreken.*

II. Hoe zij tegen deze zonden strijden.

A. Door zich voor God te verootmoedigen.

Hoe groot is God, dat Hij het kwade zelfs ten goede keert. Wat tegen is en ook schijnt te zijn, wordt door God ook weer gebruikt tot verheerlijking van Zijn naam. Door de gelovigen te doen blijven onder de macht der zonde, zodat zij in dit leven niet geheel van die zondemacht worden verlost, houdt de Here hen ook klein. Er is geen groter gevaar, voor iemand, die genade heeft ontvangen, dan dat hij op die genade hoogmoedig zou worden. En er is niets, dat minder bij genade past, dan hoogmoed. O, die geestelijke hoogmoed, die zoveel onheil sticht. En daarvoor wil God nu de Zijnen bewaren. En als ze dan door zwakheid in zonde gevallen zijn, dan leren zij hun hoogmoed meteen af. Dan moeten zij zich verootmoedigen. Wie inderdaad rechte zelfkennis heeft, kan zichzelf niet verheffen boven anderen, omdat hij zo goed weet, dat hij van nature geen haar beter is dan de grootste zondaren.

O, die kleinhoudende genade! Want het feit, dat zelfs aan de allerbeste werken der heiligen gebreken kleven, dat *geeft hun gestadig oorzaak, om zich voor God te verootmoedigen.*

B. Door de toevlucht te nemen tot Christus.

Alweer winst. De duivel meent, dat hij zo verstandig handelt, door de uitverkorenen te verleiden tot zonde. Hij behaalt in de regel ook heel wat winst. Hij bezorgt de kinderen Gods heel wat verdriet. En toch, hij drijft hen daardoor weer meer uit tot de gekruisigde

Christus. Met hun zondesschuld nemen zij dan dagelijks de toevlucht tot hun Borg en Zaligmaker. Ze moeten altijd weer naar Hem heen. Zij kunnen geen ogenblik buiten Hem. Ze zien almeer Zijn onmisbaarheid en dierbaarheid. Juist door die dagelijkse zonden. Al meer willen ze gereinigd worden en weer de troost van de vergeving der zonden genieten.

Hoe meer we onze zonden leren kennen, te meer gaan wij tot Christus, in Wie alleen de vergeving der zonden is. Hij moet telkens, nadat Hij het bad der wedergeboorte, door Zijn Geest heeft gegeven, de voeten der Zijnen wassen.

De zonde is de oorzaak, om *hun toevlucht tot de gekruisigde Christus te nemen.*

C. Door het vlees hoe langer hoe meer te doden.

Ja, want nu gaan wij de zonde niet verheerlijken, alsof wij maar zouden zondigen, om al ootmoediger te worden en steeds meer tot Christus te gaan. Zouden wij zondigen, opdat de genade te meerder worde? Dat zij verre! Hoe zullen wij, die der zonde gestorven zijn, in dezelfde leven? Dat is onmogelijk. Al gebruikt God Zelf de zonde ten goede, daarom is en blijft die zonde heel erg en schuld voor God. We moeten nooit licht over de zonde gaan denken en vooral niet over de zonde van Gods kinderen. Als uit het kwade het goede geboren wordt, daarmee is het kwade niet goed geworden.

En daarom krijgt we een walg van de zonde. Het valt niet mee, altijd maar weer met de zonde naar de Here te moeten gaan. Dan schamen wij ons toch. We hebben zo vaak anders beloofd. En dan verstaan wij, dat wij meer ernstig tegen alle zonden moeten strijden. We moeten ons oefenen en waken en bidden. Vooral bidden om de Geest der genade en der gebeden.

Het vlees, hoe langer hoe meer, door de Geest des gebeds en heilige oefeningen der Godvruchtigheid te doden.

“Want dewijl wij onszelf zo zwak zijn, dat wij niet één ogenblik zouden kunnen bestaan en daartoe onze doodsvijanden, de duivel, de wereld en ons eigen vlees niet ophouden, ons aan te vechten, zo wil ons toch staande houden en sterken, door de kracht Uws Heiluge Geest, opdat wij in deze geestelijke strijd niet onderliggen, maar altijd sterke wederstand doen, totdat wij eindelijk ten enemale de overhand behouden. (HK 52, vraag 127)

D. Door te verlangen naar de volmaaktheid.

Totdat wij ten enenmale de overhand behouden. Paulus zegt: Niet, dat ik het alrede gegrepen heb, maar ik jaag er na, of ik het ook grijpen mocht, waartoe ik ook Christus gegrepen ben. Ook de inwonende zonde kan ons te meer doen verlangen en uitzien naar de eindoverwinning. Want Christus heeft overwonnen. Ziende de grote macht van de zonde in de wereld en ook in eigen hart, leert de bruid, door de Geest, roepen: Kom, Here Jezus, kom haastelijk. Want we weten, dat in haar niet zal inkomen iets, dat ontreinigt of gruwelijkheid doet, of leugen spreekt, maar die geschreven zijn in het boek des levens des Lams. Eerst moeten wij ontbonden worden. De banden, ook die ons aan de zonde binden, moeten worden losgemaakt. Ontbonden te worden en met Christus te zijn, is zeer verre het best. Hoe kunnen de kinderen Gods niet uit levensmoeheid, maar om de eer van God, daarnaar verlangen. In de hemel wordt door de zielen onder het altaar gebeden om de oordeelsdag. Dat God zal recht doen. De zonde en ongerechtigheid is oorzaak, dat de gelovigen naar het eindperk der volmaaktheid zuchten, totdat zij van dit lichaam des doods ontbonden zijnde, met het Lam Gods in de hemelen zullen regeren.

God bewaart de gelovigen in de genade.

Art 3

Ter oorzaak van deze overblijfselen der inwonende zonde en ook vanwege de aanvechtingen der wereld en des satans, zouden de bekeerden in die genade niet kunnen volstandig blijven, zo zij aan hun eigen krachten werden overgelaten. Maar God is getrouw, Die hen in de genade, hun eenmaal geschonken, barmhartiglijk bevestigt en ten einde toe krachtiglijk bewaart.

I. Zij kunnen zichzelf niet bewaren.

A. Ter oorzaak van de inwonende zonde.

De Remonstranten leren, dat de volharding der ware gelovigen niet is een vrucht der verkiesing of een gave Gods door de dood van Christus verworven, maar een *voorwaarde* des nieuwen verbonds, die de mens, door zijn vrije wil, moet volbrengen. Dat het dus wel gelegen is in de hand van de mens. Dat wij dus onszelf kunnen bewaren. En dat is niet waar. De Schrift leert en de ervaring bevestigt het, dat dit onmogelijk is. Wij zijn zo zwak., dat wij niet één ogenblik zouden kunnen bestaan. Aan onszelf overgelaten, moeten wij in de geestelijke strijd onder liggen. Voor geen minuut, geen seconde levenskracht bezitten wij van onszelf. Daar komt bij, dat wij niet alleen *zwak* zijn, maar ook zo *zondig*. Wij hebben in ons een vijand, die met andere vijanden vaak heult.

Wij treden zelf als verraders op en helpen de vijand. Hoe zouden nu zulke zondaren, die nog zo te strijden hebben tegen de inwonende zonde, zichzelf kunnen bewaren. Dat is geheel onmogelijk. We moeten niet denken, dat wij het kunnen doen. Wee ons, als we aan onze eigen krachten werden overgelaten.

Ter oorzaak van deze overblijfselen der inwonende zonde en ook vanwege de aanvechtingen der wereld en des satans, zouden de bekeerden in die genade niet kunnen volstandig blijven, zo zij aan hun eigen krachten werden overgelaten.

B. Ter oorzaak van de aanvechtingen der wereld.

De wereld ligt vol valstrikken, die ook klaargezet worden voor de kinderen Gods. En dan komt de wereld altijd met zeer aanlokkelijke dingen, bekoorlijk voor het vlees. Aan een valstrik zit ook iets aanlokkelijks, dat het dier graag wil hebben. Maar zodra het daarvan wil eten, slaat de strik dicht. En zo zijn er velen, die in de strikken der wereld verward zijn geraakt. Vooral onze jonge mensen hebben toe te zien. Ze vragen zo licht, hoever ze met de wereld kunnen meegaan. Zoals die mensen, die vragen, *hoever* ze wel in de zee kunnen gaan. En als er dan iemand verdrongen is, zeggen de omstanders: Ja, maar hij ging ook *te ver!* En zo zijn er velen, die zich *te ver* wagen in de wereld. Die in de wereld omkomen. Wanneer de kinderen Gods niet bewaard werden, dan zouden zij omkomen in de wereld. Christus heeft gebeden, dat zij niet uit de wereld zouden genomen, maar bewaard worden.

Hoe veel erger wordt het in dagen van vervolging. Dan vallen velen af, die geen waar geloof hebben. En zij geven ons het bewijs, dat ook wij niet kunnen staande blijven, dat wij onszelf ook niet kunnen bewaren.

De belijdenis wijst ook hier op de *aanvechtingen van de wereld*.

C. Ter oorzaak van de aanvechtingen van satan.

Nu komt de grootste vijand, die omgaat als een briesende leeuw, zoekende wie hij zou mogen verslinden. Hij is zo machtig, dat wij tegen hem, zonder Gods hulp niets vermogen. Hij is zo listig, dat hij altijd kent de zwakste plekken van ons hart. Hoe heeft hij zijn invloed getoond, als hij zelf *Job* bestrijdt en *Petrus* in de zeef legt. Christus heeft het gordijn even opgehaald en heeft gezegd: "Simon, Simon, ziet de satan heeft ulieden zeer begeerd te ziften als de tarwe". De duivel gaat in zijn aanvechtingen ook heel *methodisch* te werk. Hij

loert op de kerk des Heren, die vooral in het laast der dagen heel wat zal te verduren krijgen. Als de antichrist komt en de gelovigen zal boycotten. Daarom wijst de belijdenis hier ook op de *aanvechtingen van satan*.

Zo de bekeerden aan hun eigen krachten werden overgelaten, zij zouden in die genade niet volstandig kunnen blijven.

Wij kunnen onszelf niet bewaren.

II. God bewaart hen krachtig.

A. Hij is getrouw.

Wij zijn ontrouw, maar God is getrouw. Hij heeft Zijn Woord gegeven en Hij houdt Zijn Woord. Wat Hij belooft, doet Hij ook. We denken hierbij ook aan het verbond der genade. Want in het verbond komt het aan op *trouw*. Hoe heerlijk, wanneer wij op Gods trouw een beroep mogen doen en mogen zeggen: “De Heer is zo getrouw als sterk, Hij zal Zijn werk voor mij volenden”.

Hij is de Here, IK ZAL ZIJN DIE IK ZIJN ZAL. Daarom kunnen wij Hem later ook niet tegenvallen, want toen Hij ons heeft verkoren, wist Hij, wie wij zijn. We kunnen de mensen tegenvallen door de zonde, we kunnen onszelf ook tegenvallen. Maar we kunnen onze God niet tegenvallen, want Hij weet wat van Zijn maaksel zij te wachten, hoe zwak van moed, hoe klein wij zijn van krachten en dat wij stof van jongs af zijn geweest. Hij laat nooit varen het werk Zijner handen. *Maar God is getrouw.*

B. Hij bevestigt hen in de genade

Het is niet zo, dat Hij ons genade schenkt en dan verder aan ons overlaat, wat wij met die genade willen uitvoeren. Dan zouden wij terstond verliezen, wat wij hebben ontvangen. Hij geeft genade voor genade. Hij trekt Zijn hand nooit terug. Hij wil ons ook doen groeien en toenemen in de genade en kennis des Heren. Vele middelen worden daartoe door Hem gebruikt. De middelen der genade en ook de beproevingen des levens, de wondere leidingen Gods. Ja, al de bemoeienissen, die Hij met ons houdt en Zijn dagelijkse trouwe Vaderlijke zorg voor de Zijnen. Zelfs zal Hij de gekrookte riet niet verbreken en de rokende vlaswiek niet uitblussen. Het geloofsleven kan kwijnen, door onze eigen schuld, maar het kan niet vernietigd worden.

Die hen in de genade, hun eenmaal geschonken, barmhartiglijk bevestigt.

C. Hij bewaart hen ten einde toe.

Hoe menigmaal zou Hij reden hebben ontvangen, Zijn hand voor goed van ons terug te trekken. Maar Hij doet het niet. Zelfs niet bij het naderen van de dood. De gelovige denken wel eens, dat zij nog in de hand van de vijand zullen vallen en omkomen. Maar dat zal nooit geschieden. Het is niet onze zaak, het is de zaak van Christus. Het is niet onze strijd, maar de strijd van Christus tegen satan. Het gaat ook hier om de eer van onze God. Hoe veilig wordt het dan. Hoe rustig mogen wij zijn. Laat dan de hel vrij woeden.

Zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid. Niemand zal ze uit Zijn hand rukken. God is getrouw, Die hen ten einde toe krachtelijk bewaart.

Daarom mogen wij zeggen: Gij toch, Gij zijt hun roem, de kracht van hunne kracht. Uw vrije gunst alleen wordt d' ere toegebracht. Wij steken 't hoofd omhoog en zullen d' eerkroon dragen, door U, door U alleen, om 't eeuwig welbehagen. Want God is ons ten schild in 't strijdperk van dit leven. En onze Koning is van Israels God gegeven.

God bewaart hen niet zo, dat zij nooit in grove zonden kunnen vallen.

Art. 4

En hoewel die macht Gods, waardoor Hij de ware gelovigen in de genade bevestigt en bewaart, meerder is, dan dat zij van het vlees zou kunnen overwonnen worden, zo worden nochtans de bekeerden niet altijd alzo van God geleid en bewogen, dat zij in sommige bijzondere daden door hun eigen schuld van de leiding der genade niet zouden kunnen afwijken en van de begeerlijkheden des vleses verleid worden, en die volgen.

Daarom moeten zij gestadiglijk waken en bidden, dat zij niet in verzoeking geleid worden. En zo zij dit niet doen, zo kunnen zij niet alleen door het vlees, de wereld, de satan tot zware en ook gruwelijke zonden vervoerd worden, maar worden zij ook inderdaad, door Gods rechtvaardige toelating, daartoe somwijlen vervoerd; gelijk het droeve vallen van David, Petrus en andere heiligen, dat ons in de Schrift beschreven is, bewijst.

I. Zij kunnen in grove zonden vallen.

A. Hoewel Gods bewarende genade niet overwonnen kan worden.

Wanneer wij spreken over de grove zonden, waarin de uitverkorenen kunnen vallen, dan stellen wij voorop, dat dit zeer goed mogelijk is. Wij moeten ons daarover niet verbazen. Het is niet zo, dat dit niet zou kunnen geschieden.

Maar dan ook gaat de belijdenis uit van de gedachte, die te voren al is uitgesproken, dat God getrouw is, en dat Hij hen tot het einde toe bewaart. Dat is zo. Daarvan gaat niets af. En dat wordt hier nog eens met volle nadruk voorop gesteld. De genade Gods is meer, dan dat zij van het vlees zou kunnen overwonnen worden. Hoe machtig en hoe arglistig het vlees ook moge zijn, die macht Gods en die genade Gods is veel meer. Dat is het uitgangspunt voor de gelovigen. Dat is het fundament, waarop zij mogen gaan staan in Christus. Het is alsof de belijdenis eerst die troost wil vasleggen. Wie de strijd, die hij te strijden heeft, tegen de begeerlijkheden van het vlees en tegen de macht van de wereld en satan kent, weet, dat hij heel licht tot zonde wordt verleid. De zondemacht is een geweldige macht. Maar tegenover die geweldige macht blijft staan de trouw en genade des Heren.

En hoewel die macht Gods, waardoor Hij de ware gelovigen in de genade bevestigt en bewaart, meerder is, dan dat zij van het vlees zou kunnen overwonnen worden.

B. Omdat God hen niet altijd zo leidt, dat zij niet kunnen afwijken.

Wij bidden: Leidt ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. God leidt ons leven. Zijn voorzienig bestel gaat over alle dingen. Zo kan het geschieden, dat Hij ons leidt, dat wij niet in verzoeking komen. Maar Hij kan het ook zo beschikken, dat wij op plaatsen komen, of met mensen in aanraking komen, die ons trachten te verlokken tot zonde. Wij mogen die gelegenheden niet zoeken, maar als wij door Gods bestel er in geleid worden, dan kunnen wij alleen staande blijven door de kracht des Heiligen Geestes.

Wij lezen van onze Here Jezus Christus, dat Hij, nadat Hij gedoopt is, door de Heilige Geest weggeleid is, om verzocht te worden van de duivel. Het is dus niet zo, dat wij buiten de wereld en buiten alle verzoeking worden geplaatst. We leven niet in een el. En zelfs, al zouden wij opgesloten worden in een cel, dan nog dragen wij ons boos en verdorven hart mee.

Rome heeft gemeend door wereldontvluchting dezonde te kunnen vermijden, maar dat is ook een vrome wens.

Wij belijden: *Zo worden nochtans de bekeerden niet altijd alzo van God geleid en bewogen, dat zij in sommige bijzondere daden door hun eigen schuld van de leiding der genade niet zouden kunnen afwijken.*

C. Ofschoon zij door hun eigen schuld vallen.

Dat mogen wij nooit vergeten. Wij dragen van al onze daden de volle verantwoordelijkheid. Er zijn wel eens mystieken, die spreken over de “oude Adam”, de “oude mens”, en over “hem”, alsof zij zelf toch feitelijk met die zonden weinig hebben te maken. Dan ook zuchten zij niet meer onder de macht der zonde. Alles komt op rekening van de “oude mens” en van de duivel. Het wordt dan wel gemakkelijk. Maar tevens nog meer goddeloos. Wanneer David het volk zal tellen, dan lezen wij dat *de Here hem aanport*, om het volk te tellen. Ook dat de *duivel* hem *aanport*, om het volk te tellen. Wie durft nu zeggen, dat David er niets aan kan doen, omdat hij van de Here en van de duivel een por heeft ontvangen en dus gevallen is? Neen, als hij het volk heeft geteld, dan staat er nadrukkelijk, dat *zijn hart hem sloeg*, nadat hij het volk geteld had.

Later zegt hij dan ook: Ik ben schuldig en wat hebben deze arme schapen gedaan? Wanneer God onze weg dus zo leidt en bestuurt, dat wij verleid worden en in zonde vallen, ook al staat de duivel gereed om ons te verleiden, dan is dat toch door *onze* schuld. Het is niet precies te zeggen, hoe de verhouding van de leiding des Heren in de verzoeking en onze begeerlijkheid tot de zonde is. We moeten echter twee dingen verstaan. *Ten eerste*, dat ook de *zonde* der uitverkorenen niet staat buiten het bestel des Heren. De zonde is *in Zijn raadsbesluit*, tot verheerlijking van Zijn naam opgenomen. De vreselijke macht der zonde wordt een wijs wapen in Gods hand. Dat zien wij ook bij het kruis van Christus. “Deze, door de bepaalde raad en voorkennis Gods overgegeven zijnde, hebt gij genomen en door de handen der onrechtvaardigen aan het kruis gehecht en gedood.”

Gods handen grijpen zelfs het *allerergste* aan, tot meerdere openbaring van Zijn eigen heerlijkheid. Door de grootste zonde, de grootste genade bewezen. Aan het kruis komt de zonde des mensen tot de hoogste openbaring en door dat zelfde kruis bewijst God Zijn ondoorgrondelijke genade aan zondaren. Wie kan dat verstaan? Dus de zonde is in Gods bestel opgenomen.

Ten tweede, hebben de gelovigen, die zondigen en vallen, altijd weer *hun eigen zonde te belijden*. We mogen de dingen niet maar psychologisch verklaren. De zondaren zijn geen zieken, maar *schuldigen*, misdadigers.

De gelovigen *wijken door eigen schuld van de leiding der genade af*.

II. Zij worden soms tot zware zonden vervoerd.

A. Daarom moeten zij waken en bidden.

Waakt en bid, opdat gij niet in verzoeking komt. De hoogtepunten en de dieptepunten in het geloofsleven liggen heel dicht bij elkaar. Wanneer Christus gedoopt is en de hemelen geopend zijn, dan, even later wordt Hij door de Geest weggeleid, om verzocht te worden van de duivel. Wanneer Petrus het eerste Avondmaal gevierd heeft, dan wordt hij door satan in de zeef gelegd. Hij verloochent Christus. We moeten waken en bidden. En vooral moeten wij dat doen, als we menen vast te staan. Dan komt satan geheel onverwacht. Hoe vaak zal dat niet gebeuren, als ge genoten hebt in een preek, als ge heerlijk Avondmaal gevierd hebt, wanneer ge psalmen hebt gezongen, en dan soms even later: daar is de verzoeking. De duivel kent onze zwakke plekken heel goed en daarop richt hij zijn pijlen, die dan ook dikwels raak zijn. Elke dag moet de wapenrusting worden aangedaan. Vooral is van betekenis het *morgengebed*. Wanneer Luther het heel druk had, dan zei hij: “Nu moet ik wel heel goed bidden, anders kom ik vandaag niet klaar”. We moeten ‘s morgens vooral de bijl slijpen. een man naar Gods hart was, tot zo grote zonde gekomen was. Een van de kinderen zei heel eenvoudig, maar raak: Ik denk, dat de koning zijn morgen-gebed vergeten heeft.

Daarom moeten zij gestadiglijk waken en bidden, dat zij niet in verzoeking geleid worden.

B. Wanneer ze dit niet doen, vallen zij in de zonde.

Zeker, het zal dikwijls gebeuren, dat wij, ook als we niet voldoende waken en bidden, toch door God voor grove zonden bewaard worden. Maar de Here kan het ook nodig

keuren, de Zijnen eens heel even los te laten. Zij zijn dan zorgeloos, staan in eigen kracht, houden in het geheim de zonde aan de hand en dan laat God de duivel en de wereld eens extra macht hebben. Dan zetten zij de voeten in de strik, die gespannen is. God geeft hen even over aan hun eigen dwaasheid. Dan is er niet alleen de mogelijkheid, dat zij vallen, maar God beschikt het zo dat ze *inderdaad* ook *vallen*. O, die tijden van inzinking in het geloofsleven zijn zo gevaarlijk, want zonder Mij kunt gij niets doen.

En hoe staat het vaak met ons gebedsleven? Daar valt heel veel te corrigeren. We moeten waken en bidden. *En zo zij dit niet doen, zo kunnen zij niet alleen door het vlees, de wereld, de satan tot zware en gruwelijke zonden vervoerd worden, maar worden zij ook inderdaad, door Gods rechtvaardige toelating, daartoe somwijlen vervoerd; gelijk het droeve vallen van David, Petrus en andere heiligen, dat ons in de Schrift beschreven is, bewijst.*

De ernstige gevolgen van de grove zonden der gelovigen.

Art. 5

Met zodanige grove zonden vertoornen zij God zeer, vervallen in schuld des doods, bedroeven de Heilige Geest, verbreken voor een tijd de oefening des geloofs, verwonden zwaarlijk hun consciëntie en verliezen somwijlen voor een tijd het gevoel der genade; totdat hun, wanneer zij door ernstige boetvaardigheid op de weg wederkeren, het vaderlijk aanschijn opnieuw verschijnt.

I. Ten opzichte van God

A. Zij vertoornen God

Wij zondigen niet goedkoop. God vertoort zich over onze zonden. Wanneer David het volk heeft geteld, dan is er een *grote toorn* over Israel gekomen. Daarom blijft de straf niet uit. Dat moeten wij verstaan. De naam des Heren wordt smaadheid aangedaan en er komt scheiding tussen Gods genadige tegenwoordigheid en Zijn volk. David zegt : “Tegen U, U alleen heb ik gezondigd en gedan dat kwaad was in Uw oog”. We zien dan, dat wij Zijn gramschap dubbel waardig zijn. Dit is zelfs zo erg, dat wij weer vervallen in schuld des doods. Christus heeft ons verlost van de schuld der zonde, maar die schuld moet ook weer steeds worden uitgedelgd door Zijn dierbaar bloed. Want zo Gij in ‘t recht wilt treden, o Heer en gadeslaan onze ongerechtigheid, ach, wie zal dan bestaan?

B. Zij bedroeven de Heilige Geest

De Apostel Paulus zegt in [Ef 4:30](#): “En bedroeft de Heilige Geest Gods niet, door Welke Gij verzegeld zijt tot de dag der verlossing”.

Die zonde kan de wereld niet bedrijven. We spreken hier niet van de zonde tegen de Heilige Geest, want die zonde kan een uitverkorene niet begaan.

Bedroeven, dat onderstelt iets. Een kind kan zijn vader en moeder bedroeven. Dat gebeurt alleen als er *liefdesbetrekkingen* zijn. Wij moeten ons bedroeven over onze zonde en wij bedroeven eerst de Heilige Geest, voordat wij zelf bedroefd zijn.

Nu is dit een *mensvormige uitdrukking*, die de Schrift gebruikt. We zeggen immers ook, wanneer een nevel, of lichte wolken voor de zon zijn, dat de zon *droevig* schijnt. Zo kunnen wij, door de zonde, die als een nevel is, de Heilige Geest bedroeven. Adeldom verplicht. Deze zonden gaan regelrecht tegen de werking van Gods Geest in. Hij wil de zonde uitbranden en wij gaan de zonde koesteren. Hij wil de middelen der genade gebruiken en wij gaan de middelen verachten. Dat is een ontzettende gedachte, dat wij de Heilige Geest, Die ons door Christus als Trooster gegeven is, kunnen bedroeven.

Met zodanige grove zonde *bedroeven zij de Heilige Geest*.

II. Ten opzichte van zichzelf

A. Zij verbreken de oefening des geloofs

De Remonstranten leren, dat de gelovigen, als zij in grove zonde vallen, of voor een tijd, of voor altijd, het geloof kunnen *verliezen*. Dat geldt dan, volgens hen, van het *ware* geloof. En dat is niet juist! De gelovigen kunnen het geloof *niet* verliezen. Christus heeft voor Petrus gebeden, dat zijn geloof niet ophoude. Maar wat wel een tijd lang kan ophouden, is de geloofswerkzaamheid en de geloofsoefening. En dat is ook heel erg. Want dan komt er van het gebed niets terecht, dan is er geen gemeenschapsoefening met de Here, dan komen de dorre tijden in het geloofsleven. Dat kan zo donker zijn. We zondigen niet goedkoop. Dan mogen wij wel met David bidden: “Ai laat van mij Uw Heilige Geest niet scheiden, Die kan alleen in ‘t rechte spoor mij leiden”.

Zij verbreken voor een tijd de oefening des geloofs.

B. Zij verwonden hun geweten

Het geweten heeft voor een kind des Heren grote betekenis. Geweten betekent eigenlijk *mede-weten*, zoals gezusters betekent *mede-zusters*. Wij weten het, en God weet het met ons mede. En wij weten het met God mede. En de geweten moet steeds gelijkgezet worden, als een horloge, met de normen van Gods Woord. Het geweten zelf geeft niet de rechte maatstaven aan. Maar als dan de gelovige in grove zonde is gevallen, dan komt meteen de *gewetenswroeging*. De rust gaat weg. Dat geweten is onrustig geworden. Het slaat en bonst en klopt en waarschuwt en ontrust.

Dat geweten is als een gewonde, die pijn heeft, die geslagen is. “Want toen ik zweeg werden mijn beenderen verouderd in mijn brullen de ganse dag, want Uw hand was dag en nacht zwaar op mij. Mijn sap werd veranderd in zomerdroogten.”

Zij verwonden hun geweten.

C. Zij verliezen soms het gevoel van genade

Dat is wel heel erg en toch zo gewoon. Het is tegennatuurlijk wanneer een gelovige in de zonde valt en toch gaat roemen in de genade. Dat hebben Petrus en David niet gedaan. Zij hebben hun schuld beleden. Maar wat wel gebeuren kan, is dat een kind des Heren, dat in grove zonde is gevallen, *aan zijn staat gaat twijfelen*. Dat hij zegt: Maar ik ben geen kind van God, want dan zou ik niet tot die zonde gekomen zijn. En dan komt de duivel met zijn aanvechtingen en zegt: Is dat nu het werk van een kind des Heren? Allemaal bedrog! Dan wordt de ziel zo onrustig in ons, en komt de twijfel met alle kracht opzetten. Dat kan kort duren, maar ook lang. *Zij verliezen somwijlen voor een tijd het gevoel der genade.*

D. Totdat zij tot God wederkeren.

Zij moeten terug tot de Here en zij gaan ook terug tot de Here. De Heilige Geest, Die zij bedroefd hebben, gaat hen *bedroefd maken* over hun zonde. Dan krijgen zij het heel moeilijk. De duivel zegt, dat voor zulke grove zonden toch geen vergevind is. De wereld, die zich eerst verblijd heeft, is ook hard. En zelfs de broeders en zusters kunnen soms zo heel koud staan tegenover gevallenen. Ze zien soms ook van uit de hoogte op hen neer.

Maar de Here Zelf wordt hun te sterk. En dan komen zij als boetvaardige zondaren en zondaressen tot de troon der genade. Zij gaan weer pleiten op het volbrachte werk van onze Here Jezus Christus. Zij gaan hun zonde bewenen en belijden. Ze roepen het uit: “Vader, ik heb gezondigd tegen de hemel en voor U en ik ben niet waard Uw kind genaamd te worden”.

En later mogen zij getuigen: “Ik bekend”, o Heer, aan U oprecht mijn zonden, ‘k verborg geen kwaad, dat in mij werd gevonden. Maar ik beled, na ernstig overleg, mij boze daden. Gij naamt die gunstig weg!”

En weet ge wat dan het opmerkelijke is? Dat de Here dan Zijn vriendelijk aangezicht over hen weer doet lichten. Dan worden zij getroost met de vergeving der zonden. *Totdat hun, wanneer zij door ernstige boetvaardigheid op de weg wederkeren, het vaderlijk aanschijn opnieuw verschijnt.*

God zorgt dat de gelovigen niet uitvallen.

Art. 6

Want God, Die rijk is in barmhartigheid, neemt, naar het onveranderlijk voornemen der verkiezing, de Heilige Geest van de Zijnen, ook zelfs in hun droevig vallen, niet geheel weg, en laat hen zoverre niet vervallen, dat zij van de genade der aanneming en van de staat der rechtvaardigmaking uitvallen, of dat zij zondigen ter dood of tegen de Heilige Geest, en, van Hem geheel verlaten zijnde, zichzelf in het eeuwige verderf storten.

I. God neemt Zijn Geest niet geheel weg.

Daarvoor zou bij God alle reden zijn, als we denken aan de zonden der uitverkorenen. Maar nu staan wij zo sterk, juist door de leer van de uitverkiezing. God heeft van eeuwigheid de Zijnen verkoren. Die verkoren zijn, ontvangen in de tijd, naar Gods bestel de Heilige Geest, Die woning maakt in hun hart.

Nu wordt de Heilige Geest wel bedroefd door de zonde der gelovigen. Hij trekt ook Zijn werking en Zijn vertroostende nabijheid enige tijd terug van de gelovigen, die in zonde gevallen zijn. Maar al schijnt het ook, dat de Heilige Geest hen geheel heeft verlaten, dat is inderdaad niet zo. Ze hebben wel verdiend, dat Hij, Die woning gemaakt heeft in hun hart, hen zou verlaten. Hun lichaam en ziel zijn immers *tempelen* des Heilige Geestes. En zij hebben die tempelen niet heilig gehouden. Zij hebben in *die tempelen offeranden gegeven voor andere goden*, die zij tijdelijk hebben gediend. Ze hebben die tempelen gans ontheiligd. Zal nu de Heilige Geest die tempelen voorgoet verlaten? Neen, dat doet Hij niet. Hij heeft van eeuwigheid de opdracht ontvangen van de Vader en van de Zoon, om in hen te gaan wonen en in hen te *blijven*.

En nu mogen zij bidden: "Ai, laat van mij Uw Heilige Geest niet scheiden, Die kan alleen op 't rechte spoor mij leiden". De Here kan Zijn aangezicht voor hen verbergen. Maar Hij verlaat hen nooit. De Heilige Geeste blijft.

Want God, Die rijk is in barmhartigheid, neemt, naar het onveranderlijk voornemen der verkiezing de Heilige Geest van de Zijnen, ook zelfs in hun droevig vallen, niet geheel weg.

II. God zorgt, dat zij uit hun staat niet uitvallen.

Hier moeten wij weer even zien, wat de Synode in de *Verwerping der dwalingen V*, 3 zegt: " De *Remonstranten* leren, dat de ware gelovigen en wedergeborenen niet alleen van het rechtvaardigmakend geloof, insgelijks van de genade en zaligheid ganselijk en tot het einde toe *kunnen uitvallen*, maar ook dikwijls *metterdaad* van haar uitvallen en in der eeuwigheid verloren gaan". Maar zo zeggen onze vaders dan: "Deze mening maakt de genade, rechtvaardigmaking, wedergeboorte en voortdurende bewaring van Christus krachteloos, tegen de uitgedrukte woorden van de apostel Paulus: Dat Christus voor ons gestorven is, als wij nog zondaars waren; veel meer dan zijnde nu gerechtvaardigd door Zijn bloed, zullen wij door Hem behouden worden van de toorn. [Rom. 5:8-9](#). En tegen de Apostel Johannes: Een iegelijk, die uit God geboren is, die doet de zonde niet, want zijn zaad blijft in hem en hij kan niet zondigen, want hij is uit God geboren. [1 Joh 3:9](#). En ook tegen de woorden van Jezus Christus: Ik geef hun het eeuwig leven en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid, en niemand zal ze uit Mijn hand rukken. Mijn Vader, Die ze Mij gegeven heeft, is meerder dan allen en niemand kan ze rukken uit de hand Mijns Vaders." [Joh. 10:28-29](#).

Wij zien, dat de zondaren zo licht tot verharding komen. Wie aan zichzelf is overgegeven, moet zich verharden. De Schrift geeft als duidelijk voorbeeld Farao, die zijn hart telkens verhardt. Maar bij de uitverkorenen is het geheel anders. Nooit laat de Here Zijn kind los, ook niet tijdens zijn val. De duivel kan het heel ver brengen, maar wie eenmaal gerechtvaardigd is, blijft regechtvaardigd. Wie door het geloof vrijgesproken is, blijft

vrijgesproken. Wij leven dan niet onder een crisis, zoals de *dialectische theologen* menen, dat de gerechtvaardigde weer verdoemd kan worden en dat ieder ogenblik. Wie tot kind van God is aangenomen blijft kind des Heren. Dat heeft de Here in Zijn Woord beloofd.

Dat geldt dus zeer bijzonder van de *rechtvaardigmaking*, waardoor de zondaar, om de verdienste van Christus, gesteld is geworden in de staat van een rechtvaardige. Want de gerechtigheid van Christus is zijn gerechtigheid voor God.

“Zo is er dan geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn.”

Zij zijn vrijgesproken van straf en hebben recht ontvangen op het eeuwig leven. Die rechtvaardigmaking, die rechtelijke uitspraak van God, waarin geen enkele verdienste van onze kant is, wordt niet herroepen.

God rechtvaardigt zondaren. Hij heeft in zichzelf schuldigen vrijgesproken. En nu blijkt, dat ze schuldig zijn. Maar dat verandert aan hun *staat* niets. Hun *stand* kan heel droevig zijn in zulke tijden. Maar hun staat is en blijft vast. Uit de staat kunnen zij niet uitvallen. Zij zijn aangenomen tot kinderen en dat kan ook niet ongedaan worden gemaakt. *Hij laat hen niet zoverre vallen dat zij van de genade der aanneming en van de staat der rechtvaardigmaking kunnen uitvallen.*

III. God zorgt, dat zij niet zondigen tot de dood.

We hebben er al op gewezen dat wij terdege *onderscheid* moeten maken tussen de *zonde tegen de Heilige Geest* en het *bedroeven van de Heilige Geest*. Zij, de uitverkorenen kunnen wel de Heilige Geest bedroeven, maar zij kunnen de zonde tegen de Heilige Geest niet bedrijven. Dat is onmogelijk.

Ook hier moeten wij weer naar voren brengen, wat de Synode heeft uitgesproken over de *dwaling der Remonstranten*. Zij toch leren: “Dat de ware gelovigen en wedergeborenen kunnen zondigen de zonde tot de dood, of tegen de Heilige Geest”. En dan wordt gezegd, dat dit niet waar is. “Dewijl dezelfde Johannes, nadat hij in het 5de Kap. van zijn zendbrief, vers 16 en 17 ([1 Joh. 5:16-17](#)) van degenen, die tot de dood zondigen, gesproken had, en verboden had voor hen te bidden, terstond in het 18de vers daarbij voegt: Wij weten, dat een iegelijk, die uit God geboren is, niet zondigt (versta : met zilke zonde) maar die uit God geboren is bewaart zichzelf en de boze valt hem niet. [1 Joh 5:18](#).”

Over deze zonde wordt in de Heilige Schrift gesproken op verschillende plaatsen. Christus heeft de duivelen uitgeworpen. De Fariseërs zeggen, dat Hij door Beëlzebul, de overste der duivelen, de duivelen uitwerpt. En dan zegt de Here: “Alle zonde en *lastering* zal de mensen vergeven worden. En zo wie enig woord gesproken zal hebben tegen de Zoon des mensen, het zal hem vergeven worden. Maar zo wie *tegen de Heilige Geest gesproken zal hebben*, het zal hem niet vergeven worden, noch in deze eeuw, noch in de toekomst”. [Matth. 12:31-32](#).

Hier wordt dus gesproken van de *lastering* tegen de Heilige Geest. Want Christus werpt de duivelen uit door de Heilige Geest.

Dan wordt over deze zonde gesproken in [Hebreëen 6:4-6](#). Want het is onmogelijk, degenen, die eens verlicht geweest zijn en des Heiligen Geestes deelachtig geworden zijn en gesmaakt hebben het goede Woord Gods en de krachten der toekomstige eeuw, en afvallig worden, die zeg ik, wederom te vernieuwen tot bekering, als welke zichzelf de Zoon vn God *wederom kruisigen*, en openlijk schande maken.

Zij hebben de verlichting des Geestes gehad en de hemelse gaven *gesmaakt*. Dus niet gegeten, maar geproefd. Zij konden bidden en zijn toen afvallig geworden. Ze hebben niet het ware geloof gehad.

En dan in [1 Joh. 5:16](#), zoals wij boven reeds hebben gezien.

De zonde tegen de Heilige Geest komt dus alleen voor in de kringen des verbonds. Hier wordt gesproken van een openlijke afval van hen, die eerst bij de kerk zijn geweest en het later nog erger maken dan de wereld. Zij verklaren moedwillig, dat de Heilige Geest is de geest uit de afgrond.

Deze zonde gaat altijd gepaard met *verharding*. Deze mensen krijgen nooit meer berouw. Zij vragen nooit om vergeving en zij krijgen ook nooit vergeving.

Vele kinderen Gods hebben zich gekweld met de gedachte dat zij misschien die zonde hadden bedreven. De duivel heeft vele tedere zielen daarmee verschrikt.

Nu kan het wel zijn, dat er *bijzondere boezemzonden* zijn, die niet voldoende worden bestreden. Maar dat is een *bedroeven* van de Heilige Geest. Wie inderdaad berouw heeft, en bevreesd is deze zonde te hebben begaan, mag getroost zijn. Was het inderdaad zo, dan zou hij geen berouw hebben.

De ware gelovigen mogen zich troosten met de gedachte, dat zij deze zonde niet kunnen bedrijven, hoe diep zij ook kunnen vallen. Christus is van God verlaten geweest, opdat wij nimmermeer van Hem zouden verlaten worden. Troostvolle waarheid, niet, om in de zonde gerust te slapen, maar om in afhankelijkheid van onze God te leven. Wij zouden, door onze zonde, onszelf in het eeuwig verderf storten. Maar God is getrouw. Hij laat hen niet zover vervallen *dat zij zondigen ter dood, of tegen de Heilige Geest, en van Hem geheel verlaten zijnde, zichzelf in het eeuwig verderf storten.*

Hoe God de gelovigen in zulke gevallen bewaart.

Art. 7

Want, eerstelijk, in zulk vallen bewaart Hij nog in hen dit Zijn onverderfelijk zaad, waaruit zij wedergeboren zijn, opdat het niet verga, noch uitgeworpen worde. Ten andere, vernieuwt Hij hen zekerlijk en krachtiglijk door Zijn Woord en Geest tot bekering; opdat zij over de bedreven zonden van harte en naar God bedroefd zijn; vergeving door het bloed des Middelaars, door het geloof, met een verbroken hart, begeren, en verkrijgen; de genade van God, Die nu met hen verzoend is, wederom gevoelen; Zijn ontfermingen en trouw aanbidden; en voortaan hun zaligheid met vreze en beven des te naarstiger werken.

I. Hij bewaart Zijn onverderfelijk zaad in hen.

God bewaart de gelovigen, als ze vallen. En dat doet Hij niet buiten hen om. Het gaat niet langs hen heen. Neen, er gebeurt innerlijk iets.

Want eerstelijk, in zulk vallen bewaart Hij nog in hen dit Zijn onverderfelijk zaad, waaruit zij wedergeboren zijn, opdat het niet verga, noch uitgeworpen worde.

Het onverderfelijke zaad der wedergeboorte, dat God door Zijn Geest in de harten der uitverkorenen gelegd heeft, wordt door Hem bewaard.

Die gedachte van het *onvergankelijk zaad* is geheel volgens Gods Woord.

De apostel Johannes zegt: “Zo wie uit God geboren is, die doet de zonde niet, want *zijn zaad blijft in hem* en hij kan niet zondigen, want hij is uit God geboren”. Daar wordt gesproken over het geboren zijn uit God en het zaad van die geboorte. [1 Joh 3:9](#).

En in [1 Petrus 1:23](#) lezen wij: “Gij, die wedergeboren zijt, niet uit vergankelijk zaad, maar uit *onvergankelijk zaad*, door het levende en eeuwig blijvende Woord van God”.

Daar wordt dus een vergelijking gemaakt met de geboorte.

Deze geboorte geschiedt uit vergankelijk zaad. Maar de wedergeboorte uit onvergankelijk zaad.

Dit onvergankelijk zaad is dus het nieuwe levensbeginsel, dat God door Zijn Geest in de uitverkorenen inbrengt. Het levende en eeuwigblijvende Woord van God is het middel, dat God gebruikt heeft, om dat onvergankelijk zaad in hen in te brengen. Door de *krachtdadige roeping*. God zeide: “Daar zij leven en daar was leven”.

We moeten dus, volgens de Schrift, spreken van het *zaad der wedergeboorte*.

Wanneer de gelovigen nu vallen en in grove zonde vallen, dan bewaart God dat zaad der wedergeboorte, dat Hij in hen gelegd heeft, opdat het niet verga, noch uitgeworpen worde. Trouwens, de Schrift zegt, dat het is een onvergankelijk zaad. Het kan niet vergaan.

En hiermee staan wij weer tegenover de *dwaling van de Remonstranten*, zoals wij lezen in de *Verwerping der Dwalingen 5, 8*: “Zij leren dat het niet ingerijmd is, dat de mens zijn eerste wedergeboorte verloren hebbende, wederom opnieuw, ja *menigmaal geboren* worde. Want deze loochenen, door deze leer, de *onverderfelijkheid* van het zaad Gods, waardoor wij wedergeboren worden. Tegen het getuigenis van de Apostel Petrus: “Gij die wedergeboren zijt, niet uit vergankelijk, maar uit onvergankelijk zaad.” [1 Petr 1:23](#).

Volgens de Remonstranten kunnen sommigen *meer dan eens* wedergeboren worden.

En de belijdenis zegt, dat God Zijn onverderfelijk zaad in hen bewaart. Daarom is het onverderfelijk. *Omdat God het bewaart*, door Zijn kracht en genade.

Het kan schijnen, dat er veel weg is, dat het geloof er niet meer is, maar God zorgt, dat de wedergeboorte en het zaad der wedergeboorte blijft in hen. Daarom kan het niet vergaan, noch uitgeworpen worden.

II. Hij vernieuwt hen krachtig tot bekering.

Het zaad der wedergeboorte blijft door God bewaard. Maar dat is *verborgen*. We kunnen dat niet zien. Dat gebeurt in de binneste delen des herten.

Wat verborgen is, moet openbaar worden. Als het uurwerk goed is, dan moeten de wijzers ook de juiste tijd aangeven. Als de wortel goed is, moet de plant niet blijven kwijnen, maar weer opbloeien en vrucht dragen.

Daar zorgt God ook voor. Hij gebruikt daarbij Zijn Woord en Zijn Geest. Hij gaat weer tot hen spreken, door Zijn Woord. Hij brengt hen weer tot de fontein van het water des levens. En door Zijn Geest past Hij dat Woord toe aan en in hun harten. Zij komen tot waarachtige bekering des harten. De gelovigen zijn *eenmaal* bekeerd en zij moeten *dagelijks* bekeerd worden.

Een duidelijk voorbeeld zien wij bij Petrus. De Here zegt tot Petrus: "Simon, Simon, ziet de satan heeft ulieden zeer begeerd, te ziften als de tarwe, maar Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude". En dan voegt de Here daar aan toe: "En gij, *als gij eens zult bekeerd zijn*, zo versterk uw broederen". [Lukas 22:31-32](#).

Daar belooft de Here Jezus aan Petrus, dat Hij zal zorgen, dat zijn geloof niet ophoude, en ook dat hij weer tot bekering zal komen. Dat is niet de eerste bekering, maar de *dagelijkse* bekering. Christus zal dus ook het nieuwe leven weer tot openbaring brengen. En wij zien in het leven van Petrus, dat het zo is geschied.

Ten andere, vernieuwt Hij hen zekerlijk en krachtelijk door Zijn Woord en Geest tot bekering.

A. Opdat zij bedroefd zijn naar God

Er is een droefheid der wereld en een droefheid naar God. De Droefheid der wereld werkt de dood en de droefheid naar God het leven. Wie de droefheid der wereld kent, vindt geen troost bij de wereld. Judas heeft deze droefheid gekend. Hij was bedroefd en had berouw om de gevolgen der zonde. En als hij naar de overpriesters gaat en zegt, dat hij gezondigd heeft, verradende onschuldig bloed, dan zeggen zij: "Wat gaat het ons aan". De wereld is zo afschuwelijk hard. Ga nooit met uw zonden naar de wereld. Zij brengt u nog verder af van het pad.

Bij Petrus vinden wij droefheid naar God. Hij gaat naar de eenzaamheid en beweent zijn zonde, niet om de gevolgen, maar omdat hij God door die zonde vertoord heeft.

Zij zijn bedroefd, omdat zij de Heilige Geest bedroefd hebben. Zij zijn bedroefd, om de zonden, die zij bedreven hebben en zij worden uitgedreven naar Hem, die mildelijk geeft en niet verwijt. Al waren uw zonden als scharlaken, Ik zal ze maken als witte wol.

Opdat zij over bedreven zonden van harte en naar God bedroefd zijn.

B. Opdat zij vergeving der zonden begeren en verkrijgen

Geen gevoel is zo *pijnlijk*, als het gevoel van zonde en schuld. Hoe wordt daar geleden, wanneer de zonde bedreven is. Die zonde lijkt eerst zo zoet en is daarna zo bitter. Wij komen niet tot vergeving der zonde door zelfverlossing, of door zefanalyse. De *Buchmanbeweging* prees ten zeerste aan, dat iemand, die gezondigd had, dit eerlijk aan anderen zou vertellen. Dat was bevrijdend werk. En inderdaad, het kan heel goed zijn, eens met een ambtsdrager of een intieme vriend over de zonde te spreken. Maar daarbij mag het niet blijven. We moeten met onze zonde naar de troon der genade. Want anders lijkt het veel op *zelfverlossing*.

Iemand heeft een bedorven maag, geeft over en is weer opgeknapt. Zo gaat het niet met de zonde. Vertel het maar en gij zijt het kwijt!

Neen, er moet voor de schuld *betaald* worden. En Christus heeft betaald en daarom gaan we naar God, Die de gerechtigheid van Christus ons schenkt en toerekent.

Dan wordt er geroepen: "Gena, o God, gena, hoor mijn gebed. Ik bekend' o Heer, aan U oprecht mijn zonden. 'k Verborg geen kwaad, dat in mij werd gevonden. Maar ik beleed, na ernstig overleg, mijn boze daan". En dan mag er volgen: "Gij naamt die gunstig weg. Want de Here zal een gebroken hart en een verslagen geest niet verachten.

Opdat zij vergeving door het bloed des Middelaars, door het geloof, met een verbroken hart begeren en verkrijgen.

Hier wordt de rechte weg gewezen. Zodat zij straks kunnen zingen: "Welzalig hij wiens zonden zijn vergeven".

C. Opdat zij genade Gods weer voelen

Het is een des Heren om God te doen en om Christus. Niet alleen om hetgeen God geeft en Christus voor ons heeft verworven. Maar om *Hem Zelf*. De Here is het deel mijner erve. Door de zonde missen zij het gevoel van Gods genade-nabijheid en vertroosting en dat is zo heel erg. Ze znakken weer naar de gemeenschap met God. De bruid moet weer bij haar Bruidegom zijn.

Sulamith heeft haar bruidegom laten wachten. En dan gaat zij zoeken en zij vindt Hem niet, zij gaat roepen en Hij antwoordt niet. Totdat straks de bruidegom weer gekomen is. Dan leunt zij liefelijk op haar Liefste. Dan is het goed, want zij is bij Hem.

Heerlijk, wanneer ze weten mogen, dat zij door het bloed van Christus weer met God verzoends zijn. Dat is het werk des Heren.

Zij mogen nu weer weten, dat zij in genade zijn aangenomen en dat God hun grote zonde waardoor zij Hem vertoornd hebben, in Christus heeft uitgedelgd.

“Zover het west verwijders is van ‘t oosten, zover heeft Hij, om onze ziel te troosten, van ons de schuld en zonde weggedaan.”

Opdat zij de genade van God, Die nu met hen verzoend is, wederom gevoelen.

D. Opdat zij God in Zijn genade aanbidden

De duivel heeft toch misrekend. Hij meende een bres te kunnen slaan in de trouw des Heren met Zijn volk en het is hem niet gelukt. Het zal hem ook nooit gelukken. God wordt ook hier verheerlijkt. De Here is gaarne vergevende. Hij ontfermt zich over degenen, die Hem vrezen. Zijn barmhartigheden hebben geen einde. En dan vallen zij weer op de knieën, niet alleen om de zonde te belijden en door het geloof de hand te leggen op het offer van Christus, maar ook om God in Zijn deugden te verheerlijken en groot te maken.

Want ze verstaan, dat het alles is het werk des Heren. Niet alleen dat hun zonden vergeven zijn, niet alleen, dat zij Gods vriendelijk aangezicht over zich zien lichten, maar ook, dat ze tot de Here de toevlucht hebben genomen, en dat het zaad der wedergeboorte in hun hart is bewaard gebleven. Zij roemen in Zijn genade en trouw. Want de Here heeft dat alles gewerkt, *opdat zij Zijn ontferming en trouw aanbidden.*

E. Opdat zij voortgaan hun zaligheid te naarstiger werken.

Wanneer Sulamith weer bij haar Bruidegom is, zegt zij: “Zet mij als een zegel op uw hart, als een zegel op uw arm”. Zij wil nu bij Hem *blijven*. Ze heeft veel geleerd en ook afgeleerd. Dat is ook het geval met alle kinderen des Heren, die in grove zonde zijn gevallen. Ze hebben, door die diepe wegen, heel veel geleerd en dat zou misschien niet gebeurd zijn, wanneer de Here Zijn aangezicht niet tijdelijk voor hen verborgen had.

Nu leren zij ten eerste geheel afhankelijk te zijn. Ze gebruiken niet meer zulke grote woorden als Petrus vóór zijn val: “Al werden zij allen aan U geërgerd, zo zal ik niet geërgerd worden”. Dat leren zij af. Ze worden geheel afhankelijk. Ze verstaan, dat zij van zichzelf niet één ogenblik zouden kunnen bestaan. Ze gaan niet meer staan en roemen in eigen kracht. Ook oordelen zij veel milder over anderen, die gevallen zijn. De genade maakt nooit hoogmoedig, maar wel nederig.

Ze gaan nu ook biddend strijden tegen de zonde, die een grote macht in hun leven blijkt te zijn. Ze leren nu verstaan, dat alleen Gods kracht in zwakheid volbracht wordt.

God heeft zo grote genade bewezen, *opdat zij voortaan hun zaligheid met vreze en beven te naarstiger werken.*

De volharding der heiligen.

Art. 8

Alzo verkrijgen zij dan dit, niet door hun verdiensten of krachten, maar uit de genadige barmhartigheid Gods, dat zij noch ganselijk van het geloof en de genade uitvallen, noch tot het einde toe in de val blijven of verloren gaan. Hetwelk, zoveel hen aangaat, niet alleen lichtelijk zou kunnen geschieden, maar ook ongetwijfeld geschieden zou.

Doch ten aanzien van God, kan het ganselijk niet geschieden; terwijl noch Zijn raad veranderd, noch Zijn belofte gebroken, noch de roeping van Zijn voornemen herroepen, noch de verdienste, voorbeding en bewaring van Christus krachteloos gemaakt, noch de verzegeling des Heiligen Geestes verijdeld of vernietigd kan worden.

I. De volharding der heiligen ligt niet in de hand der gelovigen.

A. Want zij ligt niet in de verdiensten van de gelovigen.

Alzo verkrijgen zij dan dit, niet door hun verdiensten. En wat verkrijgen zij? Dat zij noch ganselijk van het geloof en de genade uitvallen, noch tot het einde toe in de val blijven, of verloren gaan.

Nog eens wordt op die grote voorrechten gewezen. Daarin mogen de kinderen Gods zich verblijden. Zij vinden daarin bijzondere troost.

Maar daarin ligt dan ook niets verdienstelijks. Dat Petrus behouden wordt en Judas verloren gaat, is niet aan de verdienste van Petrus te danken.

O, die verdienste zit de mens in het hart. We zien, dat bij verschillende godsdiensten, die de zaligheid ten slotte vastleggen in de verdienste van de mens. Alsof we waardig zouden zijn en het ons waardig moeten maken.

Zelfs hij, die belijdt, dat het alleen genade is loopt gevaar, dat hij het meer zoekt in de mens, in gestalte en bevinding, dan in God.

Ook de Remonstranten menen, dat het aan de mens zelf is te danken.

Deze weg moet dus ten enenmale afgesneden worden en blijven.

We moeten ook strijden tegen de Remonstranten in ons eigen hart.

Niet uit verdienste, maar door genade.

B. Want zij geschiedt niet door de krachten der gelovigen.

Hier wordt weer gedacht aan de leer van de Remonstranten. De Synode verwerpt de dwalingen van hen, die leren: "Dat God de gelovige mens wel zo ziet met *genoegzame krachten*, om te volharden, en bereid is die in hem te bewaren, zo hij zijn ambt doet, doch al is het nu ook, dat alle dingen, die nodig zijn, om in het geloof te volharden, en die God gebruiken wil, om het geloof te bewaren, in het werk gesteld zijn, dat het dan nog altijd hangt *aan het believe van de wil*, dat deze volharde, of niet volharde". Want dit gevoelen bevat in zich een openbaar Pelagianisme; en terwijl het de mensen wil vrijmaken, zo maakt het hen rovers van Gods eer; tegen de voortdurende overeenstemming der evangelische leer, die de mens alle stof van roemen beneemt, en de lof dezer weldaad aan de genade Gods alleen toeschrijft; en tegen de apostel, die getuigt: Dat het God is, Die ons ook zal bevestigen tot het einde toe, om onstraffelijk te zijn, in de dag van onze Here Jezus Christus." [1 Corinthe 1:8](#).

God ziet dus, volgens hen, de mens voorzien met genoegzame krachten, om te volharden. Het hangt dus geheel af van de wil des mensen.

Nu wordt gezegd, dat dit het *Pelagianistische* standpunt is. Maar de mensen zijn zo niet vrij, maar zij zijn rovers van Gods eer.

Gods Woord leert zo anders. Nooit mag een mens in zichzelf roemen. Die roemt, roeme in de Here. De Schrift spreekt hier heel duidelijk.

Alzo verkrijgen zij dan dit, niet door hun krachten.

C. Maar zij geschiedt door de barmhartigheid Gods.

Daar is de bron. God heeft redenen uit Zichzelf genomen. Zijn deugden worden genoemd. Hij is genadig en barmhartig. Groot van goedertierenheer.

We kunnen nooit van Hem te hoge gedachten hebben. Wij mogen zelfs niet aards van Hem denken. Deze gedachte wordt straks nader uitgewerkt. Het gaat hier in hoofdzaak om ons te doen zien, dat de volharding der heiligen niet ligt in de hand der gelovigen. *Dit geschiedt uit de genadige barmhartigheid Gods.*

D. Omdat de gelovigen zoveel hen aangaat, zeker zouden uitvallen.

Hier hebben wij dus wel een zeer sterke veroordeling van de zondaar.

Eerst wordt gezegd, dat het uitvallen licht zou kunnen geschieden. De duivel zou inderdaad niet veel listen behoeven te gebruiken, om hier te slagen.

De duivel en de satan zijn machtig. De kinderen Gods staan daar machteloos tegenover, als zij aan zichzelf worden overgelaten.

De *Catechismus* zegt, dat wij zo zwak zijn, dat wij *niet één ogenblik* zouden kunnen bestaan. Niet één ogenblik, dus niet één seconde. Dat is wel heel kort. We moeten dus onze kracht niet overschatten en de macht van de vijand nooit onderschatten. De toestand is dan inderdaad hopeloos. En het meest pijnlijke is, dat er is een vijand binnen de poort.

Wanneer dan ook vervolging komt, zullen allen, die geen waar geloof hebben, afvallen. De afval zal groot zijn. Dat zij uitvallen, zou licht kunnen geschieden. En dan komt de gevolgtrekking, dat het ook ongetwijfeld zou gebeuren. Daar kunnen wij vast en zeker op rekenen. Hier is geen twijfel mogelijk. En wie door het geloof Christus ingelijfd is, hij weet dat ook heel goed.

Wie inderdaad zichzelf heeft leren kennen, hij weet, dat in hem geen goed woont voor God en dat zijn kracht alleen zwakheid is.

Zegt het maar vrijuit. Als het van ons afhangt, dan is het een hopeloze zaak.

Hetwelk, zoveel hen aangaat, niet alleen lichtelijk zou kunnen geschieden, maar ook ongetwijfeld geschieden zou.

II. De volharding der heiligen ligt in Gods hand.

Nu richten wij het oog omhoog. We verwachten het alleen van onze trouwe God en Vader in Christus. Hij heeft verkoren. Hij heeft Zijn Zoon gegeven. Hij werkt door Zijn Geest in de harten. Hij werkt en versterkt het geloof en laat nooit varen het werk Zijner handen. *Doch ten aanzien van God, kan het ganselijk niet geschieden.* En dan wordt door de belijdenis gewezen, niet alleen op het werk des Vaders, maar op het werk van de Drieënige God. We denken daarbij ook aan de raad des vredes, het verbond der verlossing, tussen Vader, Zoon en Heilige Geest. Wij zien:

A. Het werk des Vaders.

1. Zijn raad.

Van eeuwigheid heeft Hij de Zijnen verkoren in Christus. Zijn raad zal bestaan en Hij zal al Zijn welbehagen doen. Dat voornemen der verkiezing is vast en zeker. De namen van de gevegenen des Vaders staan geschreven in het boek des levens en daaruit kan geen naam worden uitgewist. Het besluit des Heren is onveranderlijk. *Dewijl Zijn raad niet veranderd kan worden.*

De Remonstranten leren: Dat de volharding der ware gelovigen *niet is een vrucht der verkiezing*, maar een voorwaarde des nieuwen verbonds, die de mens voor zijn beslissende verkiezing en rechtvaardigmaking door zijn vrije wil moet volbrengen.

En dan zegt de Synode: dat de Schrift getuigt, dat zij uit de verkiezing volgt, en de uitverkorenen gegeven wordt. De uitverkorenen hebben het gekregen en de anderen zijn verhard geworden. **Rom. 11:7.** *Verwerping der Dwalingen 5,1.*

2. Zijn beloften.

Wat de Here beloofd heeft, doet Hij ook. Hij is geen mens, dat Hij liegen zou. We kunnen op Zijn beloften rekenen. We mogen er werkzaam mee zijn en er op pleiten. Hij zelf heeft gezegd: “Bergen zullen wijken en heuvelen zullen wankelen, maar Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken en het verbond Mijns vredes zal niet wankelen”. [Jes 54:10](#).

Christus heeft gezegd: “Ik geef hun het eeuwige leven en zij zullen niet verloren gaan, in der eeuwigheid”. Niemand zal ze uit mijn hand rukken.” [Joh. 10:28](#). “Maar de Here is getrouw, Dieu zal versterken en bewaren van de boze.” [2 Thess 3:3](#). En wij zouden heel wat beloften, in de Schrift gegeven, kunnen noemen.

God vervult Zijn beloften. Zij zullen niet verbroken worden en daarom kunnen de ware gelovigen de uitverkorenen niet uitvallen. God is een Waarmaker van Zijn Woord.

3. Zijn roeping.

God roept de uitverkorenen. Zij worden naar Zijn voornemen geroepen. Dat behoort er bij. De Apostel Paulus spreekt daarvan in [Rom. 8:29-30](#): “Want die Hij te voren gekend heeft, die heeft Hij ook te voren verordineert, den beelde Zijns Zoons gelijkvormig te worden. Opdat hij de eerstgeborene zij onder vele broederen”. “En die Hij te voren verordineerd heeft, *die heeft Hij ook geroepen*; en die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt.”

En dan zegt hij in [Rom. 11:29](#): “Want *de genadegiften en de roeping Gods zijn onberouwlijk*”.

Dat is de krachtdadige roeping, door de Heilige Geest. Daarop kan niemand “neen” zeggen. Die roeping wordt nooit herroepen. Dat is onmogelijk. *Dewijl de roeping van Zijn voornemen niet herroepen kan worden*. Nooit krijgt God berouw, dat Hij het heeft gedaan.

B. Het werk des Zoons.

i. De verdienste van Christus.

De Remonstranten leren dat de volharding der heiligen niet een gave is, door de dood van Christus verworven, V.d.D. V,1. De belijdenis zegt daar: dat zij door de kracht des doods, der verrijzenis en der voorbeding van Christus de uitverkorenen gegeven wordt.

Wanneer Christus nu, door Zijn verdienste aan het kruis, voor Zijn volk het eeuwige leven heeft verworven, de gerechtigheid heeft aangebracht, dan kan en mag die verdienste toch niet ongedaan gemaakt worden, doordat de heiligen zouden uitvallen. De volharding der heiligen is een gave, die door Christus wordt gegeven aan de uitverkorenen. Deze volharding is dan ook geen voorwaarde maar genadegave. Want Christus is door Zijn eigen bloed ingegaan in het heiligdom, een eeuwige verlossing aangebracht hebbende. [Heb 9:12](#). Daarom wordt gezegd, dat Christus door de kracht van Zijn dood en van Zijn verrijzenis, van Zijn opstanding, deze volharding der gelovigen heeft geschonken. Nu past Hij toe, wat Hij door Zijn dood voor ons heeft verworven. *Die verdienste wordt niet krachteloos gemaakt*.

ii. De voorbede van Christus.

De Remonstranten leren: dat Christus nergens gebeden heeft, dat de gelovigen in het geloof onfeilbaar zouden volharden. Want, zo zegt de belijdenis, zij widerspreken Christus zelf, Dewelke zegt: Ik heb voor u gebeden, Petrus, dat uw geloof niet ophoude. [Luk. 22:32](#). En de Evangelist Johannes, dewelke getuigt, dat Christus niet alleen voor de apostelen, maar ook voor al degenen, die door hun woord geloven zouden, gebeden heeft: Heilige Vader, bewaar ze in Uw naam; en Ik bid iet, dat Gij hen uit de wereld wegneemt, maar dat Gij hen bewaart van de boze. [Joh. 17:11](#), [Joh. 17:15](#), [Joh. 17:20](#). Tegenover de aanvechtingen van de vorst der duisternis staat de voorbede van Christus. Wij moeten veel meer bij deze voorbede leven. Daarover wordt in Art 26 NGB in den brede gesproken. Daar wordt genoemd de bijzondere troost, die in deze voorbede ligt opgesloten. Door die voorbede zal Gods volk overwinnen, evenals Jozua Amalek overwonnen heeft, toen Mozes de staf omhoog hield. En dan is het niet zo, dat satan eerst aanvecht en dat Christus *dan* voor ons bidt. Neen, de aanvechtingen van satan worden angeblazen door de voorbede

van Christus. Satan is Christus niet vóór, maar *Christus is satan vóór*. Voordat de satan kon begeren heeft Christus al gebeden. En dat gebed wordt altijd gehoord en verhoord.

“Christus is het, Die gestorven is, ja wat meer is, Die ook opgewekt is, Die ook ter rechterhand Gods is, Die ook voor ons bidt.” [Rom. 8:34](#).

De voorbidding van Christus wordt niet krachteloos gemaakt.

iii. De bewaring van Christus.

De apostel Paulus zegt “dat Christus voor ons gestorven is, als wij nog zondaars waren, veel meer zullen wij behouden worden van de toorn”. [Rom. 5:8-9](#).

Christus Zelf heeft gezegd: “Ik geef hun het eeuwige leven en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid en niemand zal ze uit Mijn hand rukken”.

“Mijn Vader, Die ze Mij gegeven heeft, is meerder dan allen en niemand kan ze rukken uit de hand Mijns Vaders.” [Joh. 10: 28-29](#)

Hij is de goede Herder, Die Zijn leven gesteld heeft voor Zijn schapen. Wie het eigendom van Christus is, wordt alzo bewaard, dat zonder de wil des hemelsen Vaders, geen haar van ons hoofd vallen kan, ja, dat alle ding tot onze zaligheid dienen moet. Zondag 1. *De bewaring van Christus wordt niet krachteloos gemaakt.*

C. Het werk van de Heilige Geest.

Wij lezen in [Efeze 1:13-14](#): “In Welke Gij ook verzegeld zijt geworden met de Heilige Geest der belofte, Die het onderpand is van onze erfenis, tot de verkregene verlossing, tot prijs Zijner heerlijkheid”.

En in [Ef 4:30](#): “En bedroefd de Heilige Geest Gods niet, door Welke gij verzegeld zijt, tot de dag der verlossing”.

Ook in de *Catechismus* staat: Dat Christus ons door Zijn Heilige Geest verzekert van het eeuwig leven. Zondag 1. En dat de Heilige Geest ook mij gegeven is, opdat Hij mij door een waar geloof Christus en al Zijn weldaden deelachtig make, mij trooste en bij mij eeuwiglijk blijve.

Een zegel dient om te *waarmerken*. Ook, om te zeggen, dat dit het eigendom is van wie het zegel er op gezet heeft.

Als Noach met de zijnen in de ark gegaan is, sluit de Here Zelf de ark achter hen toe. De Here verzegelt de ark, met allen die er in zijn.

Zo ook verzegelt de Heilige Geest allen, die Hij gebracht heeft in de ark des behouds, Jezus Christus. Maar die verzegeling draagt ook een persoonlijk karakter. Hij getuigt ook met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn.

Dat is de zegelring des Konings. De gelovigen zijn gemerkt. Satan zal de zijnen ook *merken* met het teken van de antichrist. Zij krijgen een merkteken aan hun *voorhoofd*, of aan hun *rechterhand*. De mensen van de *wetenschap* en van de *arbeid* moeten dat teken dragen, anders worden zij geboycot.

De Heilige Geest heeft de gelovigen, de uitverkorenen gemerkt als het onverliesbaar eigendom van Jezus Christus.

Dewijl de verzegeling des Heilige Geestes niet verijdeld of vernietigd kan worden.

De gelovigen verzekerd van hun volharding

Art. 9

Van deze bewaring der uitverkorenen tot de zaligheid en van de volharding der ware gelovigen in het geloof, kunnen de gelovigen zelf verzekerd zijn, en zij zijn het ook, naar de mate des geloofs, waarmede zij zekerlijk geloven, dat zij zijn en altijd blijven zullen ware en levende leden der kerk, dat zij hebben vergeving der zonden en het eeuwige leven.

I. Zij kunnen van deze volharding verzekerd zijn.

De volharding der heiligen is op zichzelf een kostelijke gedachte. Ook al zouden wij er niets van weten, dan gebeurt het toch. Het feit ligt onwrikbaar vast. Maar nu komt een tweede zaak. De vraag moet gesteld worden: Kunnen de gelovigen nu zelf ook verzekerd zijn, dat zij zullen volharden in het geloof. Mogen zij dat weten en mogen zij dat ook zeggen en daarop ook, zonder zichzelf te verheffen, vertrouwen en daarmee rekenen? Neen, zeggen de *Remonstranten*. Zij leren, dat men *geen zekerheid* van de toekomstige volharding in dit leven kan hebben, *zonder enige bijzondere openbaring*.

Ze geloven dus in de eerste plaats, dat de gelovigen, zonder eigen wil niet kunnen volharden, dat zij ook kunnen uitvallen. En, als zij wel volharden, dan is het een hoge uitzondering wanneer iemand dat metterdaad zou kunnen weten.

Dit is een troosteloze leer. In *Verwerping der Dwalingen 5, 5*, wordt dan meteen gezegd, "dat zo de *twijfeling der Pausgezinden* in de kerk weder ingevoerd wordt".

Inderdaad moet Rome, met zijn leer van de afval der heiligen, ook komen tot een leven vol twijfel. Ook daar mist men de zekerheid van de volharding. Daarom is dit artikel van zo uitnemend gewicht. We kunnen niet ontkennen dat ook bij ons de zekerheid door het geloof vaak wordt gemist. De woekerplant, die twijfel heet, groeit welig op. Het is sterk te betreuren, dat vele tedere kinderen Gods, tot het einde van hun leven, twijfelmoedig zijn en zich de gerechtigheid van Christus niet durven toeëigenen. Ze doen het echter wel, maar ze menen, dat zij het niet goed doen. Er kan zijn acute twijfel, vooral bij jonge mensen, maar die acute twijfel wordt zo licht *chronisch*.

Nu kunnen wij op twee dingen letten. Op *Gods bewaring* en op de *volharding der gelovigen*. Het is zo juist, dat *beide* hier worden genoemd en dat eerst gesproken wordt over de bewaring der uitverkorenen. Een kind des Heren durft veel eer spreken over de bewaring des Heren, dan over eigen volharding. We mogen zeggen: De Heer is zo getrouw, als sterk, Hij zal Zijn werk voor mij volenden.

Dan zien wij alleen op Gods werk. Als we maar niet vergeten, dat daarom ook vast staat, dat de gelovigen zullen volharden. Dat is dus nooit uitgangspunt. Het is niet zo, dat de gelovigen volharden in het geloof en dat God hen daarom bewaart. Neen, het is juist andersom. God bewaart de uitverkorenen tot de zaligheid en daarom zullen de gelovigen volharden in het geloof. Zo is de zaak juist gesteld. Zo alleen mogen wij zeggen, dat de gelovigen zelf verzekerd kunnen zijn.

Van deze bewaring der uitverkorenen tot de zaligheid en van de volharding der ware gelovigen in het geloof, kunnen de gelovigen zelf verzekerd zijn.

II. Zij zijn van deze volharding verzekerd.

A. Naar de mate des geloofs

Die zekerheid wordt zo vaak gemist. In dat opzicht is er een groot tekort. Er wordt meer geklaagd, dan gejuicht. Daarom is het goed, dat de kwaal ontdekt wordt en het geneesmiddel wordt aangegeven. De practijk leert, dat de zekerheid der volharding *niet bij allen gelijk* gevonden wordt. Er zijn mannen en vaders in het geloof en ook jongelingen. En dan kan er tussen de ene tijd en een andere tijd aanmerkelijk verschil zijn. De gelovigen kennen de tijd van opgewekt geloofsleven en ook de tijden van inzinking en kwijnend

geloofsleven. Dat hangt ook weer samen met hun strijd tegen de zonde. We moeten niet zeggen: eenmaal verzekerd, dat wil betekenen voor alle ogenblikken des levens verzekerd. Zelfs zij, die tijdens hun leven, mochten roemen in de bewaring des Heren, worden somtijds, op hun sterfbed, nog aangevallen met geweldige aanvallen van satan, die hun wijs wil maken, dat zij het leven niet deelachtig zijn en dat zij verloren gaan. Omdat het geloofsleven zo schommelend is, daarom kan de zekerheid ook zo verschillend wezen. Dat hangt af van de mate des geloofs.

De zekerheid is *vrucht* van het geloof. En als nu de groei van het geloofsleven kwijnt, dan heeft dat tot gevolg, dat ook de zekerheid minder sterk wordt.

Daarom zegt de belijdenis: *Naar de mate des geloofs.*

B. Door de werkzaamheid van het geloof

We moeten dadelijk één ding vooropstellen. Hier wordt namelijk *niet* gesproken over de zekerheid *van* het geloof, d.w.z. de zekerheid dat wij geloof hebben. Velen willen daarover alleen spreken. Het gaat hier over de zekerheid *door* het geloof. Het geloof is immers een zeker weten en een vast vertrouwen.

De gelovigen zijn verzekerd van de bewaring der uitverkorenen tot de zaligheid en van de volharding der ware gelovigen in het geloof, naar de mate des geloofs, *waarmee zij zekerlijk geloven, dat zij zijn en altijd zullen blijven ware en levende leden des kerk, dat zij hebben vergeving des zonden en het eeuwige leven.* Waarmede zij zekerlijk geloven. Wat geloven? Dat zij geloof hebben? Neen, dat staat er niet. Zij moeten door het geloof werkzaam zijn met de beloften des Heren. En het geloof grijpt die beloften ook aan. Is er werkzaam mee. En die beloften bevatten zo heerlijke dingen. Namelijk deze zaken, dat zij ware leden van de Kerk zijn en dat zij ook altijd ware leden van de kerk zullen blijven. Niet, omdat zij zelf zo sterk zijn, en ook niet, omdat zij zich dit voornemen te doen, en ook niet, omdat zij zichzelf iets hebben om op te steunen, maar alleen, omdat de Heilige Geest hen in Christus heeft ingelijfd. Omdat zij door het geloof hebben uitgesproken, dat ik daarvan een levend lidmaat ben en *eeuwig zal blijven.* Dat aanvaarden zij. Want zij hebben, door het geloof, ook ontvangen de vergeving des zonden. Ja, zij hebben ook ontvangen het eeuwige leven. Die in de Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven. Zij geven de Schrift volkomen gelijk. En als zij nu maar met dat Woord des Heren, dat van geen wankelen weet, werkzaam zijn, door het geloof, dan worden zij, in diezelfde mate, al meer verzekerd van hun bewaring en volharding.

Hoe de gelovigen deze verzekerdheid verkrijgen.

Art. 10

En diensvolgens spruit deze verzekerdheid niet uit enige bijzondere openbaring, zonder of buiten het Woord geschied, maar uit het geloof aan de beloften Gods, die Hij in Zijn Woord zeer overvloedig tot onze troost heeft geopenbaard; uit het getuigenis des Heiligen Geestes, Die met onze geest getuigt, dat wij kinderen en erfgenamen Gods zijn; eindelijk uit de ernstige en heilige oefening van een goede consciëntie en van goede werken. En zo de uitverkorenen Gods deze vaste troost in deze wereld niet hadden, dat zij de overwinning behouden zullen, mitsgaders dit onbedrieglijk pand der eeuwige heerlijkheid, zo zouden zij de ellendigste van alle mensen zijn.

I. Hoe deze verzekerdheid NIET wordt gewerkt.

A. Niet zoals de mysticisisme leert.

1. Dat de betekenis van Gods Woord negeert.

De *valse mystiek* spreekt graag over de *dode letter*. Gods Woord spreekt over *de letter, die doodt*, Christus heeft gezegd, dat wie een tittel of jota afdoet van Gods Woord, gestraft zal worden. De mysticisten zoeken vaak een waarheid achter de waarheid en vinden de Bijbel heel goed voor pasbeginnenden, een ladder, om te komen tot het doel. Zij vergeestelijken de Schrift, zodat van de oorspronkelijke betekenis niets meer overblijft. Zij stellet zich zelf boven het Woord de Heren. Zoals bij Rome de Kerk zich plaats boven de Schrift.

De middelen der genade worden geminacht. Het gaat alleen om persoonlijk ervaringen, vrome bevindingen, om het *inwendige* licht, dat zij hoog verheerlijken boven het licht van Gods Woord en de verlichting des verstands, door de Heilige Geest. De dienst des Woords en der sacramenten worden achtergesteld bij de persoonlijke genietingen. Teksten, die buiten verband, met kracht in hun ziel vallen, hebben veel meer waarde dan de Openbaring Gods. Liefs slaan zij de Bijbel zo maar open, want dan krijgen ze wat, als deze tenminste niet openvalt op de witte bladzijde tussen het Oude en het Nieuwe Testament.

Voor het *organisme* van Gods Woord hebben zij geen oog en nog veel minder voor de voortschrijnende Godsopenbaring.

2. Het mysticisisme wil buitengewone wegen bewandelen.

We hebben al gezien, dat ook de Remonstranten leren, dat men geen zekerheid van de toekomstige volharding in dit leven kan hebben, zonder bijzondere openbaring.

De belijdenis brengt dat in verband met de *twijfelingen in Rome* en zegt tevens, dat dit tegen Gods Woord is. Want dit leidt deze verzekerdheid niet uit bijzondere, of buitengewone openbaring af.

Maar vooral denken wij hier aan de buitengewone wegen, die het mysticisisme bewandelen wil. Ook om te komen tot zekerheid van de volharding de heiligen. Die zekerheid willen zij bekomen op een uitzonderlijke manier.

Iemand, die tot zekerheid wil komen, moet een aparte stem, of openbaring ontvangen. Hij moet zich daarop later ook kunnen beroepen. Allerlei *oncontroleerbare* bevindingen. De weg wordt dan ook voor anderen goed afgebakend. Eerst moeten plaats vinden bijzondere worstelingen, waarbij de tranen niet vergeten worden. En dan moeten zij komen tot bijzondere gezichten, of openbaringen. Wie dit alles nog niet "genoten" heeft, kijkt in de kringen met jaloersheid naar hen, die wel zover gekomen zijn. De geestelijke *keurmeesters* hebben groot gezag, want zij alleen kunnen oordelen over die visioenen, gezichten en dromen.

Wat is onze belijdenis toch schoon, dat deze weg zo maar veroordeeld wordt. Dat we gewaarschuwd worden, op dit heilloze pad geen stap te zetten.

En diensvolgens spruit deze verzekerdheid niet uit enige bijzondere openbaring, zonder of buiten het Woord geschied.

II. Hoe deze verzekerdheid WEL gewerkt wordt.

A. Uit het geloof aan de beloften Gods.

Alle gelovigen kunnen en moeten verzekerd zijn van de bewaring des Heren en van de volharding der heiligen. Wij moeten immers onze roeping en verkiezing *vastmaken*. We moeten weten, dat wij kinderen Gods zijn. En die verzekerdheid krijgen wij nooit buiten Gods Woord om. Al die zogenaamde ervaringen missen elke controle. Hoeveel zelfbedrog kan daarbij zijn. Niet dat wij tegen bevindingen zijn, of tegen bijzondere vertroosting des Geestes. Als zij maar als *vrucht* en nooit als grond worden gezien. Een gelovige krijgt niet allerlei stemmen en beloften buiten de Schrift om, maar hij heeft de beloften Gods in bezit. Er was eens iemand, die zei, dat hij daags te voren een belofte had gekregen. Och, antwoorde de vrouw, tegen wie hij dat zei: Wat ben je dan arm, want ik heb *een Bijbel vol beloften!* Dat was een raak gezegde. We moeten dat meer verstaan, dat het inderdaad zo is voor Gods volk. Zij zijn zo rijk, al leven ze ook vaak arm. Het geloof richt zich immers op de beloften des Heren en is er mee werkzaam. Het geloof gaat *mijnen*, dat is *mijn* roepen, ook voor mij. Het geloof gaat zich de beloften Gods toe-eigenen.

Hoe arm is de valse mystiek, om soms jaren lang op een enkel woord te teren. Zij vergeten, dat Gods Woord vol beloften staat, die door het geloof omhelsd moeten worden. En door die beloften Gods, door het geloof, te aanvaarden komt de verzekerdheid. Want de Here heeft gezegd: "Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde".

"We weten, dat Hij die een goed werk in ons begonnen is, dat ook voleindigen zal tot op de dag van Jezus Christus. "

Daarom zegt Paulus: "Ik ben verzekerd, dat noch dood noch leven, noch engelen, noch overheden, noch machten, noch tegenwoordige noch toekomstige dingen, noch hoogte noch diepte, noch enig ander schepsel os zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onze Here". [Rom. 8:38-39](#). En als iemand dan mocht zeggen: ja, maar dat zegt Paulus en hij was verzekerd, dan moeten wij niet vergeten, dat hij zegt dat niets ons zal kunnen scheiden van die liefde.

Het geloof heeft in zichzelf die zekerheid. Daardoor houden wij alles voor waarachtig, wat God ons in Zijn Woord heeft geopenbaard, dus ook over de verkiezing en de bewaring der gelovigen. *Maar uit het geloof aan de beloften Gods, die Hij in Zijn Woord zeer overvloedig, tot onze troost heeft geopenbaard.*

B. Uit het getuigenis des Heiligen Geestes.

We willen hier de Schrift Zelf laten spreken. Ik denk aan [Rom. 8:14-16](#). Daar wordt eerst gesproken over hen, die kinderen Gods zijn. "Want zovelen door de Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods."

En dan volgt de wijze, waarop wij komen tot de wetenschap, dat wij kinderen Gods zijn. Het is er mee als in het gewone leven. Een kind wordt geboren. De moeder leert dat kind eerst zeggen: Vader, moeder. Het leert dus *vader* zeggen. Zo werkt de Heilige Geest ook. "Want gij hebt niet ontvangen de Geest der dienstbaarheid wederom tot vreze, maar gij hebt ontvangen de Geest der aanneming tot kinderen, door Welke wij roepen: Abba, Vader." De Heilige Geest leert ons dus ook eerst zeggen: Vader. Dan gaat de moeder in haar onderwijs verder. Als het kind vader kan zeggen, dan moet het ook nog kunnen antwoorden op de vraag: *van wie ben je een kind?* Wanneer een vreemde straks die vraag stelt, dan moet het kind daarop een goed antwoord kunnen geven. Zo doet de Heilige Geest ook. Dat leert Hij ook. Want die Geest getuigt, met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn.

De gelovige mensen moeten dus eerst leren Vader zeggen. En dan kunne zij zeggen: Ik ben een kind des Heren. Het kinschap grondt zich op het Vaderschap en het Vaderschap rust niet op het kinschap. Doordat velen dit misverstaan en die volgorde niet in hun leven willen kennen, komt er zoveel onzekerheid. Wij hebben ons te laten leiden en leren door Gods Woord, dat zegt, hoe het is.

Dat getuigenis des Geestes in ons hart mogen wij niet misverstaan. Dat geschiedt niet met een hoorbare stem. Het is een getuigen met onze geest. En wij laten ons niet zo gauw overtuigen. Wij komen met onze tegenwerpingen. Maar de Heilige Geest houdt vol. Hij vestigt zo overtuigend ons oog op de beloften des Heren, dat wij ons laten overtuigen. Dan durven we niet meer twijfelen. We durven niet meer tegenspreken. We geven rekenschap van de hoop, die in ons is.

De Heilige Geest overtuigt ons van onze zonde en schuld en tevens van de volkomenheid van het offer van Christus, tot vergeving van onze zonden. De Heilige Geest maakt ons, in die weg, bewust van ons kindschap.

Uit het getuigenis des Heiligen Geestes, Die met onze geest getuigt, dat wij kinderen en erfgenamen Gods zijn.

C. Uit de heilige oefening van een goede consciëntie.

Hier wordt gewezen op de vruchten, die komen uit een levend geloof. Dit wordt het laatste genoemd. Eerst het geloof en het getuigenis des Heiligen Geestes. Maar dan mogen wij dit er ook bij noemen. Want het is ook een van de middelen die God gebruikt, om te komen tot de verzekerdheid. En dat spreekt toch ook vanzelf. Verzekerdheid en een ondankbaar leven kunnen omogelijk samengaan.

Roemen in de genade en leven in de zonde behoren niet bij elkaar. Als een kind des Heren in zonde valt, dan gaat daarmee gepaard de schuchterheid in het geloof. Daarom is het geloofsleven bij velen zo zwak, omdat zij niet voldoende de strijd binden tegen hun persoonlijke zonden. De diagnose moet zuiver worden gesteld. Het geweten moet geoefend worden. Dat is een heilige oefening. Gelijk een horloge altijd weer gelijk gezet moet worden bij de zonnetijd. Vooral een horloge, dat nu eens voor en dan weer achter loopt. Zo moet het geweten altijd weer gelijkgesteld worden met Gods Woord. Ook wordt de boom uit de vruchten gekend.

Als wij dit maar niet misverstaan. Het is natuurlijk niet zo, dat wij een paar goede werken in een automaat doen en dan er een briefje voor onze verzekerdheid uit kunne halen. Dat gaat niet. Zo mechanisch werkt God niet.

Maar het is wel zo, dat wie in goede werken wandelt en lust heeft in de geboden des Heren, daardoor bijna ongemerkt al meer komt tot de overtuiging van de bewaring des Heren en de volharding der gelovigen.

Naarmate ik fiets, weet ik dat ik fietsen kan. Naarmate ons geloof vrucht draagt, zodat wij wandelen in de wegen des Heren, naar die mate worden wij verzekerd.

Onze vaders hebben de lijnen zuiver getrokken. Wie zich op "oude schrijvers" beroepen wil, moet de Dordtse leerregelen niet op zij zetten.

Eindelijk uit de ernstig en heilige oefening van een goede consciëntie en van goede werken.

III. Hoe smartelijk het gemis van deze verzekerdheid zou zijn.

Wanneer de Synode in de *Verwerping der dwalingen* wijst op de bijzondere openbaring, die de Remonstranten willen hebben, dan zegt zij tevens: "Want door deze leer wordt de vast troost der ware gelovigen in dit leven weggenomen". 5, 5.

Hoe troosteloos moet dat zijn. Stel u voor, dat wij die verzekerdheid moesten missen in dit leven en dat wij hoogstens alleen op het sterfbed iets er van zouden verstaan, dan was het niet best. En als wij die troost aan deze zijde van het graf geheel moesten ontberen, dan zouden wij altijd in twijfel verkeren en verschrikt worden, door de ontzettende macht vande duivel en van de wereld.

We zouden geen leven hebben. Te meer niet, omdat de dood ieder uur wenkt.

De strijd kan soms heel zwaar zijn, maar als wij dan niet eens zeker waren van de overwinning, hoeveel zwaarder zou het dan wezen. Om moedeloos te worden!

En zo de uitverkorenen Gods deze vaste troost in deze wereld niet hadden, dat zij de overwinning behouden zullen, mistgaders dit onbedrieglijk pand der eeuwige heerlijkheid, zo zoude zij de ellendigste van alle mensen zijn.

De gelovigen gevoelen niet altijd deze verzekerdheid der volharding.

Art. 11

Ondertussen getuigt de Schrift, dat de gelovigen in dit leven tegen onderscheiden twijfelingen des vleses strijden, en in zware aanvechting gesteld zijnde, dit volle betrouwen des geloofs en deze zekerheid der volharding niet altijd gevoelen. Maar God, de Vader aller vertroosting, laat hen, boven hetgeen zij vermogen, niet verzocht worden, maar geeft met de verzoeking ook de uitkomst; en wekt in hen de verzekerdheid der volharding door de Heilige Geest wederom op.

I. Wanneer die zekerheid niet door hen gevoelt wordt.

A. Als ze strijden tegen twijfelingen des vleses.

De twijfel is een geweldige woekerplant, die altijd de allerbest sappen aan het geloof onttrekt. Helaas wordt door sommige mensen de twijfel verheerlijkt, alsof een leven vol twijfel beter zou zijn, dan een rustig en opgewekt geloofsleven. We moeten verstaan, dat *twijfel* altijd *zonde* is.

Nu kan de twijfel zich op verschillende dingen richten. Sommigen gaan twijfelen aan de vastheid en waarheid van Gods Woord. Anderen zeggen : ik geloof wel alles, wat in de Bijbel staat, daar heb ik geen moeite mee, maar ik kan het maar niet aannemen, dat ik zelf een kind des Heren ben.

Wie aan zijn *eigen staat* twijfelt, heeft het ook verre van gemakkelijk, vooral wanneer het is een acute twijfel. De mensen gewinnen soms aan een chronisch twijfel, alsof daar toch niets meer tegen te doen is.

De belijdenis spreekt van *onderscheiden twijfelingen*. De duivel weet zo listig te handelen. Nu eens grijpt hij een kind van God hier beet en dan even later heeft hij weer een geheel andere zaak onderhanden. En als wij de duivel plaats geven, dan blijft hij en maakt het ons geweldig lastig.

Ieder verstaat, dat dit het ergste is, wanneer een kind des Heren tijdelijk in de zonde leeft.

Dan wordt de ziel heen en weer geslingerd, als een schip op de golven.

En als de hemel meteen van koper schijnt, dan kan het eindelijk zo erg worden, dat een gelovige moet zeggen : Zou God Zijn gena vergeten? Nooit meer van ontferming weten?

Asaf zag op de voorspoed der goddelozen en de tegenspoed der rechtvaardigen. Zijn bestraffing was er elke morgen. Zijn voeten waren bijkans van het spoor der godsvrucht afgegleden. Totdat hij in Gods heiligdom inging en op hun einde merkte.

Ondertussen getuigt de Schrift, dat de gelovigen in dit leven tegen onderscheidene twijfelingen des vleses strijden, en in zware aanvechtingen gesteld zijnde, dit volle betrouwen des geloofs en deze zekerheid der volharding niet altijd gevoelen.

B. Als zij in zware aanvechtingen gesteld zijn.

De *twijfel* ziet meer op *onze schuld* en *zonde*, de *aanvechtingen* zien meer op het werk van *satan*. De macht van de duivel en de boze geesten is zeer groot. We hebben de strijd niet tegen vlees en bloed, maar tegen de machten en boosheden in de lucht. Er is inderdaad *luchtgevaar*, al letten de mensen er niet op en vluchten zij niet in schuilkeiders. De duivel verlustigt zich er in, de gelovigen aan te vallen. Vooral, wanneer hij in hun zonde gereede aanleiding vindt, om hen te verschrikken. Dan zegt hij: Is dat nu het werk van een gekende des Heren? Moet hij zo doen en zo leven? En dan trekt hij de conclusie, dat zo iemand onmogelijk een verkorene kan zijn. Dat kan ieder op zijn vingers natellen! Dat klopt immers niet, een kind van God zijn en dan zo in de zonde leven!

Ja, het kan zijn, dat hij de kinderen Gods *opeist*, zoals hij Job en Petrus heeft opgeëist. Job is wel heel zwaar aangevochten. Onze zieken hebben het soms ook moeilijk en zwaar.

En dan is het niet te verwonderen, wanneer wij luisteren naar de aanvechtingen van satan, dat een kind des Heren zo verschrikt wordt en het gevoel van de zekerheid geheel kwijt raakt.

Wie dan ook alleen met het gevoel zou rekenen, meent inderdaad, dat het een verloren zaak is. Maar Gode zij dank, de wortel van de zaak blijft. Alleen de troost wordt gemist. De gevoelige nabijheid des Heren, wordt niet meer genoten.

Dan is er wel *geloofzekerheid* maar geen *gevoelzekerheid*. Dan schijnt het, of alles weg is. Zij kennen niet meer dat volle betrouwen des geloofs. Zij voelen niet meer de zekerheid der volharding. En dat vooral, *wanneer zij in zware aanvechting gesteld zijn*.

II. Hoe deze zekerheid weer in hen opgewekt wordt.

A. Door de Vader aller vertroosting.

In het eerste gedeelte van dit artikel is iets heel ergs gezegd. Gesproken is over onderscheiden twijfelingen, zware aanvechtingen en gemis aan zekerheid. Nu volgt er een *maar*. Tegenover al dat kwade kunnen wij iets goeds stellen, want anders zouden wij de ellendigste van alle mensen zijn. Wanneer wij dan ook maar in de eerste plaats het oog naar boven richten, naar onze Vader in de hemelen, naar de *Vader aller vertroosting*. We gaan rechtstreeks naar de Bron. Naar Hem, Die is de Fontein van alle goede dingen, uit Wie ook alle troost moet komen. De troost, die Christus, door Zijn Geest geeft is ook afkomstig van de Vader. Hij heeft Christus als Trooster en de Heilige Geest als Trooster aan Zijn kerk gegeven. Hier gaan wij jubelen: *Maar God, de Vader van aller vertroosting*.

B. Hij bepaalt het karakter van de verzoeking.

De belijdenis citeert hier een tekst. Wat Paulus schrijft [1 Corinthe 10:13](#). Daar zegt de Schrift, dat God het *karakter* van de verzoeking bepaalt.

Christus heeft ons bevrijd van de schuld der zonde. Maar in dit leven heeft de macht der zonde nog zo grote plaats. De duivel kan en mag ook veel macht uitoefenen. De beslissende slag is geleverd, maar o die *guerilla* oorlog.

Satan moest *loslaten*, maar hij blijft *aanvallen*. En daarbij mogen wij onszelf niet overschatten, omdat we zo zwak zijn, dat we niet een ogenblik zouden kunnen bestaan. We moeten de vijanden niet onderschatten, want ze zijn onze doodsvijanden. Wie meent te staan, zie toe, dat hij niet valle. De gevaarlijkste positie is die van iemand, die *meent*, dat hij staat. Die zegt: het gaat zo goed en straks moet hij zeggen: het ging helemaal niet goed. Ze gaan omhoog en letten niet op dat gladde plekje en straks, daar tuimelen ze naar beneden.

Maar, zegt Paulus: u heeft geen verzoeking bevangen dan *menselijke*. De duivel zit er achter, maar hij moet werken met het materiaal, dat God hem heeft gegeven. Dus *menselijk!* Hij moet bewerken ons hart, onze ogen, onze oren, enz. Allemaal menselijke verzoeken. En zo wil hij aftrekken, kon het zijn, van Christus. Dat zal hem niet gelukken. God bepaalt het karakter van de verzoeking.

C. Hij bepaalt de maat van de verzoeking.

Nu komt de spanning. De duivel moet de mensen *menselijk* verzoeken, maar daar heeft hij een uitgebreid arbeidsveld. Al dragen de verzoeken een menselijk karakter, daarom kunnen ze nog heel erg zijn. Wie zal het winnen en wie zal het verliezen? Binnen de door God gestelde menselijke verbanden?

Te meer, omdat we zulk een erge vijand *binnen* hebben, een collaborateur, met de vijand. Hoeveel mensen zijn collaborateurs van satan. Als er bij de duivel en in de wereld maar wat te halen valt en een beetje te verdienen, geld, genot, eer, dan staan ze klaar. O, die strijd om het bestaan. Maar God is getrouw, Hij houdt de zaak in handen, Hij bepaalt de *maat* van de verzoeking. De duivel kan niets doen, zonder Zijn toestemming.

Satan moet eerst toestemming vragen, voordat hij Job gaat verzoeken. En voor de tweede keer weer. En hij heeft ook eerst de discipelen *begeerd* te ziften. Het is hem toegestaan.

En dan *niet ongelimiteerd*. Zó ver, maar niet verder. Zó hoog, maar niet hoger. Zó lang, en niet langer. *Niet boven vermogen*. Niet zo, dat het niet is uit te houden. Niet zo, dat het geloof er aangaat. De hitte van de oven is evenredig met het weerstandsvermogen van de smeltkroes. De grootte van de verzoeking is evenredig met de kracht, die God geeft. Nooit boven vermogen. *Maar God laat hen, boven hetgeen zij vermogen, niet verzocht worden.*

D. Hij bepaalt de uitkomst van de verzoeking.

Een gelovige kan niet in de zonde leven, of aarden, maar wel vallen. En dan lijkt het soms, dat het "uit" is. O, die ellendige guerilla oorlog. Die onverhoedse aanvallen, die onbewaakte overwegen, die in de wind geslagen S.O.S.-berichten. De gevolgen kunnen zo erg zijn.

En een historisch en een tijdgeloof houden het niet uit. Maar God leidt Zijn volk in de verzoeking en er ook uit. Hij geeft met de verzoeking ook de uitkomst. Hij zal ons bewaren in de verzoeking. Hij brengt er ons in en houdt ons vast en leidt er ons uit. Wij zijn gegraveerd in de handen des Vaders.

Asaf kan zeggen: Gij hebt mijn rechterhand gevat. Gij zult mij leiden door Uw raad en daarna in heerlijkheid opnemen.

Totdat we de overhand behouden. Hij geeft met de verzoeking ook de uitkomst. Maar de HEER zal uitkomst geven. Hij, Die daags Zijn gunst gebiedt. 'k Zal in dit vertrouwen leven en dat melden in mijn lied.

E. Hij wekt, door Zijn Geest, de verzekerdheid weer op.

Ze hebben de Geest bedroefd door hun zonden. Maar de Heilige Geest is niet van hen geweken, al heeft Hij Zijn aangezicht wel voor hen verborgen. Hij blijft bijhen, ook al missen zij het *gevoel* daarvan. Ze moeten dan roepen: Ai, laat van mij Uw Heilige Geest niet scheiden, Die alleen in't rechte spoor mij leiden. Er is dan een nevel voor de zon, maar God delgt de zonde uit als een nevel. Dan klaart de lucht weer op. Zij hebben de Heilige Geest bedroefd en de Heilige Geest heeft hen bedroefd, zodat zij Zijn aangezicht hebben gemist.

Ook bedroefd de Heilige Geest hen, door ze *bedroefd* te maken over hun zonde. Dat is heerlijk. En dan gaat Hij, in Christus, hen troosten. Hij werkt weer bemoedigend en vertroostend. Hij wijst op het *volbrachte werk* van hun Borg. Hij wijst op de *voorbede* van Christus, Die gebeden heeft, dat hun geloof niet ophoude. God is getrouw. Hij laat nooit varen het werk Zijner handen. Hij houdt hen vast. Niets zal ons kunnen scheiden van de liefde Gods in Christus Jezus, onze Here. *De Vader aller vertroosting wekt in hen de verzekerdheid der volharding door de Heilige Geest wederom op.*

De uitwerking van deze verzekerdheid der volharding.

Art. 12.

Doch zó verre is het van daar, dat deze verzekerdheid der volharding de ware gelovigen hovaardig en vleselijk zorgeloos zou maken, dat zij daarentegen een ware wortel is van nederigheid, kinderlijke vreze, ware Godzaligheid, lijdzaamheid in alle strijd, vurige gebeden, standvastigheid in het kruis en in de belijdenis der waarheid, mitsgaders van vaste blijdschap in God; en dat de overdenking van die weldaad hun een prikkel is tot ernstige en gedurige beoefening van dankbaarheid en goede werken; gelijk uit de getuigenissen der Schrift en de voorbeelden der heiligen blijkt.

I. Zij maakt de gelovigen niet zorgeloos.

Tegen de leer van de volharding der heiligen worden *grote bezwaren* ingebracht. Vooral, wanneer de gelovigen weten, dat zij zullen volharden. Dan, zo zegt men, moet dat die mensen hoogmoedig maken en vleselijk zorgeloos.

De Remonstranten meenden hier ook *heel sterk* te staan, door deze argumenten naar voren te brengen. En inderdaad, wanneer zij gelijk hadden, zou dat ook een heel groot bezwaar zijn.

Zij leren volgens de *Verwerping der Dwalingen* 5, 6: „Dat de leer van de verzekerdheid der volharding en der zaligheid, uit haar eigen aard en natuur, een *oorkussen des vleses* is, en voor de Godvruchtigheid, goede zeden en andere heilige oefeningen *schadelijk*, maar dat het daarentegen *profijtelijk* is te *twijfelen*”.

Dus volgens hen moet deze leer heel verderfelijk werken. Ze is een oorkussen voor het vlees, om gerust te gaan slapen, zonder zich verder om iets te bekommeren.

Ook de *Catechismus* stelt de vraag: Maar maakt die leer geen zorgeloze en goddeloze mensen? En inderdaad er zijn te allen tijde mensen geweest, die van deze troostvolle leer *misbruik* hebben gemaakt, die willen zondigen, opdat de genade te meerder worde. Paulus heeft tot hen gezegd: „Dat zij verre. Hoe zullen wij, die der zonde gestorven zijn, in dezelve leven?”

Daarom mogen die argumenten niet gebruikt worden. Dat kan men zeggen ten opzichte van het misbruik dat van deze leer wordt gemaakt, maar niet ten opzichte van het rechte gebruik. Daarom staat in de *Verwerping der Dwalingen* 5, 6: „Want deze betonen, dat zij de kracht der Goddelijke genade en de werking des inwonenden Heiligen Geestes niet kennen”. Ze hebben er dus ook geen verstand van.

De verzekerdheid der volharding maakt de ware gelovigen niet hoogmoedig. Genade en hoogmoed sluiten elkaar ten enenmale uit. Ze maakt de gelovigen ook niet vleselijk zorgeloos. Wie hoogmoedig en zorgeloos is, is geen gelovige.

Gods Woord zegt het anders en de praktijk bewijst, wat de Schrift leert. Waar worden de hoogmoed en de zorgeloosheid gekweekt? Bij hen, die de leer van vrije genade verwerpen. Waar worden de zorgeloosheid en de hoogmoed niet gevonden? Daar waar men deze leer gelovig aanvaardt.

Doch zo verre is het van daar, dat deze verzekerdheid der volharding de ware gelovigen hovaardig en vleselijk zorgeloos zou maken.

II. Zij is de wortel van ware Godsvrucht.

In de *Verwerping der dwalingen* 5, 6 wordt als een goed antwoord gegeven: „Zij widerspreken de Apostel Johannes, die het tegendeel met uitgedrukte woorden leert in zijn eerste zendbrief: Geliefden, nu zijn wij kinderen Gods, en het is nog niet geopenbaard, wat wij zijn zullen. Maar wij weten, dat als Hij zal geopenbaard zijn, wij Hem gelijk zullen wezen; want wij zullen Hem zien, gelijk Hij is. En een iegelijk, die deze hope op Hem heeft, *die reinigt zichzelf*, gelijk Hij rein is. **1 Joh. 3:2-3.**

Daarenboven worden deze wederlegd door de voorbeelden van de heiligen, zo des Ouden als des Nieuwen Testaments, dewelke, alhoewel zij van hun volharding en zaligheid zeker waren, nochtans in de gebeden en andere oefeningen der Godzaligheid volhardend geweest zijn”.

Op grond daarvan worden door de belijdenis verschillende zaken genoemd, die uit de verzekerdheid voortvloeien. Of liever de verzekerdheid is de wortel van deze vruchten.

1. De nederigheid.

Wie roemen mag in de volharding der heiligen is nederig van hart. Christus Zelf heeft gezegd: Leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart. Ze denken er niet over, zich boven anderen te gaan verheffen. Daartoe hebben zij zichzelf veel te goed leren kennen en zij moeten zich telkens weer verootmoedigen voor het aangezicht des Heren. Wie Hem need'rig valt te voet, zal van Hem Zijn wegen leren. Alle hoogmoed is contrabande in het koninkrijk Gods.

Hij slaat, ofschoon oneindig hoog, op hen het oog, die need'rig knielen.

Hij heeft machtigen van de tronen afgetrokken en nederigen heeft Hij verhoogd.

2. Kinderlijke vreze.

Wij moeten bij de vreze des Heren zuiver onderscheiden.

Wie *slaafse* vreze heeft, is bang voor straf. Hij wil graag de macht der hel en de gevolgen der zonde ontkomen.

Wie *knechtelijke* vreze heeft, wil graag verdienen en in de hemel komen. Als hij het later maar goed heeft, dan is het in orde.

Wie *kinderlijke* vreze heeft, wil de Here van harte dienen. Het is hem niet in de eerste plaats te doen om vrij te komen van het verderf en ook niet om in de hemel te komen, maar om te kunnen zeggen: De HERE is het deel mijner erve. Het is hem om Christus te doen.

Welnu, de leer van de volharding der heiligen, waardoor God zo verheerlijkt wordt, is ook een wortel voor die kinderlijke vreze.

3. Ware Godzaligheid.

Zij begeren in alle Godzaligheid te wandelen. De Godzaligheid is tot alle dingen nut. Daarom zijn de beste christenen ook de beste burgers. In heel hun leven moet uitkomen, dat zij gekenden des Heren zijn. Hoe meer zij verzekerd zijn van hun volharding', te meer begeren zij de naam des Heren groot te maken. Ze hebben een vermaak in de wet Gods, naar de inwendige mens.

4. Standvastigheid in het kruis.

Ook het lijden wordt hun niet gespaard. Maar wanneer zij het kruis moeten dragen, dan leren zij zichzelf verloochenen en de weg te volgen, die de Here voorschrijft.

Ze slepen het kruis niet mee. Zij weten, dat het lijden van de tegenwoordige tijd niet is te waarderen tegen de heerlijkheid, die geopenbaard zal worden. En wat doet hen standvastig blijven? Immers de wetenschap, dat zij verkoren zijn. O, onze zieken kunnen het zo heel moeilijk hebben, vooral als ze lange tijd geroepen worden het kruis te dragen. Dan hebben zij een geweldig zware taak. Maar zij volharden tot het einde toe.

5. Standvastigheid in de belijdenis der waarheid.

Bij hen, die niet geloven, dat alles genade is, heeft de twijfel en ook de dwaling gemakkelijk toegang. Dat hart is zo wankel. We zien dan ook, dat zij vaak heen en weer geslingerd worden. Ze luisteren graag naar mensen, die dwaalleer verkondigen. Ze staan niet vast in het geloof en daarom hebben zij ook niets over voor deze belijdenis. Maar de echte kinderen Gods, die leven bij de Schrift, zien het anders. Ze verstaan, dat ze deze belijdenis nooit mogen loslaten. Dat zij de waarheid moeten aanvaarden en verdedigen, tegen allen, die hen listig willen meevoeren. Ze verstaan, dat we er niet komen met een beetje godsdienstigheid. Maar dat de grond en het fundament goed moeten zijn. Huizen op zand gebouwd in het Oosten, kunnen niet blijven bestaan. Het vaste fundament Gods staat

(Christus) hebbende dit zegel: De Here kent degenen, die de Zijnen zijn (de verkiezing). En een ieder, die de naam van Christus noemt (belijdenis) sta af van ongerechtigheid (wandel). Hoe deze waarheid ook moge bestreden worden en tegengestaan, zij blijven standvastig in de belijdenis der waarheid.

6. Vaste blijdschap in God.

Er is veel reden tot klagen, maar voor Gods volk is er veel meer reden tot roemen, zelfs in de verdrukkingen. Die blijdschap kan de duivel niet wegnemen. Juist, omdat ze zich grondt in God. Ze hebben een hartelijke vreugde in God door Christus. Hun blijdschap zal dan, onbepaald, door 't licht dat van Zijn aanschijn straalt, ten hoogsten toppunt stijgen.

III. De overdenking van die weldaad is een prikkel tot een dankbaar leven.

Deze leer is dus *niet schadelijk*, maar *bevorderlijk* voor een dankbaar leven. Het is onmogelijk, dat zo wie Christus door een waar geloof ingeplant is, niet zou voortbrengen vruchten der dankbaarheid. Dat is onmogelijk! Wie gelooft, dat de Here Zijn werk in hem zal voleindigen, moet dankbaar zijn. En die dankbaarheid in het leven openbaren. Hij heeft lust tot goede werken.

In het voorafgaande is ook nog genoemd (we hebben niet alles aangetekend) *lijdzaamheid in alle strijd en vurige gebeden*. Welnu, het gebed is het voornaamste stuk der dankbaarheid, welke God van ons vordert. Zij strijden in de gebeden, zodat zij lijdzaam worden in de strijd. Zij strijden in de gebeden en daarom verwachten zij alles van Hem, Die Zijn kracht in zwakheid volbrengt.

Ze worden bij het overdenken van deze weldaad al meer geprikkeld, zich ernstig en gedurig te oefenen in het stuk der dankbaarheid. Ze willen niet alleen naar sommige, maar naar *alle* geboden Gods leven. Zij bewijzen zichzelf dankbaar voor die weldaden. Zij bidden: Leer mij naar Uw wil te hand'len. 'k Zal dan in Uw waarheid wand'len. Neig mijn hart en voeg het saam tot de vrees van Uwe naam. We gaan dus niet de twijfel verheerlijken, maar onze roeping en verkiezing vast maken, opdat wij niet struikelen.

En dat de overdenking van die weldaad hun een prikkel is tot ernstige en gedurige beoefening van dankbaarheid en goede werken; gelijk uit de getuigenissen der Schrift en de voorbeelden der heiligen blijkt.

Over hen die na hun val weder verzekerd worden van hun volharding.

Art. 13.

Wanneer ook het vertrouwen der volharding wederom levend wordt in degenen, die van de val weder opgericht worden, zo brengt dat in hen niet voort enige dardelheid of veronachtzaming der Godzaligheid, maar een veel grotere zorg, om de wegen des Heren vlijtiglijk waar te nemen, die van te voren bereid zijn, opdat zij, daarin wandelende, de verzekerdheid hunner volharding zouden mogen behouden, en opdat het aanschijs des verzoenden Gods (waarvan de aanschouwing de Godvruchtigen zoeter is dan het leven, en waarvan de verbergung bitterder is dan de dood) om het misbruik van Zijn vaderlijke goedertierenheid niet wederom van hen afgekeerd worde, en zij in zwaarder kwellingen des gemoeds vervallen.

I. Zij veronachtzamen de Godzaligheid niet.

Hier wordt nog eens met nadruk gesproken over hen, die gevallen zijn in de zonde. Dat is en blijft een *moeilijk vraagstuk* vooral voor hen zelf. Die zonde laat diepe wonden na. De lidtekenen blijven vaak heel lang. We hebben gezien, dat God hen niet in die val laat liggen. Wanneer zij in zonde vallen, moeten zij aan Gods genade niet vertwijfelen, noch in de zonde blijven liggen. Ze komen dan ook door Gods Geest geleid tot verootmoediging en schuldbelijdenis. Ze roepen om genade. Ze zoeken de vergeving der zonden alleen in het bloed van Christus. En dan ook geeft de Heilige Geest de troost van de vergeving der zonden. In die weg komen zij weer tot de troost van de volharding der heiligen.

Wat is nu het gevolg daarvan? Wat zegt zulk een kind des Heren dan? Zegt het soms: nu kan ik er wel verder op los leven, wie doet je wat, want de gelovigen zullen toch niet uitvallen en ik heb nu ook gezien, dat ik wel weer terecht word gebracht? Hoe diep ik ook moge vallen, God zal wel zorgen, dat ik nooit uitval?

Neen, dat zou schandelijk zijn. Wie zo spreekt zou daarmee tonen, dat hij niet een gelovige is. Wij mogen niet zondigen, opdat de genade te meerder worde.

Wanneer ook het vertrouwen der volharding wederom levend wordt in degenen, die van de val weder opgericht worden, zo brengt dat in hen niet voort enige dardelheid of veronachtzaming der Godzaligheid.

II. Zij hebben groter zorg in de wegen des Heren te wandelen.

Precies het omgekeerde vindt plaats. Ze hebben veel geleerd. Ze hebben geleerd, niet meer in eigen kracht te staan. Zij hebben geleerd heel voorzichtig te worden. Ze leren verstaan, dat zij nog meer dan te voren in de wegen des Heren moeten wandelen. Ze leren almeer bidden: Leidt ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. Ook nu werken alle dingen mee ten goede degenen, die naar Gods voornemen geroepen zijn. Ze moeten wandelen in goede werken, die God voorbereid heeft. Die goede werken worden als een mooi park, dat God heeft aangelegd. Daarin te wandelen wordt hun lust en hun leven. Ze weten, wanneer zij buiten die paden treden, dat ze dan hun voeten licht steken in voetangels en klemmen. Maar wanneer zij in de wegen des Heren treden, dat zij dan het zo goed hebben. En doordat zij leergeld betaald hebben in hun val, doen ze dit met groter zorg dan te voren.

Zij mogen niet dankbaar zijn voor hun val, maar wel voor wat ze in die weg beter hebben leren verstaan. *Maar wel een veel grotere zorg, om de wegen des Heren vlijtiglijk waar te nemen, die van te voren bereid zijn.*

III. Om zo de verzekerdheid van hun volharding te behouden.

Het zijn geen aangename dagen, wanneer zij door hun zondeval het gevoel van Gods nabijheid moeten missen en niet durven spreken van de volharding der heiligen. Een echt kind des Heren is bevreesd geworden en zou die dagen niet graag terug zien in zijn leven. Wat moet hij nu doen? Dicht bij de Here blijven en dat doet hij als hij in de wegen des Heren wandelt. In die weg, door die oefening van een goede consciëntie en van goede werken, wordt de verzekerdheid niet alleen gewerkt, maar ook versterkt. Is het wonder, dat hij nu die verzekerdheid, die hij weer uit genade heeft mogen ontvangen, ook gaarne behouden wil?

Opdat zij daarin wandelende, de verzekerdheid hunner volharding zouden mogen behouden. Wie het gemis heeft gekend, waardeert het bezit des te meer.

IV. Opdat Gods vriendelijk aanschijn niet weer van hen afgekeerd worde.

Zij, die uit hun val weer opgericht zijn, hebben zoveel ervaren. Een van de ergste dingen is geweest, dat God in die tijd Zijn aangezicht verborgen heeft.

Jesaja heeft al gezegd: „Gij verbergt Uw aangezicht voor ons, en Gij doet ons smelten”. [Jesaja 64:7](#). Hoe klaagt Gods volk: „Gij hebt U met een wolk bedekt, zodat er geen gebed door kwam”. [Klaagl. 3:44](#).

Gods kind, dat in grove zonde gevallen is, heeft ook ervaren, hoe vreselijk dat is. Die verberging is bitterder dan de dood.

En daar tegenover staat, dat de aanschouwing van het aanschijn van de verzoende God zoeter is dan het leven. Het ene is zo bitter en het andere is zo zoet.

En nu mogen zij weer in het zoete genieten. Gods vriendelijk aangezicht heeft vrolijkheid en licht, voor alle oprechte harten, ten troost verspreid in smarten. Zij staan dus voor twee dingen. Of te genieten de gunst des Heren, of te ondervinden de toorn des Heren. En als zij nu, na hun val, tussen die twee moeten kiezen, dan hebben zij allang gekozen. Dan zeggen ze: dat eerste, zo mogelijk, nooit weer, dat is zo bitter en dat andere hopen wij altijd te behouden. Want dat is zo heerlijk. En als zij nu daarvan nog eens misbruik zouden maken, dan zouden zij het nog erger krijgen dan de vorige maal. Daar huiveren zij voor.

Ook Mozes heeft dat verstaan. En dan zegt de HERE tot hem: „Zou Mijn aangezicht moeten meetrekken om u gerust te stellen?” En dan antwoordt hij: „Indien Uw aangezicht niet meegaat, laat ons van hier niet optrekken”.

Opdat het aanschijn des verzoenenden Gods (waarvan de aanschouwing de Godvruchtige zoeter is dan het leven en waarvan de verberging bitterder is dan de dood) om het misbruik van Zijn Vaderlijke goedertierenheid niet wederom van hen, afgekeerd worde, en zij in zwaarder kwellingen des gemoeds vervallen.

God gebruikt voor de volharding der heiligen de middelender genade.

Art. 14.

Gelijk het nu God liefd heeft, dit Zijn werk der genade door de prediking des Evangelies in ons te beginnen, also bewaart, achtervolgt en volbrengt Hij het door het horen, lezen en overleggen daarvan, mitsgaders door vermaningen, bedreigingen, beloften en het gebruik der Sacramenten.

I. Omdat Hij zo Zijn werk begonnen is.

We hebben in Hoofdstuk III/IV. art. 17 gezien, dat God de middelen, die Hij Zelf gegeven heeft, ook gebruiken wil. Die werking, waardoor Hij ons wederbaart, sluit geenszins uit het gebruik van het Evangelie, hetwelk de wijze God tot een *zciüd der wedergeboorte* en spijze der ziel verordineerd heeft.

De belijdenis grijpt daarheen terug. We weten, dat Hij het werk der genade in ons begonnen is. Daartoe heeft Hij gebruikt het onverderfelijk zaad.

De Heilige Geest werkt het geloof in onze harten, door de verkondiging des Heiligen Evangelies. Wij worden wedergeboren, niet uit vergankelijk, maar uit onvergankelijk zaad, door het levende en eeuwigblijvende Woord van God.

Nu moeten wij niet wijzer zijn dan God. Hij is aan de middelen niet gebonden, maar Hij heeft ons aan Zijn middelen wel gebonden.

Hoe wil Hij bij ons dat Evangelie *aanbevelen*, door ons hierop te wijzen.

Als we teruggaan tot de oorsprong van het nieuwe leven, dan ook zien wij de rijke betekenis van het feit, dat wij dat Woord mogen bezitten.

Gelijk het nu God liefd heeft, dit Zijn werk der genade, dooide prediking des Evangelies, in ons te beginnen.

II. Omdat Hij zo Zijn werk bewaart.

We roemen in de bewarende genade Gods. Hij bewaart de erfgenamen tot de erfenis, die in de hemel bewaard wordt. Wij worden in de kracht Gods bewaard en door het geloof. Maar die bewaring des Heren stelt de middelen der genade niet op zij. Dan zou Hij daarmee niet begonnen zijn. Daarom staat er: *alzo*. Op dezelfde wijze. Evenals in het natuurlijke leven. Een kind, dat geboren is, wordt gevoed en opgevoed. God houdt dat jonge leven in stand, maar Hij wil, dat de ouders de middelen gebruiken en dat doen de ouders immers ook. Niemand is zo dwaas, om dan te zeggen: Nu zijn de middelen niet nodig. Maar dan mogen wij ook niet dwaas zijn, te zeggen, dat wij de middelen der genade niet meer zouden nodig hebben, als het nieuwe leven maar gewerkt is. Wie de middelen verwaarloost, is zelf oorzaak dat het geloofsleven gaat kwijnen.

III. Omdat Hij zo Zijn werk voltooit.

De Apostel Petrus zegt: *Als nieuwgeboren kinderkens, zijt zeer begerig naar de redelijke onvervalste melk, opdat gij door dezelve moogt opwassen.*

Wij moeten, ook in ons geloofsleven gevoed worden, met melk en vaste spijze. Daar mocht wel eens meer aan gedacht worden. Want velen maken zich niet bezorgd over de groei en instandhouding van hun geloofsleven, omdat zij al maar uitzien naar de eerste werking van Gods Geest en dat meer dan voldoende achten.

Dit is niet juist. We moeten *toenemen* in de genade en in de kennis van onze Here Jezus Christus. Wij moeten opwassen, groeien.

Nu is het *begin*, de *instandhouding* en het *einde* van het werk der genade Gods werk. Maar ook bij de voltooiing gebruikt Hij die middelen. Hij trekt nooit Zijn hand terug. Wanneer

Gods kind op zijn sterfbed is, dan nog grijpt het naar het Woord des Heren. En als hij niet meer kan lezen en haast niet meer kan denken, dan wil God toch heel dikwijls hem troosten en sterken door die woorden, die psalmen, die teksten in zijn geheugen te brengen, die hij misschien in zijn jeugd heeft geleerd.

Alzo bewaart, achtervolgt en volbrengt Hij het.

IV. Omdat Hij deze middelen heeft gegeven.

A. Zijn Woord.

1. Het horen van Zijn Woord.

Het Woord Gods moet in de gemeente des Heren gepredikt worden. We spreken over de *dienst des Woords*. Het Woord Gods moet bediend worden. Dan zijn wij niet klaar met een gemoedelijke toespraak, ook niet met zogenaamde *mottopreken*, waar de tekst als een *kapstok* gebruikt wordt, om een paar mooie gedachten aan op te hangen. Neen, dan moeten wij het Woord Gods verklaren en toepassen.

Dat Woord Zelf moet spreken. Opdat inderdaad gezegd kan worden: Wie u hoort, Die hoort *Mij!* Door dat gepredikte Woord wordt het geloofsleven gesterkt en opgebouwd. Er gaat een rijke zegen uit van de geregelde dienst des Woords. Daarom is het zulk een droevig verschijnsel, wanneer leden der gemeente de verkeerde, zondige gewoonte hebben, niet geregeld op te gaan naar de samenkomsten der gemeente.

Wij moeten de onderlinge bijeenkomsten niet nalaten.

Tegen deze zonde moet worden gestreden. Daarop moet gelet worden, ook bij het afleggen van geloofsbelijdenis. Het is zo te betreuren, dat vele ouderen de jongeren een verkeerd voorbeeld geven. Die gezinnen, die geregeld opgaan tot de dienst des Woords, wier plaats nooit ledig gevonden wordt, dan alleen als er wettige verhindering is, zijn toch in de gemeente Gods van de grootste betekenis.

We hebben daar immers een samenkomen van God met Zijn volk. Dat middel wordt door God gebruikt en dat middel is een beproefd middel.

Zo is dan het geloof uit het gehoor en het gehoor door het gepredikte Woord van God. En datzelfde Woord dient ook tot *versterking* van het geloof.

2. Het lezen van Zijn Woord.

We moeten het Woord des Heren op gezette tijden lezen. We hebben in onze gezinnen een *open Bijbel* en niet een gesloten Bijbel. Toch is ook dat niet voldoende.

Ik wil bijzonder de aandacht vestigen op het *persoonlijk* onderzoek van de Schrift. Wanneer de jongens in dienst gaan, mag de Bijbel niet worden vergeten. Wanneer de mensen op reis gaan, moet de Bijbel in de koffer gevonden worden. De kamerling las op reis de Schrift. Hij maakte zelfs een *buitenlandse reis*. Hoe zou dat bij velen zijn? Wat is in hun koffer, als ze de douane moeten passeren? Zouden de douanebeambten misschien, in plaats van een Bijbel, smokkelwaar vinden? Ook onze zieken moeten, als ze naar een ziekenhuis gebracht worden, hun Bijbel bij zich hebben. Want het persoonlijk onderzoek van Gods Woord is te allen tijde van het grootste gewicht.

3. Het overleggen van Zijn Woord.

Het is niet voldoende, dat wij, door de prediking, Gods Woord horen en zelf ook lezen, dan hebben wij de roeping, dat Woord Gods te overleggen. Maria bewaarde al deze woorden, dezelve *overleggende* in haar hart. Dat is het werkzaam zijn met het gehoorde en gelezen Woord des Heren. Daarop mag ook wel eens de volle nadruk gelegd worden. Het schijnt dat vele hoorders niets liever willen, dan dat het hun met de paplepel wordt ingegoten. Zij moeten zich vooral niet te veel inspannen. Daarom hebben zij liever allerlei lekkers, dan voedzaam brood, dat ze moeten eten. Eten kost namelijk inspanning en ze spannen zich niet graag in.

Boven de ingang van onze kerken mocht wel geschreven worden: „*Wie niet werkt, zal ook niet eten*”. De hoorders hebben een taak. Ze moeten het Woord meenemen en

overleggen. En ook thuis moeten zij Gods Woord lezen en dan vragen, wat de Here tot hen heeft te zeggen.

We worden in het geloofsleven *niet kunstmatig gevoed*. Het mediteren over de Schrift komt te veel op de achtergrond. Het gaat bij velen het ene oor in en het andere weer uit. Omdat zij het Woord Gods niet overdenken, *overleggen!*

4. De invloed van Zijn Woord.

Het Woord des Heren heeft ons altijd wat te zeggen. God spreekt daarin met gezag. We kunnen er niet onder uit. Dat Woord komt ook met *vermaningen*. Het vermaant ons als wij in de zonde vallen. Het vermaant ons, als wij niet willen wandelen in de wegen des Heren. Het Woord Gods spaart niemand. Het zegt precies, waar het op staat.

Wanneer de vermaningen Gods niet helpen en in de wind worden geslagen, dan komt dat Zelfde Woord met zijn *bedreigingen*. God vertoort zich ook over de zonde. Hij zal recht doen en de zonde straffen. Ook Gods volk krijgt soms bijzondere kastijdingen, want wij zondigen nooit goedkoop. Maar we kunnen niet zeggen, dat wij dat niet geweten hebben. Vooral bondelingen, die zondigen en niet geven om de vermaningen en bedreigingen, zullen met *vele* slagen geslagen worden, omdat zij de weg hebben gekend en niet bewandeld.

Wanneer wij echter wel naar de vermaningen en bedreigingen luisteren, dan is het zo heerlijk, dat hetzelfde Woord ons gaat bemoedigen en vertroosten met de rijke *beloften*, die in dat Woord staan. We gaan de hand des geloofs leggen op die beloften. Wij mogen uit genade ons deze beloften toeëigenen. Zo wordt het leven, onder invloed van het Woord des Heren, inderdaad rijk en gelukkig.

Alzo bewaart, achtervolgt, en volbrengt Hij het door het horen, lezen en overleggen daarvan, mitsgaders door vermaningen, bedreigingen en beloften.

B. Het gebruik der Sacramenten.

De sacramenten zijn heilige, zichtbare tekenen en zegelen, van God ingesteld, om ons, door het gebruik daarvan, de belofte des Evangelies te beter te verstaan te geven en te verzegelen.

De sacramenten zijn middelen, die God gebruikt tot versterking van het geloof. Dan zien wij met onze ogen, wat Christus voor ons heeft gedaan. Wij ontvangen de tekenen en zegelen van het verbond der genade. Maar de sacramenten moeten ook *gebruikt* worden. Vooral denken wij daarbij aan de viering van het *Heilige Avondmaal*. Zeker, er zijn schuchtere zielen, maar zij moeten wel verstaan, dat wij niet alleen vrijmoedigheid moeten hebben, om aan te zitten, in gehoorzaamheid, maar tevens dat, wie niet komt, daartoe ook vrijmoedigheid zou moeten hebben om de nodiging in de wind te slaan. En als het dan wordt: Ik durf haast niet te komen en ik durf haast niet weg te blijven, dan komen zulke schuchtere zielen op de rechte plaats en straks in de rechte gestalte, aan het Avondmaal, om de dood des Heren te verkondigen. Dan zal ervaren worden, dat de Here het gekrookte riet niet verbreekt, en de rokende vlaswiek niet uitblust.

De tegenstand tegen en de verdediging van de leer van de volharding der heiligen.

Art. 15.

Deze leer van de volharding der ware gelovigen en heiligen, mitsgaders van de verzekerdheid dezer volharding, welke God, tot Zijns naams eer en tot troost der Godvruchtige zielen, in Zijn Woord zeer overvloediglijk geopenbaard heeft en in de harten der gelovigen indrukt, wordt wel van het vlees niet begrepen, en wordt van de satan gehaat, van de wereld bespot, van de onervarenen en hypocrieten misbruikt, en van de dwaalgeesten bestreden.

Maar de bruid van Christus heeft haar altijd, als een schat van onwaardeerbare prijs, zeer tederlijk bemind, en standvastig verdedigd. En dat zij dit ook voortaan doe, zal God bezorgen; tegen Dewelke geen raad geldt, noch enig geweld iets vermag. Welke enige God, Vader, Zoon en Heilige Geest zij ere en heerlijkheid in eeuwigheid. Amen.

I. De tegenstand tegen deze leer.

A. De grote waarde van de leer, die tegen-gestaan wordt.

Wat geen betekenis heeft, wordt niet licht tegengestaan. Het moet ook de moeite waard zijn. Welnu deze leer heeft grote waarde. Daarom is het niet te verwonderen, dat er zoveel tegenstanders zijn. We hebben hier een zeer kostelijk bezit van de kerk des Heren, en dat kostelijk kleinood moet bewaard worden. Maar de mensen willen niet graag van genade leven. Zij vinden het erg vervelend, als zij alles uit hun handen moeten geven.

De belijdenis laat ons nog even zien de grote waardij. *Deze leer van de volharding der ware gelovigen en heiligen, mitsgaders van de verzekerdheid dezer volharding, welke God tot eer Zijns naams en tot troost der Godvruchtige zielen in Zijn Woord zeer overvloedig geopenbaard heeft en in de harten der gelovigen indrukt.*

Op twee dingen wordt dus gewezen. *Ten eerste op de leer van de volharding der heiligen.* Dat is op zichzelf al heel veel waard. Dat is het voornaamste. Dat de gelovigen bewaard worden en dus zullen volharden in het geloof.

Maar er wordt *nog iets* gezegd. En dat gaat *over de verzekerdheid van deze volharding.* Dat is het subjectieve. Dat wij zelf het ook weten, dat het op ons van toepassing is.

Nu heeft God ons beide zaken willen openbaren, in Zijn Woord. Daarin zien wij, zowel het ene als het andere. En dat is alleen tot eer van Zijn naam. Maar tevens is het tot troost voor de godvruchtige zielen. Want de Here heeft dit, door de Heilige Geest, in hun hart ingedrukt.

Zo dus, dat zij niet meer kunnen twifelen en ook zo, dat het voor hen onwrikbaar vast staat. Daar kunnen zij nu het leven met al zijn moeiten mee ingaan. Zo kunnen zij rustig de dag van hun dood afwachten, of die onverwacht komt, of niet. Nu kunnen zij beproevingen weerstaan en met het hoofd omhoog gericht, de toekomst tegengaan. We hebben hier niet maar een ondergeschikt punt, waarover de theologen wel eens van gedachte kunnen wisselen, of waarover ze kunnen twisten, neen, wij hebben hier een stuk van *zo grote waarde*, dat wij het niet kunnen missen.

En daarom moet het ons niet verbazen, dat tegen deze leer heel wat tegenstand is gekomen. Naarmate de leer van groter betekenis is, naar die mate zal de bestrijding des te ernstiger worden. Het gaat hier om grondbeginselen. En ook in onze dagen moet hierop weer de volle nadruk worden gelegd.

B. De wijze, waarop deze leer wordt tegen-gestaan.

1. Door het vlees niet begrepen.

De natuurlijke mens begrijpt niet de dingen, die des Geestes Gods zijn, want hij kan ze niet verstaan. De wijsheid Gods is voor hem dwaasheid en de kracht Gods is hem tot ergernis. Het is te begrijpen, dat de mensen tegen deze leer zich kanten. Zulk een leer, die God op het hoogst verheerlijkt en de zondaar ten zeerste vernedert, wordt *niet met applaus*

begroet. We moeten ons daarover niet verwonderen. Het pleit veeleer voor ons standpunt, dat er zoveel tegenkating is. De mens *bewijst* daarmee *zijn ongelooft*. Wanneer Petrus de goede belijdenis heeft afgelegd, zegt Christus: Zalig zijt gij, want vlees en bloed heeft u dat niet geopenbaard, maar Mijn Vader, Die in de hemelen is. Welnu, dat geldt ook hier.

De natuurlijke mens is verduisterd van verstand, vervreemd van het licht.

De tegenstanders bewijzen daarmee, dat zij de verlichting des verstands missen. En daarom staan zij er vijandig tegenover. Alles wat in hen is verzet zich tegen deze leer, die van zo grote betekenis is voor de gelovigen.

2. Door satan gehaat.

Als er iets is, waartegen de duivel zich verzet, dan is het tegen deze leer. Hij houdt de mensen veel liever in de leugen omstrikt en gevangen. Hij geniet, als de mens zelf zijn zaligheid wil bewerken, omdat hij toch wel weet, dat dit hem niet gelukken zal. Daarom misleidt hij de zondaren. Hij brengt ze op een dwaalspoor, om ze met een ingebeelde hemel verloren te doen gaan. De duivel is niet op de waarheid gesteld. Hij houdt niet van de waarheid. Hij weet wel, dat hij Gods werk nooit kan vernietigen, dat hij door Christus overwonnen is, maar daarom te meer doet hij zijn uiterste best, om deze leer zo voor te stellen, dat de mens zich er van afkeert. Hij haat de leer van de volharding der heiligen. Het doet hem leed, wanneer een kind des Heren, door hem tot vallen gebracht, zo door de Here getroost wordt en zich in de volharding der heiligen verblijdt.

Hij kan niet dulden, dat Gods naam zo verheerlijkt wordt.

3. Van de wereld bespot.

Er wordt met deze leer zo de spot gedreven. Men is er altijd op uit van deze leer een *caricatuur* te maken en ze bespottelijk voor te stellen. De wereld duldt op godsdienstig terrein heel veel. Men kan aankomen met allerlei aardige dingen, met menselijke vondsten. Een tikje vroomheid wordt door de wereld niet kwaad gevonden. Die *dominees* mogen ook nog wel *lid van de Partij van de Arbeid* worden. Een beetje godsdienstigheid staat in onze dagen wel gekleed. Een moderne beschouwing, in gemoedelijke vorm voorgedragen, en met een paar zware termen erbij gaat er nog wel in. Maar kom toch, als 't u blijft, niet met een leer, waarin de Vrijmacht Gods wordt beleden. Spreek niet over de *volharding der heiligen*. Die Farizeërs toch, die zo eigengerechtig doen en menen, dat zij het alleen weten, kunnen zij niet zetten. Dit strijdt immers met de logica der wereld. Dit past niet in hun systeem. Zulke mensen, die dat leren, zijn achterlijken en dompers, die in de maatschappij nauwelijks geduld moesten worden. Deze leer wordt door de wereld bespot.

4. Door onervarenen misbruikt.

Elke waarheid kan *misbruikt* worden. En nooit wordt meer schade berokkend, dan wanneer een waarheid misbruikt wordt. Want dan worden zij, die deze waarheid recht willen gebruiken, meteen in diezelfde hoek geduwd.

Vooraf geschiedt dit door onervarenen, die zich geen moeite getroosten, om de waarheden uit Gods Woord zuiver te leren kennen. Zij hebben door eigen schuld heel weinig kennis en daarom spreken zij over dingen, waarvan zij geen verstand hebben. Ook de hypocrieten staan hier schuldig. Zij hebben de gedaante der godzaligheid, maar niet de kracht. Zij stellen zich tevreden met een geloof, dat niet echt is en bedriegen zichzelf misschien wel, met een vals beroep op deze leer, voor de eeuwigheid. Laat ons daarom nooit misbruiken wat God, tot onze troost, heeft geopenbaard.

5. Door dwaalgeesten bestreden.

De belijdenis denkt hier natuurlijk in de eerste plaats aan de dwalingen der Remonstranten, die deze leer zo hartstochtelijk hebben bestreden.

We hebben meer dan eenmaal gezien, hoe zij over deze dingen denken.

Maar wij moeten hier ook denken aan de dialectische *theologie*, die meent dat de Dordtse vaders hier afwijken van het rechte spoor. Dat zij niet meer denken, zoals Calvijn heeft gedacht, die juist deze leer steeds heeft verdedigd. Zij spreken wel over de Souvereiniteit

Gods, die echter een andere Souvereiniteit is, dan ons in Gods Woord wordt geleerd. Hun opvatting is, dat deze Souvereiniteit eigenlijk willekeurig is. Volgens hen ligt de verkiezing en verwerping niet van eeuwigheid vast. Zij willen niet weten van verkorenen en verworpenen, maar zij menen, dat wij elke dag zijn *in de crisis*, zodat een „gelovende" verworpen en een „niet gelovende" weer verkoren kan worden. Het zwaard van Damocles hangt altijd boven ons hoofd. De verzekerdheid van de volharding der heiligen wordt bestreden.

Wij zien dus, dat deze leer van zo grote betekenis voor ons leven is, dat ze van alle kanten bestreden wordt.

Zij wordt wel van het vlees niet begrepen, en wordt van satan gehaat, van de wereld bespot, van de onervarenen en hypocrieten misbruikt, en van de dwaalgeesten bestreden.

II. De verdediging van deze leer.

A. De bruid van Christus heeft het al tijd gedaan.

Hier raakt de belijdenis het hart van de kerk, als zij genoemd wordt de *bruid van Christus*. Zij wijst op de *liefde* van de bruid tot deze leer, die voor haar leven van zo onnoemelijke betekenis is. Zij zou geen bruid van Christus zijn als het niet zo was, als ons geopenbaard is. En daarom is deze belijdenis een van haar grootste schatten, die zij zeer hoog op prijs stelt. Zij ziet nu de grote liefde des Vaders, Die haar verkoren heeft, om de bruid te zijn van haar Bruidegom, de Zoon van God. Zij ziet daarin de grote liefde van haar *Bruidegom*, Die Zijn leven voor haar heeft gegeven en ook, na geestelijke verlating, haar weer opzoekt en vertroost.

Het is voor de kerk des Heren een rijk bezit dat zij weten mag, dat het geloof niet uit haar is, maar het werk van de Heilige Geest, Die haar geschonken is als de Trooster. Een schat van zo grote waarde, dat haar prijs niet kan bepaald worden. Vele wateren zouden die liefde niet kunnen blussen.

Daarom heeft de kerk des Heren, uit liefde tot het Woord des Heren, zo grote liefde voor wat haar in de Schrift is geopenbaard.

Zij heeft ook altijd die leer verdedigd tegen de boze aanvallen, die daartegen werden gericht. En dat niet, omdat zij *gelijk* wilde hebben en nog veel *minder* uit lust tot *ketter jager ij*, maar omdat hier de *hoogste belangen* voor de kerk op het spel staan. En haar grote liefde tot de waarheid Gods, gaf kracht om te verdedigen en dat Woord al meer te onderzoeken, om uit dat Woord de wapenen tegen de tegenstanders te verkrijgen, omdat de bruid van Christus alleen wil strijden met het: Daar staat geschreven.

Daarom moeten wij ook dankbaar zijn voor hetgeen onze vaders in Dordrecht hebben gedaan. Hier is ook *de kerk uit andere landen* tegenwoordig geweest, omdat zij verstonden dat het hier een geweldig belang voor de kerk des Heren in alle landen betrof. Zij hebben de stellingen der Remonstranten afdoende weerlegd, de waarheid uit het Woord des Heren geput, en de zuivere leer in juiste bewoordingen weergegeven.

Nu zijn er wel mensen, die zeggen, dat de kerk de waarheid niet behoeft te verdedigen, omdat de waarheid *zichzelf wel verdedigen kan*. Maar ieder gevoelt, uit welke hoek zulke gezegden komen. Zo spreken de mensen, die vechten voor de *leervrijheid*. Die zelf *hun* leer altijd verdedigen en die graag willen, dat de kerk haar mond houdt. Dan kunnen zij doen en laten, wat zij willen. Neen, de kerk heeft de roeping, een beslist geluid te doen horen. De kerk heeft dat altijd gedaan.

In die weg zal de waarheid zichzelf verdedigen! Maar ook alléén in die weg.

Maar de bruid van Christus heeft haar altijd, als een schat van onwaardeerbare -prijs zeer tederlijk bemind en standvastig verdedigd.

B. De bruid van Christus zal dat al tijd doen.

Dat is heel kras gezegd, maar het is geloofstaal. Want de kerk moet haar roeping verstaan en de Here zal haar ook zo leiden, dat zij het zal doen.

Zeker, er zijn wel eens tijden van inzinking geweest. Dan was de kerk in slaap gevallen. De ware gelovigen hebben zich dan bedroefd en toch aan deze leer vastgehouden, met al wat in hun vermogen was. Ook in donkere tijden heeft Gods volk zich altijd in deze waarheid

verlustigd, en de troost uit Gods Woord geput. Maar dan lieten de wachters op Sions muren geen zeker geluid horen. Totdat God mannen heeft verwekt, die de fundamentele waarheden weer verkondigd en beleden hebben en ook verdedigd.

Maar zo zal het in de toekomst ook zijn. Daar zal God Zelf voor zorgen.

Wat er ook gebeure, al wordt het getal gelovigen zeer klein, God zal zorgen dat die kerk een *pilaar* en *vastigheid* der waarheid blijft. De bruid zal haar Bruidegom ook hierin blijven liefhebben. Na tijden van inzinking zullen ook weer tijden komen van opgewekt geloofsleven. En alleen dan kan de kerk des Heren tot volle wasdom komen, wanneer zij de *volle raad* Gods aanvaardt en uit het stuk van Gods vrijmachtige verkiezing leeft.

Want hoeveel goeds men ook van de Bruidegom moge zeggen, wanneer wij iets van de zaligheid in eigen handen leggen, dan tasten wij Zijn eer aan. Wanneer wij dit loslaten, dan kan Christus hoogstens tot een *Voorbeeld* voor ons zijn. Dan is Hij niet meer de Middelaar, de Borg, de Zaligmaker.

Gelukkig hangt van onze verdediging het bestaan en het voortbestaan van de kerk niet af. God Zelf zal Zijn Woord handhaven. *De Here Zelf zorgt voor Zijn eer.* God zal de raadsragen, tegen dat Woord ondernomen, verijdelen. *En dat zij dit voortaan doe, zal God bezorgen, tegen Dewelke geen raad geldt, noch enig geweld iets vermag.*

C. Omdat God zorgt voor de verheerlijking van Zijn naam.

Het is hier niet een kwestie van ondergeschikt, doch van het allergrootste gewicht. Waarom? Omdat het hier gaat om de eer *van God*, die door de mensen geroofd wordt, als men hier tegen ingaat. Het gaat om de vraag, wie gelijk zal hebben: de natuurlijke mens, of God. Wie de eer zal wegdragen, de nietige mens, de schuldige zondaar, of God.

Welnu, God zal Zelf zorgen voor de verheerlijking van Zijn naam.

De Vader wordt verheerlijkt. Hij heeft de gelovigen uitverkoren in Christus. Niet, omdat zij beter of geschikter waren, maar alleen, omdat Hij redenen uit Zich Zelf genomen heeft. *Uit Hem* zijn alle dingen. Hij heeft aan de Zoon de opdracht gegeven, de gegevenen des Vaders te verlossen. Hij heeft Zijn eniggeboren Zoon niet gespaard, opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe. Hij heeft de Zoon gezalfd met Zijn Geest.

Zo wordt *de Zoon* verheerlijkt. Want *door Hem* zijn ook alle dingen. Hij is in de wereld gekomen, om de zondaren zalig te maken. En dat niet in algemene zin, maar Hij heeft Zijn leven gegeven voor de uitverkorenen, die Hem door de Vader geschonken waren. De goede Herder stelt Zijn leven voor de schapen. Hij doet de wil des Vaders en is gezalfd met de Heilige Geest.

Zo wordt de *Heilige Geest* verheerlijkt. Want Hij is de Werkmeester van het geloof. Hij lijft de verkorenen in Christus in. Hij werkt daar, waar de Vader en de Zoon hem een taak hebben gegeven. Hij gaat uit van de Vader en van de Zoon. Hij getuigt met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn. Hij verzekert ons van de bewaring Gods en van de volharding der heiligen.

Wanneer ook deze eenvoudige verklaring daartoe mag dienen, dan is het doel bereikt. Want *uit Hem en door Hem en tot Hem zijn alle dingen. Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid. Welke enige God, Vader, Zoon en Heilige Geest, zij ere en heerlijkheid in eeuwigheid. Amen.*

Verwerping der dwalingen.

De rechtzinnige leer verklaard zijnde, verwerpt de Synode de dwalingen dergenen, die leren:

Art. 1.

Dat de volharding der ware gelovigen niet is een vrucht der verkiezing, of een gave Gods door de dood van Christus verworven, maar een voorwaarde des nieuwen Verbonds, die de mens voor zijn beslissende (gelijk zij spreken) verkiezing en rechtvaardigmaking door zijn vrije wil moet volbrengen.

Want de Schrift getuigt, dat zij uit de verkiezing volgt, en door de kracht des doods, der verrijzenis en der voorbidding van Christus de uitverkorenen gegeven wordt: De uitverkorenen hebben het verkregen, en de anderen zijn verhard geworden (Rom. 9:7). Insgelijks: Die ook Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem voor ons allen gegeven, hoe zal Hij ook met Hem niet alle dingen schenken? Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het, Die rechtvaardig maakt, wie is het, die verdoemt? Christus is het, Die gestorven is; ja wat meer is, Die ook opgewekt is; Die ook ter rechterhand Gods is; Die ook voor ons bidt. Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus? (Rom. 8:32-35)

De volharding der heiligen.

- I. De Remonstranten leren, dat de volharding *niet* is vrucht van de verkiezing.
- II. Zij leren, dat de volharding is voorwaarde voor de verkiezing.
- III. Gods Woord leert, dat de volharding *volgt op* de verkiezing.
- IV. De bewijzen uit de Schrift.

Art. 2.

Die leren: Dat God de gelovige mens wel zo ziet met genoegzame krachten om te volharden, en bereid is die in hem te bewaren, zo hij zijn ambt doet, doch al is het nu ook, dat alle dingen, die nodig zijn om in het geloof te volharden, en die God gebruiken wil om het geloof te bewaren, in het werk gesteld zijn, dat het dan nog altijd hangt aan het believe van de wil, dat deze volharde of niet volharde.

Want dit gevoelen bevat in zich een openbaar Pelagianisme; en terwijl het de mensen wil vrijmaken, zo maakt het hen rovers van Gods eer; tegen de voortdurende overeenstemming der Evangelische leer, die de mens alle stof van roemen beneemt, en de lof dezer weldaad aan de genade Gods alleen toeschrijft; en tegen de apostel, die getuigt: Dat het God is, Die ons ook zal bevestigen tot het einde toe, om onstraf felijk te zijn in de dag van onze Here Jezus Christus (1 Corinthe 1:8).

De volharding der heiligen.

- I. De Remonstranten leren, dat de volharding *afhangt van de mens*.
- II. Dit gevoelen gaat *tegen de ere* Gods.
 - A. Het Pelagianisme.
 - B. Men wil de mens vrij maken.
 - C. Men rooft Gods eer.
 - D. Het gaat tegen de zuivere leer.
 - E. Het is in strijd met Gods Woord.

Art. 3.

Die leren: Dat de ware gelovigen en wedergeborenen niet alleen van het rechtvaardigmakend geloof, insgelijks, van de genade en zaligheid ganselijk en tot den

einde toe kunnen uitvallen, maar ook dikwijls metterdaad van haar uitvallen en in der eeuwigheid verloren gaan.

Want deze mening maakt de genade, rechtvaardigmaking, wedergeboorte, en voortdurende bewaring van Christus krachteloos; tegen de uitgedrukte woorden van de Apostel Paulus: Dat Christus voor ons gestorven is, als wij nog zondaars waren; veel meer dan zijnde nu gerechtvaardigd door Zijn bloed, zullen wij door Hem behouden worden van de toorn ([Rom. 5:8-9](#)). En tegen de Apostel Johannes: Een iegelijk die uit God geboren is, die doet de zonde niet, want zijn zaad blijft in hem en hij kan niet zondigen, want hij is uit God geboren. ([1 Joh. 3:9](#))

En ook tegen de woorden van Jezus Christus: Ik geef Mijn schapen het eeuwige leven en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid, en niemand zal ze uit Mijn hand rukken. Mijn Vader, Die ze Mij gegeven heeft, is meerder dan allen, en niemand kan ze rukken uit de hand Mijns Vaders. ([Joh. 10:28-29](#))

De afval der heiligen.

- I. De Remonstranten leren, dat de gelovigen kunnen *uitvallen*.
- II. Zo wordt Gods werk *krachteloos* gemaakt.
 - A. De genade.
 - B. De rechtvaardigmaking.
 - C. De wedergeboorte.
- III. Gods Woord leert zo anders.
 - A. [Rom. 5: 8-9](#).
 - B. [1 Joh. 3:9](#).
 - C. [Joh. 10:28-29](#).

Art. 4.

Die leren: Dat de ware gelovigen en wedergeborenen kunnen zondigen de zonde tot de dood, of tegen de Heilige Geest.

Dewijl dezelfde Johannes, nadat hij in het 5e Kap. van zijn zendbrief, vers 16 en 17 ([1Joh 5:16-17](#)), van degenen, die tot de dood zondigen, gesproken had, en verboden had voor hen te bidden, terstond in het 18e vers daarbij voegt: *Wij weten, dat een iegelijk, die uit God geboren is, niet zondigt* (versta: met zulke zonde), *maar die uit God geboren is, bewaart zichzelf, en de boze vat hem niet.* ([1 Joh. 5:18](#))

De zonde tegen de Heilige Geest.

- I. De Remonstranten leren, dat *een gelovige* de zonde tegen de Heilige Geest kan bedrijven.
- II. Wat *GodsWoord* leert van de zonde tegen de Heilige Geest, [Matth. 12:31-32](#); [1 Joh. 5:16](#); [Hebr. 6:4-6](#).
- III. Deze zonde kan door een gelovige *niet* worden bedreven.

Art. 5.

Die leren: Dat men geen zekerheid van de toekomstige volharding in dit leven kan hebben zonder bijzondere openbaring.

Want door deze leer wordt de vaste troost der ware gelovigen in dit leven weggenomen, en de twijfeling der Pausgezinden in de Kerk weder ingevoerd; terwijl de Heilige Schrift deze zekerheid telkens afleidt, niet uit een bijzondere en buitengewone openbaring, maar uit de eigen merktekenen der kinderen Gods, en uit de zeer standvastige beloften Gods. Inzonderheid de Apostel Paulus: Geen schepsel zal ons kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus onze Here ([Rom. 8:39](#)). En Johannes: Die Zijn geboden bewaart, blijft in Hem en Hij in deze; en hieraan kennen wij, dat Hij in ons blijft, namelijk uit de Geest, Die Hij ons gegeven heeft. ([1 Joh. 3:24](#))

De verzekerdheid.

- I. De Remonstranten leren, dat er geen *verzekerdheid* is zonder bijzondere openbaringen.
- II. Zo wordt de troost weggenomen.

Maar:

- III. Wij krijgen *geen verzekerdheid door aparte openbaringen*.
- IV. Gods Woord spreekt hier duidelijk.

Art. 6.

Die leren: Dat de leer van de verzekerdheid der volharding en der zaligheid uit haar eigen aard en natuur een oorkussen des vleses is, en voor de Godvruchtigheid, goede zeden, gebeden en andere heilige oefeningen schadelijk, maar dat het daarentegen prijselijk is te twifelen.

Want deze betonen, dat zij de kracht der Goddelijke genade en de werking des inwonenden Heiligen Geestes niet kennen. En zij wederspreken de Apostel *Johannes*, die het tegendeel met uitgedrukte woorden leert in zijn eerste Zendbrief: *Geliefden, nu zijn wij kinderen Gods, en het is nog niet geopenbaard, wat wij zijn zullen. Maar wij weten, dat als Hij zal geopenbaard zijn, wij Hem zullen gelijk wezen; want wij zullen Hem zien, gelijk Hij is. En een iegelijk, die deze hope op Hem heeft, die reinigt zichzelf, gelijk Hij rein is. (1 Joh. 3:2-3)*

Daarenboven worden deze wederlegd door de voorbeelden van de heiligen, zo des Ouden als des Nieuwen Testaments, dewelke, alhoewel zij van hun volharding en zaligheid zeker waren, nochtans in de gebeden en andere oefeningen der Godzaligheid volhardend geweest zijn.

Maakt de leer der verkiezing zorgeloze mensen?

- I. De Remonstranten leren, dat deze leer *schadelijk* is voor de heiligmaking.
- II. De Heilige Schrift leert *het tegendeel*.
- III. De voorbeelden van de heiligen.

Art. 7.

Die leren: Dat het geloof dergenen, die maar voor een tijd geloven, van het rechtvaardigmakend en zaligmakend geloof niet verschilt, dan alleen in duurzaamheid.

Want Christus Zelf, [Matth. 13:20](#) en [Lukas 8:13](#), en vervolgens, stelt klaarblijkelijk daarbenevens nog drieërlei onderscheid tussen degenen, die maar voor een tijd geloven, en de ware gelovigen, als Hij zegt, dat gene het zaad ontvangen in een steenachtige aarde, maar deze in een goede aarde of goed hart; dat gene zonder wortel zijn, maar deze een vaste wortel hebben; dat gene zonder vruchten zijn, maar deze hun vrucht, in onderscheidene mate, met standvastigheid of volständigkeit voortbrengen.

Verschil tussen het tijdgeloof en het echte geloof.

- I. Volgens de Remonstranten is er alleen *verschil* in *duurzaamheid*.
- II. Christus wijst ons op een *wezensverschü*.
 - A. Het tijdgeloof in steenachtige plaatsen.
Het ware geloof in goede aarde.
 - B. Het tijdgeloof heeft geen wortelen.
Het echte geloof wortelt in Christus.
 - C. Het tijdgeloof draagt geen vrucht.
Het echte geloof brengt vruchten voort.

Art. 8.

Die leren: *Dat het niet ongerijmd is, dat de mens, zijn eerste wedergeboorte verloren hebbende, wederom opnieuw, ja menigmaal geboren worde.*

Want deze loochenen door deze leer de onverderfelijkheid van het zaad Gods, waardoor wij wedergeboren worden. Tegen het getuigenis van de Apostel Petrus: Gij die wedergeboren zijt, niet uit vergankelijk, maar uit onvergankelijk zaad. (1 Petr. 1:23).

De wedergeboorte eenmaal of meermalen.

- I. De Remonstranten leren, dat de mens *meermalen* kan wedergeboren worden.
- II. Zo wordt de *onverderfelijkheid* van het zaad Gods *geloochend*.
 - A. De wedergeboorte is Gods werk.
 - B. God werkt de wedergeboorte door het Woord.
 - C. Dat zaad Gods is onverderfelijk.
 - D. Wat Gods Woord ons leert.

Art. 9.

Die leren: *Dat Christus nergens gebeden heeft, dat de gelovigen in het geloof onfeilbaar zouden volharden.*

Want zij wederspreken Christus Zelf, Dewelke zegt: *Ik heb voor u gebeden, Petrus, dat uw geloof niet ophoude (Luk. 22:32)*. En de Evangelist Johannes, dewelke getuigt, dat Christus niet alleen voor de apostelen, maar ook voor alle degenen, die door hun woord geloven zouden, gebeden heeft: *Heilige Vader, bewaar ze in Uw naam; en: Ik bid niet, dat Gij hen uit de wereld wegneemt, maar dat Gij hen bewaart van de boze (Joh. 17:11, Joh. 17:15, Joh. 17:20)*.

De voorbede van Christus.

- I. De Remonstranten leren, dat Christus *niet* voor de volharding der heiligen bidt.
- II. Zij wederspreken *Christus Zelf*.
- III. Zij wederspreken de *Evangelist Johannes*.

6. HET BESLUIT.

In de 131ste zitting werd besloten een *Narede* op te stellen. Ik geef dit besluit, dat in vele uitgaven van de 5 Artikelen niet wordt gevonden, hier uit de Acta weer:

„En dit is de naakte, eenvoudige en oprechte verklaring van de rechtzinnige leer der vijf artikelen, die in Nederland in verschil zijn. En meteen de verwerping der dolingen, waardoor de Nederlandse kerken een tijd lang zijn beroerd geweest: welke (verklaring en verwerping) de synode oordeelt uit den Woorde Gods te zijn genomen, en met de belijdenis van de Gereformeerde Kei-ken overeen te stemmen.

Waaruit klaarlijk blijkt, dat degenen, dewelke zulks minst betaamde, tegen alle waarheid, liefde en billijkheid hebben gehandeld, die den volke wijs hebben willen maken: dat de leer der Gereformeerde Kerken van de praedestinatie en de aanklevende hoofdstukken, door haar eigen aard en drijving, de harten der mensen van alle godvruchtigheid en religie afleidt: dat zij een oorkussen zij voor het vlees en de duivel, en een burcht des satans, waaruit dezelve alle mensen lagen legt, het merendeel derzelve verwondt, en velen van hen met de pijlen of der wanhoop of der zorgeloosheid dodelijk doorschiet.

Dat dezelve leer God maakt tot een Auteur der zonde, onrechtvaardig een Tiran en Huichelaar, en dat zij niets anders is dan een vernieuwd Stoïcisme, Manicheïsme, Libertijnschap en Tur-kendom. Dat dezelve de mensen vleselijk zorgeloos maakt, als hen daardoor wijsmakende, dat het de uitverkorenen niet kan hinderen aan hun zaligheid hoe zij leven, en daarom allerlei schelmstukken onbekommerd mogen bedrijven. Dat het degenen, die verworpen zijn, ter zaligheid niet kan baten, al ware het, dat zij schoon al de werken der heiligen waarlijk mochten hebben gedaan; dat met dezelve geleerd wordt, dat God door het blote en loutere goeddunken van Zijn wil, zonder enig opzicht of aanmerking van enige zonde, het grootste deel der wereld tot de eeuwige verdoemenis voorbeschikt en geschapen heeft; dat de verwerping op gelijke wijze zij de oorzaak der ongelovigheid en goddeloosheid, gelijk de verkiesing is de fontein en de oorzaak des geloofs en der goede werken. Dat vele onnozele kinderkens van de gelovigen van de borsten der moeders worden afgerukt en tyrannelijk in het helse vuur geworpen, alzo dat hun noch het bloed Christi baten kan, noch de doop, noch het gebed der kerken bij hun doop.

En wat diergelijke andere dingen nog veel meer zijn, die de Gereformeerde Kerken niet alleen niet bekennen, maar ook van ganser harte met verfoeiing verwerpen.

Daarom, zovelen als er de naam onzes Zaligmakers Jezus Christus godvruchtig aanroepen, die betuigt deze synode van Dordrecht door de naam des Heren, dat zij van het geloof dei-Gereformeerde Kerken willen oordelen, niet uit calumnien, die hier- en daaruit samengeraapt zijn, niet ook uit private of bijzondere spreuken, van sommige, zo oude als nieuwe leraren, die ditmaal ook te kwader trouw aangetrokken of verdorven en in verkeerde zin verdraaid worden, maar uit de publieke belijdenissen der Kerk zelve, en uit deze verklaring der rechtzinnige leer, die met eendrachtige overeenstemming van allen en een ieder lid der synode bevestigd is.

Daarna vermaant dezelve synode ook ernstig de lasteraars, dat zij toezien wat zwaar oordeel Gods zij op zich laden, die tegen zovele kerken en zoveler kerken belijdenissen vals getuigenis spreken, de consciëntiën der zwakken beroeren en bij velen de gemeenschap der ware gelovigen zoeken verdacht te maken.

Ten laatste vermaant de synode alle medediensers in het evangelie van Christus, dat zij zich in het verhandelen van deze leer, beide in scholen en kerken, godvruchtig en godsdienstig gedragen; dezelve zowel met de tong als met de pen tot Gods eer, heiligheid des levens en vertroosting der verslagen gemoeden richten; dat zij met de schrifture naar de gelijkmatigheid des geloofs niet alleen gevoelen, maar ook spreken; en eindelijk van alle zulke manieren van spreken zich onthouden, die de palen, van de oprechte zin der heilige schrifture, ons voorgesteld te buiten gaan, en die de dartele Sofisten rechtvaardig oorzaak geven mochten, om de leer der Gereformeerde Kerken te beschimpen of ook te lasteren.

De Zone Gods, Jezus Christus, Die ter Rechterhand Zijns Vaders zittende de mensen gaven heeft gegeven, heilige ons in de waarheid, brenge diegenen, die verdwaald zijn, tot

de waarheid, stoppe de lasteraars van de gezonde leer hun monden, en begave de getrouwe dienaars Zijns Woords met de Geest der Wijsheid en des onderscheids, opdat al hun redenen mogen gedijen tot ere Gods en tot stichting der toehoorders. Amen."

Dit besluit is van grote betekenis. Wij zien, welke *lasteringen* tegen de leer der verkiezing werden ingebracht en hoe scheef de Gereformeerde leer door de Remonstranten in die dagen werd voorgesteld. Maar wij zien daarin ook, dat er niets nieuws is onder de zon. *De bestrijders van de verkiezing uit onze dagen zijn wel bij de Remonstranten in de leer geweest.* Zij komen aan met *dezelfde lasteringen* en valse conclusies.

Velen, die nog nooit deze artikelen gelezen hebben, schimpen op de leer der uitverkiezing. Zij spreken over dingen, die zij niet kennen. Te meer is het de roeping van de belijders van de naam des Heren de belijdenis te kennen. Laat ons dan waarderen, wat God ons gegeven heeft.

- I. *De artikelen zijn naar Gods Woord.*
 - A. Zij geven de oprechte verklaring van de rechtzinnige leer.
 - B. Deze verklaring is gegrond op de Schrift.
- II. *De beschuldigingen van de Remonstranten tegen de Synode.*
 - A. De leer van de praedestinatatie leidt af van de godsvrucht.
 - B. Deze leer is een oorkussen voor het vlees.
 - C. Deze leer maakt God tot een Auteur van de zonde, tot een onrechtvaardige, tot een tiran en huichelaar.
 - D. Zij maakt de mensen zorgeloos.
 - E. Zij maakt, dat de verworpenen niets baat.
 - F. God gaat willekeurig te werk.
 - G. De verwerping is oorzaak van ongeloof.
 - H. Vele kinderen worden tirannelijk verdoemd.
- III. *De leer van de Kerk moet naar haar belijdenisschriften beoordeeld worden.*
 - A. Een oproep aan de gelovigen.
 - B. Niet oordelen uit lasteringen.
 - C. Niet oordelen uit private gezegden.
 - D. Wel oordelen uit de belijdenisschriften.
- IV. *Vermaning tot de lasteraars gericht.*
 - A. Zij geven valse getuigenissen tegen zovele Kerken.
 - B. Zij beroeren de consciëntiën der zwakken.
 - C. Zij bewerken verdachtmaking.
 - D. Zij laden het oordeel Gods op zich.
- V. *De dienaren des Woords moeten deze leer zuiver verkondigen.*
 - A. Zij moeten zich godvruchtiglijk gedragen.
 - B. Zij moeten die leer brengen
 - a. tot Gods eer;
 - b. tot heiliging des levens;
 - c. tot vertroosting.